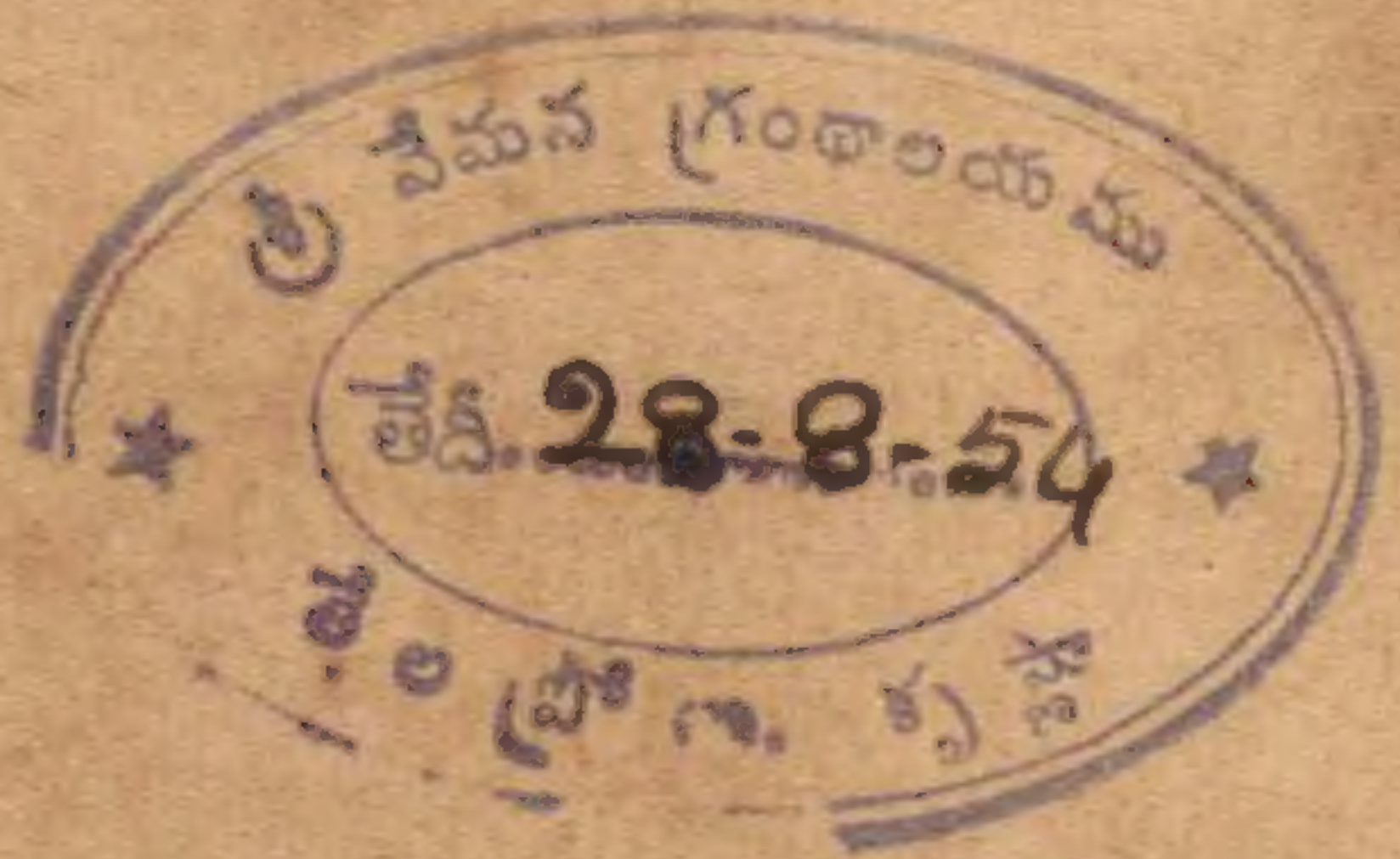


2199

వేగుచుక్క

(ON THE EVE)



A

TPLG101B15

వేగుచుక్క [నవల]

మొదటి భాగము
★
రెండవ భాగము

మూలం:

టర్జినీవ్

అనువాదం:

శ్రీనివాస చక్రవర్తి

ముఖచిత్రం:

కృష్ణమూర్తి



A

Sakini Publication

B

సర్వస్వామ్య
సంకలితం

ప్రథమ ముద్రణ
ఏప్రిల్ 1953

వెల:

మేలు ప్రతి రు. 2-8-0

సాదా ప్రతి రు. 2-0-0

సాహితీ ప్రెస్
విజయవాడ - 2

28-2-54

టర్జినీవ్ జీవిత చిత్రణ

ఇవాన్ సర్జియోవిచ్ టర్జినీవ్ మధ్యరష్యాలోని ఓరియోల్ రాష్ట్రంలో స్పాన్ కోయె అనే చోట 1818 లో జన్మించాడు. ఇంటి సేవకులనూ, బానిసలనూ కఠినంగా దండించినట్టే తన సంతానాన్ని టర్జినీవ్ తల్లి అతిగా దండించుతుండేది. ఏమాత్రం తప్పుచేసినా కొరడాదెబ్బలు తప్పేవికావు! ఈ క్రూరదండన భరించలేక టర్జినీవ్ ఒకనాటిరాత్రి ఎక్కడికైనా పారిపోదామని యత్నించాడు. కాని మేడమెట్టు దిగివస్తుంటే అతనికి ఇంటిదగ్గర చదువు చెప్పే పంతులుచూసి బుజ్జగించి ఆ యత్నం మాన్పించాడు.

ఇంటిలో టర్జినీవ్ కి నుఖమంటూ ఉండేదికాదు. అందుకని ఇంటి చుట్టూ ఉన్న తోటలో ఆడుకొంటూ పరిసర ప్రకృతి దృశ్యాల రమణీయతనుచూసి ఆనందిస్తుండేవాడు. బాల్యంలో ప్రకృతి రమణీయత అతని హృదయంలో హత్తుకొని పోవడంవల్లనే అతని నవలలోని ప్రకృతివర్ణనలు అతి రమ్యంగా ఉంటాయి.

తొమ్మిదో ఏట మాస్కోలోని ఒక బోర్డింగుస్కూలులో చదువు ప్రారంభించాడు. ఆరు సంవత్సరాలు అక్కడ చదివినతర్వాత మాస్కో విశ్వవిద్యాలయంలో టర్జినీవ్ చేరాడు. ఒక సంవత్సరం తర్వాత పీటర్స్ బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో భాషాతత్వశాస్త్రాభ్యాసం మొదలుపెట్టాడు. అక్కడ ఉండగా విపరీతంగా చదవడం, పద్యాలు వ్రాయడం ప్రారంభించాడు.

అది ఫుష్కిన్ మహాకవియుగం. అప్పటికే గోగోల్, లెర్మన్ టోవ్ లు ప్రఖ్యాతిలోకి వచ్చారు. టాల్ స్టాయి డస్కవస్కీలు ఇంకా చిన్న పిల్లలు. ఆ రోజుల్లోనే టర్జినీవ్ కి ఫుష్కిన్ రచనలంటే గొప్ప గౌరవం వీర్పడి జీవితాంతంవరకు ఆ గౌరవం అలానే నిలిచిపోయింది.

పీటర్స్ బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో పట్టభద్రుడై టర్జినిస్ చదువుకు బెర్లిన్ వెళ్ళి యూరపు అంతా సంచారంచేశాడు. బెర్లిన్ లో నిశ్చింతగా కాలంగడుపుతూ సంగీతం, లలితకళలు, ప్రేమకలాపం, ప్రకృతి దృశ్యావ లోకనలలో ఆశక్తి తీసుకోసాగాడు. టర్జినిస్ ని ఎక్కువగా ఆకరించింది వేదాంతశాస్త్రం. అయితే నేం రాజకీయాలమీద కూడా దృషివుండేది. అప్పుడే ప్రఖ్యాత అరాజకవాది మైకేల్ బకూనిన్ తో స్నేహమేర్పడింది.

ఈ నవలలోని బెర్నీస్ లాగానే టర్జినిస్ కూడా వేదాంత శాస్త్రాధ్యాపకుడు కావాలని కలలు కంటూండేవాడు. రష్యాకు తిరిగివచ్చి ఈ ఆశయంతోనే ఆధ్యయనం ప్రారంభించాడు. కాని ఈ ఆశయం సఫలం కాకుండానే ప్రభుత్వ దేశీయశాఖలో ఉద్యోగిగా చేరాడు. కాని ఈ ఉద్యోగం మనస్కురిచక రెండుసంవత్సరాల తర్వాత మానుకొన్నాడు. ఆ ఉద్యోగంలో ఉండగానే 1843లో 'పరషా' అనే పద్యకథానిక ప్రచురించాడు అనాడు గొప్ప విమర్శకుడుగా పేర్గాంచిన బెలిన్ స్కీ ఆకథానికను మెచ్చుకుంటూ ఒకవ్యాసం రాశాడు. ఆవ్యాసం టర్జినిస్ కి సంభ్రమాశ్చర్యాలు గలిగించింది.

ఆరోజుల్లో పీటర్స్ బర్గ్ లోని ప్రఖ్యాత రచయితలు, కళావేత్తలు, విమర్శకులు ఒక సంఘంగా ఏర్పడి బానిసవిధానానికి వ్యతిరేకంగా ఆందోళన చేయసాగారు. టర్జినిస్ ఆసంఘంలో చేరి అందరి మన్ననలు అందుకున్నాడు. "అసాధారణ ప్రతిభావంతుడు" "అతిమంచివాడు" అనిపొగిడాడు బెలిన్ స్కీ. ఇక డస్కువస్కీ అన్నాడు "కవి, ప్రతిభావంతుడు, ఘరానామనిషి, అందమైనవాడు, బాగ్యవంతుడు, తెలివైనవాడు, సంస్కృతీపరుడు. ప్రకృతి ఇతనికి ఏంలాటుచేసిందో నాకు తెలీటంలేదు."

1847 లో తొలిసారిగా టర్జినిస్ కి సాహితీ రంగంలో గొప్పవిజయం లభించింది. ఇక సాహిత్య రంగం పరిత్యజిద్దా మనుకొంటుండగా 'కంటె పొరరీ' అనే పత్రిక సంపాదకుడు టర్జినిస్ రచనలు కావాలని కోరాడు. టర్జినిస్ అనాటిరైతుల, గ్రామీణ ప్రజల జీవితా చిత్రాన్ని 'ఖార్ అండ్ కాలినిచ్' అనే పేరుతో వరుసగా చిన్న చిన్న పదచిత్రాలు ప్రకటించాడు. దాంతో టర్జినిస్ కి గొప్ప పేరు ప్రతిష్ఠలు లభించాయి.

ఈ పదచిత్రాల ప్రకటనతో టర్జినిస్ సాహిత్య జీవితంలో గొప్ప మార్పు వచ్చినట్టే ఇంకో సంఘటన అతని వ్యక్తిగత జీవితంలో గొప్ప మార్పు

తెచ్చింది. అప్పుడు పీటర్స్ బర్గ్ లో ఒక పెరా (యక్షగానం) ప్రదర్శనానిస్తున్న పాలినీ వియర్డాట్ అనే అభిన్నేత్రిమిద అతనికి ప్రేమ ఉదయించింది. నాటి నుండీ ఆమెయే అతనికి జీవిత సర్వస్వంగా మారిపోయింది. కాని అతని ప్రేమ శారీరక ప్రేమకాదు. మానసికప్రేమ (Platonic Love). అతని ప్రేమకు బదులుగా ఎంతో గౌరవం, చనువు ఆమె అతనికి ప్రసాదించింది. తదాది అతనుకూడ ఆమెకుటుంబంలో ఒకడైపోయాడు. తర్వాత తగ్వాత ఆకుటుంబంతోనే అట్టేఉండి ఆమె ఎక్కడికివెడితే అతనూ ఆమెతోపాటు అక్కడికి వెడుతూండేవాడు.

ఈ స్నేహసంబంధం మూలన 1847 లో అనగా 29వ ఏట టర్జిన్ వ్ పారిస్ కు వెళ్ళి మూడు సంవత్సరాలపాటు అక్కడ ఉండవలసి వచ్చింది. పారిస్ లో ఉండగా అతి చురుకుగా రచనలు సాగించాడు. 'వేటగాని పద చిత్రాలు' ('ఖార్ అండ్ కాలినిచ్'కి ఇంకోపేరు) చాలాభాగం ఇక్కడనే రాయడమే కాకుండా, 'ఏమంత్ ఇన్ దీ కంట్రి' అనే నాటకంకూడా రాశాడు. రష్యన్ నాటకరంగ పునరుజ్జీవనానికి ఈ నాటకం ఎంతగానో తోడ్పడింది.

1850 లో టర్జిన్ వ్ తిరిగిరష్యావచ్చాడు. తల్లి చనిపోయింది. మంచి ఆస్తిపాస్తులు అతనికి సంక్రమించాయి. అయితేనేం సక్రమంగా డబ్బుఖర్చు చేయడంతోలేక అతను జీవితం అంతా డబ్బుకి ఇరకాటకం పడుతూనే ఉండేవాడు.

ఇంతలో గొగోల్ మహాకవి అస్తమించాడు. అతని మృతి టర్జిన్ వ్ ని ఎంతగానో కదిలించివేసింది. వెంటనే గొగోల్ మృతినిగూర్చి వ్యాసం 'పీటర్స్ బర్గ్ గజెట్టుకు' పంపాడు. ఆకాలంలో వార్తలమీదా వ్యాసాల మీదా ప్రభుత్వ 'సెన్సార్' విచక్షణారహితంగా, అతి కఠినంగా ఉండేది. "గొగోల్ చనిపోయాడు. ఈ మాటలకి ఏరష్యన్ హృదయం ఆందోళన పడదు..." ఈ ధరణిలో టర్జిన్ వ్ వ్యాసం నడిచింది. కాని కొన్ని రాజకీయ కారణాలవల్ల గొగోల్ మృతికి ప్రాధాన్యత రాకుండా చేయతలచిన ప్రభుత్వం టర్జిన్ వ్ వ్యాసాన్ని తిరస్కరించింది. టర్జిన్ వ్ ఈవ్యాసాన్నే మాస్కో ప్రతికలకి పంపాడు. పీటర్స్ బర్గ్ లో తిరస్కరింప బడిందనే సంగతి తెలియక మాస్కో నెన్సరుబోర్డు ఆవ్యాసం ప్రకటింపడానికి అనుమతించింది. దాంతో కొంపలంటుకొని ఇలా పంపినందుకుగాను టర్జిన్ వ్ ని నెల

కోజులు కారాగారంలో ఉంచి తర్వాత రెండుసంవత్సరాల వరకు రష్యా నించి ప్రభుత్వం బహిష్కరించింది.

రష్యాలో ఉండగా పెద్దనవలలు రాయలసే ఆశక్తిక్తిల్లి 1855 లో ‘రూడిన్’ అనేనవల రాశాడు. తర్వాత రచించిన ‘పెద్దమనుష్యుల పిచ్చుక గూళ్లు’ అనేనవల అతనికి నాటిరచయితలలో అగ్రస్థానం లభింపజేసింది. ఈనవల కొచ్చినంత కీర్తి మరే నవలకు రాలేదు. టర్జిన్ స్ ప్రేషణకా వర్గం కురిసింది. సాహిత్యరంగంలో అతివాదులూ, మితవాదులూ ఈనవలను మెచ్చుకున్నారు. గొప్పవాళ్ళంతా టర్జిన్ స్ తో స్నేహం చేయాలని ఉబలాట పడసాగారు. యువరచయితలు తమతమ రచనలను టర్జిన్ స్ కి వినిపింపసాగారు.

‘వేగుచుక్క’ కథ 1854-55 లో టర్జిన్ స్ కి తట్టింది. కాని 1859 లో కాని కథాక్రమం ఏర్పరచుకోవటం పడలేదు. తర్వాత ఆరు నెలల్లో నవల తయారయింది.

రష్యన్ హెరాల్డ్ పత్రికలో ఈనవల వెలువడగానే ప్రజల కెంతో ఆశక్తి రేకెత్తింది. ఇందులోని సాంఘిక, రాజకీయ పరిణామాల ఎడ ప్రజలు శ్రద్ధవహించసాగారు. సంస్కరణలు ముందు ప్రకటితమైన ఈ నవలను వారు తమ ‘వేగుచుక్క’గా భావించారు. ఈనవలలోని నాయికా నాయకులు, తదితర పాత్రలను గురించి ప్రజలు చర్చించసాగారు. ఈనవల లోని నాయకుడు ఇన్స్ పేర్ ఆశయాలు, మాతృ దేశభక్తి రష్యన్ ప్రజలను ఎంతో ఆకరించాయి. రాజకీయ అభిప్రాయాలలో విభేదాలు వచ్చి టర్జిన్ స్ కి ‘కంటెంపటోరీ’ పత్రికతోగల సంబంధాలు విచ్ఛిన్నమయ్యాయి.

1861 లో ‘తండ్రులూ కొడుకులూ’ అనే నవల వెలువడింది. తర్వాత తర్వాత ఈనవల టర్జిన్ స్ రచనలన్నింటా ఉత్తమమైనదిగా పరిగణింపబడినా మొదట్లో దీన్ని ఎవరూ, ముఖ్యంగా అశివాదులు మెచ్చు కోలేదు. టర్జిన్ స్ కీర్తి దీంతో మాయజొచ్చింది. అచ్చుకు ఇవ్వకముందు వ్రాతప్రతిని తగులబెడుదా మనుకున్నాడు. ‘తండ్రులూ, కొడుకులూ’ తెచ్చిపెట్టిన ఆశాభంగంతో టర్జిన్ స్ కొంతకాలంపాటు కలం పట్టలేదు.

1862 వరకు టర్జిన్ స్ తరుచు విదేశాలకు వెళుతుండేవాడు కాని ఆ సంవత్సరం నించి విదేశాలలోనే శాశ్వతంగా ఉండిపోయాడు. నాటినించి మేరుప్రతిష్టలు పూర్తిగా గణించుకొని పించను వుచ్చుకున్నవానిలా టర్జిన్ స్

జీవితం సాగిపోయింది. కాని రష్యానించి శాశ్వతంగా వెడలిపోకముందు రాసిన నవలలంత గొప్పనవలలు తర్వాత అతను రాయలేక పోయాడనే చెప్పాలి.

పాలినావియర్ డాట్ ఎక్కడకు వెడితే తానూ అక్కడికి వెడుతూ ఆమె సహచర్యంలో ఎంతో ఆనందం అనుభవిస్తో టర్జీనీవ్ జీవితం గడిపాడు. ముసలివాడనై పొతున్నాననీ రష్యాతో తన సంబంధం విచ్ఛేదమైపోయిందనీ తెలుచుకొన్నప్పుడు చాలా బాధపడేవాడు. దీంతో మనోవ్యాధి పట్టింది. బాడన్ లో ఉండగా 'పొగ' అనే నవల ప్రచురించాడు. ఈ నవల చదివి చోల్పి విక్కులు, రాడికల్స్, ఒక రేమిటి ఆన్నివర్గోలవారు టర్జీనీవ్ ని తిట్టి పోశారు. ఈ నవలలో అభ్యుదయ నిరోధకులైన ఘరానా మనుష్యుల్ని, రాడికల్స్ ని వ్యంగ్యంగా నిందించడమే దీనికన్నిటికీ కారణం.

ఫ్రాంకో ప్రెషియన్ యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత వియర్ డాట్ కుటుంబం పారిస్ లో స్థిరపడింది. టర్జీనీవ్ కూడా వారితోనే ఉండిపోయాడు. అక్కడ ఉండగా ఫ్యూబర్ట్, జోలా మొదలైన నుప్రసిద్ధ ఫ్రెంచి రచయితలతో టర్జీనీవ్ కి స్నేహమేర్పడింది.

అతని 58వ ఏట 'బీచ్' అనే నుప్రసిద్ధ నవల రచించాడు. అఖిరి కోజులలో 'వచన గీతికయి' వెలువడాయి.

టర్జీనీవ్ చివరికోజులలో రష్యాలో అతనికి పేరు ప్రతిష్టలు తిరిగి నెలకొన్నాయి. 1879లో రష్యా వెళ్ళినపుడు ప్రజలు అతనికి బ్రహ్మాండమైన స్వాగతమిచ్చి ఉత్సవాలు చేసుకొన్నారు.

టర్జీనీవ్ అఖిరి ఘడియవరకు రచనలు సాగిస్తునే ఉన్నాడు. కొద్ది కోజులకు చనిపోతాడనగా కలం పట్టలేక టర్జీనీవ్ చెబుతూంటే పాలినావియర్ డాట్ రాస్తుండేది.

అన్యక నవలలు, కథలు, వచన గీతికలు, నాటకాలు రచించి అమర శ్వాసినంది టర్జీనీవ్ 64వ ఏట పారిస్ లో 1883 లో చనిపోయాడు.

వేగుచుక్క :

ఇంతకు ముందుచెప్పినట్లు 'వేగుచుక్క' కథాంశం టర్జినిస్ మనో వీధిలో 1854లోనే విరిసింది. ఎలీనా పాత్ర విస్పష్టరూపంలో పొడగట్టింది. కాని ఈనాయకకు తగిన నాయకుడు అతని ఊహకు అందలా.

ఇంతలో స్పాన్కోయేలో పొరుగున నివసించే వాసిలీకారట్టీవ్ యుద్ధంలో పాల్గొంటానికి వెడుతూ టర్జినిస్ ని కలుసుకొని ఒక కాగితాల చుట్ట ఇచ్చి చదివి దానిని ఉపయోగించుకోమని చెప్పి వెళ్ళాడు. ఆకాగితాలను విప్పిచూసేసరికి సరిగ్గా అందులో టర్జినిస్ కి వేగుచుక్క రచనకు కావలసిన కథ, నాయకుడు దొరికారు. కాని కారట్టీవ్ రచనలో శిల్పం కొరవడింది. అరచనను టర్జినిస్ శిల్పంలో పొదిగి ప్రపంచ ప్రజల కందిచ్చాడు.

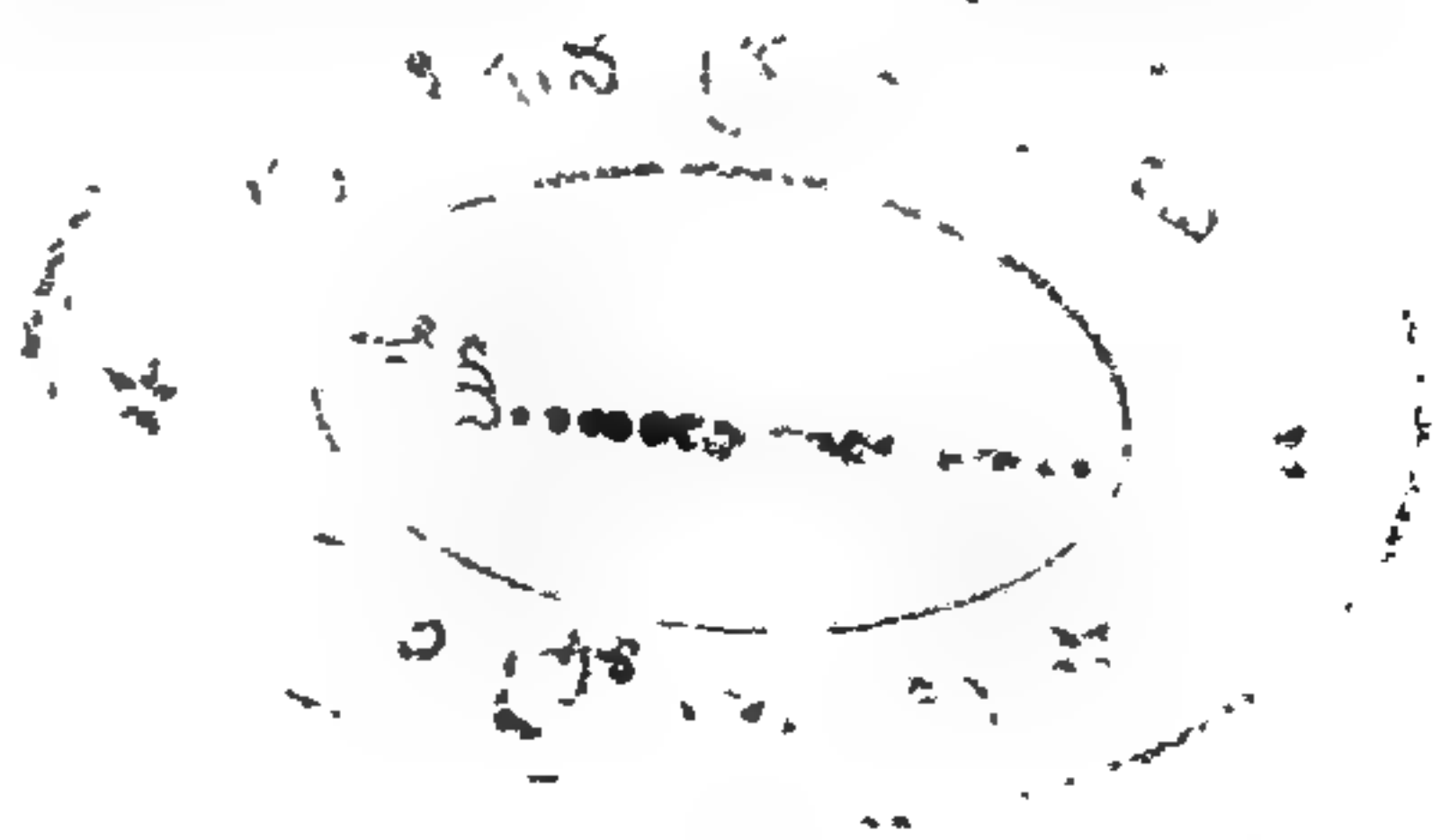
అమూలరచన కారట్టీవ్ జీవితగాధ. అందులో ఒక రష్యన్ యువతి కారట్టీవ్ ని మొదట ప్రేమించి ఉండి ఉండి ఎలీనాలాగానే ఒక బల్గేరియన్ దేశభక్తుని ప్రేమించి అతన్ని వివాహమాడి అతనితో బల్గేరియా వెళ్ళిపోతుంది.

కారట్టీవ్ రచనను చదువుతూ టర్జినిస్ "ఇతనూ నాక్కావలసిన నాయకుడు !" అనుకున్నాడట !

ఇ క న వ ల చ ద వ ం డి !

న వ లా కాల చ రి త్ర

ఈ నవలలోని ప్రధాన కథాంశం 1853 వేసవి, 1854 వసంతకాలం మధ్య జరిగింది. క్రిమియా యుద్ధం 1854 మొదట్లో ప్రారంభమైంది. కాని ఆ కిందటి సంవత్సరంలోనే రష్యాకు, టర్కీ, బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులకు వైషమ్యాలు పెరగ సాగాయి. నేడు రుమేనియా అని పిలువబడుతున్న మొల్డేవియా, వాలేచియా భూభాగాల ముఖ్య పట్టణాలను రష్యన్ సైన్యాలు ఆక్రమించాయి. 1853 అక్టోబరు . మొదట్లో 15 రోజులలో సైన్యాలను ఉపసంహరించమని టర్కీ రష్యాను కోరింది. కాని నెచువెంటనే టర్కీ సైన్యాలు డాన్యూబ్ నదిని దాటి వాలేచియాలో ప్రవేశించాయి. అందుమూలంగా టర్కీ రష్యాలకు యుద్ధం ప్రారంభమైంది. రాజీ ప్రయత్నాలు యింకా జరుగుతుండగానే నవంబరు 30 న రష్యన్ నావికా దళం నల్ల సముద్రంలో టర్కీ నావికా సమూహాలపై దాడి చేసి నాశనం చేసింది. “సిన్‌ఫ్ హత్యలు” అని పిలువబడే యీ సంఘటన మూలంగా బ్రిటిష్, ఫ్రెంచి నావికా సైన్యం నల్ల సముద్రంలో ప్రవేశించింది. 1854 ఫిబ్రవరిలో రాజీ ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. రష్యాకు, పశ్చిమ రాజ్యాలకు యుద్ధం తప్పనిసరి అయింది.



పాత్రలు

నికొలాయ్ ఆర్థి యెమెవిచ్ స్టహోవ్ :

(పిగచను పుచ్చుకున్న రక్షణ సేనాని)

అన్నావాసిలెవ్నా : (అతని భార్య)

ఎలీనా నికొలాయెవ్నా :

(అతని కూతురు. ముద్దుపేరు లెనోచా)

యునాక్ ఇవనోవిచ్ స్టహోవ్ : (నికొలాయ్ కి దూరపుదాయాది)

పానెల్ యాకోవ్లెవిచ్ షూబిన్ :

(యునశిల్పి. అన్నావాసిలెవ్నాకు దూరపుబంధువు)

ఆంక్రీ పెట్రోవిచ్ బెచ్సేనీవ్ : (వేదాంతశాస్త్ర విద్యార్థి)

డిమిట్రీ నికనోరోవిచ్ ఇన్నోవ్ :

(బల్గేరియా దేశస్థుడు, విద్యార్థి)

జోయా నికిటిష్నా మ్యూలర్ : (ఎలీనా చలికజ్జె)

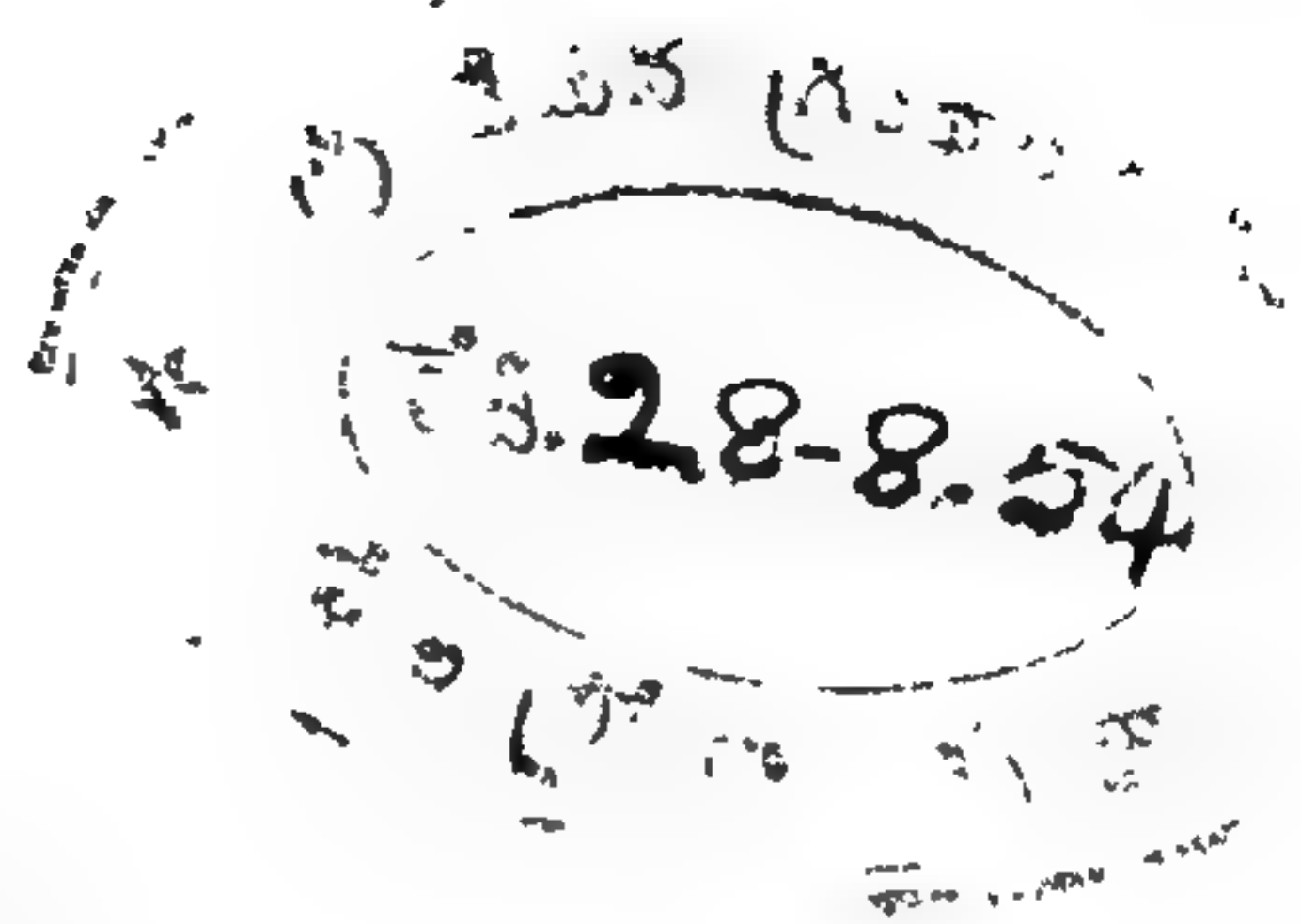
అనగస్టీనా క్రిస్టియనోవ్నా :

(పూర్వ సువాసిని, నికొలాయ్ ప్రియురాలు)

యెగార్ ఆండ్రెయెవిచ్ కర్నటోవ్ :

(సెనేటు ప్రధాన కార్యదర్శి)

తదితరులు ...



౧

అది 1853 మండు వేసంగిదినాలు. ఒకరోజున కంట్రోవర్సు అంకి దూరింజో మాస్కోనదీ తీరాన ఎత్తయిన ఒక నిమ్మచెట్టు నడను పచ్చికి మీద ఇద్దరుయవకులు పడుకుని ఉన్నారు.

వారిలో ఒకనికి ఇరవై మూడేళ్ళుంటాయి. మంచి పాడగ. గొధుమ వర్ణం. కొద్దిగా పంపుతిరిగి కొనతేలిన నాసిక. విశాలమైన నుమరు. నిండు పెదవులమీద పరిమితమందహాసం. బూడిదరంగు చిన్నికళ్లు. కళ్ళు కొంచెంగా కుంచిస్తూ ఆలోచనాపూర్వకంగా ఎక్కిపో మూర్ఛం అవలో కిస్తున్నాడు.

రెండవతనిది చక్కని ఉంగరాలజాట్టు. తలకిరువైపులా చేతులానించి మొదటివానిలాగానే మంచం అవలోకిస్తున్నాడు. ఇతను మొదటివానికంటే మూడేళ్ళు పెద్దయినా చూపులకు చిన్నవానిలా కన్పిస్తాడు. నిండుయంకా రాలేదు, గాని గడ్డం నూనూగుగావుంది. నవనవలాడే అతని గుండ్రని ముఖాకృతినూ, బూడిదరంగు కళ్ళల్లోనూ, తీర్చిదిద్దినట్లుండి ప్రాధాన్యత వహిస్తున్న పెదవుల్లోనూ, తెల్లటి చిన్నిచేతుల్లోనూ ప్రజలను సమ్మోహ పర్చే సౌకుమార్యం, బాలురగోవుండే మిసిమి గోచరిస్తాయి సంపూర్ణాం గ్యంజల్ల కలిగే ఆహ్లాదం, నిశ్చింత ఆత్మవిశ్వాసం ఆకర్షణలతో తోణికస లాడే యవ్వనం అతని సర్వాంగాలలో గుబాళిస్తున్నాయి. కళ్ళు గిర్రున తిప్పి చిరునవ్వు నవ్వాడు. తన్ను జూచి జనులానందిస్తున్నారని గ్రహించిన బాలునిలా తలపైకెత్తి చూచాడు. వదులుపాటి తెల్లటివాటికోటు తొడిగి ఊదారంగు మట్లయ సన్ననిమెడకు చుట్టుకున్నాడు. నలిగిపోయిన హాటు ఒకటి అతనిపక్కన పడివుంది.

ఇతనితో పోలిస్తే ఇతని సహచరుడు ముసికవానిలా కనిపిస్తాడు. అతని కోలముఖంకేసిచూస్తే కులాసాగా సంతోషంగా కాలంగుపతున్నాడని ఎవరికీ అనిపించదు. వంకరటింకరగా పడుకున్నాడు. పైన విశాలంగానూ కింద సన్నగానూ ఉన్న అతని పెద్దతల పొడుగటిమెడమీద వికృతంగావుంది. గేడేకాళ్ళు. తూనీగ వెనకకాళ్ళలాగా ఎంతో ఎత్తునవున్న మోకాళ్ళు. నల్లటి దిగుతుచోక్కా. ఇలా రూపొందిన అతని ఆకారం అసహ్యంగావుంది. ఇన్ని అవలక్షణాలున్నా అతను సంస్కృతీ పరుడని గుర్తించకతప్పదు. అతని వికృతాకారంలో 'మర్యాదలక్షణం' ముద్రితమై ఉంది. సమమట్టంగా వుండి. నవ్వుపుట్టించేస్తనా అతని ముఖంలో ఆలోచనా నిమగ్నతా, కారుణ్యం ప్రకటితమవుతున్నాయి. అతనిపేరు ఆండ్రేపెట్రోవిచ్ బెక్సేవ్. చక్కటి జుట్టుగల అతని సహచరుని పేరు పావెల్ యాకోవిచ్ షూబిన్.

“నాలాగా నర్తకిలా పడుకోవేం?” అంటూ ప్రారంభించాడు షూబిన్. “ముఖ్యంగా యిలా-కాళ్ళపైకెత్తి మడమలు రెండూ కొట్టుకుంటున్నప్పుడు బలేబాగుంటుంది. కిందపచ్చిక. ప్రకృతి దృశ్యాలు చూసి చూసీ విసిగి తిరపుడు గడ్డిపోచమీద పాకే కుమ్మరిపురుగునో అబూయిటూ గడనిడగా తిరిగే చీమనో చూస్తూ పొద్దుపుచ్చుచ్చు. అదేనయం! కాని అట్ట ముక్కలతో చేసిన కొండమీద మోచేతి నానించి అభినయించే నర్తకిలా నువ్వు కృత్రిమభంగిమం చల్చావేం? నువ్విక వోయిగా విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు. ఆఖరిపరీక్షలో మూడోవాడవుగా నెగ్గడం అసామాన్యం! విశ్రాంతి తీసుకోబాబూ, విశ్రాంతి తీసుకో! స్వేచ్ఛగా కాళ్ళూచేతులూ చాచుకొని పడుకో.”

షూబిన్ ఇదంతా ముక్కుతో కొంచెం బడకంగా కొంచెం పరిహాస పూర్వకంగా - మితాయి తెచ్చిపెట్టే కుటుంబ స్నేహితులలో చెడిపోయిన పిల్లలు మాట్లాడినట్లు మాట్లాడాడు. జవాబుకోసం నిరీక్షించకుండా మళ్ళీ మొదలుపెట్టాడు :

“చీమలూ, కుమ్మరిపురుగులు మొదలైన క్షౌరప్రపంచానికి చెందిన ‘పెద్దమనుష్యులూ’ అత్యాచ్యుకరమైన గంభీరత పొడగడుతుంది. తమ జీవితానికి విలువవున్నదట్లు ముఖికవళితో ముందుకూ వెనుకూ పరుగెత్తు

తాయి. కాస్త ఆలోచించు. సృష్టికంతటికీ ప్రభువూ, సకలజీవకోటిలో
అతి గౌరవనీయుడూ అయిన మానవుడు వాటికేసి చూస్తున్నాడు. అయితే
నేన? తిరిగిచూస్తూనికెనా వాటికి తీరికలేదు. ఇంతేగాదు. ‘సృష్టికంతాకీ
ప్రభువు’ పంటిమీదవాలి గోమలు వెన్నుగుప్పిల్చేస్తాయి. యెంతటి అవమానకర
విషయం! కాని యింకోదృక్కోణంలో చూస్తే, వాటి జీవితంకంటే మనదేం
గొప్ప! మనం దగ్ధావోగిస్తే అవిమాత్రం యెందుకు వెలిగించగూడదు? ఓ-ఉ-
ఓ వేదాంతమహాశయా? ఈ సందేహం నివర్తించెయ్య. జవాబుచెప్పవేం?”

“యేవిటి?” అన్నాడు బెర్నీస్ ఉలిక్కిపడి.

“యేవిటా? నీ స్నేహితుడు గంభీరమైన అభిప్రాయాలు ప్రవ
చిస్తుంటే, నువు వినటంలేదన్నమాట!”

“అదృశ్యం చూసి పగవశుణ్ణయిపోతున్నా. యెండలో ఆ పొలాలు
యెంకా వెలిగిపోతున్నాయో చూడు!” (బెర్నీస్ కొంచెం నర్తితో అన్నా
డీమాటలు)

“ఔను. గొప్ప వర్ణసంచయం విరజిమ్ముకుపోయింది. నీ వుద్దే
శంలా ప్రకృతి అంటే యిదేనా?”

బెర్నీస్ తలూపాడు. ‘యిలాంటి దృశ్యాలకు నాకంటే నువ్వే
యెక్కువ పరవశుడివి కావలసింది. ఇది నీ వ్వక్తికి సంబంధించినవిషయం.
నువు శోధివి.”

“కాదయ్యాకాదు. అది నావ్యక్తికి సంబంధించినవిషయంకాదు.”
అన్నాడు షూనిన్ హోం తల వెనకాలపెట్టుకుంటూ. “నేను కసాయివాణ్ణి.
నావృత్తి మార్గం — కండలు, బుజాలు, కాళ్ళూ రూపొందించడం.
ఇక్కడ రూపంలేదు, పరిపూర్ణతలేదు. వర్ణసంచయం యీ ప్రదేశమంతా
వ్యాపించిపోయింది. దాన్ని వొడిసిపట్టుకోవాలని యత్నించి చూడు!”

“అయినప్పటికీ యిక్కడా సౌందర్యముంది తెలుసా? మళ్ళీ
గోయా, నువు చేస్తున్న ఆ ప్రతిమ - పనిసాగుతోందా?” అని అడిగాడు
బెర్నీస్.

“యే ప్రతిమా?”

“నిడ - మేక”

“అదా - దాన్తగలేసిరి. పురాతన మహాశిల్పుల శిల్పాలు చూచాను. అది చూసినతర్వాత నేతయారుచేసిన చెత్తశిల్పాలన్నీ పగల గొట్టి పారేశాను. ప్రకృతిని చూపించి ‘ఇక్కడా సౌందర్యముంది.’ అంటున్నావు. ఔను. యిక్కడా సౌందర్యముండొచ్చు. ప్రతివస్తువులోనూ సౌందర్యముంది. నీ ముక్కులోనూ సౌందర్యముంది. కాని వివిధసౌందర్యా లను పట్టలేం. పూర్వ మహాశిల్పులు - వారు సౌందర్యం వెంటపడలా. వారి శిల్పంలోకి సౌందర్యమే వచ్చిపడేది. యెక్కడినించి వచ్చిపడేదో పరమాత్ము డికే యెరుక. బహుశా స్వర్గానుంచి దిగివచ్చిపడేదేమో. ప్రపంచమంతా ఆ మహాశిల్పులదే. కాని మనం వారిలాగా విస్తృతంకాలేం. మనశక్తి అల్పం. ఒకే ఒక విషయంమీద మనం దృష్టి సెంద్రికరించి పరిశీలిస్తూ నిరీక్షిస్తాం. మనవల్లో సౌందర్యంపడిందా, మంచిదే. లేకపోతే ...” షూబిన్ నాలికచాచాడు వెక్కిరింతగా.

“అగు. అగు” అంటూ అడ్డువచ్చి బెర్నసీవ్ అన్నాడు: “అదో విషమ సమస్య. సౌందర్యానికి నీ హృదయం స్పందించకపోతే, యెక్కడ సంధానమైతే అక్కడ సౌందర్యాన్ని నువు ప్రేమించకపోతే నీ కళలో కూడా సౌందర్యం నిన్ను తప్పించుకుపోతుంది. సుందర దృశ్యానికిగానీ, మనోహర సంగీతానికిగానీ నీ హృదయం స్పందించకపోతే—”

“ఓ స్పందనుడా” అని షూబిన్ తాను ప్రయోగించిన యీ నూత్న పదానికి విరగబడి నవ్వుసాగాడు. బెర్నసీవ్ ఆలోచనా నిమగ్నుడైనాడు.

“కాదు, మిత్రమా, కాదు - నువు తెల్పినవాడివి. వేదాంతివి. మాస్కో విశ్వవిద్యాలయంలో మూడోవాడివిగా నెగ్గినవాడివి. సగసగం చదువుకొన్న నాబోటి విద్యార్థికి నీతో వాదించటమంటే భయమేస్తుంది. కాని ఒక్క విషయంమాత్రం చెబుతా విను. నా కళనే కాకుండా, స్త్రీలల్లో - అందులోనూ నవయవ్వనవత్తుల్లో వుండే సౌందర్యాన్ని కూడా ప్రేమిస్తా. అదైనా యీ మధ్యనే—”

వెలకిందలుగా పడుకొని చేతులు తలవైనకాల కట్టుకున్నాడు షూబిన్. కొన్ని నిమిషాలపాటు ఎవరూ మాట్లాడలేదు. మధ్యాహ్న కాలపు సంఖిత నిశ్శబ్దత, ప్రకాశిస్తూ నిద్రిస్తున్న భూమ్మీద అశిఖారింగా వేలాడుతోంది.

“ఓ స్త్రీ పక్షపాతీ ! ఆ స్టహోవ విషయం, ఎవరన్నా పట్టించుకుంటే బాగుండును. మా స్కోలలో కన్పిస్తున్నాడా ?”

“లేదు, కన్పించడంలేదు”

“ముసిలాడికి బొత్తిగా మలిపోయింది. రాత్రీంబగళ్లా ఆ అవగట్టినా క్రిస్టియానోవా యింతోనే పడుంటాడు. ఎంత విసిగెత్తినా అక్కడనించి కదలడు. వాళ్ళిద్దరూ ఒకరికొకరికరు పిచ్చిగా చూసుకుంటూ కూర్చుంటారు. దోకేస్తుంది. కాస్త ఆలోచించు - భగవంతుడు స్టహోవ్ కి యెటువంటి కుటుంబం ప్రసాదించాడు ! , అయితేనేం ఆ క్రిస్టియానోవా అంటే పడిచస్తాడు. ఆవిడ బాతుముఖంలాంటి భయంకరమైన ముఖం యెన్నడూ నేను చూడాలా. ఆమె వ్యంగ్య ప్రతిమ మొన్ననే తనూరుచేశా. ఫరవా లేదు. బాగానే వుంది. చూద్దగానిగా—”

“ఎలీనా నికొలయెవా ప్రతిమ ! అదీ తయాకీలోనే వుందా ?”

“లేదు, మిత్రమా, లేదు. అదేంసాగడంలేదు. ఆవిడముఖంచూస్తే నిరాశ రేకెత్తుతుంది. చూట్టానికి విస్పష్టమైన, సున్నితమైన సరళ రేఖలు గోచరిస్తాయి. పోలిక లేవడం యేమంత కష్టమనిపించదు. కాని గారడీవాని చేతి బంగారం లాగా చేజారిపోతుంది. నీ మాటలు వినేటప్పుడు ఆమె వైఖరి గమనించావా? ముఖకవళిక యేమాత్రం మారదు. కళ్ళల్లో భావాలు మాత్రం మారుతుంటాయి. దాంతో ముఖమంతా మారిపోతుంది. శిల్పిని - అందులోనూ సామర్థ్యంలేని శిల్పిని-యేం జేయమంటావ్? ఆమె అద్భుతమైన, విచిత్రమైన వ్యక్తి” అన్నాడు షూబిన్ కాసేపు మానం వహించి. “అద్భుతమైన వ్యక్తి” అని ఔచ్చెనీవ్ కూడా అందుకున్నాడు.

“నికొలాయ్ ఆర్టిమోదిచ్ కూతురు ! ఇక వంశం, వంగడం గురించి మాటాడేదేముంది? చిత్రమేమంటే ఆమె అచ్చంగా తలిదండ్రు లెద్దరీపోలిక. ఆమెతల్లి అన్నా వాసిలెవ్వాను హృదయపూర్వకంగా గౌరవిస్తా. నిజానికి నాకెంతో మేలుచేసింది, కాని వట్టి గంగిగోవు. అలాంటప్పుడు ఎలీనాకా ఉద్వేగం యెక్కడనించొచ్చింది? ఆ అగ్ని నెవరు రగిల్చారు? ఇది నీకు కొరికగాని సమస్య, వేదాంతి మహాశయా !”

కాని మునుపటిలాగానే వేదాంతి జవాబు చెప్పలేదు. జెన్సెన్స్ మితభాషి. ఎప్పుడైనా మాట్లాడితే అకటావికటంగా మధ్యమధ్య అగుతూ అనవసరంగా చేతులు తిప్పకూ తనభావం వెల్లడించేవాడు. ఇప్పుడు ఒక విచిత్రమైన నిశ్శబ్దత - అలసట, విషాదాలతో సమమైన నిశ్శబ్దత అతనిలో ప్రవేశించింది. రోజుకు గంటలకొద్దీ కష్టపడి చదివి ఇబ్బడనే పట్నంనుంచి కాపరం మార్చాడు. ఇప్పుడు సోమారితనం, మందమాయతనాని పరిశుభ్రత, లక్ష్యం సాధించాననే ఛైతన్యం, స్నేహితునితో ఆనామాషీ ముచ్చట్లు, హఠాతుగా కళ్ళకుకట్టిన సుందరరూపం - వివిధములైనా సామీప్యతగల యీ భావముద్రలు ఒకటికొకటి భావంగా సమ్మిళితమై అతన్ని శాంత పర్చాయి, ఆందోళన పర్చాయి, బలహీనుణ్ణి చేశాయి. ఎక్కువైట్టిక బాణం అతని హృదయం!

నిమ్మచెట్టుకింద చల్లగా, ప్రశాంతంగావుంది. నీడ వలయంగాకి ఎగిరి వచ్చిపడినప్పుడు తేనెటీగలు, ఈగలు మృదువుగా యుంకారం చేస్తున్నట్లుని పించింది. శుభ్రంగావున్న లేత గడ్డిపోచలు సూర్యకిరణాల బంగారుచాలులో తళుక్కుమనకుండా మరకతవర్ణం వహించి నిశ్చలంగా వున్నాయి. మంత్రబద్ధమైనట్టు కాడలు అల్లడడంలేదు. పసుపుపచ్చని పూగుస్తలు కిందికొమ్మలనుంచి నిస్వంగా వేలాడుతున్నాయి. ప్రతి ఉచ్చాసంతోనూ మధురపరిమళం ఊపిరితిత్తులలోకి చచ్చుకుపోయి వున్నట్టు, ఆ పరిమళాన్ని ఊపిరితిత్తులు తాగి వేస్తున్నట్టు అనిపించుతోంది. నది అవతల మారాన దిబ్బండలం దేవీప్రమానంగా వెలిగిపోతోంది. ఒకొక్కప్పుడు చిరుగాలి కదిలి విరిగి ఆ వెలుగును మరింత ప్రకాశవంతం చేస్తోంది. మెరిసే పొగమంచు అంతరాళం ఆక్రమించింది. పక్షుల అలికిడే లేదు. ఎండవేళ అవి సంగీతం వినిపించవు. కాని కీచురాయిలు మాత్రం కిచకిచలాడుతున్నాయి. చల్లటినీడలో కూర్చుని ఆ జీవుల వెచ్చటి కంఠ స్వరాలు వినడం ఆహ్లాదకరంగా వుంటుంది. ఆ ఆహ్లాదం ముక్తగాలిపి స్వప్నా వస్థకు తీసుకు పోతుంది.

“పరికించావా?” అని హఠాత్తుగా ప్రశ్నించాను, జెన్సెన్స్ తనమాటలకు హస్తవిన్యాసం తోడుచేసుకుంటూ. “ప్రకృతి మనలో విచిత్రమైన భావం వెక్కిరిస్తుంది. ప్రకృతిలో ప్రవేశిస్తే పరిపూర్ణస్వంతో, ఆత్మ

సంతృప్తితో విస్వప్నంగా భాసిల్లుతుంది. ఇదంతా మెచ్చుకుంటాం. కాని ఒకవైపున అలా మెచ్చుకుంటున్నా మనలో, ముఖ్యంగా నాలో, ఆంనో శనా, చింతా చక్కెత్తుతాయి. దీనికంటేటికీ ఆర్థమేమిటి? ప్రకృతితో ముఖా ముఖీ తారసిల్లిపప్పుడు మనకు మన అసంపూర్ణతా, మన అస్పష్టతా గోచరించి వుండాలి. లేకపోతే ప్రకృతిని సంతృప్తిపచ్చ అనుగుణ్యత మనదగ్గర లోపించివుండాలి. మన కవసరమైనదింటే ప్రకృతిలో లభించదు.”

‘హూ! ? అని ఖూచిన్ జవాబియ్యసాగాడు. “ దీనికంటేటికీ కారణం చెబుతావను. నువు వర్ణించేదంతా యదార్థజీవితం గడపకుండా, గుడ్లప్ప గిరించి చూస్తూకూర్చుంటూ భావోద్వేగాలకు లోనయ్యే వొంటరి మానవుని యింద్రియ పరిజ్ఞానం. చూస్తూ కూర్చుంటే ప్రయోజనమేమిటి? మనిషిలా జీవించు. ప్రకృతిద్వారం యెన్నిమారులు తట్టినా నీ కర్ణమయ్యేభాషలో అది జవాబియ్యదు. ప్రకృతి మూగది. ఫీదేలు తీగలాగా కంపిస్తుంది, మూలుగుతుంది. కాని గీతం వెల్వరించలేదు. సజీవహృదయం - ముఖ్యంగా స్త్రీ హృదయం నీకు ప్రత్యుత్తరమిస్తుంది. అందుకని ఆత్మసహచారిణి నొకదాన్ని సంపాదించుకుంటే నీ వ్యాకుల భావమంతా మాయమై చక్కా బోతుంది. అదీ మనకి కావలసింది! చూడు, యీ ఆంనో శనా, యీ విషాదం - యదంతా ఆకల్లాంటిది. పొట్టకు సరైనతిండి పడే, అంతా చక్కబడుతుంది. మిత్రమా! భౌతికంగా యీ ప్రపంచంలో నీసానమాక్రమించుకో. ఇక యీ ప్రకృతేమిటి? దాని ప్రయోజనమేమిటి విను. శ్రేమ - యెంత వెచ్చని గంభీరమైన పదం! ప్రకృతి! ... యెంత చప్పటి పరుషపదం! అందుచేత (రాగయుక్తంగా) ‘మేర్యాపెట్రోవ్నాకు ... కాకపోనూవచ్చు.’ మేరియా పెట్రోవ్నాకాదు. పర్వాలేదులే. నా అభిప్రాయం అర్థమైందనుకుంటా.”

పెర్యెనీవ్ లేచి కూర్చుని చేతులుముడిచి వాటిమీద గడ్డమానించి “యెందుకా యెత్తిపొడుపు మాటలు?” అన్నాడు స్నేహితునికేసి చూడ కుండా - “యెందుకా అవహేళన స్వరం? జౌను. నువు చెప్పిందే సరేంది. శ్రేమ మహత్తరమైన పదం, మహత్తరమైన భావం! ... అయితే నువు యే రికమైన శ్రేమను గురించి మాట్లాడుతున్నా?”

ఘోబిన్ లేచి కూర్చుని “యే రకమైన ప్రేమా? అది ప్రేమ అయినంతవరకు యే రకమే తేనే? నామట్టుకు నేను ప్రేమలూ వివిధ రకాలు లేవనే అంటా. నువు ప్రేమలూ పడితే...”

“హృదయపూర్వకంగా” అంటూ అడ్డంపచ్చాడు బెర్నెసీవ్.

“ఔను. ఆ ముక్క - వేరే చెప్పడం దేనికి? హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తేనే! నీ హృదయ మేమీ ఆపివో పండుకాదు. దాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా కోయనూలేవు. నువు నిజంగా ప్రేమిస్తే తప్పదారి తొక్కలేవు. నిన్నేం హేళనచేయాలని కాదిదంతా చెప్పడం. ఇప్పుడు నా హృదయంలో దయారసం తొణికిసలాడుతోంది ... రే విధంగా ప్రకృతి తన ప్రభావం మనమీద ప్రసరిస్తుందో విశదీకరించదలచాను. ప్రకృతి, ప్రేమ అవసరాన్ని మేల్కొల్పిందిగాని దాన్ని తృప్తిపరచలేకపోయింది. ప్రకృతి మనల్ని యింకో సజీవహస్తద్వయంలోకి నెట్టుతుంది. కాని దాన్ని మనం గుర్తించం. ప్రకృతి దగ్గరనుంచి యింకేదో ఆశిస్తాం. ఓ ఆండ్రీ! ఆండ్రీ! ఈ సూర్యరశ్మి, ఈ ఆకాశం, మనచుట్టూవున్న ప్రతి వస్తువూ యెంత మనోహరంగా వున్నాయో! కాని నువు మాత్రం విషాదానికి లోనైనావ్. ఈ నిమిషంలో నువు ప్రేమించిన యువతి చెయ్యిపట్టుకుని - ఆ చెయ్యి, ఆ యువతి నీదైపోతే - నీ యేకాంత భావాలతోగాక ఆమె కళ్లతోచూచి అనుభవిస్తే, అప్పుడు ఆండ్రీ! ప్రకృతి నీలో ఆందోళనా, చింతా రేకెత్తించదు - దాని సౌందర్యాన్ని పర్యాయంకించడానికేనా ఆగవు. నువు ప్రకృతికి - మూగ ప్రకృతికి - మాట్లాడే శక్తి నిస్తావు. అప్పుడు ప్రకృతి నిన్ను కీర్తిస్తుంది. నీ గీతానికి ప్రతిస్పందిస్తుంది.”

ఘోబిన్ ఎగిరి గంతేసి ఒకటి రెండుసార్లు అటూ యిటూ పచారు చేశాడు. బెర్నెసీవ్ తలవంచుకున్నాడు. ముఖం కొద్దిగా వైవర్యం పొందింది.

“నేను నీతో యేకీభవించను. ప్రకృతి అన్నివేళలా ప్రేమను సూచించదు. (యీమాట దగ్గర కొంచెం ఆగాడు) మనల్ని భయపెడుతుంది కూడా. మనకు భయంకరమైన, అభేద్యమైన సమస్యల్ని జ్ఞప్తికి తెస్తుంది. మనల్ని మింగివేయ జూస్తోంది ప్రకృతి కామా? ఇన్నాస్సూ మనల్ని మింగేయడం లేదా? ప్రకృతిలో జీవన్మరణాలున్నాయి. మృత్యువుకూడా ప్రాణియంత బిగ్గరగానే మాట్లాడుతుంది.”

“ప్రేమలో జీవన్మరణాలున్నాయి” అన్నాడు షూబిన్.

“ఇంకా ఉదాహరణకు-వసంతకాలంలో కీకారణ్యంలో ఒబరాన్* కొమ్ముబూరా నినాదం వినిపిస్తుంది.” ఈ మాటలు చెప్పటానికి బెర్నెసీవ్ కొంచెం సిగ్గుపడ్డాడు. “యిదికూడా...”

“అది ప్రేమపిపాస. ఆనందపిపాస. అంతకుతప్ప మరేంకాదు. ఆ నినాదమూ నాకు తెలుసు. సూర్యాస్తమయసమయంలో అడివికి అవతల నదీగర్భంనుంచి పైకి చీకట్లులేచేవేళ, అడివిమధ్యన చెట్టునీడనో, పొలాల గట్టుమీదనో వున్నప్పుడు ఆత్మను అవరించే భావోద్రేకం, ఆశాభావం నాకు తెలుసు. ఆనందం కావాలని ఆశిస్తా. అరణ్యంనుంచీ, నదులనుంచీ భూమి నుంచీ, అకాశంనుంచీ, ప్రతి మబ్బుతునకనుంచీ, గడ్డిపోచనుంచీ ఆనందం కోర్తాను. ఆ ఆనందం నా కతిసన్నిహితమైనట్లునిపిస్తుంది. దాని పిలుపు వినిపిస్తుంది. ‘నా దైవం దివ్యమూర్తి, ఆనందమూర్తి’ అని అర్ధంవచ్చే పద్యం రాయాలని వొకొకప్పుడు మొదలుపెట్టా. మొదటిపాదం గొప్పగా నడిచింది. కాని రెండోపాదంతోచలా. ఆనందం! ఆనందం! ప్రాణ మున్నంతవరకు, వంట్లో జవసత్వాలున్నంతవరకు, పురోవృద్ధి కాని క్షీణత లేనంతవరకు దాన్ని తిట్టడం దేనికి?” అంటూ షూబిన్ ఆకస్మిక ఆవేశంతో మొదలుపెట్టాడు. “మనం యువకులం, రాక్షసులం కాం. మనం ఆనందాన్ని లోబరిచుకుందాం.”

ఉంగరాలజట్టు విడిలించి ఆత్మదిక్పాసంతో నిర్లక్ష్యంతో ఆకసంకేసి చూచాడు. బెర్నెసీవ్ అతనిచేసి తేరిపారజూసి “ఆనందాన్ని మించిందింటేమీ లేనంటావా?” అన్నాడు నెమ్మదిగా.

“వుంటే, అదేవిటో చెప్ప చూద్దాం” అని అడిగి నిరీక్షించాడు షూబిన్.

“సరే, నువ్వునేనూ యువకులం. తెలివిగలవాళ్ళం. యువతికిహారు ఆనందం కావాలని కోరుకుంటున్నాం... కాని ఆనందం అనేమాట మనల్ని ఐక్యంచేసి, భావాలను రగిల్చి మైత్రీభావం పెంపొందించేమాటేనా? స్వార్థంతో కూడుకున్నమాట కాదా? అంటే మనల్ని కలుపుకొని మాట కాదా?” *

* గ్రీకు వేటదేవుడు.

“ ఐక్యపచ్చమాటలొకే వైనా నీకు తెలుసా ? ”

“ ఆ అవేం అపూర్వమయినవేంకావు. నీకూ తెలుసు ”

“ సరే, యేదిటామాటలు ? ”

“ ఊ-కళ! యేమైనా నువు కళావేత్తవి తర్వాత ఐక్యపచ్చ
మాటలు మాతృభూమి, శాస్త్రం, స్వాతంత్ర్యం, న్యాయం! ”

“ ప్రేమా ? ” అని అడిగాడు షూబిన్.

“ ప్రేమకూడా మనల్ని ఐక్యంచేస్తుంది. కాని నువు యిప్పుడు అర్రులు
సాచే ప్రేమ మాత్రంకాదు. ఆనందంతో కూడిన ప్రేమాకాదు, త్యాగంతో
కూడిన ప్రేమ ” షూబిన్ ముఖం చిల్లించుకుని అన్నాడు :

“ అదంతా జర్మన్లకే తగిపోయింది. నాకు ప్రేమకావాలి. ప్రథమ
స్థానం కావాలి. ”

“ ప్రథమస్థానమా ? ద్వితీయస్థానాన్ని వరించడమే జీవితలక్ష్య
మవాలని నా ఉద్దేశం. ”

“ నీ సలహా ప్రతివాడూ అనుసరిస్తే మామిడిపండు తినేవాడంటూ
వుండడు. ప్రతివాడూ తన తరవాతవాడికి అట్టేబట్టి చక్కాపోతాడు. ”
అన్నాడు షూబిన్ అసమ్మతి సూచకంగా ముఖంపెట్టి.

‘అంటే దాని అర్థం మామిడిపండు అంత అవసరమైంది కాదన్న
మాట! అయినా నువ్వేం చింతపడ నక్కరలా. ఇతర్ల నోట్లో ముద్ద
సంతోషంతో తీసుకుతినేవాళ్ళూ ఎప్పుడూ వుంటారు. ’ మిత్రు లిద్దరూ
కొంచెంసేపు మానం వహించారు.

“ నిన్న ఇర్సనోవ్ ను కలుసుకున్నా. ” అంటూ ప్రారంభించాడు
బెర్నెసివ్. ‘ ఇక్కడకువచ్చి కలుసుకోమన్నా. నీకూ, స్టానోవ్ కుటుంబానికి
అతన్ని పరిచయం చేయాలని నా పూనిక. ”

“ యేవ రీఇన్సకోవ్ ? ఓ - అతనా - యీ మధ్యను నువు నాతో
చెప్పిన బల్లెరియనా ? ఆ దేశభక్తుడు! ఈ వేదాంతమంతా నీ బుర్రలో
కెక్కిస్తున్నదతనేనా యేం ? ”

“ కావచ్చు. ”

“అయితే అతను గొప్పవాడే నన్నమాట !”

“ఆ—”

“మంచి తెలివిగలవాడూ సమర్థుడూ నన్నమాట !”

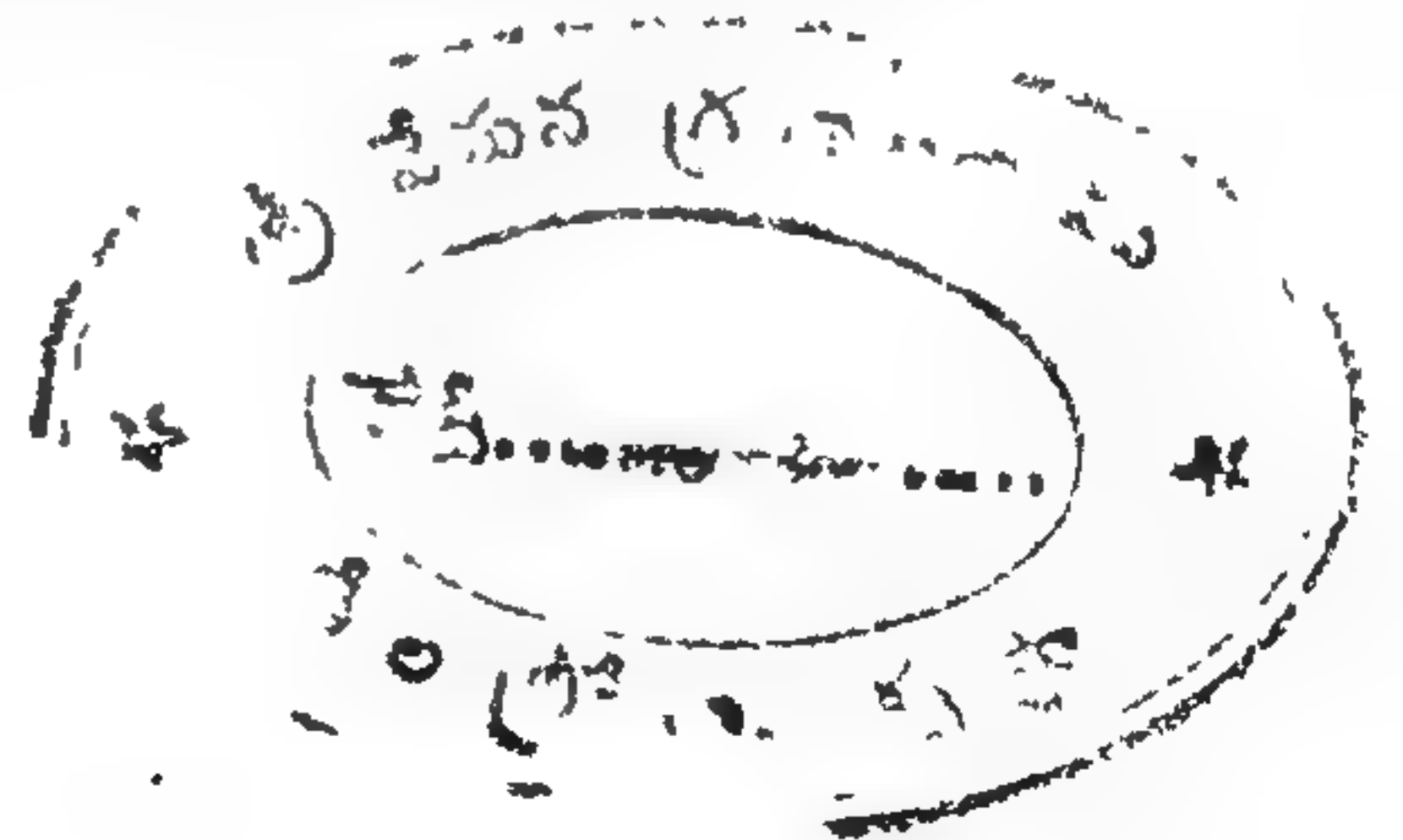
“ఆ - మంచి తెలివిగలవాడే. సామర్థ్యం - యేమో నాకు సరిగా తెలీదు. పెద్ద సమర్థుడని అనుకోను.”

“అయితే అతని గొప్పదన మేదిటి ?”

“నీకే తెలిసాస్తుందిలే. ఇక బయల్దేరేవేళయిందనుకుంటూ. బహుశా అన్నావాసిలెన్నా మనకోసం నిరీక్షిస్తుంటుంది. టైమెంతయింది ?”

“రెండు దాటింది. సరే - బయల్దేరదాం - పద. అబ్బ! యెంత ఉక్కగా వుంది. ఈ సంభాషణ నా రక్తాన్ని ఉడికెత్తిచ్చింది. ఒక సమయంలో నీ - నా కళా వేత్సత్వం పూరికే పోతుందనుకున్నా, ప్రతిదీ పరికిస్తా...నీ హృదయంలో ఒక స్త్రీ ప్రవేశించింది...కదూ ?”

ఘాబీన్ తన మిత్రుని ముఖంలో ముఖంపెట్టి చూడాలనుకున్నాడు. కాని బెర్నీస్ అవతలికి తిరిగి నిమ్మచెట్టుకిందనుంచి వెళ్ళిపోయాడు. ఉల్లాసంగా కాస్తూపుకుంటూ అతని వెనువెంటనే బయల్దేరాడు ఘాబీన్. బెర్నీస్ బుజాలు పైకెత్తుకొని మెడసాచి వికారంగా నడుస్తున్నాడు. అయినా ఘాబీన్ కన్న మంచి వంశస్తునిలాగా పెద్దమనిషిలాగా కన్పించాడు.



2

యమకులిద్దరూ మాస్కోనదిని చేరుకుని ఒడ్డువెంటే నడవసాగారు. నీళ్ళపైనుంచి చల్లగాలి వీస్తోంది. చిన్నిచిన్ని కెరటాల మృదుమధురనినాదం వారిచెవుల కింపుగొల్పుతోంది.

“స్నానంచేయాలని వుందిగాని ఆలస్యం అయిపోతుంది. ఈ నది శాసించాడు? ఆకరిస్తోంది. పురాతన గ్రీకులు నదిని దేవకన్య అనేవారు. కాని మనమేం గ్రీకులంగాం. ఓ దేవకన్యా! మేం మోటుసిధియన్లం!”

“మనకీ నదీదేవతలున్నారగా” అన్నాడు బెన్సన్.

“అవును. మనకీ నదీదేవతలున్నారనుకో. అయితే నాకు - శిల్పినైన నాకు - శీతాకాలంలో, ఓనాటి రాత్రి, ఓ రైతు గుడిసెలో భయకంపిత ఉత్సాహరహిత భావనాశక్తి నుంచి వుద్భవించిన నదీదేవతలవల్ల నాకేం లాభం? నాకు వెలుగుకావాలి. అవకాశం కావాలి. భగవాన్, నేను ఇటలీ యెప్పుడు వెడతానో, యెప్పుడో...”

“అంటే యుక్రెయిన్ వెళ్ళడమన్నమాట!

“సిగ్గు! సిగ్గు! ఆండ్రీ! అనాలాచితమైన కాస్త తప్పిదానికి యింత నిష్ఠూరమా! యిప్పటికీ యెంతో పశ్చాత్తాపపడుతున్నా. నిజం. నేను వట్టి తెలివివక్కువ దద్దమ్మలా ప్రవర్తించా. యెంతో మెత్తటిమనసుగల అన్నావాపితన్నా ఇటలీవెళ్ళి రావడానికి కావలసిన డబ్బిచ్చింది. కాని నేను యుక్రెయిన్ వెళ్ళి అక్కడివాళ్లతో కలిసి సిండికంట్లు మెక్కుతూ...”

“ఇంకేమీ చెప్పక్కర్లేదులే” అంటూ అడ్డువచ్చాడు బెన్సన్.

“అయినప్పటికీ ఆ డబ్బు వృథాగా వ్యయంచేయలేదనే అంటా. రిక రకాల వ్యక్తుల్ని, ముఖ్యంగా రికరకాల స్త్రీలని చూచా...నాకు తెలుసు ...ఇటలీ దాటితే ముక్తిలేదు!”

“నువ్వు ఇటలీ వెడతావులే.” అన్నాడు బెర్నెనీవ్ షూబిన్ కేసి తిరిగి కుండానే “కాని యేమీచెయ్యవు. రెక్కలల్లాడిస్తావేగాని యెగిరవు. నీ సంగతి మాకు తెలీదూ?”

“స్టావసర్ * యెగిరాడు. ఆయ నొక్కడేగాదు యింకా చాలామంది యెగిరారు. నేను యెగిరలేదంటే నేను రెక్కలులేని పెంగుయిన్ పక్షి నన్న మాట! ఇక్కడ నాకేం తోచడంలేదు. ఇటలీవెళ్ళితిరాలి. అక్కడ వెలుగు, సౌందర్యం!”

ఆ సమయంలో వెడల్పాటి అంచుగల గడ్డిటోపీ పెట్టుకొని గులాబి రంగు గొడుగువేసుకుని ఒక బాలిక వారిముందు ప్రత్యక్షమైంది.

“ఎదిగో! ఇక్కడకూడా సౌందర్యరాశి మనల్ని కలుసుకోటానికి వస్తోంది. సాధారణ శిల్పినైన నేను ఈ నవ మోహినికి సావాభీషందనం చేస్తున్నా” అని. హఠాత్తుగా కేకేసి నాటకీయ భంగిమంలో వోటు అల్లూడించ సాగాడు షూబిన్.

ఈ ఆవేశపూరిత వాక్యాలకు గురైన ఆ బాలిక పేరు జోయా. ఆ బాలిక ఆగి షూబిన్ ను త్వనికో బెదిరించింది. మిశ్రుద్దగా దగ్గరకు రాగానే మృదుమధుర స్వరంతో అన్నది: “భోజనాలకి గారాయేం? వడ్డించి యేవేళైంది?”

“యేమిటీ నే వింటూన్నది?” అన్నాడు షూబిన్ చేతులు చాస్తూ, “ఈ దివ్యసుందర విగ్రహం యింత యెండలో మాకోసం వెడకున్నోందా? యీ నీ మాటలు యీ అర్థంలోనే తీసుకోనా? చెప్పు, అవునా, కాదా? పోనీ చెప్పొద్దలే. నాకు కిష్టం జేస్తుందని యెవో అల్లిబొల్లిమాటలు చెబితే ఖాసీ అయిపోతాను!”

* రష్యన్ మహాశిల్పి.

“ఊ - ఇక చాల్లే పావల్ యాకోబిచ్ ?” అంటూ కొంచెం కష్టంగా జవాబిచ్చిం దాబాలిక. “యేమిటా ఆషామాషీ మాటలు. నాకోక్కపం వస్తుంది” అన్నది కులుకుతూ.

“కోప్పడకు, జోయా నికిటిష్నా, నా ఆదర్శ దేవతా ! కోప్పడకు. నన్ను నిరాశా నరకకూపంలో పడకోయకు-ఇక ఆషామాషీ మాటలంటావా, నాదంతా అసలు ఆషామాషీ వ్యవహారమేగా !”

ఆ బాలిక బుజాలెగరవేసి బెర్సెనీవ్ కేసి తిరిగి “యెప్పుడూ యిలానే అంటుంటాడు. చంటిసిల్లని చూసినట్టు నన్ను చూస్తాడు. ఇక నాకో పడ్డెనిమిదేళ్ళు. పెద్దవాన్నయా ?”

“ఆరి - భగవంతుడా !” అని ఘాబిన్ మూలిగాడు గుడ్లు పెకి తిప్పతూ. బెర్సెనీవ్ మాట్లాడకుండా చిరునవ్వునవ్వాడు. జోయా కోపంతో నేలతన్నింది. “పావల్ యాకోబిచ్ ! నాకోక్కపంవస్తుంది!... ఎలీనాకూడా బయడేరిందిగాని యెండకు భయపడి తోటలోనే అట్టే వుండిపోయింది. నాకుమాత్రం యెండంటే యేంభయంలేదు. రండి, పోదాం.”

అడుగడుక్కు తీగలాంటి శరీరం పూపుకుంటూ, తీర్చినట్లున్న మురికి చేతుల్తో ముంగురులు పెకి ఎగనోసుకుంటూ జోయా నడవసాగింది. మిత్రులిద్దరూ ఆమెను అనుసరించారు. నిశ్శబ్దంగా చేతులు గుండెలమీద పెట్టుకుని నొక్కుకుంటూ మధ్యమధ్య మెచ్చుకుంటున్నట్టు నడించడానికి అవ హేశనగా చేతులు పెకెత్తుతూ నడవసాగాడు ఘాబిన్. కొద్దినిమిషాలలో కంట్రోవో చుట్టూవున్న అనేక గృహాలలో ఒకదాన్ని చేరుకున్నారు. తోట మధ్యలో కుటీరాకృతిలో నిర్మించబడి గులాబీరంగు పూయబడ్డ ఓ చిన్ని కొయ్య యిల్లు కన్పించింది. ఆకుపచ్చటి చెట్లవెనకనించి ఆయిల్లు ప్రకృతి సిద్ధంగా తొంగిచూస్తున్నట్టుంది. జోయా ముందుగావెళ్ళి నేటు తెరిచి తోటలోకి పరుగెత్తింది. ‘దేశదిమ్మర్లను యింటికి తొలుకొచ్చా’ అని కేకేసింది. ఇంతలో యింకో బాలిక తోవపక్కన వున్న బల్లమీదనించి లేచినిల్చింది. తెల్లబారిన ఆసాముఖం భావప్రకాశానికి అనువుగావుంది. తర్వాత యింటిదర్వాజావద్ద యింకో పెద్దావిడ ఊరంగుపట్టుకుడువులు ధరించి, ఎండతగలకుండా పట్టురుమాలు తలమీద వేసుకుని కనిపించింది. అవిడ అగంతకులను చూచి మందహాసంచేసింది. కాని ఆ మందహాసంలో బడలిక గోచరించింది.

అన్నావాసిరెన్నా స్ట్రహోవ్ షూబిన్ల ఇంటి ఆడపడచు. ఏడో ఏటనే ఆమె తల్లదండ్రులు చనిపోయారు. తత్ఫలితంగా ఆమెకు మంచి అస్తుపాస్తులు సంక్రమించాయి. ఆమె తండ్రివైపు చుట్టాలు అతివీదవారు. తల్లివైపువారు అతి భాగ్యవంతులు. తల్లివైపువారిలో ముఖ్యులు సెనేటర్ వోల్డెన్, చికరసోవ్ రాకుమారి. అన్నా పోషణ బాధ్యత వహించిన ఆర్థిలియన్ చికరసోవ్ రాకుమారుడు మాస్కో బోర్డింగ్ స్కూల్లో ఆమెకి చదువు చెప్పించాడు. చదువు పూర్తయ్యాక అతని యింటిలోనే ఆమె ఉంటూ వచ్చింది. అతని ఇల్లో ధర్మసత్రం. విందులమీద విందులుజరుగుతుండేవి. శీతాకాలంలో నాట్య ప్రదర్శనాలు ఏర్పాటు చేస్తుండేవాడు. కాబోయే ఆమెభర్త నికొలాయ్ ఆర్థియోమెవిచ్ స్ట్రహోవ్ ఒకనాటి నాట్య ప్రదర్శనంలో ఆమె ప్రేమ చూరిగొన్నాడు. అతన్ని వివాహ మాట్లానికి సమ్మతించిన సమయాన ఆమె ఆకర్షణీయమైన గులాబిరంగు గౌను, గులాబీ పూలు కుట్టినటోపీ ధరించి ఉంది. ఆ శుభముహూర్త జ్ఞాపకార్థం ఆమె ఆ టోపీని జాగ్రత్తపట్టింది.

నికొలాయ్ ఆర్థియోమెవిచ్ స్ట్రహోవ్ తండ్రి కాపైన్. 1812 లో గాయపడి పింఛను పుచ్చుకుని పీటర్స్ బర్గ్ లో మంచి ఉద్యోగం సంపాదించు కున్నాడు. పదహారవయేట నికొలాయ్ మిలేటరీ పాఠశాలలో ప్రవేశించి తర్వాత తర్వాత రక్షణసైన్యంలో చేరాడు. స్ఫురగ్రూపి. మంచిపొందికైన శరీరం. నృత్యంలో మంచిషేరు సంపాదించుకున్నాడు కాని అతనికి గొప్ప షారి సాంగత్యం అలభడలేదు. యవ్వనంలో అతనికి రెండేరెండు కోరికలుండేవి. ఒకటి, రాజులంగరక్షకుడు కావాలని; రెండు, గొప్ప కుంటుబంలో

పిల్లను పెళ్ళిచేసుకోవాలని. మొదటి కోరిక తొందలోనే అంతరించి
పోయింది. కాని రెండవ కోరిక ఇనుమడించింది. అందుకని ప్రతి శీతా
కాలం మాస్కో వెదుతూండేవాడు. క్రైంచిభాష చక్కగా మాట్లాడేవాడు.
ఏ వ్యసనాలనూ దరికిచేరనియకపోవడంవల్ల వేదాంతి అనే కీర్తి వచ్చింది.
సామాన్య సైనికాధికారిగా వున్న రోజుల్లోనే “మనిషి జీవితకాలంలో
ప్రపంచమంతా చూచి రాగలడా? సముద్రగర్భంలో జీవితం యెలా
వుంటుందో తెలుసుకోగలమా?” మొదలైన ప్రశ్నలపై ఎప్పుడూ సాధ్యం
కాదంటూ మొండిగా వాదించేవాడు.

అన్నాను వివాహమాడిన నాటికి ఆతనికి ఇరవై అయిదేళ్ళు.
ఉద్యోగశాఖలోనించి రిటైర్ తన ఎట్టేటువ్యవహారాలు స్వయంగా చూచుకుందా
మని గ్రామసీమలో నివాస మేర్పరచుకున్నాడు. కాని భూమంతా కాలు
కీయబడదంవల్ల పనేమిలేక జీవితం విసుగెత్తింది. దాంతో మకాం మార్చి
మాస్కోలో భార్య యింట్లోనే స్థిరంగావుండిపోయాడు. యవ్వనంలో
ఆటల్లో పాల్గొనలేదు. కాని యిప్పుడు లోటో ఆటలుంటే ఆసక్తి కలిగింది.
ప్రభుత్వం దాన్ని నిషేధించింతర్వాత పేకాటంటే పిచ్చిపట్టింది. ఇంటిదగ్గర
విసుగెత్తింది. తోచేదికాదు. జర్మన్ దేశమంతా తన ఒక పూర్వసువాసినితో
ప్రేమకలాపం సాగించాడు. రోజంతా ఆమెతోనే గడుపుతూండేవాడు.
1853 కేసరియా కంట్రోవర్సు వెళ్ళినప్పుడు. సెయూరానిని విడిచి
వుండలేక మందుపుచ్చుకోవాలని వంక బెట్టి మాస్కోలోనే ఉండిపోయాడు.
ఆ జర్మనుయువతితోనైనా ఎక్కువగా సంభాషించేవాడుగానీ. “వాన
రాకడా-ప్రాణపోకడా తెలుసుకోగలమా లేదా” లాంటి విషయాలమీద
ఆమెతో చర్చిస్తుండేవాడు. ఒకమాటు ఎవడో ఆతన్ని నిరాశావాది అని
పిల్చాడు. ఆమాటా ఆతనికి అమితంగా సంతోషంగలిగించింది. ‘అవును’
మూతపిప్పతూ అటూ యిటూ పూగుతూ ఆత్మసంతృప్తితో “అంత నేటికీ
సంతృప్తిపడేవాణ్ణిగాను. నన్నేం ఆడించలేను” అనుకునేవాడు. ఎన్నో
మాట వినిబడితే - ఉదాహరణకు - మనోనిబ్బరం అనేమాట వినిబడితే
పెంటనే మనోనిబ్బరం అంటే ఏమిటి అని ప్రశ్నించడం, ఎవరన్నా
ఖగోళశాస్త్ర విజయాలను వర్ణిస్తే ‘సరే నీకు ఖగోళశాస్త్రంగానీ సముద్ర
మున్నదన్నమాట’ అని దెప్పటం, ఇవీ నికోలాయ్ నిరాశావాదిం!

ప్రత్యర్థిని కంగారు పెట్టదలచినప్పుడు 'వట్టిమాటలు, పసలేదు' అనేవాడు. చాలానుంది ఈమాదిరి జవాబుకు నిరుత్తులయేవారు. కాని, క్రిష్టియనోవ్నా తన దాయాదిని ఘెడలిండా పీటర్స్ బిలియన్ కు ఉత్తరాల్లో ఇతన్నిగురించి 'పిచ్చికుంక' అని రాసిందనే సంగతి పాపం ! నికొలాయ్ కి తెలీదు.

ఇతని భార్య అన్నావాసిలెవ్నా పొట్టిపాటి మనిషి. బక్కపల్చన. సున్నితమైన అవయవాలు. ఉద్యోగం, ఆంవోశన, విచారం ఆమెలో జీర్ణించిపోయాయి. పాఠశాలలో సంగీతం నేర్చుకుంది. నవలలు ఎక్కువగా చదువుతుండేది. తర్వాత ఈ రెండూ వదిలేసి చక్కటి దుస్తులు వేసుకోవడంగా ఆసక్తి తీసుకోటం మొదలెట్టింది. ఆతర్వాత ఇండులోనూ ఆసక్తి తగ్గిపోయింది. కూతురుకు విద్యగరపే బాధ్యతవహించింది. కాని త్వరలోనే అది తన వల్లగానిపని అని కూతురు చదువు ఓ పంతులమ్మకు ఒప్పగించింది. నానాటకీ క్షీణించిపోతూ ఉద్రేకానికి తేలిగ్గా లోనవుతూండేది. ఎలీనా పుటకతో ఆమె ఆరోగ్యం చెడిపోయింది. ఇక పల్లలుపుట్టే ఆశ అంతరించింది. క్రిష్టెయనోవ్నాతో తన మైత్రిని సమర్పించుకుంటూనికి నికొలాయ్ యీ విషయం ఆధారం చేసుకొనేవాడు. భర్త విశ్వాస ఘాతుకత్వానికి అన్నా చాలా విచారపడేది. నికొలాయ్ ఆ జర్మన్ వనితకు తన గుర్రపుసాలనుంచి రెండు బూడిదరంగు గుర్రాలను రహస్యంగా తోలిపెట్టించినప్పుడు అన్నా అమితంగా బాధపడింది. కాని ఎన్నడూ భర్తను ముఖంమీద నిందించలేదు. వరసాగా ఇంట్లో వాళ్లందరితోటీ చెప్పకుప్పిడింది. అన్నాకు ఇల్లుకదిలి వెళ్లడం ఇష్టమండేది కాదు. కాని ఎవరైనా వచ్చి కాస్సేపు బాతాఖాసీకొడితే సంతోషించేది. ఒంటరిగావున్నప్పుడు మాత్రం బాధపడేది. ఆమెమృత్యుల హృదయ, ప్రేమార్హురాలు. జీవితం ఆమెను త్వరితంగా అణగతొక్కేసింది.

పావెల్ యాకోవిచ్ షూబిన్ ఆమెకు దూరపుబంధువు. అతనితండ్రి ముస్కోలో ప్రభుత్వోద్యోగి. పావెల్ నోదరులు కాడెట్లదళంలో చేరారు. అందరికీ చిన్నవాడైన పావెల్ అంటే తల్లికి అమితగారాబం. ఆరోగ్యం అంతమంచిది కాకపోవటంవల్ల పావెల్ ఇంటిదగ్గరే ఉండిపోయాడు. ఉన్నతవిద్య అభ్యసించాలనే చూపుతో ఎనోవిధంగా హైస్కూలు చదువు సాగించాడు. చిన్నప్పటినుంచి అతనికి శిల్పమంటే సరదా. అతని పదహారోయేట

సెనేటుసభ్యుడు వోల్జీస్ అతని ప్రతిమలుచూసి సంతోషించి ఆ మేధావికి అండగానిలబడతానని చెప్పాడు. తండ్రి చనిపోవటంతో అతనిని విష్యత్తంతా మారిపోయింది. మేధావీషకుడైన ఆ సెనేటుసభ్యుడు హోమరుకవి * విగ్రహం అతనికి బహూకరించాడు. అంతే. కాని అన్నా ధనసహాయం చేసింది. పందొమ్మిదోయేట వైద్యవిద్య నభ్యసించడానికి విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రవేశించాడు. కాని పావెల్ కు వైద్యవిద్య అంటే ఏమాత్రం ఆసక్తిలేదు. అనాటి ఉద్యోగపక్షితుల్లో ఇంకోవిద్య అభ్యసించడం అసాధ్యమైపోయింది. పైగా శారీరకశాస్త్రం చదవాలని అభిలాషకలిగింది. కాని ఆదీ సాగలేదు. రండో సంవత్సరం చదవకుండానే - అసలు పరీక్షలదాకా ఆక్కుండానే తన అభిమానవిద్యకు కాలమంతా వినియోగించాలనే ఉద్దేశంతో చదువుకు స్వస్తిచెప్పాడు. ఎపుడో తిక్కతిరిగినపుడు పట్టుదలతో పనిచేశేవాడు. మాస్కో శివార్లలో ధైర్యుబిడ్డల బొమ్మలుగీస్తూ, పెద్దాచిన్నా గొప్పా బీదా మొదలైన రకరకాలవారితోనూ, ఇటలీ శిల్పులతోనూ, రష్యన్ చిత్రకారులతోనూ కలిసిమెలిసి తిరుగుతుండేవాడు. చిత్రకళాశాలలో చేరటమన్నా, ఓగురువుదగ్గర విద్య అభ్యసించడమన్నా అతనికి గిట్టేదికాదు. ప్రతిభవుంది. అందులో సందేహంలేదు. అతనికి మాస్కోలో కూడా పేరు ప్రతిష్టలు లభించాయి. అతనితల్లి పారిస్ లో మంచి కుటుంబంలో పుట్టింది. దయార్ద్రహృదయ. తెలివిగలది. ఈకొడుకుని చూసుకుని మురిసిపోతుండేది. శ్రాంతిభాషమాట్లాడడం నేర్పింది. అతిగారాబంగా పెంచింది. పావెల్ ఇరవైఒకటవయేట శూయవ్యాధితో ఆమె మరణించింది. మరణించేటప్పుడు పావెల్ ను అన్నాకు అప్పగించిపోయింది. పావెల్ యాక్లోవిచ్ షూబిన్ యిపుడు అన్నాకుటీరంలో ఓగది ఆక్రమించుకున్నాడు.

* గ్రీసుదేశపు ఆదికవి



అయింటి యజమానురాలు “రాండి - రాండి భోజనానికి కూర్చుండాం” అని చింతాకలిత స్వరంతో వారినాహ్వానించింది. అందరూ భోజన శాలలోకి వెళ్ళారు. “జోయా! నా పక్కన కూర్చో. ఎలీనా! అతిథిసంగతి చూడు....పాడెల్! సరిగా ప్రవర్తించు. జోయాను వేపుకు తినకు. ఇవాళ నాకు తలనొప్పిగావుంది.” అన్నది అన్నా.

తిరిగి గుడ్లుపెకి తిప్పాడు షూలిన్. జోయా ప్రత్యుత్తరంగా చిరునవ్వు నవ్వింది.

ఈ జోయా - సరిగా చెప్పాలంటే - జోయా నికిటిష్వామ్యూలర్ చూడచక్కని చిన్నది. మంచి ముఖవర్చస్సు. నిండైనవిగ్రహం. కొంచెం మెల్లకన్ను. ముక్కుచివర కొంచెంసొట్ట. ఎర్రటిచిన్ని పెదిమలు. ఈమె తల్లిదండ్రులలో ఒకరు రష్యన్, ఒకరు జర్మన్. రష్యా వీరగీతాలు పసందుగా పాడగలదు. పియానోమీద ఉల్లాస కరమైన వివిధమధురగీతాలు బాగా వాయించగలదు. సాగసైనదుస్తులే ధరించింది గాని ఆ ధరించడంలో చిలిపితనం, డాబూ గోచరిస్తాయి. అన్నా తనకూతురికి ఈ బాలికను చెలికత్తెగా నియమించిందిగాని ఎప్పుడూ తన పనులకే నియోగిస్తూండేది. ఒంటరిగా ఉన్నపుడు జోయాతో ఏం మాట్లాడాతో ఎలీనాకు తోచేదికాదు. అందుకని జోయా ఎప్పుడూ తల్లి తగ్గిరేవున్నా ఏమీ అనుకునేదికాదు.

. భోజనాల సమయంలో బెర్సేనీవ్ తన విశ్వవిద్యాలయ జీవితం గురించి, తన ఆశలు, ఆశయాలను గురించి ఎలీనాకు తెలియజేశాడు.

షూబిన్ ఇదంతా మెదలకుండా వింటూ అతి సంభ్రమంతో భోజనం చేశాడు. మధ్య మధ్య జోయాకేసి నవ్వులాటకు బిక్క-చూపు ప్రసరిస్తుంటే జోయాజవాబుగా మామూలు ఉదాసీన మందహాసం చేసింది.

. భోజనానంతరం ఎలీనా, బెర్నానీష్ షూబిన్ లతో కలిసి తోటలోకి వెళ్ళింది. జోయావారికేసి తేరిపారజూచి బుజా లెగలేసి పియానో ముందు కూర్చుంది.

“నువ్వుకూడా కాసేపు అలా పికారు వెళ్ళకపోయావా?” అని జవాబుకోసం నిరీక్షించకుండానే అన్నా “ఎదైనా వాయింతు. ఎదైనా కరుణారసంతో కూడినపాట” ఉన్నది.

* “వీబర్ పాట పాడనా?”

“ఊ -” అన్నది అన్నా పడకకుర్చీలో కూలబడుతూ. ఆమె కను లలో అశ్రువులు తళుక్కుమన్నాయి.

ఎలీనా ఆ మిత్రు లిద్దరినీ ఓ పొదరింటికి తీసికెళ్ళింది. ఆ పొదరింటి మధ్య చిన్న బల్లా, బల్లచుట్టూ బెంచీలూ వున్నాయి. హఠాత్తుగా షూబిన్ వెనక్కితిరిగి గంతేసి ఆగండి అని గొణిగి తన గదికి పరుగెత్తాడు. ఇంత బంకమట్టితో తిరిగొచ్చి తూడిస్తూ గొణుక్కుంటూ తనలో తాను నవ్వుకుంటూ జోయా ప్రతిమను తయారుచేయసాగాడు.

“పాతఆటే” అంది ఎలీనా అతనికేసి చూసి. తర్వాత భోజనాల సమయంలో ప్రారంభించిన సంభాషణ కొనసాగించే ఉద్దేశంతో బెర్నానీష్ కేసి తిరిగింది.

“పాత ఆటా? అయితే మటుకు నీనికేం అంతుందా? యివాళ కోజూకంటే నాదుంప తెంపుతోంది.”

“యెందుకని?” అని అడిగింది ఎలీనా “యెవరైనా దింటే నువ్వు యెవరో నీచపు ముసలిముండనుగురించి మాట్లాడుతున్నావనుకుంటారు. కాని జోయా చక్కని చుక్క...”

“అవునవును” అంటూ అడ్డువచ్చాడు షూబిన్ “చక్కనిచుక్క! బహుచుక్కని చుక్క! దారిబోయేవాడెవడికంటైనా పడితే ‘ఈ చుక్కని

* ప్రఖ్యాత జర్మన్ స్వరకర్త. (1786-1826) గొప్ప సంగీత నాటకాలు రచించాడు.

చుక్కతోదాన్సు చేస్తే మహాబావుండును' అని అనుకొని తీరతాడు. అంతే గాదు, యిలా అనుకుంటారని జోయాకీ తెలుసు. యిలా అనుకోవడమూ దానికిష్టమే. లేకపోతే ఆ ఉలుకూ, ఆ పిగ్గా... సరే-నే చెప్పే దర్ధమేం దనుకుంటా." అన్నాడు షూబిన్ తూంజ్జీభావంతో. "యేదైనా యిప్పుడు నీకు వేరే పనుంది కదూ?"

షూబిన్ జోయా ప్రతిమను విసుగుతో నవ్విపేసి బంకమట్టిని కలిపి తిరిగి ప్రతిమను చేయ నారంభించాడు.

"అయితే ప్రొఫెసరువి కావాలని వున్నదన్నమాట?" అని ఎలీనా బెర్నెసీవ్ ని ప్రశ్నించింది.

"ఆ" ఎర్రటిచేతులు మోకాళ్లమధ్య నొక్కుకుంటూ జవాబిచ్చాడు బెర్నెసీవ్. "అదే నా మహదాశయం. అటువంటి వున్నతపదవి స్వీకరించడానికి నాలో అనేక కొరతలున్నాయని యెరుగుదు. నేనింకా పూర్తిగా సంసిద్ధుణ్ణికా. విదేశాలకు వెళ్ళాలనుకుంటున్నా. అక్కడ అవసరమైతే మూడునాలుగేళ్లుండి, ఆతర్వాత..." అగి కిందకిచూచాడు. తర్వాత వెంటనే కళ్ళు పెకలి వికటంగా చిరునవ్వు నవ్వి తల నిమరుకున్నాడు. బెర్నెసీవ్ కు ఆడవాళ్ళతో మాటాడేటప్పుడు అతిమెల్లగా మాటాడడం అలవాటు. కొందెం నత్తికూడా వస్తుంది.

"హిస్టరీ ప్రొఫెసరువి కావాలనివుందన్నమాట?" అని అడిగింది ఎలీనా.

"హిస్టరీ ప్రొఫెసర్ని కానీ ఫిలాసఫీ ప్రొఫెసర్ని కానీ కావాలనివుంది, సాధ్యపడితే" అన్నాడు బెర్నెసీవ్ స్వరం ఇంకా తగ్గించి.

"వేదాంతంలో గట్టి పిండం!" అన్నాడు షూబిన్ గోళ్లతో మట్టి ముద్దమీద లోతుగా గీతలుగీస్తూ "విదేశాలకి వెళ్లడం దేనికీ?"

"ఆ పదవి నీకు పూర్తిగా సంతృప్తి నిస్తుందా?" మోచేతిమీద అనుకుని బెర్నెసీవ్ ముఖంలోకి సూటిగా చూస్తూ అడిగింది ఎలీనా.

"పూర్తిగా, ఎలీనా నికొలయవ్వా, పూర్తిగా సంతృప్తి నిస్తుంది. యింతకంటే మంచి వృత్తేముంది? ఆలోచించు! టిమోఫీ నికొలేయవిచ్*

* మాస్కో విశ్వ విద్యాలయంలో ప్రపంచ చరిత్రాధ్యాపకుడు (1813-55)

అడుగుబాడల్లో నడవడం... అటువంటి పన్ని గురించి ఆలోచనే నాకానందం గలిస్తుంది... నాలోవున్న లోటు తెలుసుకునుండడంవల్ల కొంచెం తత్తరిపాటు కలుతోంది. ఈ పనిని నిర్వహించమని మా నాన్న నన్నాభీర్వదించాడు.”

“మీ నాన్నగారు మొన్నటి శీతాకాలంలో చనిపోయారు గదా?”

“అవును, ఎలీనా! ఫిబ్రవరిలో చనిపోయాడు.”

“గొప్ప గ్రంథ మేదో రాసుంచారంటారు, నిజమేనా?”

“నిజం. ఆయన అద్భుతమైన వ్యక్తి. నీకు బాగా నచ్చేవారు.”

“ఆ - తప్పకుండా నచ్చేవారు. ఆ గ్రంథం దేనిమీద రాశారు?”

“నాలుగుముక్కల్లో చెప్పాలంటే మహాకష్టం. మా నాన్న గొప్ప విజ్ఞాని - షెలింజియన్. ఒకొక్కప్పుడు ఆయన ధోరణి అర్థమయేదేకాదు.”

“ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్!” ఎలీనా అడ్డంతగిలి అడిగింది :

“శాశిక అడుగుతున్నా - షెలింజియన్ అంటే యేమిటి?” బెర్నార్డ్ చిరునవ్వునవ్వి అన్నాడు: “షెలింజియన్ అంటే జర్మన్ వేదాంతి షెలింగ్ అనుయాయుడు అని అర్థం. ఇక షెలింగ్ తత్వం...”

“ఆండ్రీ! నీకు పూర్వముంటుంది ఎలీనా నికొలయెవ్నాకు షెలింగ్ మీద ఉపన్యాసం దంచకు. బాబూకాస్త కనికరించు.” అన్నాడు షూబిన్.

“ఎచ్చే, ఉపన్యాసమేమిదాదు.” అని గొణిగాడు బెర్నార్డ్. ముఖం ఎర్రబారింది. “నా ఉద్దేశం...”

“యేం, ఉపన్యాసం మట్టుకెందుకివ్వకూడదూ? నాకూ, నీకూ, ఉపన్యాసాలు వినే అవసరమెంతైనా వుంది.” అన్నది ఎలీనా. షూబిన్. ఆమెకేసి తేరిపారచూచి హఠాత్తుగా నవ్వాడు.

“యెందుకూ నవ్వుతున్నావ్?” అని అడిగింది ఎలీనా నిరుత్సాహం గానూ, కోపముతోనూ. షూబిన్ మారుపలకలేదు.

“సరే-సరే, మంచిది.” అన్నాడు కాసేపైనతర్వాత.

“కోప్పడకు. నాదే తప్పు. యీ చెట్లకింద, యిలాంటి వాతావరణంలో వేదాంతం గురించి మాట్లాడాలని యో బుద్ధిపూరితంగా! గులాబీ

లను గురించి, కోయిలలను గురించి, యువతీయువకుల స్నేహాలు, మంద హాసాలను గురించి మాట్లాడడం ఉత్తమం.”

“ఔనాను. శ్రీమంచి నవలలనుగురించి, ఆడవాళ్ళ ఫ్యాషన్లను గురించి మాట్లాడడం మరీవు త్తమం.” అన్నది ఎలీనా.

“యేం అందగత్తె లైతేసరి, వాళ్ళఫ్యాషన్లను గురించి మాట్లాడొచ్చు.” అని సమాధానమిచ్చాడు, షూబిన్.

“యెందుకు మాట్లాడకూడదు? మాట్లాడొచ్చు. కాని ఫ్యాషన్లను గురించి మాకు మాట్లాడాలని లేదనుకో. శిల్పిగా. స్వాతంత్ర్యం కావాలంటావే, ఇతర స్వాతంత్ర్యానికి అడ్డుతగుల్తావేం? ఇవేనీ అభిప్రాయాలైతే ఆ జోయా వెంటపడు. ఫ్యాషన్లుగురించి, గులాబీలగురించి చర్చించడానికి తగినవ్యక్తి జోయా.”

“అదా - సరే” అన్నాడు తొణుకుతూ. “సరే - మీ సూచన అర్థమైంది. ఆ అమ్మాయిదగ్గిరికి నన్ను తరిమెయ్యాలనా ఆలోచన? అంటే పానకంలా పుడకలా నేనిక్కడున్నానన్నమాట!”

“ఇక్కడనుంచి నిన్ను తరిమెయ్యాలని మాకేంలేదు.”

“అంటే మీ వుద్దేశం - నేను ఆ అమ్మాయిలాంటి వాణ్ణి, మరితరుల మధ్య మెలగ తగినవాణ్ణి కాదనీ, ముద్దొచ్చే ఆ జర్మనుపిల్లలాగా నేనూ మట్టిబుర్రిననీ, చిలిపవాణ్ణినీ, అల్పుణ్ణిననీ - కాదూ?”

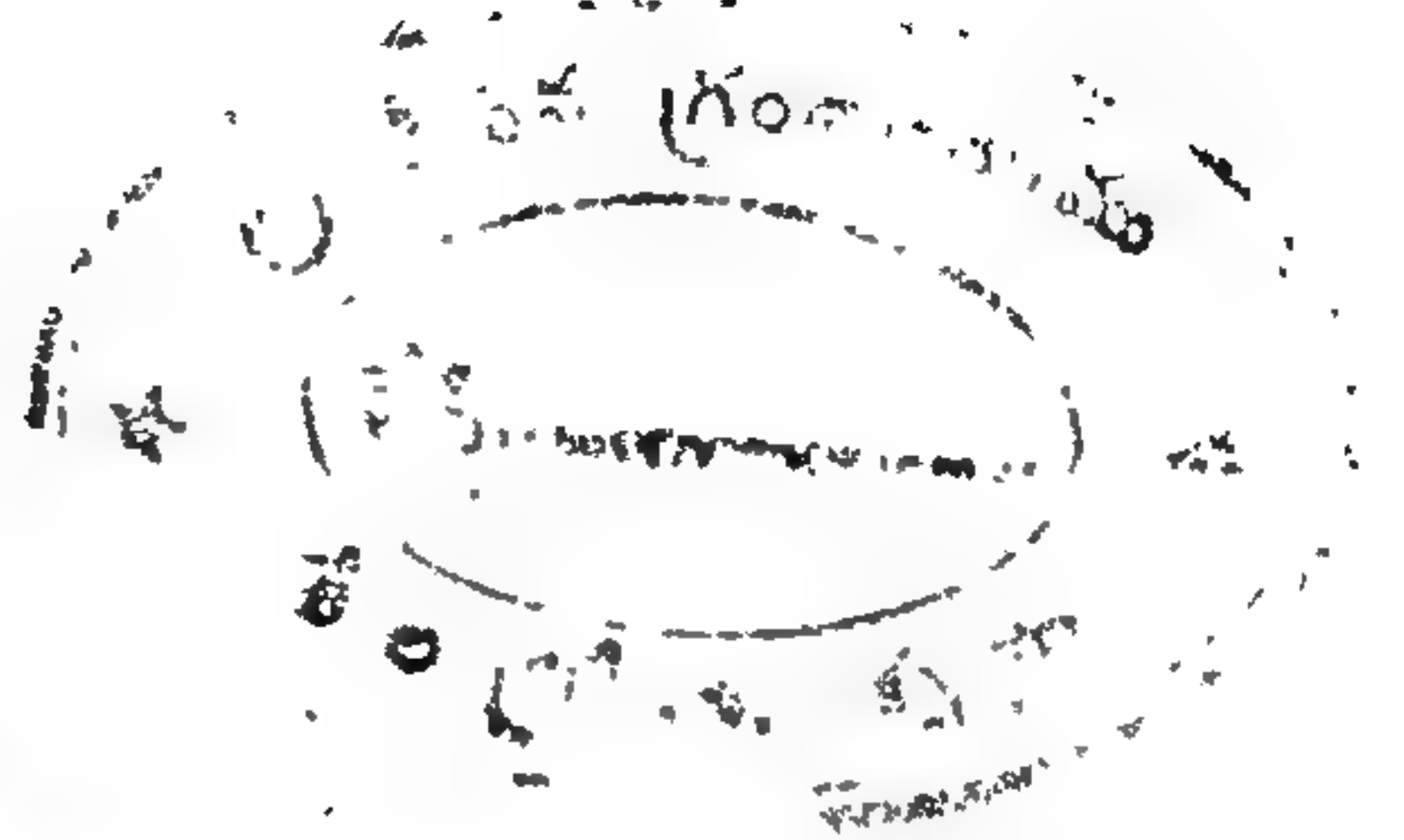
ఎలీనా ముఖంముడిచి “ఆ అమ్మాయిని గురించి యెప్పుడూ యిలా మాట్లాడవే?” అంది ఎలీనా.

“ఆ - నన్నా తేపిస్తున్నావా? సరే - నేనేం దాయటంలేదు వాణ్ణి ప్సడు, ఒక్క నిమిషం ఆ నవనవలాడే చెక్కిళ్ళు...నీ మాటలే నీ కప్ప గించాలనుకుంటే...సరే శెలవు.” హఠాత్తుగా మళ్ళీ అన్నాడు. “ఏవో అర్థంలేని మాటలుమాటాడుతున్నా.” తల ఆకారంగా తయారుచేసిన మట్టి ముద్దను ఈడ్చి ఒక దెబ్బకొట్టి పొదరింటిలోంచి పరుగెత్తుకుని తన గదికి వెళ్ళిపోయాడు. “వట్టి పసిపిల్లాడు!” అంది ఎలీనా షూబిన్ కేసిచూస్తూ.

“శిల్పి!” అన్నాడు బెర్నెసీవ్ ప్రశాంతంగా మందహాసంచేస్తూ. “కళాకారులంతా యింతే. వాళ్ళ అవకతవక చేష్టలు మనం మన్నించాలి. అదివాళ్ళ జన్మహక్కు.”

“అవును, కాని పావెల్ యింతవరకు అటువంటి హక్కు నిర్ధారించుకోలేకపోయాడు. యిప్పటివరకు యేం ఘనకార్యంచేశాడు? యెదీనీ చెయ్యి. ఆ చెట్లదాకా నడిచివెడదాం. మన మాటలకు ఆడ్డంవచ్చాడు. మీనాన్నగారి గ్రంథంగురించి మాట్లాడుకుంటున్నాం కదూ?”

బెర్నీస్ ఎదీనా చెయ్యిపట్టుకున్నాడు. ఇద్దరూ తోటలో షికారు చేశారు. కాని అగిపోయిన సంభాషణ తిరిగి మొదలెట్టలేదు. ప్రాశస్త్యం వృత్తిని గురించి తన అభిప్రాయాలూ, భవితవ్యంలో తన కార్యకలాపాలూ తిరిగి విశదీకరింప నారంభించాడు. బెర్నీస్ వికృతంగా ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని, వికృతంగా నడుస్తూ ఎప్పుడైనా తన బుజంతో ఆమెని తాకుతూ ఒక్కమార్తేనా ఆమెకేసి చూడకుండా ఆమె పక్కనే మెల్లగా నడవ సాగాడు. సరళంగా మాయామర్మలేకుండా మాట్లాడాడు. చెట్లబోడల మీదా, కంకరవేసిన బాటమీదా, పచ్చికమీదా ప్రసరిస్తున్న అతని కళ్ళు ఉత్తమభావాలు రేపే ఉద్దేశంతో వెలిగిపోతున్నాయి తనకు ప్రేయమైన వారికి తన భావాలను విస్పష్టంగా విశదీకరించగల్గినని తెలుసుకున్నవానికి కల్గే ఆనందం అతని స్వరంలో ధ్వనిస్తోంది. ఎదీనా అతని మాటలు శ్రద్ధగా వింది. అతనికేసి సగం తిరిగి కొంచెం పొలిపోయిన అతని ముఖంకేసి, ఆమె చూపుతో చూపు కలపకుండా తప్పించుకుంటున్నా ప్రశాంతంగానూ, స్నేహపూర్వకంగానూ ఉన్న కళ్ళకేసి తేలిపారజూచింది. ఆమె ఆత్మ వికసించింది. హృదయంలోకి ఎదో సుకుమారమైన, న్యాయయుతమైన సద్భావం ప్రవహిస్తున్నట్లు అందులో పెంపొందుతున్నట్లు ఆమెకి అనిపించింది.



❧

చీకటిపడ్డా షూబిన్ తన గదిలోంచి బయటికి రాలేదు... బాగా పొద్దుబోయింది. శుక్లపక్షచంద్రుడు నడిమింటికెక్కాడు. పాలపుంత తెల్లగా ప్రకాశిస్తోంది. నక్షత్రాలు మినుకుమినుకు మంటున్నాయి. అన్నా వాసిలెవ్వాదగ్గిరా, ఎలీనా జోయాల దగ్గిరా శైలవుతీసుకొని బెర్సనీవ్ మిత్రుని గదిద్వారం చేరుకున్నాడు. తలుపు గడియవేసి ఉంది. తట్టాడు.

“యెవరిక్కడ?” షూబిన్ స్వరం.

“నేనూ” అని బెర్సనీవ్ సమాధానం.

“యేంకావాలి?”

“లోపలికి రానీ, పాపెల్! యిక కస్సుబున్నులు కట్టెయ్. సిగ్గూ బిడియం లేమా?”

“నేనేం కస్సుబున్ను లాట్టంటేదు. నిద్రబోతున్నా. జోయాను గురించి కలలు కంటున్నా!”

“యికచాల్లే, నువ్వేం చంటిసిల్లాడివా? లోపలికిరానియ్, నీతో మాట్లాడాలి.”

“యేం, ఎలీనాతో మాట్లాడుతూంటివిగా?”

“యికచాల్లే పాపెల్! లోపలికిరానియ్.”

సమాధానంగా షూబిన్ గురికపెట్టడం నటించసాగాడు. బెర్సనీవ్ బుజాలు ఎగరేసి ఇంటిమొహం పట్టాడు.

ఊష్ణంగా వుంది. ఎందుకనో ఎన్నడూలేని నిశ్శబ్దం విలసిల్లుతోంది. చుట్టుపక్కల ప్రతి వస్తువూ వింటున్నట్టూ, కనిపెట్టి చూస్తున్నట్టూ అనిపిస్తోంది. గాఢాంధకారం గుప్పిట చిక్కుకుని బెర్చనీవ్ తటాలున ఆగిపోయి తానూ వినసాగాడు, కనిపెట్టి చూడసాగాడు. మధ్య మధ్య దగ్గరగావున్న చెట్లపైన స్త్రీ దుస్తుల గరగరలాగా ధ్వనివినిపించి వినిపించనట్టు వినిపించింది. బెర్చనీవ్ లో ఒక మధురభావం, భీతి రేకెత్తాయి. శరీరం జలదరించింది. తాత్కాలికంగా కన్నీటితో కళ్లు తడిసిపోయాయి. బొటన వేళ్లపూద చప్పిడిగాకుండా నడిచి వెళ్ళి ఎక్కడైనా దాక్కోవాలని బెర్చనీవ్ కి బుద్ధిపుట్టింది. పార్శ్వం నుంచి యుమ్ అని గాలివీచింది. బెర్చనీవ్ కొద్దిగా కంపించిపోయి నిలువునా నిలబడిపోయాడు. ఒక చెట్టు కొమ్మ నించి నిద్రిస్తున్న కుమ్మరి పురుగొకటి టపీమని కిందపడింది. ఒక చోట అంటూ మళ్ళీ ఆగిపోయి ఎలీనాను గురించి ఆలోచించసాగాడు. ఊగిసలాడే భావాలు మలుమాయమైపోయాయి. ఉద్రేకపర్యే ఆ నిశి కొంగ్రొత్తతనం, వాహ్యాళిపరిష్కారనామాత్రం మిగిలాయి. అతని తనువంతా ఆ సవయవ్యవతిరూపంతో నిండిపోయింది. ఆమె మాటలు, వేసిన ప్రశ్నలు జ్ఞాపకానికి తెచ్చుకుంటూ తలవంచుకుని బెర్చనీవ్ నవక సాగించాడు. వెనక్ తొందర తొందరగా పడుతున్న అడుగులు చప్పుడు అయినట్టు వినిపించింది. విన్నాడు. ఎవరో పరుగెత్తికొస్తున్నారు. తన్ను కలుసుకో సున్నారు. నిట్టూర్పు వినిపించింది. హఠాత్తుగా ఒక చెట్టు నీడలోంచి షూబిన్ బైటపడ్డాడు హాటులేదు. జుట్టు చిందరవందరగా వుంది. ముఖం పారిపోయింది.

“యీ తోవనే నువ్వు వెడుతూండడం మంచిది. నిను కలుసుకోక పోతే యీ రాత్రంతా నాకు నిద్రపట్టేదికాదు. యెదీ, నీ చెయి అందియ్. యింటికే వెడుతున్నావుగా.” అన్నాడు షూబిన్ అతికష్టమీద.

“అ - యింటికే వెడుతున్నా.”

“నీతో నేనుకూడా వస్తా.”

“అరే - హాటులేకుండా యెలా వస్తావ్ ?”

“మనం పర్వాలేదు. టైకూడా తీసిపారేశా. వుడుకె త్తిపోతోంది.”

మిత్రురీద్రగా నాలుగడుగులు వేశారు.

“యివాళ వట్టి తెలివితక్కువ దద్దమ్మనై పోయాగదూ?” అని హఠాత్తుగా ప్రశ్నించాడు షూబిన్.

“అవును. నిజం. నిన్నర్థం చేసుకోలేకపోయా. నువ్వలా ప్రవర్తించడం యెన్నడూ యెరగను. ఆ కాస్త భాగ్యానికి అంత తామసం యెందుకొచ్చింది?”

“హూ...!” అని నీకంగా వ్రేలుంటుందిలే. కాని నాకు మాత్రం మదేం చిన్న విషయంకాదు. నువ్వేమన్నా అనుకో నేను... నేను... నేను ఎలీనాను ప్రేమిస్తున్నా?”

“నువ్వు... నువ్వు ఎలీనాను ప్రేమిస్తున్నావా?” అని కొయ్యలా నిలబడిపోయాడు, బెర్నెసీవ్.

“అవును.” అంటూ సాగించాడు షూబిన్ బలవంతపు ఉదాసీనతను సూచించే కంఠంతో.

“యేం, ఆశ్చర్యంగా వుందా? యింకో విషయంకూడా చెప్తా. యీ సాయంకాలంవరకూ ఎలీనా యేనాటికై నా నను ప్రేమించకపోతుందా అని ఆశతోవున్నా. యివాళ నా ఆశ నిరాశ అయిపోయింది. యింకోర్ని ప్రేమిస్తోంది.”

“యింకోర్నా? యెవర్నీ?”

“యెవర్నా! నిన్నే” అని షూబిన్ బెర్నెసీవ్ బుజం తట్టాడు.

“నన్నా?”

“ఆ-నిన్నే” అని తిరిగి చెప్పాడు షూబిన్.

బెర్నెసీవ్ ఒక్క అడుగువెనక్కి వేసి కొయ్యబొమ్మలా నిల్చుండి పోయాడు. షూబిన్ అతనికేసి తీక్షణంగా చూసి “యిదికూడా నీకు ఆశ్చర్యం కలిగిందా? నువ్వు వట్టి బిడియస్తుడివి. అయినా నిన్నే నిశ్చయంగా ప్రేమిస్తోంది.”

“యేమిటా పిచ్చిమాటలు.” అన్నాడు బెర్నెసీవ్ కొంచెం కష్టంగా.

“పిచ్చిమాటలేంకావు. యెందుకూ అగడం? పద. నడుస్తుంటే మనసు తేల్చివుంటుంది. చాలాకాలంనింటి ఆమెని బాగా యెరుగుదును. నేనేం పొరపాటుపడాలా. నువ్వంటే ఆమెకి మోజుపుట్టింది వొకప్పుడు

నేనంటే యిష్టంగానే వుండేదిగాని ఆమెముందు నేనేపాటి? నువ్వు గంభీరు డివి. నెతికంగా, శారీరకంగా బహుయోగ్యుడివి. భావలోకసంచారివి. అయితేనేం 'అతి' నీలోలేదు. కష్టాన్ మధ్యతరిగతి ఘరానా మనుషులు గర్వింజే శాస్త్రీయోపాధ్యాయత్వానికి ప్రతినిధి...యింతేగాదు మొన్నో రోజున నేను జోయా చేతులు ముద్దెక్కుకుంటుంటే ఎలీనా చూసింది."

"జోయా చేతులా!"

"ఆ-జోయా చేతులు. మరేమనుకున్నావ్? ... జోయా బుజాలు యెంత అందంగా వుంటాయనుకున్నా!"

"బుజాలా?"

"ఉ-బుజాలు, చేతులు! రెండూ వొకటేగా! యిలా అతిచనువుగా ప్రవర్తించడం భోజనాలయూక ఎలీనా కంటబడింది. భోజనాలకి పూర్వం నేను జోయాను తిడుతున్నా. దురదృష్టవశాత్తు యిలాంటి కైరుధ్యాలలోని స్వభావికత ఎలీనాకు అర్థంకాలా. సరిగ్గా ఆ సమయానికే నువువచ్చేశావ్. నువు - యిప్పుడు నీకు దేంట్లో విశ్వాసముంది? ఉలకటం, కంగారుపట్టం, * షిల్లర్ షెల్లింగ్ లమీద వుపన్యాసాలు దంచడం, (గొప్పవాళ్ళకోసం ఆమె వెళుకుతూంటుంది.) యింకేం విజయలక్ష్మిని చేపట్టేశావ్. యిక నేను-దురదృష్టవంతుణ్ణి - చూస్తూ వుండరాని తంటాలుపట్టం...యీలోపున..."

షూబిన్ హఠాత్తుగా ఏడ్వడం ప్రారంభించాడు. ఒక పక్కకు వెళ్ళి జుట్టు చేత్తోపట్టుకొని నేలమీద కూర్చుండిపోయాడు. బెర్నసీవ్ అతని దగ్గరికి వెళ్ళి "పావెల్! యేమిటి, మరీ చిన్నపిల్లాడివెటోతున్నావేం? యివారే యిలా తయారైనావేం? నీ బుర్రలోకి యీ చెత్తంతా యెలా యెక్కిందో దేవుడికే తెలియాలి. యేడిచేస్తున్నావ్. నిజం చెప్పాలంటే, యిదంతా నటన అనిపిస్తోంది నాకు."

షూబిన్ తలవ్రాడు. చెంపలమీద కన్నీటిబిందువులు వెన్నెల్లో తళుక్కుమంటున్నాయి. కాని ముఖంలో మందహాసం తాండవిస్తోంది.

* షిల్లర్ (1750-1805) విశ్వవిఖ్యాతి గాంచిన జర్మన్ నాటక రచయిత. గొప్ప విమర్శకుడు.

“ఆండ్రి! నీ యిష్టమొచ్చినట్టు అనుకో. యివాళేవో నాక్కొంచెం మతిపోయింది. నేను ఎవ్వరైనా ప్రేమిస్తున్నా, ఎవరైనా నిన్ను ప్రేమిస్తోంది. ముమ్మాటికీ యిది నిజం. సరే - మీ యింటి దగ్గర నిను దిగబెడతానని మాట యిచ్చాగమా, మాట నిలచెట్టుకుంటా.” షూబిన్ లేచి నుంచుని” అహో! యేం రాత్రి! భావశ్యం! అంధకారం! యవ్వనం! యెవరోవొకరు నను ప్రేమిస్తున్నారనే చైతన్యం యెంత మహోన్నతమైంది! నిద్రపోకుండా వుంటుంటే యెంత ఆనందముంది! నిద్రపోతావా ఆండ్రి!”

బెర్నెసీవ్ జవాబియ్యకుండా త్వరత్వరగా నడవ నారంభించాడు.

“యెక్కడి కా పరుగు ఆండ్రి! నీ జీవితంలో యిలాంటి రాత్రి తిరిగి రాదు. కాని యింటిదగ్గర షెల్లింగ్ రాసిన పుస్తకం నీకోసం కాచుకున్నానుంటుంది! యివాళ షెల్లింగ్ నీకెంతో వుపయోగపడ్డాడన్నమాట నిజమేగాని అంత తొందరెందుకు? నీకు సంగీతంవస్తే పాడు. దిగ్గరగా పాడు. రాకపోతే హాటు తీసిపారేసి రొమ్మువిరుచుకుని నక్షత్రాలకేసి చూస్తూ చిరునవ్వు నవ్వు. నక్షత్రాలు నిను కనిపెట్టి చూస్తున్నాయ్. నిన్నొక్కణ్ణే చూస్తున్నాయ్. అది ప్రేయసీ ప్రియులకేసి చూస్తాయ్. అట్టే వాటిపని. అందుకే అది అంత అందంగా వుంటాయ్. నువ్వు ప్రేమలో పడ్డావ్, ఆండ్రి! కాదా? జవాబు చెప్పవే?” షూబిన్ తిరిగి ప్రారంభించాడు! “సరే - మాట్లాడకు. ఆనందం కల్గితే నోరు మెదపద్దు. నేను యెవరూ ప్రేమించని దర్ద్రుణ్ణి, నటుణ్ణి, మాంత్రికుణ్ణి, హాస్యగాణ్ణి! అందుకే యిలా వాగేస్తున్నా. యెవరో వొకరు నను ప్రేమిస్తున్నారని తెలిస్తేనా! యీ నక్షత్రాలకింద, యీ నిశా వాయువులో మాటలకందని మహదానందం యెన్ని గుక్కలు తాగేసేవాణ్ణి! బెర్నెసీవ్! నీకు సంతోషంగా వుందా?”

బెర్నెసీవ్ వెనకటిలానే మానం వహించి రోడ్డువెంట త్వరత్వరగా నడవసాగాడు. ముందు, చెట్లమధ్య అతను నివసించే గ్రామంలోని దీపాలు మినుకుమినుకు మంటున్నాయ్. రోడ్డుకు కుడివైపున ఊరి మొదట్లో రెండు రావిచెట్లకింద చిన్న దుకాణం ఉంది. అప్పటికే దుకాణ కిటికీ మూసేశారు. కాని తెరిచివున్న ద్వారంగుండా విశాలమైన కాంతి వుంజం విసనకరలా పచ్చికమీదా చెట్లమీదా వచ్చిపడి ఒళ్లుగా పెరుగుతున్న ఆకుల అడుగు భాగాలను ప్రకాశింపజేస్తోంది. నేవకుగాలుగా కనిపించే ఓ బాలిక వీపు

తలుపున పుకు పెట్టి నిల్చుని బేరమాడుతోంది. తలమీద యెర్రటి రుమాలు వేసుకుని చుబుకంమీద దాన్ని చేతుల్లో అదివిపట్టుకుంది. ఆ రుమాల్లో దాక్కున్న యెర్రెన బుగ్గలు, సన్నటి మెడ సరిగా కన్పించడంలేదు. యువకులిద్దరూ ఆ కాంతి పుంజుకొంటే అడుగుపెట్టారు. షూబిన్ దుకాణం లోకి తొంగిచూసి 'అనుష్కా' అని కేకేశాడు. ఆ బాలిక గిర్రున వెనక్కి తిరిగింది. కొంచెం విశాలమూ, అండమూ అయిన ముఖం. నవనవలాడే శరీరవర్ణం. మందహాసం చేసే గోధుమరంగు కళ్ళు, నల్లటి కనుబొమలూ దృగ్గోచరమైనాయి. 'అనుష్కా' అని తిరిగి కేకేశాడు షూబిన్. ఆ బాలిక అతనికేసి తొంగిచూసి అదిరిపడి, కంఠానుపడి, కొనదలచినవి కొనుక్కొ కుండానే గబగబా మెట్లుదిగి వారివై పునుంచే తొందరగా దూసుకుపోయింది. వెనక్కి తిరిగి చూస్తూ ఎడమవైపుకు గోడ్డు దాటింది. పల్లెటూరి వ్యాపారస్తులందరిలాగానే ఈ దుకాణాదరూ వట్టి పొగరుబోసు. లావుపాటి మనిషి. పళ్ళు పటపట కొరికి ఆవశింపసాగాడు. షూబిన్ బెచ్చెనీవ్ కేసి తిరిగి "యిక్కడ చూచావూ, నే నెరుగున్న కుటుంబ మోటుంది. అదే వారి యిల్లు - మేం అనుకోకేం..." మాట పూర్తిచేయకుండానే వెళ్ళిపోతున్న బాలిక వెంటబడ్డాడు షూబిన్.

"కన్నీళ్ళయినా తుడుచుకో" అని బెచ్చెనీవ్ షూబిన్ వెనక కేకేసి పక్కున నవ్వాడు. కాని ఇంటికి చేరుకున్నాక సంతోషం మటుమాయమైంది. నవ్వలేకపోయాడు. షూబిన్ చెప్పినమాటల్లో బొత్తిగా నమ్మకం కుదరలేదు. కాని అవి హృదయంలో హత్తుకుబోయాయి.

"సాడెల్ నన్ను పరిహాసం చేస్తున్నాడు. యెరుడో వకరోజున ఆ మె యెవరో వకర్ని ప్రేమిస్తుంది. యెవర్ని ప్రేమిస్తుంది?" అనుకున్నాడు.

బెచ్చెనీవ్ గదిలో చిన్న పాతపియానో ఒకటూంది. శృతులు సరిగా లేకపోయినా మృదుచుధురనాదం గొల్పుతుంది. బెచ్చెనీవ్ పియానోమందు కూర్చునివాయిచ నారంభించాడు. సాధారణంగా రష్యాలో పెద్దకుటుంబాల్లో పుట్టిన వారంతా యవనంలో సంగీతమంటే చెవికోసుకునేవారు. నిజానికి బెచ్చెనీవ్ ప్రేమించింది సంగీతప్రదర్శన కళాకారు, సంగీతానాటకాద. (న్వరాలు, తాళాలు, సంగీతనాటకాలు అతన్ని కుంగదీసేవి) మూలసూత్ర

లను అతను ప్రేమించేవాడు. స్థాయిల హెచ్చుతగ్గులూ, స్వరి సమ్మేళనం, హృదయంలో రేపే ఆస్పష్ట, మధుర, లక్ష్మ్యరహిత భావాలను ప్రేమించే వాడు. గంటకుపైగా వాయిించిందే వాయిస్తూ కొత్తస్వరంకోసం అవక తవకగా యత్నిస్తూ మందరంలో పరవశుడు కాసాగాడు. హృదయం రాధ పడింది. ఒకటి రెండుసార్లు కన్నీరు ప్రవహించింది. చీకటిలో ప్రవహించిన ఆ కన్నీటికి అతను సిగ్గుచేందలేదు. “పావెల్ అన్నదే సరైంది. యిప్పుడు తెలిసాస్తోంది. యిలాంటి సాయంకాలం తిరిగిరాదు” అనుకున్నాడు. ఎట్ట కేలకు లేచి కొవ్వొత్తి వెలిగించాడు. పడక దుసులుధరించి “రోమర్” రచించిన “* హో హెన్ స్టాల్ ఛెన్ చుత్ర” రెండోభాగం అలమారాలోంచి తీసి ఒకటి రెండుమాట్లు నిట్టూర్చి చదవడానికి కూర్చున్నాడు.

* జర్మన్ రాజవంశం. 1138 నుండి 1209 వరకు తిరిగి 12 4 నుండి 1354 వరకు జర్మనీని పరిపాలించారు.

ఈలోపున ఎలీనా తనగదికి వెళ్ళి తెరిచివున్న కిటికీదగ్గర చేతిమీద తలానించుకుని కూర్చుంది. ఈ కిటికీదగ్గర రోజూ పాపుగంటనేపు అలా కూర్చోటం ఆమెకి అలవాటు. ఈ సమయంలో తనలో తాను విషయపరిశీలన చేసుకోటం, గతదినపు చర్యలను సంస్మరించుకోటం ఆమెకి పరిపాటి. ఇరవయ్యో ఏడు మొనమున్న నే నాటింది. పొడగరి. అతి తెలుపుశరీరం. విల్లంబులాగి కనుబొమలు. బూడిదరంగు పెద్దకళ్ళు. కళ్ళమట్టా చిన్న చిన్న మచ్చలు. తిన్నని నుదురు, ముక్కు, పల్చటిజాట్టు. సున్నితమైన మెడ. కొనడేలిన చుబుకం. ఆమె తనువంతటిలో, అతిజాగృతీ భీతి వెలువరించే ముఖకవళికలో, చ-చల శ్లేతాలలో, అలసతాభావం గోచరించే దరహా సంలో, బొంగురుగొంతులో బిగువూ, ఆ వేగమూ, తొందరపాటూ ప్రస్ఫుటమవుతాయి. ఈ భావాలను అందరూ మెచ్చుకోలేరు. కొందరు కంటగించుకుంటారు కూడా. సన్నని గులాబిరంగు చేతులు, పొడుగాటివేళ్ళు, సున్నితాలైన పాదాలు. ముందుకు కొంచెంవంగి తొందరతొందరగా ఆడుగులు వేస్తుంది. ఆమెలో ఉద్రిక్తత విచిత్రపరిణామం పొందింది. ఆదిలో తండ్రిని ఆరాధించేది. తర్వాత తల్లిని పిచ్చిగా ప్రేమించసాగింది. ఆతర్వాత యిద్దరిమీదా, ముఖ్యంగా తండ్రిమీద, ప్రేమ చ్ఛారిపోయింది. ఇటీవల రోగిష్టి ముసలమ్మను చూచినట్టు తల్లినిచూడసాగింది. చిత్రమైనపిల్లఅని పేరు గణించుకున్నంతవరకు ఎంతో గర్వంతో చూసుకున్న తండ్రి ఎలీనా పెద్దదికాగానే భయపడసాగాడు. “నొళ్ళు తెలీని స్వేచ్ఛాది” అనీ “యెవరిపోలికవచ్చిందో బాబూ” అనీ ఎలీనాను గురించి అంటుండేవాడు. నైతికదౌర్బల్యానికి ఆమె మండిపడేది. తెలివితక్కువతనానికి కోపగించుకునేది. అబద్ధాలాడే

వారిని ఎన్నడూ తమించేదికాదు ససేమిరా కోరికలు తగ్గించుకోట మనేదిలేదు. ప్రార్థనలలో కూడా తరచు నిందావాక్యాలు దొరుకుండేవి. ఏ వ్యక్తిమీదనైనాసరే ఆమెకి గౌరవం పోయిందంటే అంతటితో ఆరని ఉనికి మచ్చబోయేది. ఒక ఆభిప్రాయానికి కూడా త్వరగా, తరుచు అతిత్వరగా పచ్చేది. ప్రతీదీ ఆమె ఆత్మమీద అతిగాఢంగా ముద్రితమయ్యేది. ఆమె దృష్టిలో జీవితం అంత తేలికందేంగాదు.

ఎలీనా చదువు పూర్తయ్యాడానికి - ఆసలు అన్నావాసిలేవా కూతురికి చదువు ప్రారంభిస్తేనా - తల్లి నియోగించిన పంతులమ్మ రష్యన్ వనిత. స్త్రీ కళాశాలలో చదువుకుంది. ఆమె తండ్రి లంచాలు మరిగి అందుమూలంగా సర్వనాశనమయ్యాడు. ఆ పంతులమ్మ రసపిపాసి, దురుద్దా హృదయ. కాని నిజాయితీపరురాలుకాదు. వరసగా అనేకసార్లు. ప్రేమ పాశాల్లో చిక్కుకుని చివరికి ఓ అబ్కానీశాఖాధికారిని వివాహమాడింది. కాని వెనువెంటనే ఆ అధికారి ఆమెను పరిత్యజించాడు... ఇదంతా జరిగింది 1850 లో. అప్పటికి ఎలీనాకు పదిహేడేండ్లు. ఆ పంతులమ్మకు సాహిత్య మంటే అమితయిష్టం. చిన్న చిన్న పద్యాలుకూడా రాస్తుండేది. శిష్యు రాలిలో చదువంటే ఆసక్తి రేకెత్తించింది. కాని ఒక్క చదువుతో ఎలీనా తృప్తిపడలేకపోయింది. దరిద్రాలు, క్షుద్భాషిడితులు, రోగిష్టులమోడే ఆమె దృష్టి. వారి విషయమై ఎంతో విచారపడేది, బాధపడేది. వారిని గురించి కలలు గనేది. పరిచితులందరినీ వారిని గురించే ప్రశ్నించేది. బాగా ఆలోచించి, సహజ తీవ్రబుద్ధితో, మహోద్రేకంతో ముష్టిపెడుతుండేది. బక్కచిక్కిన పశువులు, తిండిప్రస్థితేని కుక్కలు, చావుకు సిద్ధంగా ఉన్న పిల్లకూనలు, గూళ్ళలోనించి కిందపడ్డ పిచ్చుకలు, చివరిక పురుగులు, పాములు కూడా ఎలీనా సహాయం ఆశ్రయం పొందేవి. వాటికి స్వయంగా ఆహారం పెట్టేది. ఎంత అసహ్యం కొల్పినా వాటిని విడనాడేదికాదు. ఇందులో ఆమె తల్లి జోక్యం కల్పించుకోలేదు. కాని తండ్రి ఇదంతా చూసి మండి పడేవాడు. ఆమె దురుద్దాతను అసభ్య చిత్తవృత్తిగా చిత్రిస్తూ మాట్లాడే వాడు. కుక్కలతో, పిల్లలతో ఇట్లా తిరిగడానికి ఆస్కారంలేకుండా పోయిందని నిందించేవాడు. “అనోచ్చా! రా. అరిగో, సాలెపురుగు యీగను తినేస్తోంది. పాపం! వచ్చి యీగను విడిపించు” అంటూ ఆమెను

పిల్చేవాడు. ఆమె ఆదుర్దాతో వణికిపోతూ పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి ఈగను వదిలించేది. “సలే, యిక అంత దయగలదాన్నిస్తే ఆ సామెచ్చరుగును నిన్ను కరవనీ” అనేవాడు హేళనగా. కాని ఆమాట ఆమె విన్నించుకునేదికాదు.

పదేళ్లప్రాయంలో ఆమెకి కాట్యా అనే ముష్టిపిల్లతో పరిచయం కల్గింది. రహస్యంగావెళ్ళి తోటలో ఆ పిల్లని కలుసుకుంటుండేది. ఆ పిల్ల ఇచ్చిన మిఠాయి, రొట్టెముక్కలు తీసుకుని వాటికి బనలుగా రుమాళ్ళు, దబ్బులు ఆ పిల్లకి బహూకరిస్తుండేది కాట్యా అటువస్తువులు బహుమానంగా పుచ్చుకునేదికాదు. ఇద్దరూ పొదలమళ్ళ్య ఏ దురదగొండిచెట్టు చాటునో నేలమీద ఒకరిపక్కన ఒకరు కూర్చుండేవారు. దినమతాభావంతో ఉప్పొంగిపోతూ, కాట్యా ఇచ్చిన పాసిపోయిన రొట్టెతింటూ, ఆ పిల్ల చెప్పే కథలు ఎలీనా వింటుండేది. కాట్యాకి ఓ పిన్ని ఉంది. ఆమె వట్టి క్రూరురాలు. తరుచు కాట్యాను కొట్టేది. ఆమంటే కాట్యాకు పరమ అసహ్యం. పిన్నిబారినించి ఎలా తప్పించుకుని పారిపోయి, “భగవంతుని స్వేచ్ఛా ప్రపంచం”లో నివసించదలచిందో కాట్యా వర్ణిస్తుంటే ఎలీనా అప్రకటిత గౌరవభావంతో, భయంతో దృష్టి కాట్యాపై నిలిపి విచిత్రమైన యీనవ్యభావాలను వింటుండేది. ఆ సమయంలో కాట్యా తనువంతటిలో, మృగాలకళ్ళవంటి తీక్షణమైన నల్లకళ్ళలో, ఎండవేడిమికి కమిలిపోయిన చేతుల్లో, బొంగురుగొంతులో, చినిగిపోయిన బట్టల్లో సైతం విశిష్టమైన పవిత్రత ఎలీనాకు గోచరించేది. ఇలాంటి తిరిగివెళ్ళి దరిద్రులవిషయం, ‘భగవంతుని స్వేచ్ఛాప్రపంచం’ విషయం ఆలోచించేది. ఓ క్రూరా, బోలీ పట్టుకుని కాట్యాతో పారిపోయి తలకు గడ్డిపూలదండ (అటువంటి దండ కాట్యా ధరించడం ఓమాటు చూచించి) చుట్టుకుని రహదారులవేంట తిరగాలని ఆలోచించేది. అలా ఆలోచించేసమయంలో తన కుటుంబంలోని వారెవరైనా గదిలోకి రావడం తటస్థిస్తే ఎలీనా సిగ్గుపడి, చిరచిరలాడేది. ఓమాటు కాట్యాకు కలుసుకోటానికి వానలో పరుగెత్తుకువెళ్ళి దుస్తులు బురదచేసుకుంది. తండ్రీచూచి ‘మడ్డెమ్మగమా’ అని తిట్టాడు. ఆమె సిగ్గుతో కుంచుకుపోయింది. విచిత్రమైన భీతావహం ఆమె నాక్రమించుకుంది. తరుచుగా కాట్యా సైనికులు పాడే ఓ అసభ్యగీతం పాడుతుండేది. ఎలీనా

ఆ గేయం నేర్చుకుంది... అన్నా వాసిలెన్నా ఒకతడవ ఆపాటవిని మండి పడి “ఆ వెళ్ళవచ్చెత్త యెక్కడ నేర్చుకున్నా?” అని మందలించింది.

ఎలీనా తల్లికి చూచి, జవాబియ్యక మెదలకుండా ఊరుకుంది. ముక్కలుముక్కలు కిందకోనేసినా తన రహస్యం బెటపెట్టనూడదని ఎలీనా నిశ్చయించుకుంది మళ్ళీ ఆ మధురభీతాహవభావం ఆమె నాక్రమించింది. అయితే ఏలా? కాట్యూతో చెలిమి అట్టేకాలం నిలవలేదు పాపం! ఆ ముష్టిపిల్ల జ్వరంతగిలి కొద్దికోజులకే చనిపోయింది.

కాట్యూ మరణవార్త విని ఎలీనా అమితచింతాక్రాంతురాలైంది. చాలా కాలంవరకు ఆమెకి రాత్రిళ్ళు నిద్రపట్టేదికాదు. ఆ ముష్టిపిల్ల ఆఖరిమాటలు అభిరామంగా ఎలీనా చెవుల్లో గింగురుమంటుండేవి. ఆ మాట లామెను నిలుస్తున్నట్టుండేవి...

మంచుకింది నీరులాగా సంవత్సరాలకి సంవత్సరాలు త్వరితంగా, తెలీకుండా గడిచిపోయాయి. ఎలీనా బాల్యం పైకి సోమరితనంలా, అంతస్తులో సంఘటన, సుసానులతో వెళ్ళిపోయింది. ఆమెకి స్నేహితు లంటూ ఎవరూలేరు. స్నేహితుల ఇంటికి వచ్చే బాలికల్లో ఒకరితోనైనా ఆమెకి బాగా పరిచయం ఏర్పడలేదు. తలిదండ్రులెన్నడూ ఆమెమీద అధికారం వెలాయించేవారుకారు. పదహారవయేటనించీ ఆమె సర్వ స్వతంత్రురాలైంది. జీవితం తన ఇష్టమొచ్చినట్టు గడిపింది. కాని ఒంటరి జీవితం! ఆ ఒంటరితనంలా ఆమె ఆత్మ వెలిగి చల్లారిపోతుండేది. పంజరం లేకపోయినా పంజరంలాని పక్షి కొట్టుకునేది. ఆమెమీద ఎట్టి నిర్బంధాలూ, నిషేధాలూ ఎవరూ పెట్టి ఎరగను. అయినా ఆమె కొట్టుకు లాడుకునేది. చివరికి క్షీణించిపోయింది.

ఒక్కొక్కప్పుడు తనను తానే అర్థంచేసుకోలేకపోయేది. తన్ను చూచు కుని తానే భయపడేది. చుట్టూవున్న ప్రతిదీ అర్థరహితంగానూ, అగమ్యం గానూ ఆమెకి కన్పించేది. ‘ప్రేమ లేకుండా జీవిత మేమిటి?’ అనుకుంది. ‘కాని ప్రేమించడానికి ఎవరూలేరు.’ ఇటువంటి ఆలోచనలు, ఇటువంటి భావాలు ఆమెని భయపెట్టేవి. పద్దెనిమిదో ఏట జ్వరంవచ్చి చావుకు సిద్ధమైంది. స్వభావసిద్ధంగా మంచి ఆరోగ్యవంతమైన ఆమె శరీరతత్వం తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నది. చాలాకాలానికిగాని ఆమె కోలుకోలేదు. రోగం

పూర్తిగా నయమైపోయిందిగాని ఆమె తండ్రిమాత్రం యథాప్రకారం ఆమె నరాల బలహీనతను అధిక్షేపిస్తుండేవాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఎవరూ కోరని దేహ తాను కోరుతున్నట్లు, రష్యాలో ఎవరూ కనని కలలు తాను కంటున్నట్లు ఆమెకి అనిపించేది. తర్వాత కుదటపడి నిశ్చితంగా ఉదాసీనంగా రోజులకు రోజులు గడిపింది. తనను చూసుకుని తానే నవ్వుకుంది. కాని ఉన్నట్టుండి హఠాత్తుగా అణచుకోలేని బలీయమైన, అనిర్దిష్టమైన భావమేమో ఆమెలో సలసలాకాగి పొంగి పొరలాలని చూసింది. కాని పొంగు అణిగిపోయింది. అలిసిపోయిన చెక్కలు ఎగరకుండానే వాలి పోయాయి. కాని ఈ చిత్రవృత్తులు ఊరికేపోలేదు. తనలో లేకున్న శుపాను బయటికి పోక్కకుండాచేయాలని ఆమె ఎంత ప్రయత్నించినా కలతబారినఆత్మ పడిన ఆచేదనను ఆమె అతిశాంతమే పట్టిచ్చింది. ఈ వైచిత్ర్యం అర్థం చేసుకోలేక ఆమె తలదండ్రులు తెల్లబోయారు.

మన కథ ప్రారంభమైన రోజున కిటికీదగ్గర ఎలీనా మామూలుకన్న ఎక్కువనేపు కూర్చుంది. జెన్నీవ్ నా గురించి ఆతనితో సంభాషణ గురించి తలపోసింది. అతనంటే ఆమె కిష్టమే. అతని భావాలలో, ఆశయాలలో నిజాయితీగలదని విశ్వసించింది. ఆరోజు సాయంత్రం మాట్లాడినట్లు ఆతడెన్నడూ ఆమెతో మాట్లాడలేదు. అతని కళ్ళలో, చిరునవ్వులో కనిపించిన బిడియం జ్ఞప్తికెరలించుకుంది. అతన్ని గురించి ఆలోచన సాగకపోయినా చిరునవ్వు నవ్వుకుని ఆలోచనా సముద్రంలో పడింది. తెరిచివున్న కిటికీగూడా తేరిపారజూచింది. కిందికొరిగినట్లున్న నల్లటిఆకాశం కేసి చాలాసేపు దృష్టి నిలిపింది. లేచి ముఖంమీదపడిన జుట్టు తల విడుల్పుతో సరిచేసుకుని ఎందుకో తెలీకుండా చేతులు ఆ ఆకాశంవంక జాపింది. తర్వాత చేతులు దిగిచి పక్కచెంత మోకరిల్లింది. తలగడామీద ముఖం అనించి వరదలా వచ్చిపడుకున్న భావపరంపరలకు లొంగిపోగూడదని ఎంత ప్రయత్నించినా ఆపుకోలేక కలవరంతో అసాధారణంగా ఏడ్వసాగింది. వేడివేడి కన్నీటిబొట్లు జలజలా రాలాయి.

సురియ్యాడు పదకొండుగంటలు అయి అవడంతోనే బెర్నానీస్ తిరుగు
 బండీలో, మాస్కోకు బయలుదేరాడు. పోస్టాఫీసులో కొంచెం డబ్బు
 తీసుకోవాలనిపించింది. కొన్ని పుస్తకాలు కొనాలనిపించింది. ఇంతేగాక
 ఇన్సూరేన్స్ కలుసుకోవాలనికూడా అనుకున్నాడు. షూచిన్తో మాట్లాడే
 టప్పుడు తనతో నివసించడానికి ఇన్సూరేన్స్ అవ్వనించాలని బుద్ధి
 పుట్టింది. అతన్ని కలుసుకోవడం చాలానేపట్టికి గాని పడలేదు. ఇన్సూరేన్స్
 బస మార్చాడు. కొత్తయిల్లు కనుక్కోవడం కష్టమైపోయింది. ఆర్పాట్, పో
 వర్క్యూలమధ్య పీటర్స్ బర్గ్ విధానంలా కట్టిన ఓ అసహ్యంగోల్నే
 పెంకుటింటివెనక నొడ్డిలో ఆ ఇల్లుఉంది. ఇన్సూరేన్స్ బస కనుక్కోవడానికి
 దుమ్ముకొట్టుకున్న మేడమెట్లు ఒకటి తర్వాత ఒకటి బెర్నానీస్ ఎక్కాడు,
 కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. నౌకర్లు చాకర్లు అనేకమందిని అడిగి
 చూచాడుగాని ఒక్కరూ ఇన్సూరేన్స్ బస పత్రాలెలపలేదు. పీటర్స్ బర్గ్ లో
 నౌకర్లు కొత్తవా:దృష్టినించి తప్పించుకుంటారు. మాస్కోలో ఈ అలవాటు
 మరీ మితిమీరిపోయింది. బెర్నానీస్ కు ఒక్కరూ తగు సమాధానం చెప్పలేదు.
 బుజంపూజ బూడిదరంగు దారపుకండీ, మాసినగడ్డం, బొద్దుమోహం
 దర్జీవాడొకడు ఎత్తుగా వున్న కిటికీగుండా జిజ్ఞాసాదృశ్యములు బరిపాడు.
 పాచిపోగుమీది కెక్కిన ఓ నల్లమేక అతనికేపి తిరిగి అరిచి తిరిగి అంతకు.
 ముందుకన్న త్వరితంగా నెమరవేయసాగింది. చిట్టచివరకి పాతకోటూ, ఎత్తు
 తక్కువ చెప్పలూ తొడుక్కున్న ఓ ముసలమ్మ దయతలచి ఇన్సూరేన్స్ బస
 చూపెట్టింది. బెర్నానీస్ వెళ్లేసరికి ఇన్సూరేన్స్ ఇంట్లోనే ఉన్నాడు. ముఖా

వంతో జిజ్ఞాసాదృక్కులు బరిపిన ఆ దర్శియింట్లోనే ఇన్స్పెక్టర్ గది అద్దెకు తీసుకున్నది. ఆగది పెద్దది. సామానేంలేదు. చిక్కని ఆకుపచ్చరంగు గోడలు, మూడు చదరపు టీకీలు. ఓమూల సన్నపాటి పరుపు, ఇంకోమూల తోలుసోఫా గదిలో ఉన్నాయి. లోకప్పకు వేరొడుతూ పెద్ద పంజరం ఒకటుంది. ఒకప్పుడు బాంటో ఓకోకిలఉండేది. బెర్నెసీవ్ గుమ్మంలో అడుగు పెట్టగానే ఇన్స్పెక్టర్ ఎదురొచ్చి లోపలికి తీసుకువెళ్ళాడు. ‘ఆ-నువ్వా’ ‘యేం పనిమీదవచ్చావ్!’ అనిగాని చివరికి ‘బాగున్నావా’ అనెనా అడగలా. చెయ్యిపట్టుకుని ఒత్తి తీసుకువెళ్ళి ఆ ఒక్క కుచ్చోలో కూర్చో బెట్టాడు.

‘కూర్చో’ అన్నాడు భల్లఅంచుమీద తానూ కూర్చుంటూ. నేల మీద కుప్పలుకుప్పలుగా పడివున్న కాగితాలు, పుస్తకాలు చూపిస్తూ “చూచావా! అంతా గజవిడగావుంది. సరిగా సర్దుకోటానికి వ్యవస్థ చక్కలా.”

ప్రతిముక్కా స్పష్టంగా, ఊతంతో ఉచ్చరిస్తూ ఏమాత్రంతప్పులు దొర్లకుండా రివ్యూన్ భాష మార్చాడాడు. ఇంపుగావన్నా అతని గువ్వగొంతురవ్వన్ గొంతుకాదు. ఇన్స్పెక్టర్ విదేశీయుడు. ఒక్కోమాదేశస్తుడు. అతను విదేశీయుడని అతని ఆకారమే ఇంకా స్పష్టంగా వెలుపుతోంది. పాతికయేళ్ళుంటాయి. ఒక్కపచ్చనగాని బలశాలి. నిక్కబొడుచుకునే నీళ్ళొట్టు, లోపైన ఎదుగ్రొమ్ము, బిరుచేతులు, విస్పష్టమైన నూపాళులు. గద్దముక్కు, చిన్ని నుదురు, చిన్ని లోతుకళ్ళు, బొద్దుకనుబొమలు. పెదవులు పల్చనివి, గట్టివి, కొంచెంపెద్దవి. చిరునవ్వునవ్వుతూంటే ఆందమైన తెల్లటిదంతాలు త్నోకం పొడగట్టుతాయి. పాతదైనా శుభ్రమైన “జాకెట్టు” తొడుక్కుని మెడదాకా గుండీలు పెట్టుకున్నాడు.

“ఆ యిల్లు ఖాళీచేసి వచ్చేశావేం?”

“యీ యింటికి అద్దె తక్కువ. యూనివర్సిటీకి దగ్గరగాకూడావుంది”

“కాని శైలవురోజులుగా...పైగా వేసంగిలో పట్నంలో వుండా. అనుకోవడమేమిటి? ...బస మార్కు మనుకుంటే ఓ కుటీరం తీసుకుంటే బాగుండేదిగా...”

ఇన్సరోవ్ జవాబు చెప్పలేదు. పైపు బెర్సెనోవ్కి అందిస్తూ, 'క్షమించు. సిగరెట్లు, చుట్టలు నా దగ్గరలేవు' అన్నాడు. బెర్సెనోవ్ పైపు వెలిగించాడు.

“ఇక నేను-కంట్రోవోకి దగ్గరసా ఓ కుటీరం అద్దకు తీసుకున్నా. అద్ద తక్కువ. మాంచి వసతిగా వుంది. మేడమీద ఓ గది నా కనవసరం. ఖాళీగానే వుంది.” ఈసారికూడా ఇన్సరోవ్ జవాబు చెప్పలేదు. బెర్సెనోవ్ పైపు తాగుతూ “నేననుకున్నా-” అని తిరిగి మొదలుపెట్టాడు గుప్పుగుప్పున పొగ ఊక్తూ. “యెవరన్నా - నీబోటివాళ్ళు ఆ కుటీరంలా నాతోకలిసి ఆ ఖాళీగదిలా వుండగోరేవారంటే యెంత బాగుండును! యేమంటావ్, డిమిట్రీ నికనకోవిచ్ ” ఇన్సరోవ్ పైకి ఓ మాటుచూసి, “అంటే నీతోకలిసి నేనుండాలని గదూ నీ ఉద్దేశం.”

“ఔను. పైన మేడమీద గది ఖాళీగా వుంది.”

“కృతజ్ఞుణ్ణి ఆండ్రీపెట్రోవిచ్ ! కాని నాకంత వరుమానం లేదు.”

“అంత అంటే ?”

“గ్రామసీమలా కూడా వుండేటంత వరుమానం లేదు. రెండోళ్ళూ అట్టే బెట్టుకోలేను.”

“కాని నేను...” బెర్సెనోవ్ ఆరంభించబోయి ఆగాడు. మళ్ళీ అందుకుని “ఖర్చు మరే ఎక్కువ కాదులే. యీగదికూడా అట్టే బెట్టుకున్నా పర్వాలేదు. అక్కడ ప్రతిదీ కారుచౌక. మనిద్దరం కలిసి భోజనం విషయం యేర్పాటుచేసుకోవచ్చు.”

ఇన్సరోవ్ మాట్లాడలేదు. బెర్సెనోవ్కి ఏమీ పాలుబోలా. “పోనీ, యెప్పుడైనావచ్చి చూచిపోశూవుండు” అన్నాడు కొంచెంసేపు ఆగి. “నేనున్న యింటికి నాలుగడుగుల్లో ఓ కుటుంబంవుంది. వారితో నువ్వు పరిచయం చేసుకోవాలని నా అభీలాష. అక్కడ అవభతమైన బాలిక వుంది. ఇన్సరోవ్ ! ఆమెతో నీకు పరిచయమైతేనా ! మంచి ప్రజ్ఞ వంతుడు నా ప్రాణస్నేహితు డొకతను కూడా అక్కడ వుంటున్నాడు. అతనితో నువ్వు సర్దుకుపోగలవనే నా విశ్వాసం. (రష్యన్లు ఇతరతో కాకపోయినా తమ స్నేహితులతో హాయిగా వుంటారు.) నువ్వు తప్పకుండా రావాలి. వచ్చి అక్కడ వుండిపోతే యింకా మంచిది. అవును. తప్పకుండా రా.

మనిద్దరం కలిసి చదువుకోవచ్చు. పనిపాటలు చేసుకోవచ్చు. నేను చరిత్ర వేదాంతం చదువుతున్నా. నీకు తెలుసుగా! నా దగ్గర బోలెదన్ని పుస్తకాలున్నాయి.”

ఇన్స్టోప్ లేచి గదిలో పచార్లు చేయసాగాడు.

“మరేం అచుకోకు. అద్దె యెంతిస్తున్నావ్?” అని అడిగాడు చిట్టచివరికి.

“నూరు రూబుళ్ళు.”*

“గదు లెన్నున్నాయి?”

“అయిదు.”

“ఆ లెక్క ప్రకారం ఓ గదికి అద్దె ఇరవైరూబుళ్ళన్నమాట.”

“ఆ లెక్క ప్రకారం! నిజానికి నా కా గది అనవసరం. ఖాళీగానే వుండి కూడా.”

“బహుశా - దిను.” అన్నాడు ఇన్స్టోప్ ఓ నిర్ణయానికివచ్చి నిర్మాహ మాటంగా, స్వాభావికంగా తలాడిస్తూ, ‘అద్దెలో నా వంతుకు న్యాయమైన భాగం నువ్వు పుచ్చుకుంటే నీ ఆహ్వానం అంగీకరిస్తా. నువ్వన్నట్లు తక్కిన వాటి ఖర్చు తగ్గుతుంది కాబట్టి ఇరవైరూబుళ్ళు తేలిగ్గా యిచ్చుకోగల.”

“సరే. అలానే కానీ. కానీ నా అంతరాత్మ మట్టుకు బాధపడు తుంది. సరే అలానే కానీ.”

“అంతకంటే వేరే మార్గంలేదు, ఆండ్రిపెట్రోవిచ్!”

“సరే - నీ యిష్టమొచ్చినట్టే కానీ. అబ్బ! ఎంత పట్టుదల!” ఈ తడవా ఇన్స్టోప్ ఏమీ ఆచలేదు.

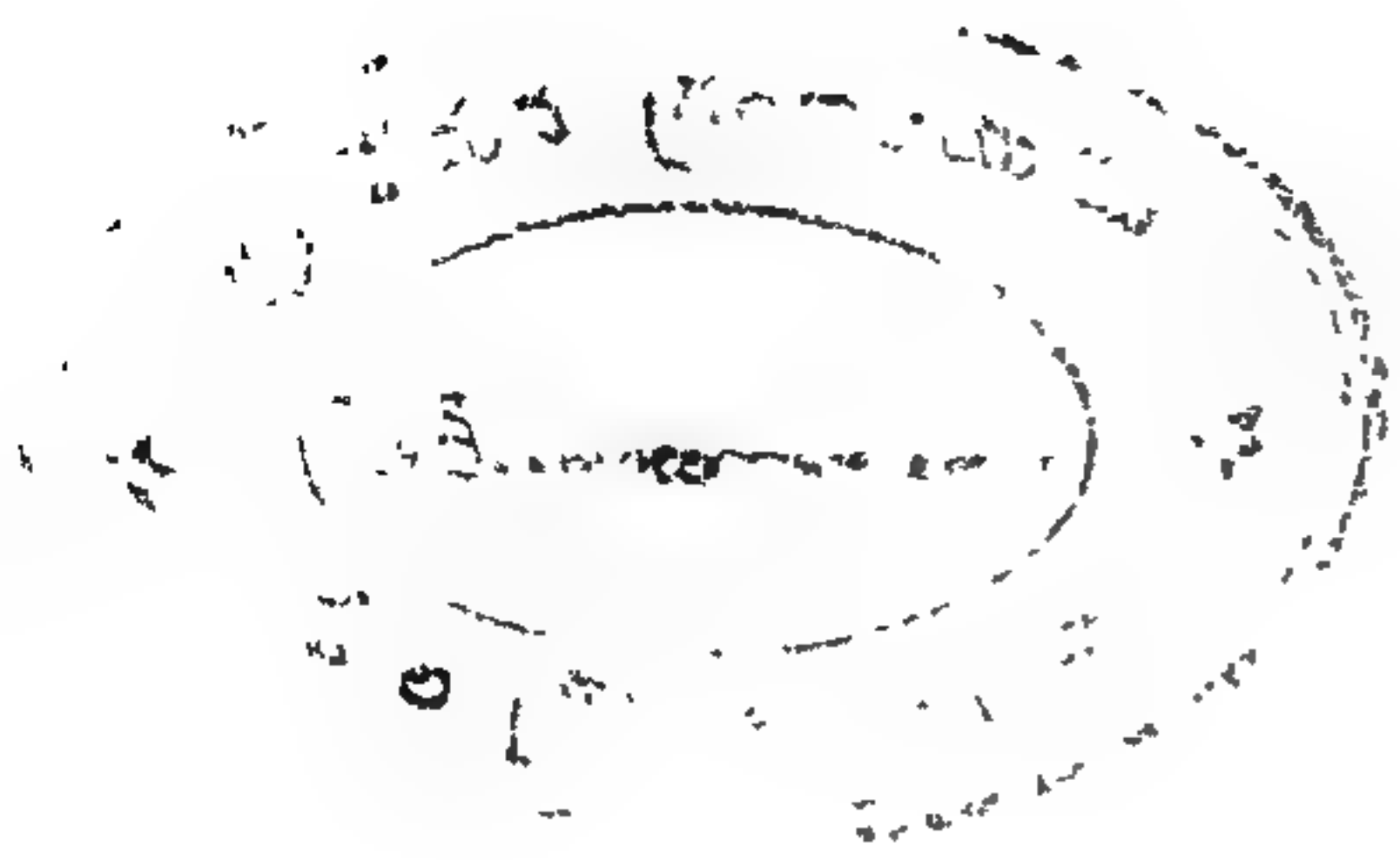
ఇన్స్టోప్ ఏనాడు తలలివస్తే బాగుంటుందో నిర్ణయించుకున్నారు. ఇంటి యజమానిని పిలిచారు. కానీ ఆతను రాకుండా కూసుర్ని పంపాడు. ఆ అమ్మాయికి ఏడేళ్ళుంటాయి. తలమీద గళ్ళగళ్ళ రుమాలు కప్పుకుంది. ఇన్స్టోప్ చెప్పిందంతా అతిథియంలో అతి శ్రద్ధతో విని మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోయింది. తర్వాత నిండుగర్భిణితో ఉన్న ఆ అమ్మాయి తల్లి వచ్చింది. తలమీద ఈ మెకూడా చిన్న రుమాలు కప్పుకుంది. కంట్రోవోకు దగ్గరగా

* రిష్యన్ నాణెము. నుమారు మన రూపయన్నరకు సమానం.

ఉన్న ఓ కురిరంలాక బస మారుస్తున్నాననీ, అయినా ఆ గది అట్టే ఉంచుకుని సామానంతా ఆమె కప్పగిస్తాననీ ఇన్స్పెక్టర్ తెలియజేశాడు. ఆమెకుడా కూతురులాగానే బయటికి వెళ్ళిపోయింది. చివరికి ఇంటియజమాని స్వయంగా వచ్చాడు. మొదట ఇన్స్పెక్టర్ చెప్పిందంతా అర్థంచేసుకున్నట్లు కనిపించి ఆలోచనపూర్వకంగా అన్నాడు :

“కంట్రోల్ దగ్గరిగానా” తర్వాత హఠాత్తుగా తెలుపుతేరిచి ‘అయితే ఈ గది అట్టే పెట్టుకుంటావా?’ అని విగ్గరిగా అరిచాడు. ఇన్స్పెక్టర్ అతన్ని శాంతపర్చాడు. ‘తెలుసుకోటం యెంతో అవసరం’ అని ఇంటి యజమాని చక్కాబోయాడు.

తన యత్నం విజయవంతమైనందుకు సంతృప్తిపడుతూ ‘చెర్సీవ్ ఇంటికి బయలుదేరాడు. రష్యాలో అరుదుగా కనిపించే స్నేహపూర్వక మర్యాదతో ద్వారందాకా ఇన్స్పెక్టర్ అతన్ని అనుసరించాడు. చెర్సీవ్ వెళ్ళిపోయాక చొక్కావిప్పి ఎవో కాగితాలు చదువుకో నారంభించాడు.



౯

అదేరోజు సాయంత్రం అన్నావాసితెన్నా క చేర సావిడిలో కూర్చుని ఉంది. గుడ్లలో కన్నీళ్లు గిర్రున తిరుగుతున్నాయి. ఆ గదిలో ఆమె భర్త, అతని దూరపుదాయాది యువార్ ఇవనోవిచ్ స్వహోవ్ కూడా ఉన్నారు. యువార్ అశ్వదశసేనానిగా పనిచేసి పించను పుచ్చుకున్నాడు. అరిశైయేళ్ళుంటాయి. స్థూలకాయుడు. ఓ పట్టాన కదిలేకాయంకాదు. పచ్చటి నిద్రమత్తుకళ్ళు. బుంగమొహం. పాలిపోయిన పెదిమలు. పించను పుచ్చుకున్నప్పటినించీ భార్య ఇచ్చిపోయిన ఆస్తిమీద జీవిస్తూ మాస్కోలోనే ఉంటున్నాడు. పనీపాటా ఏమీ చేసేవాడుగాదు. ఆలోచించటం కూడా మానేశాడు. కర్మచాలక ఎప్పుడైనా ఆలోచించినా ఆ ఆలోచన్ని తనలోనే దాచుకునేవాడు. జీవితంలోకల్లా ఒక్కమాటు ఉద్యోగం పొందాడు. అప్పుడే అతనిలో చలనం కన్పించింది. లండన్ లో జరుగుతున్న అంతర్జాతీయ ప్రదర్శనోత్సవంలో 'విమాన విధ్వంసకాతఘ్ని' ప్రదర్శింపబడిందని పత్రికల్లో చదివినప్పుడు ఈ ఉద్యోగం, చలనం కన్పించాయి. ఆ శతఘ్ని ఒకటి కొందామనుకున్నాడు. డబ్బు ఎవరికిపంపాలో, ఏ ఏజెన్సీ ద్వారా పంపాలో విచారించాడు. యువార్ ఇవనోవిచ్ పుగామరంగు బిగుతు షేర్వాణీ తొడిగాడు. తెల్లటి మళ్లు మెడకుచుట్టాడు. రోజుకు అనేకసార్లు తినడం అతనికి అలవాటు. ఎన్నా అభిప్రాయం వెల్లడించవలసి నచ్చినపుడు తత్తరపడుతూ, బొటనవేలిదగ్గరనించి చిటికెనవేలిదాకా, తిరిగి చిటికెనవేలిదగ్గరనించి బొటనవేలిదాకా వేళ్ళు కుక్కుతూ ఆడించి ఎంతో యత్నంమీద "అవును...నే చెప్పేదేమంటే...ఒకవిధంగా" అనేవాడు.

యువార్ ఇవనోవిచ్ అతికష్టమీద నిర్వసిస్తూ ఉట్టికీడగ్గరి పడక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. నికొలాయ్ బుజ్జులో చేతులు పెట్టుకుని పచార్లు కొడుకున్నాడు. అతని ముఖంలో అసంతృప్తి గోచరిస్తోంది.

తుదకు ఆగి తలూచాడు. “అవును మా రోజుల్లో ఆ పెంపక మేవేరు. పిల్లలు పెద్దవాళ్లను ఎదిరించేవాళ్ళుకాదు. కాని ఈ రోజుల్లో - సరే, నుడ్లప్పగించి చూస్తూ ఆశ్చర్యపోతున్నా. నా పదతి తప్పు, వాళ్ళదే సరేంది కావచ్చు. అయినప్పటికీ, నా దృక్పథంతోనే విషయపరిశీలన చేస్తా. నేనేం తెలివితక్కువ మొద్దనిగాను. నీ అభిప్రాయ మేదిటి యువార్ !” యువార్ ఇవనోవిచ్ అతనికేసి ఊహించి చూసి వేళ్ళు ఆడించాడు. “ఎవీనా సంగతి చూడు ? అని తిరిగి ఆరంభించాడు నికొలాయ్. “నాకేం అర్థం కావడంలా. దాని అంతస్తుకు నేను చేరుకోలేకపోతున్నా. దాని హృదయం మహా విశాలమైంది. వెళ్ళవ కప్పలదగ్గిర్చించి, నొద్దంకిలదగ్గిర్చించి ప్రకృతి అంతకూ ఆ హృదయంలో స్థానంవుంది కాని కన్నతండ్రికి రక్షణకై నా స్థానం లేదు. సరే - అదంతా నాకు తెలుసు. అందుకే దానికర్మక దాన్ని వదిలేస్తా. దానిది అతిసున్నితహృదయం. సాహితీపరుగాలు ! గాలిమెడల్లో నివాసం ! ఇదంతా మన ధోరణికాదు. కాని ఈ షుబిన్ - సరే, గొప్ప అద్భుత మైన శిల్ప అనుకుందాం-అయితే మట్టుకు పెద్దవాణ్ణి - కాటికి కాళ్ళుచాచు కున్నవాణ్ణి - తనకెంతో ఉపకారంచేసినవాణ్ణి - నన్ను అగౌరవపరుస్తాడూ ! ఉహూః-నేభరించలేను. నేనేం పెద్దగాకోరటంలేదు. అసలది నా స్వభావమే కాదు. అయినా దేనికైనా హద్దుపడ్డా అంటూ వుండాలి.”

మహా ఆందోళనతో అన్నావాసిలెవ్వా గంటకొట్టింది. ఒక నౌకరు కుర్రాడు ప్రవేశించాడు. ‘పాషో రాఫేదేం ? నే పిలుస్తుంటే రాకపోవడ మేదిటి ?’ అని అడిగింది.

నికొలాయ్ బుజ్జులు ఎగరవేశాడు. “అసలు, అతన్నెందుకూ పిలి పించడం ? యేమాత్రం అవసరంలేదు. నిజంగా అతన్ని పిలిపించాలని నాకేం లేదు.”

“యెందుకనేం, నికొలాయ్ అర్బియోమెవిచ్ ! నిన్ను వేధించుకు తిన్నాడు. నీ ఆరోగ్యం తలకిందులైపోయిందేమో ! సంగతేదిటో తేల్చేసు కుంటా. నీకింతబాధ కల్గడాని కేం చేశాడో తెలుసుకోవాలి.”

“మళ్ళీ వెలుగున్నా. అతన్ని పిలిపించడం అవసరం. యీ విధంగా గృహకర్తలూ లేపడం యెందుకు?”

అన్నావాసిలెవ్వా ముఖం ఎర్రబారింది.

“అలా అవకు, నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్ ! నే నెప్పుడూ గృహకర్తలూ లేపేవాన్ని కాను. వెళ్లు, డెడూస్కా ! వెళ్ళి తక్షణం పాపల్ని వెంటబెట్టుకురా.”

కుర్రాడు వెళ్ళిపోయాడు.

“యేం అవసరంలేదు.” అని నికొలాయ్ గొణుక్కుని తిరిగి పచ్చార్లు మొదలెట్టాడు. ‘అతన్ని పిలిపించాలని నే నుద్దేశపడలేదు’ అన్నాడు.

“కాని పాపల్ నీకు తప్పకుండా తుమాపణ చెప్పకోవాల్సి వుంటుంది.”

“అయితే వాడి తుమాపణవల్ల నా కేం ప్రయోజనం? అడిగాక, తుమాపణేమిటి? మాటలలోగు కాకపోతే.”

“యేం ప్రయోజనమా? వాడికి బుద్ధిచెప్పాలి?”

“ఆ చెప్పేదేమిటో నువ్వే చెప్పు. నీమాట వెంటనే వింటాడు. నాకు వాకిమీదేం కోపంలేదు.”

“అలాకాదు, నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్? నువ్వు వచ్చిన దగ్గరనించీ చిరచిరలాడుతున్నావు. నువ్వు బరువు తగ్గిపోయినట్టు స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. నీకా మందులేం సుగుణం యివ్వడం లేదనుకుంటా.”

“మందులు అత్యవసరం. నా లీవరు పనిచెయ్యడంలా.”

సర్దిగా ఆ సమయానికి షూబిన్ వచ్చాడు. అతని పెదవులమీద వికటహాసం సూక్ష్మంగా నెలకొని ఉంది.

“నా కోసరం కలురంపారా, అన్నావాసిలెవ్వా” అని అడిగాడు.

“అవును. నిజం. నీకోసం కలురంపా. నిజంగానే, పాపెల్! యిది మహాసూరం! నీ నడక నాకు ముతరాం నచ్చలా. నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్ ని యెలా అగౌరవపర్చ గల్గొవ్.”

“నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్ నామీద నేనం మోపాడా?” అని అడిగాడు, నికొలాయ్ కేసి చూస్తూ. ఇంకా వికటహాసం అతని పెదవులమీద నెలకొనేవుంది. నికొలాయ్ తలతిప్పి కిందికి చూడ నారంభించాడు.

“అవును. నేరం మోపాడు. ఆయనకి బాధ కల్గించే పనేం జేశావో ! నువ్వు తక్షణం తుమాపణ కోరుకో. యెందుకంటే ప్రస్తుతం ఆయనకి వంట్లో యేం బాగుండలా. అదికాకపోయినా సహాయం చేసినవారిని గౌరవించడం విధాయకం కాదు.”

“ఓ - బలే సబబు” అనుకుని నికొలాయ్ కిని తిరిగి ‘తుమాప్పణ కోర్. దానికి సంసిద్ధుణ్ణి, నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్ ! అసలు మిమ్మల్ని అవమాన పర్చుటే” అన్నాడు షూనిన్ వంగి వినయవిధేయతలతో నమస్కరిస్తూ.

“వుంటే - అంతేగదా” అని ఎత్తిపోడిచాడు నికొలాయ్ షూనిన్ దృష్టినించి తస్పించుకుంటూ. “యేమైనప్పటికీ నిన్ను సంతోషంతో తమిస్తాను. నీకు తెలుసుగా - నేను సర్దుకుబోయేవాణ్ణి.”

“అవును. నిజం. మీరు సర్దుకుబోయేవారనడంలా! యేమాత్రం అనుమానంలేదు. కాని తమించండి, తెలిక అడుగుతున్నా. నేనేం తప్పుచేశానో అన్నా వాసిలెవ్వాకు తెలుసా.”

“ఉహూ-నాకేం తెలీదు.” అన్నది అన్నా - ఇక ముందేం చెబుతాడో వింటానికి ముందుకు వంగుతూ.

“ఆ, భగవంతుడా!” అని గబగబా మాట్లాడసాగాడు నికొలాయ్. ‘యెన్నిమాళ్లు బతిమిలాడుకున్నా, యెన్నిమాట్లు జేడుకున్నా... యీ సంరంభం, యీ వ్యాఖ్యానాలు విసుగెత్తిస్తూ యని యెన్నిసార్లు చెప్పాగాను. యేవోహాయిగా కాలక్షేపం చేద్దామని యే నెలకో ఏ మాటు కొంపకువస్తే గొడవలు, యేడ్పులు, పెదగొబ్బలు. వొక్క నిమిషంకూడా ప్రశాంతంగా కూర్చోనివ్వరుగదా? యే క్లబ్బుకో పోతేనే సయం. నేనూ అందరిలాంటి మనిషి నే. నాకూ శరీరం వుంది. కోరికలున్నాయ్. కాని ఇక్కడ...”

మాట పూర్తిచేయకుండానే బయటికి వెళ్ళి దగ్గరమని తలుపువేసేశాడు. అన్నా వాసిలెవ్వా అతను వెదుకూంటే పరకాయించి చూసింది.

“క్లబ్బుకేం” అని మహా గొణుక్కుంది. “పిచ్చిప్రల్లాయా, క్లబ్బుకేం వెళ్ళడంలేదు. నా గుర్రాల్ని, నే నెంతో అభిమానించే బూడిదరంగు గుర్రాల్ని బానం చేయ్యడానికి క్లబ్బులో యెవరూలేరు.” గొంతెత్తి ‘నువ్వు క్లబ్బుకేం వెళ్ళడంలేదు.’ లేచి “పాశ్! నీకు సిగ్గెయ్యడంలేదు? నువ్వేం

చంటిపిట్టాడివా? ఇక...నా తల నొచ్చుతోంది. జోయా యెక్కడుందో నీ కేమీనా తెలుసా?!”

“మేడమీద గొనిగడిలో వుందనుకుంటూ, ఆ జిత్తులమారి నక్క యింటి దుమారం చేసే సమయంలో కన్నంలో చాక్కుంటుంది.”

“సరే-సరే” అని అన్నావానిలాగా దేనిలోసమో నాలుగుమూలలా చూసి ‘నగిషీ పెక్కిన నా గ్లాసు చూసావా, సరే - ఇకముందు నన్ను విసిగించబోకు పాపెల్! అన్నది.

“నిను విసిగిస్తానా, పిన్నీ! నీ వెయ్యి ముద్దులతోనియ్. నీ గ్లాసు చదవుల గదిలో బల్లమీద చూసా.”

“ఠార్యా, యెప్పుడూ యెక్కడో పెట్టి మచ్చేబోతూనే వుంటుంది.” అని అన్నావానిలాగా పట్టడస్తులు గరగరలాడించుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

ఘాబిన్ అమెని అనుసరించి కెళ్ళడలచినంతలో యువార్ భవనోవిచ్ మందస్వరం వినిపించి ఆగిపోయాడు.

“అసే బుల్లగా! నీ కతను కాస్త రుచి చూపించాల్సింది” అన్నాడు ఆగి ఆగి సంచను పుచ్చుకున్న ఆ అక్కడళ కేనాని.

“మొందుకో? మహానుభావా?”

“మొందుకా? మద్దొకా కుర్రాడివి. గౌరవించాలి.”

“ఎవర్నీ?”

“ఎవర్నా? నీకు తెలీదే? ఇకలింపావులే?”

ఘాబిన్ ఎదురొమ్మలమీదచేతులు కట్టుకుని.

“హీ! నాటక సూత్రధారీ! ఓ యమధర్మగాజా! ఓ సాంఘిక సౌధమాల సంధమా!”

యువార్ భవనోవిచ్ వేళ్ళు ఆడించి,

“ఇక చాల్లే, కట్టెయవోయ్, అడ్డదిడ్డ ప్రశ్నల వేయక!”

“అయితే ఇక విను” అని ప్రారంభించాడు ఘాబిన్.

“నువ్వేం కుర్రాడివి కాదుగదా? అయినా నీ హృదయంలో యెంత అమాయకత్వం, విశ్వాసా, చాక్కుంది! గౌరవించాలి? తాతయ్యా! నామీద నిజంగానుకె రోషం వచ్చిందో తెలుసా? ఆయన ప్రేయరాలు లేదా, జర్మన్ ముఠా - వాళ్ళింకో యివాళ వుదయమంతా

నేనూ నికొలాయ్ గడివారి. మేం ముస్లిం కలిసి 'నను విడనాడుకుమా' అనే పాట పాడుతున్నాం. నువ్వు విచలేమిగాని వింటే పరివశుడవై పోయే వాడివి. ఆలా పాడారా, పాడారా. పాడే పాడే నాకు విసుగెత్తింది. ప్రపంచమంతా రసమయమైపోయింది. ఆహంతగా యెవో ఖూనాతుం మోసాని వాళ్ళని వేదించుకు తింటుండే మొదలెట్టా. నా యెట్టు బాగా పోయింది. మొదట ఆమెకి నామీద కోపం వచ్చింది. తర్వాత నికొలాయ్ మీద కోపం వచ్చింది. అతనికే ఆమెమీద కోపంవచ్చి యింటి దగ్గరే తనకి సుఖంగా వుంటుందనీ, అదే తనకి స్వర్గమనీ అన్నాడు. దానిమీద ఆమె అతన్ని నీతినియమాలులేని వాడని తిట్టింది. నేను *ఆవ* అన్నా జర్మన్ భాషలో. ఆయన లేచి చక్కా బోయాడు. నేను వుండిపోయా. సరే. యిక్కడికి - తన స్వర్గలోకానికి - వచ్చాడు. కాని యీ స్వర్గలోకం అతనికి విసుగెత్తించింది. యింకేం, గొణుగుడు మొదలెట్టాడు. యిక చెప్పండి. తప్పేదేమిటి?

“తప్పు నీది.”

షూబిన్ అతనికేసి తేలిపారించి 'వీరమ్మనా' అని ప్రారంభించాడు, కపటదినయంతో.

“తమ ఆలోచనాశక్తి నంతటనీ వినియోగించే యీ నిగూఢపదాలు ఉచ్చరించాగా లేకపోతే వాయుసంచలనంవల్ల కలుగుతుందంటారా - స్వని, అద్వనిపుట్టించాలనే క్షణికకోరిక ప్రోత్సహించగా యీపలుకులు పరికారా?

“చాలే - అడ్డదిడ్డ ప్రశ్నలు వేయక” అని మూర్ఖుడు యువార్.

షూబిన్ పొట్టచెక్కలయ్యేట్లు నవ్వి వెళ్ళిపోయాడు పావుగంట అయినాక 'యేయ్. వోగ్గ నెడు వోడ్కా, తే' అన్నాడు యువార్.

ఒక పిల్లవాడు బ్రెలో వోడ్కా, పలహారం పోచ్చాడు. యువార్ మెల్లగా వోడ్కాతో నిండిన గ్లాసుతీసుకుని చేతిలో యేముంకో స్పష్టంగా తెలియనట్టు చాలాపు దానికేసే పరకాయించి చూపాడు. తర్వాత పిల్లవానికేసితిరిగి 'నీవేయ వాస్కా!' అని అడిగి అతికష్టమీద వోడ్కా తాగి కొద్దిగా పలహారంచేసి జేబునుమాలుకోసం జేబులో దెయ్యి పెట్టాడు... పిల్లవాడు బ్రే తీసేసి మిగిలినపలహారంని పడుకుని నిద్రపోయిన తర్వాత కూడా చాలాసేపటికేను యువార్ శాశ్వతమీద జేబునుమాలు పెట్టాడని క్షణికక్షణిక, నేలకేసే, గోడలకేసే పూర్వంగాగా నేలతిశ్రమతో పరికాయించిచూస్తున్నాడు.

* నీకు ఆరోగ్యం కలుగాక !

౯

ఘోషాని తనగదికి తిరిగివెళ్ళి పుస్తకం శరవబోతుంటేగా నికొంటాయ్ నాకరు మెల్లిగావచ్చి ముక్కోణ కారంగా మడిచి నీలు వేసిన చీటి ఒకటి అతని కందించాడు. ఆ చీటిలో - “నేటి ఉదయం మనం చచ్చించిన ప్రాంసరీ నోటు విషయం ఒక్కమాత్రా నువ్వు పెకి టాక్కునీయవనే ఆస్తున్నా. నా నియమాల్నా, ఆ విషయంనా నా సానం, నోటుతాల్నాకు సామ్మా తదితరపరిసితుల్నా నీకు తెలుసు. ఇంతేగాకుండా మనం కప్పిపుచ్చాల్సిన కుటుంబరహస్యాలుంటాయి. కుటుంబ వికృత చెడగొట్టేవాడివి కావని నమ్ముతున్నా. ఈ చీటి తిరిగిపంపించు - యస్. యస్.” అని ఉంది.

ఆ చీటికంటే పెన్నులుతో “ఘోషానితోకు. నేనింకా పక్కవాళ్ళ జేబులు కొట్టేయటానికి దిగిలా” అని వేసి చీటి నాకరుకు తిరిగి ఇచ్చివేసి ఘోషానిన్ మళ్ళీపుస్తకం పీసుకున్నాడుకాని పుస్తకం చేతుల్లోంచి బాదోపోయింది. ఎర్రబారుతున్న ఆకాశంకేసే, తోటలో పెక్కినపెట్లకు దురంగా ఉన్న రెండు బావుపాటి జేవదారుపెట్లకేసీ చూశాడు. “పగలు యీ జేవదారుపెట్లు నీలివర్ణంగా వుంటాయి. కాని సాయంకాలమయ్యేటప్పటికి యెంత ఆకు పచ్చగా తయారవుతాయో అనుకుని ఎవీనా కనిపెనుందనే ఆలోచన తోటలోకి వెళ్ళాడు. అతనికి ఆశానింగంకాలేవ. తోటలో అతని ముందు పొదల మధ్య ఆమె దుస్తులు చృగ్గోచరమయ్యాయి. జనకాలే వెళ్ళి ముఖాముఖీ నిలబడి “నాకిసి చూడకు. నేను చూడదగినవాణ్ణి కాను” అన్నాడు. ఆమె అతనికేసి చురచురాచూస చటుక్కున నవ్వి తోటలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఘోషానిన్ ఆమె వెంటబడ్డాడు.

“నాకేసి చూడవద్దన్నాను. కాని నీతో మాట్లాడుతున్నా. పరస్పర విరుద్ధవిషయాలు అయినప్పటికీ పోనీలే, యిదేం మొవటిసారా? నిన్న తెలివితక్కువగా ప్రవర్తించినందుకు నిన్ను తుమాపన నేడుకోవాలని యిప్పుడే జ్ఞాపకంవచ్చింది. నామీద కోపంలేదుగదా, ఎలీనా!”

ఆమె అగింది. మొదట్లో జవాబియ్యలేదు. జవాబియ్యకపోవడం కోపంవల్లకాదు. ఆమె ధ్యాస ఎక్కడో, ఎక్కడో ఉంది.

ఘాబిన్ పెదవి కొరుక్కున్నాడు.

“యెంతటి పరధ్యాస! యెంతటి వుదాసీనత!” అని గొణుక్కుని గొంతెత్తి అన్నాడు: “ఎలీనా! నా స్నేహితుడికథ వొకటి చెబుతాను. అతనికి యింకో స్నేహితుడుండేవాడు. తాగుడు అలవాటుకాక పూర్వం చాలా మర్యాదగా ప్రవర్తిస్తుండేవాడు. వో రోజు వుదయం నా స్నేహితుడతన్ని తాగుండగా వీధిలో కలుసుకున్నాడు. అప్పటికే స్నేహం వదిలిపోయింది. తాగిన అతన్ని చూసి బుద్ధిపూర్వకంగానే వైతొలగిపోయాడు. కాని తాగు బోతు అతని దగ్గరకెళ్ళి ‘నన్ను పక్కరించకపోతే అతబాధపడేవాణ్ణికాను. యెందుకు వైతొలగిపోవడం? దుఃఖం నన్నిలా తియ్యారుచేసిందేమో, ఆలోచించావా? శుభంఅన్నాడు’ అని వూగుకున్నాడు ఘాబిన్.

“అంతేనా?” అని అడిగింది ఎలీనా.

“అంతే”

“నాకేం అర్థం కావడం... నువ్వు చెప్పదలచిందేమిటి? యిప్పుడే కదా అంటిది నాకేసి చూడవద్దని...”

“అవును వైతొలగిపోవడం యెంత తప్పుకూడా యిప్పుడే కదూ చెప్పాను.”

“కాని నేను...” ఎలీనా ఆనబోయింది.

“వైతొలగి పోలేదా?”

ఎలీనా కొద్దిగా వైవర్ణ్యం పొంది చయ్యిచూచింది. ఘాబిన్ ఆచేతిని ప్రేమతో నొక్కిాడు.

“నీమీదేమా కోపంతో వుండగా నను పట్టుకున్నట్టుంది నీ పైఖరి. నీ అనుమానానికి ఆధారంలేదు. మొగం తప్పించాలని నేనేం ఆలోచించడంలా.”

“సరే - సరే. వొప్పకున్నా. యీ నిమిషంలో నీ బుర్రలో వెయ్యి ఆలోచనలున్నాయి. కాని వొక్కటి నాతో చెప్పవు. నే చెప్పండి నిజం కాదూ ?”

“కావచ్చు.”

“యెందుకే నేం?”

“నా ఆలోచనలు నాకే స్పష్టం గావడంలేదు.”

“యితల్లోకి వాటినిచెప్పనల్సిన సమయం సర్గ్గాయిదే. అసలుచిక్కేమిటో చెప్పనా. నేనంటే నీకు సదభిప్రాయం లేదు.”

“నాకా ?”

“అవును. నీకే. నేను కల్పిని కాబట్టి నాదంతా నటన అనుకుంటున్నావు. నేనేమీ చెయ్యలేని చచ్చుననీ - బహుశా ఈ విషయంలో నీ అభిప్రాయం సరైనదే కావచ్చు - నా చిత్తవృత్తి గాఢమైతే శుద్ధమైందీ కాదనీ, నా మేడుపు సైతం కపటమనీ, నేను అతిగా వాగుతాననీ, నా వాగుడంతా ద్వేషంతో మండిందనీ నీ భావనకాదూ ? నేను కల్పివడమే దీనికి కారణమంటావు కదూ ? మేము వట్టి దౌర్భాగ్య దామోదరులమనేగా నీ వుద్దేశం. నేను నిజంగా పశ్చాత్తాపపడుతున్నానంటే నువు నమ్మువు.”

“అలాకాదు, పావెల్. నువు పశ్చాత్తాపపడుతున్నావనీ నమ్ముతా. నీ కన్నీరు కపటంకాదనీ నమ్ముతా. కాని నీ పశ్చాత్తాపం, నీ కన్నీరూ నీకు వినోదంగా వుంటాయనుకుంటా.”

ఘావిన ఉల్కిరిస్తూ “సరే - డాక్టరు అంటూంటారే ‘ఇది నయమయే నేను కాను’ అని. యిదీ అలానే వుంది. సరే-యికే చేసే దేముంది తలవంచి లొంగిపోతా. ఆరి దేవుడా ! నా పక్కన యిటువంటి మనిషి వుండగా నా విషయమై యిత చింతపట్టం యేమిటి ? ఆ మనిషి హృదయంలోకి చొచ్చుకుపోలేక పోవడం, ఆమె ఎంతకు విచారంగా వుందో, యెందుకు సంతోషంగా వుందో, ఆమెలో యెలాంటి తుపాను చెలరేగుతోందో,

యెక్కడికి పోతోంనో తెలుసుకోలేకపోవడం...” కొంచెంసేపు మానం వహించి “యెప్పుడైనా, యే పరిస్థితుల్లోనైనా శిల్పిని ప్రేమించగలుతావా? ఎలీనా?” అని ప్రశ్నించాడు.

ఎలీనా అతని కళ్ళలోకి సూటిగా చూసి “ప్రేమించలేను, పావెల్, ప్రేమించలేను” అంది.

“సరే-తేసిపోయింది” అన్నాడు షూబిన్ విచారగ్రస్త హీళనతో. “యికమీదట నీ పికారుకు అడ్డురావడం నాకు తగనిపని. ప్రొఫెసరు బహుశా అడిగేవాడు “యే ఆధారంమీద ‘ప్రేమించలేను’ అనే జవాబిచ్చావు” అని. కాని నేను ప్రొఫెసర్ని కాను. నీ వుద్దేశం నేను పసిపిల్లని. కాని జ్ఞాపకముంచుకో, యెవరూ పసిపిల్లల నించి వైఖోలగిపోరు. శైలవు. శుభం.”

ఎలీనా అతన్ని ఆపబోయింది. కాని ఒక్కక్షణం ఆలోచించి తానూ ‘శైలవు’ అంది.

షూబిన్ ఇంటి ఆవరణదాటి వెళ్ళిపోయాడు. కొద్దిమూరం వెళ్ళగానే బెర్నెసీవ్ కలిశాడు. బెర్నెసీవ్ తలవంచుకుని హాటు వెనక్కి తోసుకుని త్వరత్వరగా నడిచి వెళుతున్నాడు.

“ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్” అని కేకేశాడు షూబిన్.

బెర్నెసీవ్ ఆగిపోయాడు.

“వెళ్ళు, వెళ్ళు” అని ప్రారంభించాడు షూబిన్. “నేను నిన్నూరికే పిల్చాగాని, అగమనీయ. తోటలోకి అడుగుపెట్టు. ఎలీనా నీకోసం నిరీక్షిస్తోందనుకుంటా...యేమైనా యెవరికోసమో వొకరికోసం నిరీక్షిస్తోంది. యీమాట లోని అంతరార్థం తెలిసిందా? నిరీక్షిస్తోంది! ... యింకో ఆశ్చర్యకరమైన సంగతి దిన్నావా? చెండు సువత్సరాలనించీ వొకే ఇంట్లో యిద్దరం వుంటున్నార. నే నామెను ప్రేమిస్తున్నా కూడా. అయితే నేం యీ నిమిషం లోనే - నాకా మేం అర్థం కాలా - ఆమెని ‘చూచాను.’ చూసి చకితుణ్ణి యాను. అలా వేశాకోశంగా యికిలిస్తూ నాకేసి చూడకు. నీ గంభీర రూప శైలి కదేం తగిందికాదు. అవునవును. అనుష్కా సంగతి జ్ఞాపకంచేయాలని చూస్తున్నావు గదా? సరే - యేం? నేనేం కాదనడంలేదే! మావగటి

వాళ్ళకి అనుష్కాయే తగిలింది. అనుష్కాకి కై, జోయాకి కై కై - అవగట్టినా క్రిస్టియనోవ్నాకుడా కై. ఇక నువ్వల్ని ఎలీనాను చూడు. నేను అనుష్కా దగ్గరికి వెడతానని అనుకుంటున్నావు కదూ? ఉహూ - యింకా అద్భున్నపు పనిచేస్తున్నా. చికరసోవ్ దగ్గరికి వెడుతున్నా. ఆయన కళా పోషకుడు. వోశన్ లాగా కాజాన్ నించి వచ్చిన టాగ్గారు. యీ ఆహ్వానం చూడు. అక్షరాలు ఆర్. యస్. వి. పి - కన్పిస్తున్నాయా? యీ పత్రాపట్టులో కూడా నాకు శాంతి దొరకడలేదు. శైలవు."

బెర్నెసీవ్ మాట్లాడకుండా అంతా విని ఖూబిన విషయమై ఆందోళన చెంది స్టూహోవ్ ఇంటికి చక్కాపోయాడు. ఖూబిన్ చికరసోవ్ దగ్గరికి వెళ్ళి సౌమ్యంగా సర్భాషలాడాడు. ఆ కళాపోషకుడు కడుపుబ్బ నవ్వాడు. అతిథులు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వారు. నిజానికి ఒక్కడూ సంతోషించలేదు. ఎవరిదారినవారు మోహం ముడుచుకు ఖక్కాపోయారు. నాటినించీ నెవ్ స్కీ ప్రాస్పెక్టులో పరిచయంకల ఇద్దరు వ్యక్తులు కలుసు కున్నప్పుడు హఠాత్తుగా ఒకర్ని చూచి ఒకరు ఇకిలించి, ముహం ముడుచుకొని, దాటిపోయినాక హఠాత్తుగా యధాప్రకారం ఉదాసీన వైఖిలో, చింత క్రాంత వైఖిలో, లేకపోతే అవీగ్లోగి వైఖిలో తాల్చేవారు.

ఎలీనా తోటలోనించి కచ్చేసాదిడిగోకి వెళ్ళి అక్కడ బెర్నసీవ్ ని కలుసుకుని ఎంతో ఉత్సాహంతో ఆహ్వానించింది. వెనువెంటనే అత్యాశురతతో, కిందటికోట సంభాషణ తిరిగి ప్రారంభించింది. ఆమె వంటరిగా ఉంది. నికొలాయ్ మెల్లిగా ఎక్కడో జారుకున్నాడు. అన్నావాపిలెవ్వా తలకు కట్టుకట్టుకుని మేడమీద పండుకొంది. ఆమె పక్కన జోగూ ఎక్కడా ముడతలులేని కోటువేసుకుని ఒడిలో చేతులు పెట్టుకుని కూర్చుంది. యువార్ ఇవనోవిచ్ గదిలో మంచివెడల్పుగా, సమపాయంగావున్న సోఫా మీద పడుకున్నాడు. ఆ ఇంట్లోవాళ్ళు ఆ సోఫాను 'నిద్రాదేవత' అని పిలుస్తారు. బెర్నసీవ్ తానెంతో పవిత్రంగా ఎంచుకునే తన తండ్రిని గురించి తిరిగీ చెప్పాడు. ఆ విజ్ఞానిని గురించి నాల్గుముక్కలు తెలుసుకోవా లసిన సమయమిదే.

బెర్నసీవ్ తండ్రికి 82 మంది బానిసలుగల ఎస్టేటువుండేది. చనిపోయే ముందు వారందరికీ స్వాతంత్ర్యం ప్రసాదించాడు. అయిన 1 'జ్ఞానోదయ సంఘ' సభ్యుడు. 2 గోటింజన్ విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థి. 'ఆత్మ పరిణామం' అనే గ్రంథం రచించాడుగాని అది ముద్రణకాలేదు. ఆ గ్రంథంలో

1. రహస్య సంఘం. సభ్యులంతా ప్రజాస్వామికవాదులు. ఆ స్థితులే గాని మతగ్రంథాలు ఒప్పుకోరు.

2. ప్రస్థానం ఒక పట్టణం.

1. మెల్లింగియానిజం, 2. స్వీడెన్ బర్నియానిజం, 3. పబ్లికానిజం సమ్మిళితమే సరి
కొత్తరూపం తాలూచు. బెర్నీస్ పసితనం నే తల్లి చనిపోయింది. భార్య
చనిపోగానే ఈ పసివాణ్ణి తీసుకుని మాస్కో వచ్చి చదువు స్వయంగా చెప్ప
నుద్యమించాడు. ప్రతిపాఠానికీ జాగ్రత్తగా నోట్సు తయారుచేస్తూ అపూర్వ
చైతన్యంతో పనిచేయనారంభించాడు కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది...
ఆయన వట్టి భావనాప్రపంచవిహారి. పుస్తకాలరాయడు. మధ్యమధ్య కొంచెం
నత్తివచ్చినా గబగబా ఎవరికీ అర్థంకాని భాషలో అతి వివరంగా అలంకారా
లతో మాట్లాడేవాడు. కొడుకంటే అమితప్రేమ. అతనిముగ్ధుని సిగ్గుపడేవాడు.
పాఠం అయిపోగానే ఆండ్రి మాట్లాడకుండా కళ్ళు మిగికిరించేవాడు.
చదువుకాస్తయినా అబ్బలా. ముసలాయన (ఆయనవయస్సు యాభై. చాలా
అలస్యంగా పెళ్ళిచేసుకున్నాడు.) పరిస్థితి సవ్యంగాలేదని గ్రహించి ఆండ్రిని
ఓ బోర్డింగుస్కూలులో ప్రవేశపెట్టాడు. ఆండ్రి చదువు ప్రారంభమైంది
గాని తండ్రి దృష్టిమంచి మాత్రం తప్పించుకోలేకపోయాడు. తండ్రి
స్కూలుకు పదేపదేవస్తూ హెడ్ మాస్టర్ని సంభాషణతో ఆదేశాలతో విసు
గెత్తించాడు. తక్కిన మాస్టరుకూడా అనాహ్వానితంగా వచ్చి విద్యాబోధన
మీద గొప్పగొప్ప గ్రంథాలు తెచ్చియిచ్చే ఈయనమూలంగా ఎంతో
బాధపడ్డారు. ముసలాయన స్కోటకపురుషుల మొహం, బక్కపల్చని
శరీరం, ఆ పాతకోటూ చూడగానే విద్యార్థులకుకూడా కంగారుపుట్టేది.
ఓడుగాటిముక్కు, కొంగనడకా, చిరునవ్వెరగక చిరచిరలాడే ముఖం గల
ఆ ముసలాయన విద్యార్థులంతా తన పిల్లలే అనుకుని వాళ్ళకోసం బెంగ
పెట్టుకుని బాధపడేవాడని వాళ్ళు తెలిశారు. ఒకమాటు 4 వాషింగ్టన్ ను గురించి

1. ఆదర్శ, వాస్తవికవాద సమర్థయ సిద్ధాంతం. 2. స్వీడెన్ బర్న్
(1688-1672) స్వీడిష్ శాస్త్రజ్ఞుడు, వేదాంతి. భగవంతుడు కలలోకనిసించి
బైబిల్ యదార్థ సత్యమును వెల్లడించ మని ఆజ్ఞాపించాడట. దానిమీద
'న్యూచర్చ్' స్థాపించాడు. ఇతనిప్రబోధములనే స్వీడెన్ బర్నియానిజమంటారు.

3. ప్రజాస్వామికవాదం.

4. 1732 - 1799 అమెరికా ప్రధానాధ్యక్షుడు. అమెరికా
స్వాతంత్ర్య ఘోరాటంబా ప్రముఖపాత్ర వహించినవాడు. గొప్ప ప్రజా
స్వామికవాది.

వాళ్ళకి ఉపన్యాసం యివ్వాలని ఆతనికి బుద్ధిపుట్టింది. ‘విద్యార్థులారా!’ అని ప్రారంభించాడు. కాని ఆతనిగొంతు వినవినడంతో పిల్లలంతా పారిపోయారు. ఆయనికి జీవితం గుణవీరులపాన్పు కాలేకపోయింది. ప్రపంచ పరిణామం, రికరకాల సమస్య లూఆతన్ని కుంగతీసేసాయి.

బెర్నెసీవ్ యూనివర్సిటీలో చేరినాకూడా తండ్రివెంట వెడుతుండేవాడు. కాని అప్పటికే ఆయన ఆరోగ్యం చెడిపోయింది. *1848 లో జరిగిన సంఘటనలు ఆయన్ని ముడలంటా కదల్చివేశాయి. (ఇదివరలో రాసిన గ్రంథమంతా తిరిగి రాయవలసివచ్చింది) 1853 కి తాకాలంలో చనిపోయాడు. యూనివర్సిటీ పక్షిలో కొడుకు ఉత్తీర్ణుడవడం చూచుకోలేకపోయాడు. ముందే కుమారుని ఆశీర్వాదించి, విజ్ఞానశాస్త్రానికి జీవితం అంకితం చేసినందుకు అభినందించాడు. ఇంక రెండుగంటలకు చనిపోతాడనగా “విజ్ఞానజ్యోతిని నీకందిస్తున్నా. ఒత్తికున్నంతవరకూ దాన్ని నే తిప్పాను. నీవు మాత్రం దాన్ని వదిలేయకు” అని ఆదేశించాడు.

చాలాసేపు తన తండ్రిసంగతులు ఎలీనాకు చెప్పాడు బెర్నెసీవ్. ఇదివరలో ఆవిడముగను పడే కంగారు మాయమైపోయింది. నత్తికూడా చాలాభాగం తగ్గింది. సంభాషణ యూనివర్సిటీవైపు మళ్ళింది.

“నీ స్నేహితుల్లో యెవరైనా ప్రముఖులున్నారా? అని అడిగింది ఎలీనా. షూబిన్ మాటలు స్ఫురణకువచ్చి బెర్నెసీవ్ అన్నాడు? “ఉహూ నిజంచెప్పాలంటే మాలా వొక్కడూ ప్రముఖుడు లేడు. మాస్కో యూనివర్సిటీ ఒకప్పుడు పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందించినదంటారు. కాని యిప్పుడు ఆపేరు ప్రఖ్యాతులు లేవు. ప్రస్తుతం అక్కడ యూనివర్సిటీలేదు. స్కూలు మాత్రం వుంది. నా సహాధ్యాయుల విషయంలో చింత పడుతూంటాను.”

“చింత?” అని అడిగింది ఎలీనా మెల్లిగా.

“కాని ఒక్క సవరణ. ఒక్కవిద్యార్థిమాత్రం, గొప్పవాడున్నాడు”

“అతనిపేరు!” అని అడిగింది ఎలీనా ఆశురతతో.

“ఇన్సర్వోవ్ - డిమిట్రీ నికరోవిచ్ ఇన్సర్వోవ్. బల్గేరియాదేశస్తుడు.”

* 1848 లో పారిస్, వియన్నా, బెర్లిన్, మిలాన్ లలో జరిగిన తిరుగుబాట్లు

“రష్యన్ కాదూ”

“కాదు.”

“అలా ఆయితే మాస్కోలో యెందుకుంటున్నాడు?”

“చదువుకోడానికి వచ్చాడు. అతని చదువులో అసలువుద్దేశం యేమిటో తెలుసా? మాతృభూమిని విముక్తిచేయటం. అతని జీవితంకూడా అపూర్వమైంది. అతనితండ్రి బాగావున్న వర్తకుడు. టిర్నోవ్ నివాసస్థలం. టిర్నోవ్ ఇప్పడైతే చిన్నపట్నం కాని పూర్వం బల్గేరియా స్వాతంత్ర్యం అనుభవించినదినాల్లో రాజధాని. ఆయన వర్తకమంతా సోఫియాలో, రష్యాతో కూడా సంబంధంవుండేది. ఆ యనచెల్లెలు యిప్పటికీ కీవ్ లోవుంటోంది. ఆమె భర్త అక్కడ సీనియరు హిస్టోరియన్. 1835 అంటే 18 సంవత్సరాలక్రితం మహాభూరం జరిగింది. ఇన్స్ట్రక్ట్ తల్లి హఠాత్తుగా మాయమైంది. వారం రోజుల తర్వాత ఆమెశవం కనిపించింది. యెవరో హత్యచేసుంటారు.” ఎలీనా గజగజా వణికిపోయింది. బెర్సేనీవ్ ఆగాడు.

“చెప్ప చెప్ప” అన్నదామె.

“ఓ టర్క్ అఫీసరు ఆమెని చెరిచి హత్యచేశాడని పుకారు బయల్పడింది. ఆమె భర్త నిజం తెలుసుకుని పగతీర్చుకోవాలని యత్నించాడు. ఆ అఫీసరుని కత్తితో పొడిచాడు. గాయం అయింది గాని వాడు చావలా. దానిమీద అతన్ని కాల్చి చంపేశారు.”

“కాల్చి చంపేశారా? విచారణచేయకుండానే?”

“ఔను. అప్పటికి ఇన్స్ట్రక్ట్ కి యేడేళ్లు. గొరుగింకివాళ్ళు యీ పిల్ల వాడిని సాకసాగారు. అతని మేనత్త తన సోదరుని కుటుంబానికి కలిసిన ఆపద విని పిల్లవాణ్ణి తన కప్పగించమని కోరింది. ఒడిస్సామీదుగా కీవ్ తీసుకువచ్చి ఇన్స్ట్రక్ట్ ను మేనత్తకు అప్పగించారు. నిండా పన్నెండేళ్ళు కీవ్ లో గడిపాడు. అందువల్లనే రష్యన్ భాష అంత బాగా మాట్లాడగలుగుతున్నాడు.”

“రష్యన్ మాట్లాడతాడన్నమాట!”

“నువ్వు నేనూ మాట్లాడగలిగినంత బాగామాట్లాడతాడు. ఇరవై య్యో యేట అంటే 1848 ఆరంభంలో, స్వదేశానికి తిరిగివెళ్ళాలని బుద్ధిపుట్టింది. సోఫియా, టిర్నోవ్ లు వెళ్ళి చూచాడు. బల్గేరియా ఆ వివరనించి యీ చివరి

దాకా తిరిగాడు. ఆ దేశంలో రెండుసంవత్సరాలుండి మాతృభాష నేర్చుకున్నాడు. టర్కీ ప్రభుత్వం అతన్ని వెంటాడింది. ఆ రోజుల్లో మహా ఆపద పాలైవుంటాడు. అతని మెడమీద టోడుగాటి మచ్చ చూచాం. బహుశా అది గాయంతగిలి మానిన మచ్చయివుంటుంది. యీ విషయాలను గురించి మాట్లాట్టం అతని కిష్టంలేదు. యింతేకాదు, అతను మితభాషి. యీ విషయాలన్నీ అతనిచేత వెళ్ళకక్కించాలని చూచాగాని లాభంలేకపోయింది. ఆకుకు అందకుండా పోకకు పొందకుండా జవాబు లిచ్చాడు. మహా మొండి. చదువు పూర్తిచేసుకుందామనీ, రష్యన్ల తత్వం పూర్తిగా తెలుసుకుందామనీ 1850 లో తిరిగి మాస్కో వచ్చాడు. ఇక యూనివర్సిటీ వదిలి వెళ్లేటప్పుడు...”

“వెళ్లేటప్పుడు ?”

“పరమాత్ముడికే తెలియాలి. జరగబోయేది యెవరు జోస్యం చెప్పగలరూ ?”

చాలాసేపటికివరకు ఎలీనా బెర్సేనీవ్ ముఖంకేసి రెప్పవాల్చకుండా చూసి చివరికి “బలే చోద్యమైన కథే? అతను యెలా వుంటాడేం? అతని పేరెమిటన్నావ్, ఇన్సరోవ్ కదూ?” అన్నది.

“యేవని చెప్పను? నా మట్టుకు నాకు అందవికారంగా వున్నట్టు కన్పించదు. నువ్వే చూస్తావుగా!”

“యేదిటి ?”

“యిక్కడికి తీసుకొస్తాను. చూద్దావుగాని. యెల్లండి యిక్కడకు వస్తాడు. యిక నాతోబాటే నా కుటీరంలో వుంటాడు.”

“నిజంగానే. మమ్మల్ని చూడ్డానికి యిక్కడికి వస్తానంటాడో రానంటాడో ?”

“ఓ - తప్పకుండా వస్తాడు.”

“అయితే అతనికి గర్వం లేదన్నమాట!”

“అతనికా! అబ్బే. పిసరంతైనాలేదు. కాని అతనికి యింకో రకమైన గర్వం వుంది. అయితే అది నువ్వన్న అర్థంలో కాదు. ఉదాహరణకు, అతను యేమైనాసరే అప్పుచేయడు.”

“బీదవాడా?”

“మరీ బీదవాడు కాదుగాని పెద్దగా యేం లేదు. బల్లెరియా వెళ్ళి నప్పుడు వాళ్ల నాన్న ఆస్తి నాశనమైంది నాశనమై పోగా మిగిలింది అమ్మి కొంత డబ్బు చేసుకున్నాడు. వాళ్ల మేనత్త కొంత సహాయం చేస్తుంది. కాని అంతా కలిసినా యెదో స్వల్పం...”

“అలా అయితే అతను మంచినడత గలవాడన్నమాట!”

“అవును. ఉక్కు మనిషి. అతనికి పట్టుదల, మర్మం యెంత వుంగో అంత పసితనం, అంత బోళాతనం వుంది. అతని బోళాతనం మన దండగమారి బోళాతనం - యేమీ దాచడానికి లేని మనవారి బోళాతనం-లాంటిదికాదు. యింతెందుకు, అతన్ని తీసుకువస్తాగా, నువ్వే చూద్దవుగాని వుండు.”

“బిడియస్తుడా?”

“ఉహూ-కాదు. సున్నితహృదయంగల వాళ్లూ బిడియస్తులు.”

“అయితే నీ హృదయం సున్నితమైందేనా?” బెర్నెసీవ్ కంగారు పడి, జవాబుచేతులతో సూచించాడు.

“నాకు జిజ్ఞాస రేకెత్తించావు. సరే - అతను ఆ టర్కీవాడిమీద పగతీర్చుకున్నాడా?”

బెర్నెసీవ్ మందహాసంచేసి “నవలల్లానే మనుషులు పగతీర్చుకుంటారు ఎలీనా! ఆ టర్కీవాడు యీ పన్నెండేళ్ళలో చచ్చిపోయే వుంటాడు.”

“యీ విషయం ఇన్సరోవ్ యెప్పుడూ నీతో చెప్పలా?”

“ఉహూ - యేమీ చెప్పలా?”

“సోఫియాకి యెందుకు వెళ్ళాడూ?”

“హాళ్ళనాన్న అక్కడుండేవాడు.”

ఎలీనా ఆలోచనా సముద్రంలో మునిగింది.

“మాతృదేశవిముక్తి! యీ మాటలు వుచ్చరిస్తేనే భయం వేస్తుంది. అది అంత గొప్పపదాలు!”

సర్గ్ ఆసమయానికి అన్నావాసిలేన్నా రావడంతో సంభాషణ ఆగిపోయింది.

ఆ సాయంత్రం ఇంటికి నడిచివెళ్ళేటప్పుడు బెర్నీస్ మహా ఆందోళనపడ్డాడు. ఇన్సోల్వెన్సీ ఎలీనాకు పరిచయంచేయాలనే తన నిర్ణయానికి పశ్చాత్తాపపడలేదు. ఆ బస్టేరియా యువకుని కథ ఆమె హృదయంలో గాఢంగా హత్తుకుపోవడం సహజమనే అనిపించింది. అలా గాఢంగా హత్తుకుపోవాలని తానూ యత్నించాడు. కాని ఏమిటో తెలియని చింత అతని హృదయంలో ప్రవేశించింది. అయినా కిందటి సాయంకాలం చదివి వదిలినప్పటి దగ్గరనుంచీ 'హో హెన్ స్టాఫ్ఫెన్ చరిత్ర' చదవడానికి ఆ చింత ఆడ్డురాలేదు.

అడిగినమాటప్రకారం రెండురోజుల తర్వాత ఇన్స్పెక్టర్ తన సామానంతా తీసుకుని బెర్నసీవ్ కుటీరముందు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. సేనకులెవరూ లేరు. ఎవరిసాయం లేకుండానే సాయానంతా సర్ది గది ఊడ్చి శుభ్రం చేశాడు. వ్రాతబల్ల అమర్చడానికి చాలాసేపుపట్టింది. దీనికోసం ప్రత్యేకించిన గోడభాగంలో పట్టక తిప్పలుపెట్టింది. కాని ఇన్స్పెక్టర్ పట్టుదలతో తనపని సాధించుకోగలిగాడు. ఈ పట్టుదలే అతనిలోని విశేషం. ఈవిధంగా ఆ కుటీరంలో ప్రవేశించి పది రూబుళ్ళు బజానాగా బెర్నసీవ్ కిచ్చి ఓ దుడ్డు కర్ర పట్టుకుని కొత్తయింటి చుట్టుప్రక్కలు పరిశీలించడానికి వెళ్ళి మూడుగంటలతర్వాత తిరిగివచ్చాడు. తనతోపాటు భోజనానికి రమ్మని బెర్నసీవ్ అతన్ని ఆహ్వానించాడు. ఆ రోజుమూత్రం ఆహ్వానం తిరస్కరించలేననీ యజమానురాలితో భోజనంవిషయం మాట్లాడి యేర్పాటుచేసుకున్నాననీ ఇన్స్పెక్టర్ సమాధానం చెప్పాడు.

“కాని ఆ తింకి మహాఘోరంగా వుంటుంది.” అంటూ ఆత్మేపించాడు బెర్నసీవ్. “ఆదిడకి వంటచేయడం బొత్తిగా చేతగాదు. ఇద్దరం కలిసి భోజనం తెప్పించుకుందాం. చెరిసగం భరించొచ్చు.”

“కాని నీలాగా తినేంత వరుమానం నాకు లేదు.” అన్నాడు ఇన్స్పెక్టర్ ప్రశాంతంగా మందహాసంచేస్తూ.

ఆ మందహాసంలో ఏముందో బెర్నసీవ్ ఈ విషయంలో ఇక పట్టుపట్టలేక పోయాడు. మరి మాట్లాడలేదు. భోజనానంతరం స్టహోవ్ ల

ఇంటికి వెడదామని సూచించాడు. కాని ఇన్సరోవ్ 'ఆ సాయంత్రమంతా తన బల్గేరియన్ మిశ్రులకు జాబులు రాయడానికి వినియోగించదలచానని ఇంకోరోజున వెడదామనీ అన్నాడు. ఇన్సరోవ్ మహాపట్టుదల మనిషిని బెర్సేనీవ్ కి ఇదివరకే తెలుసు. కాని ఇప్పుడు ఇద్దరూ ఒకేచూరుకిగద నివసించడం ఆరంభించాక ఇన్సరోవ్ చేసినవాగ్దానం ఎలా తప్పడో అలానే చేసుకొన్న నిర్ణయాలనూ మార్పుకోడని బెర్సేనీవ్ మొదటిసారిగా గుర్తించాడు. రష్యాలో పుట్టి పెరిగిన బెర్సేనీవ్ కి ఇలాంటి చిన్నవిషయాలలో కూడా ఇన్సరోవ్ చూపే అతిపట్టుదల మొదట చోద్యంగాను అపహాస్యంగానూ కనిపించింది. కాని త్వరలోనే దీనికి అలవాటుపడి పోయాడు. చివరకు పట్టుదల గణనీయమైంది కాకపోయినా లాభకారి అని నిశ్చయించుకున్నాడు.

కొత్త ఇంటిలో చేరిన మర్నాడు ఉదయం నాల్గింటికల్లా లేచి ఇన్సరోవ్ ప్రకాంతంగా కంట్రోవోచుట్టూ ఒకమాటు తిరిగి నదిలో స్నానంచేసి వచ్చాడు. ఓ గ్లాసు పాలుతాగి పనిచేసుకోటానికి కూర్చున్నాడు. నిజానికి అతను చేయవలసిన పనిబోలెడంతఉంది. రష్యాదేశ చరిత్ర, న్యాయశాస్త్రం, ఆర్థికశాస్త్రం చదువుతున్నాడు. బల్గేరియా గీతాలు, గాథలు తర్జుమా చేస్తున్నాడు. బాల్కన్ సమస్యమీద వ్యాస రచనకు కావలసిన సాధన సామగ్రి పోగుచేస్తున్నాడు. బల్గేరియా ప్రజల ఉపయోగార్థం రష్యన్ వ్యాకరణం రచిస్తున్నాడు. బెర్సేనీవ్ వచ్చి *ఫూయర్ బాచ్ మీద చర్చ మొదలెట్టాడు. ఇన్సరోవ్ శ్రద్ధగా విని మధ్యమధ్య సూటిగా వ్యాఖ్యానించాడు. ఆ వ్యాఖ్యానాన్నిబట్టి ఫూయర్ బాచ్ గ్రంథాలు చదవాలా అక్కరలేదా అని ఇన్సరోవ్ మనసులో నిశ్చయించుకోటానికి యత్నిస్తున్నట్లు స్పష్టమైంది. ఇన్సరోవ్ రచనలమీదికి సంభాషణ మళ్ళింది. ఏదైనా అతను రాసింది చూపమని బెర్సేనీవ్ కోరాడు. బల్గేరియా గీతాలు రెండు మంచి అనువాదాలు విప్పించి అభిప్రాయం చెప్పమని ఇన్సరోవ్ అడిగాడు. అనువాదం సరిగానేవున్నా తగినంత జీవం వాటిలో లేదనే అభిప్రాయం వెలిబుచ్చాడు బెర్సేనీవ్. ఇన్సరోవ్ ఈ విమర్శనను గుర్తుపెట్టుకున్నాడు. గీతాలనుంచి బల్గేరియా ప్రస్తుత పరిస్థితిమీదికి సంభాషణ తిరిగింది. మాత్ర

* జర్మన్ వేదాంతి, 1804-1872.

దేశం పేరు ఉచ్చరించినంతమాత్రాన ఇన్సరోవ్ లో వచ్చిన మార్పును మొట్టమొదటిసారిగా బెర్నీస్ గమనించాడు. ఇన్సరోవ్ ముఖం యెగ్రబడ లేదు. స్వరం హెచ్చలేదు. అదేంకాదు. అతని తనువంతా బలం, ఆతురత చేకూర్చుకున్నట్లు కన్పట్టింది. పెదిమలు తీక్షణత, కౌతన్యం తాల్పాయి. అతని నేత్రాంతాలలో ఆర్పరాని అగ్ని ప్రజ్వలిల్లింది. తన దేశానికి తాను వెల్లివచ్చిన విషయం విస్తరించి చెప్పటానికి ఇష్టపడకపోయినా బలేరియా విషయాలు ఎవతోనైనా సరే మహా సంతోషంతో ఇన్సరోవ్ మాట్లాడేవాడు. టర్క్ వారిని గురించి, వారి రాక్షసకృత్యాలను గురించి, తనవారి కష్టాలను గురించి, వారి ఆశలను గురించి తాపీగా మాట్లాడాడు. చిరకాలవాంఛమీద కేంద్రీకరించిన దీగ్ధాలోచన అతని ప్రతిమాటలోనూ వ్యక్తమయింది.

ఈవిధంగా ఇన్సరోవ్ మాట్లాడుతూంటే “ఇన్సరోవ్ తలదండ్రుల మృతికి కారకుడైన ఆ టర్క్ వాడు మహా అవస్థకు గురికావలసి వస్తుంది.” అనుకున్నాడు బెర్నీస్.

ఇన్సరోవ్ ఇంకా మాట్లాడుతునే ఉన్నాడు. ఇంతలో తలుపు తెరిచి గుమ్మంలో షూబిన్ ప్రత్యక్షమై, అతి ఉత్సాహంగా, అతి నీటుగా గదిలో ప్రవేశించాడు. షూబిన్ ను బాగాయెరుగున్న బెర్నీస్ అతను ఎందుకో తలకిందులయ్యాడని గ్రహించాడు.

“యేగొడవా అక్కర్లేకుండా నన్ను నేనే పరిచయం చేసుకుంటా” అన్నాడు షూబిన్ సంతోషంతో “పేరు షూబిన్. యాయువకుని స్నేహితుణ్ణి. (బెర్నీస్ ని చూపించాడు.) మీరు ఇన్సరోవ్ ! కదూ ?”

“అవును. నేనే ఇన్సరోవ్ ని”

“కరస్పర్శ చేసుకుందాం... ఒకరివిషయం ఒకరం తెలుసుకుందాం. నన్ను గురించి మీకు బెర్నీస్ చెప్పాడోలేదో తెలియదుగాని మిమ్మల్ని గురించి బోలెడంత నాకు చెప్పాడు. యిక్కడ వుంటానికి, వచ్చారా ! భేష్ ! ఈవిధంగా మీకేసి తేరిపారజూడడం లక్ష్యపెట్టకండి. నేను శిల్పిని. మీ శిరాకృతిప్రతిమ తగూరుచేయడానికి అనుమతి కోరుతున్నాను.”

“ఓ - నా శిరస్సు ఎపుడూ మీ అగ్నిమే” అన్నాడు ఇన్సరోవ్.

“యివాళ యేం చేయదల్చుకున్నారు?” అని అడిగాడు షూబిన్ హఠాత్తుగా కుర్చీలో కూర్చుంటూ. మోకాళ్ళు దూరంచేసి వాటిమీద చేతులు ఆనించాడు.

“ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్! ప్రభువుగారు యివాళ యెదైనా స్టానేశారా? యెదైనా వినోదం గొలిపేవిషయం ఆలోచించాలి. వాతావరణం మహా పసందుగావుంది. యెండుగడ్డి వాసన, యెండు స్ట్రాబెర్రీలు వాసన... స్ట్రాబెర్రీటీ తాగుతున్నట్టుంది. యీ ప్రదేశంలోని వివిధ సౌందర్యాలు యీ నూతనపురుషుడికి చూసిద్దాం. (‘యేదో యితన్ని తలకిందులుచేసింది’ అని ఇంకా బెర్సేసిప్ అనుకుంటూనే ఉన్నాడు.) ‘యేది టీమూగనోము? మిత్రమా! *హోరాషియో! భవిష్యత్తును వెలువరించే నీపెదిమెలు కదుల్చు. యేం చేద్దామో చెప్పు.’”

“ఇన్సరోవ్ యేమనుకుంటున్నాడో నాకు తెలుసు. యేదో పనిచేసుకో డానికి తయారవుతున్నాడనుకుంటా.”

షూబిన్ కుర్చీలోతిరిగి ‘యేదైనా పనిచేసుకుందామనుకుంటున్నారా?’ అని అడిగాడు ముక్కుమాట నటిస్తూ.

“లేదు. యివాళల్లా తిరుగుదాం.”

“బలేబాగుంది. యికపదండి. ఆండ్రీ, మిత్రమా! తలమీద హాటు పెట్టుకో. కంటికి కనిపించినంతదూరం తిరుగుదాం. మనం యువకులం. కావలసినంతదూరం చూడగలం. నేనొక చెత్తహోటలు యెరుగున్నా... అక్కడ యింత చెత్తడిండి పడేస్తారు. మనమంతా బాగా కులాసాగా కాలం గడుపుదాం, రండి రండి.”

అరగంట తర్వాత ముగ్గురూ మాస్కోవది ఒడ్డువెంట నడవ నారంభించారు. చెవులున్న విచిత్రమైన టోపీ ఒకటి తెచ్చాడు ఇన్సరోవ్. ఆ టోపీచూసి, షూబిన్ అపరిమితంగా ఆనందించాడు. ఇన్సరోవ్ ప్రశాంతంగా చూస్తూ, నిశ్చసిస్తూ, మాటాడుతూ, మందహాసంచేస్తూ తాపీగా

*హోరాషియో : షెక్స్పియర్ హామెట్ నాటకంలోని ఒకపాత్ర. హామెట్ స్నేహితుడు.

నడిచాడు. ఆ రోజంతా దినోదయంగా గడపాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. పూర్తిగా ఆనందం అనుభవిస్తున్నాడు. “అదివారంనాడు షికారుకు బయలుదేరిన పిల్లలల్లా” అని బెర్నీస్ చెవిలో ఊదాడు షూబిన్. షూబిన్ విదూషకుని పాత్ర ధరించాడు. ముందు పరుగెత్తుకుని వెళ్ళి ప్రసిద్ధ శిలా ప్రతిమల భంగిమ అనుకరించి చూపాడు. గడ్డిమీద పిల్లమొగ్గులు వేశాడు. చీదరపుట్టించని ఇన్సరోవ్ శాంతస్వభావం అతన్ని హాస్యగాణ్ణిగా చేసింది.

“యెందుకో ఆందోళన? ఫ్రెంచి మిత్రుడా!” అన్నాడు బెర్నీస్ చాలామాటలు.

“అవును. నేను ఫ్రెంచివాణ్ణి. సగం సగం ఫ్రెంచివాణ్ణి. అందుకనే హాస్యాన్ని, గభీరతను — ఓ హోటలుబాయ్ చెప్పినట్లు — సమపాశంలా నడుపుతున్నా.” అని తిరిగి జవాబిచ్చాడు షూబిన్.

నదిఒడ్డునించి మళ్ళి ఎత్తైన గోడల్లా వున్న పచ్చనిపంటచేల వరసల గెంటి మధ్య బురదతో నిండిన దోవవెంట నడవసాగారు. ఆ చేలు వారిమీద నీలిరంగుచాయను ప్రసరిస్తున్నాయి. కంకులమీదుగా సూర్యరశ్మి రాచుకొనిపోతున్నట్టుంది. భరద్వాజపక్షులు పాడుతున్నాయి. కోలంకి పిట్టలు అరుస్తున్నాయి. వెచ్చటిగాలికి చుట్టూ ఉన్న పచ్చికలేచి కదులుతూ ఆకుపచ్చగా ప్రకాశిస్తోంది. కాడలమీద పువ్వులు అల్లల్లాడుతున్నాయి. చాలాసేపు వారు నడుస్తూ మాటాడుకుంటూ మధ్య మధ్య విశ్రాంతి తీసుకున్నారు. దారినబోయే ఓ బోసిలోటి రైతుతాతతో షూబిన్ ‘కప్పగంతాట’ ఆడాలని చూచాడు. కాని ఏం చేసినా ఆ తాత ఇకిలించి ఊరుకున్నాడు. చివరికి ఆ ‘చెత్తహోటలు’ చేరుకున్నారు. అక్కడ నౌకరు దళిమని వీళ్ళమీద పడ్డాడు. తర్వాత దక్షిణ బాల్కన్ సారాతో ‘చెత్తతిండి’ తెచ్చిపెట్టాడు. షూబిన్ చెప్పినట్లు తృప్తిరా ఆనందించేందుకు ఇవేమీ అడ్డురాలా. ఈ దినోదయంలో షూబిన్ మహా గోలచేశాడు కాని దీనిలో నిజాయితీలేదు. ఎవరో ఎవరికీ తెలీని వెనెలిన్ అనే గొప్ప వ్యక్తి ఆరోగ్యార్థం, క్రం, హం, హూం ఏనోపేరిటి బల్లెరియా రాజు ఆరోగ్యార్థం సారా సేవించాడు. ఆ బల్లెరియా రాజు ఆదం నాటివాడని ఓ మాట షూబిన్ వదిలాడు.

దానిమీద ఇన్సరోవ్ అందుకొని “పందొమ్మిదో శతాబ్దం నాటి”
అని దిద్దాడు.

“ఓ - అలాగా. పందొమ్మిదో శతాబ్దంలాగానా. బలే! అద్భుతం!”
అన్నాడు షూబిన్.

ఈ అవ హేళనమధ్య, ఈ హాస్యాలమధ్య షూబిన్ ఎరో కలవరంతో
ఇన్సరోవ్ ను పరీక్షిస్తున్నట్టు, అతని హృదయంలోకి తొంగిచూస్తున్నట్టు
చెర్సోవ్ కనిపెట్టాడు. కాని ఇన్సరోవ్ యధాప్రకారం ఏ కలతాలేక
శాంతంగానే ఉన్నాడు.

తిరిగితిరిగి ఇంటికి చేరుకుని మస్తులుమార్చి నాటి ఉదయంనుండి
నిలవరించుకుంటున్న చిత్తవృత్తి సమసిపోకుండా ఉండేందుకుగాను స్టహోవ్ ల
ఇంటికి వెళ్లి నిశ్చయించుకున్నారు. వారి రాకను తెలియజేయడానికి షూబిన్
ముందుగా పరిగెత్తాడు.

౧౨

‘కథానాయకుడు ఇన్సరోవ్ మనకు దర్శనం ప్రసాదించనున్నాడు.’
అన్నాడు షూబిన్ గంభీరంగా స్టేషన్ కచ్చేరీసాదిడిలో ప్రవేశిస్తూ.
ఆ సమయంలో ఎలీనా, జోయా లిద్దరే అక్కడ ఉన్నారు.

“యెవరూ?” అని జర్మన్ భాషలో అడిగింది జోయా. హఠాత్తుగా
మాట్లాడవలసినపుడు తన మాతృభాషలో మాట్లాడడం జోయాకి అలవాటు.
ఎలీనా ఎక్కడా చలనంలేకుండా కూర్చుంది. షూబిన్ ఆమెకేసిచూసి
ఆటకాయితనంగా చిరునవ్వునవ్వాడు. ఆ నవ్వుకు ఎలీనా కలతచెందింది గాని
మాటాడలేదు.

“దీనిపించిందా? శ్రీ ఇన్సరోవ్ గారు వస్తున్నారు.” అని తిరిగి
చెప్పాడు.

“ఆ - వీన్నా. ఆయన పేరుకి నువ్వు తగిలించిన గౌరవవాచకాలూ
వీన్నా. ఆశ్చర్యంగావుంది! ఇన్సరోవ్ యింతవరకు యింట్లో అడుగుపెట్టనే
లేదు, అప్పుడే ఆయనమీద చలోక్తులు విసురుతున్నా” అని జవాబిచ్చింది
ఎలీనా. షూబిన్ హఠాత్తుగా మాటతిప్పకుని “సరే, సరే ఎలీనా! నిజానికి
నాకేం చెడుతలంపులేదు. ఇవాళ్లల్లా కలిసితిరిగాం. బలేమనిషి!” అన్నాడు.

“ఆ విషయం నిన్నేమడగలేదే!” అంది ఎలీనా లేచినిల్చుంటూ.

“ఇన్సరోవ్ పడుచుపాడేనా?” అని అడిగింది జోయా.

“ఆ - 144 యేళ్ళుంటాయి!” అని సమాధాన మిచ్చాడు షూబిన్
కోపంతో.

“నాకరువచ్చి ఇన్సరోవ్, బెర్నెనీవ్ ల రాక తెలియపర్చాడు. మిత్రులిద్దరూ గదిలో ప్రవేశించారు. బెర్నెనీవ్ అందరికీ ఇన్సరోవ్ ని పరిచయం చేశాడు. ఎలీనా వారిని కూర్చోమని తానూ కూర్చుంది. అన్నా వాసిలెవ్వాకు వీరిరాక తెల్పడానికి జోయా మేడమిదికి వెళ్ళింది. సాధారణంగా ప్రథమ సంభాషణలాగానే సంభాషణ చిన్న చిన్న విషయాల మీద నడిచింది. ఒకమూల ఒదిగి షూబిన్ మాట్లాడకుండా చూస్తున్నాడు. కాని ప్రత్యేకంగా చూడదగిందేమీలేదు. అతనిమీద కోపం ఎలీనా అణచుకుంటున్న సూచనలుమాత్రం కనిపించాయి. అంతే. ఇన్సరోవ్ బెర్నెనీవ్ లకేసి చూసి, శిల్పిలాగా, వారిద్దరి మొగాలూ పోల్చి చూశాడు. వాళ్ళిద్దరిలో ఒకరూ స్ఫురద్రూపులు కారనుకున్నాడు. ఆ బల్డేరియన్ ముఖం సలక్షణంగా, శిల్పశాస్త్రానుగుణంగా ఉంది. పైగా ఆ సమయంలో వెలుతురు సరిగ్గా ఆ ముఖంమీద పడుతోంది. ఇక ఆ రష్యన్ ముఖం వర్ణచిత్రం గీయటానికి అనుగుణంగా ఉంది. రేఖలు స్పష్టంగా లేవుగాని ఆకృతి దివ్యంగా వుంది. ఏ బాలికెనా వీరిద్దలో ఎవరినైనా ప్రేమించవచ్చు. ఎలీనా ఇతవరకు ఎవరినీ ప్రేమించి ఎరగదు. బెర్నెనీవ్ నే ప్రేమిస్తుంది. ఇదీ షూబిన్ ఊహ !

అన్నావాసిలెవ్వా కచ్చేరి సావిడిలోకి వచ్చింది. సంభాషణ జనపద శృహ కై ఖరిదాల్సింది. ఎక్కువగా జనపద సంబంధంగాక శృహసంబంధంగా సంభాషణ నడిచింది. అనేక విషయాలమీద చర్చలతో సంభాషణ వివిధ రూపాలు తాల్చింది. కాని ప్రతి మూడునిమిషాలకోమారు విసుగెత్తించే విరామం సంభాషణకు అడ్డువస్తోంది. అలాంటి విరామంలో అన్నా పియానో వాయింపమని జోయాను కోరింది. జోయాచేసిన సంజ్ఞను అర్థంచేసుకుని షూబిన్ ముఖం ముడుచుకున్నాడు. జోయా పియానో ముందుకూర్చుని తనకు వచ్చిన పాటలన్నీ వాయించింది. యువార్ ఇవనోవిచ్ తలుపుచాటునుంచి ప్రవేశించబోయి చేతివేళ్ళు ఆడించి వెనక్కి వెళ్ళి పోయాడు. తర్వాత టీ తాగి అందరూ తోటలోకి వెళ్ళారు ... చీకటిపడ నారంభించింది. అతిథులు వెళ్ళిపోయారు.

అనుకున్నంతగా ఎలీనాకు ఇన్సరోవ్ నచ్చలేదు. అతని నిర్మోహ మాటలూ, నిగర్వమూ, చూపులూ ఆమెకి నచ్చాయి. ఇన్సరోవ్ ఎంత

పట్టుదలమనిషైనా, ఎంత అమాయకుడైనా మొత్తమీద అతని ఆకారం, బెర్సేనీవ్ చెప్పినమాటలను బట్టి మనసులో చిత్రించుకున్న చిత్రంతో సరిపోలేదు. ఏమాత్రం అనుమానించకుండానే ఎరో దారుణం జరుగుతుందని ఆమె ఆశించింది. ‘కాని యివాళ అతనెక్కవగా మాట్లాడలేదు. అదీ నాతప్పే. నేను ప్రశ్నలేం వెయ్యలేదు. సరే యింకోదశా వేస్తాను. కాని అతని కళ్ళు భావగరిమను, నిజాయితీని వెలువరిస్తున్నాయి.’ అనుకుంది కాని అతన్ని పూజించాలనుకోలేదు. స్నేహహస్తం చాచాలనుకుంది. ఈవిషయం ఆమెను కఠినంపెట్టింది. ఇన్సరోవ్ వంటివారిని కాదు ఏసీనా ఊహించుకుంట. ఆమె ఊహించుకున్న నాయకుడు కాదుఇతను. ‘నాయకుడు’ అనే పదం షూబిన్ ని జై ప్రికి తెచ్చింది. పక్కమీద పండుమని కోపంతో యెర్ర బారిపోయింది.

తోవలో బెర్సేనీవ్ “నూత్నమిత్రు లెలావున్నార?” అని ఇన్సరోవ్ ని ప్రశ్నించాడు.

“బాగా నచ్చారు. ముఖ్యంగా వాళ్ల అమ్మాయి చక్కనిచుక్క. మంచి ఉద్రేకి. అయినా ఆమె ఉద్రేకమూ సవ్యమైందే” అని ఇన్సరోవ్ జవాబిచ్చాడు.

“నువు తరుచు వెళ్ళి వాళ్ళని చూస్తూవుండాలి.”

“సరే.” అని ఇన్సరోవ్ సమాధానమిచ్చాడు. ఇంటికి చేరుకునేవరకూ మరేం మాట్లాడలేదు. ఇంటికిచేరిన మరుక్షణంలో ఇన్సరోవ్ గదిలోకి వెళ్ళి తలుపులేసుకున్నాడు. అర్ధరాత్రి దాటినతర్వాత చాలాసేపటివరకూ కొవ్వు వత్తి అలా గదిలో వెలుగుతూనేవుంది.

బెర్సేనీవ్ ఒక్కపేజీ అన్నా పూర్తిచేయకముందే కిటికీతలుపులమీద రాళ్ళు పడ్డాయి. టపీమని లేచి, కిటికీతెరిచి చూచేసరికి పారిపోయిన ముఖంతో షూబిన్ కనిపించాడు.

“నీకేం అలుపుగిలుపూ లేనట్టందే! చిమ్మటపురుగులా వున్నావు.” అని అనబోతుండగా షూబిన్ అడ్డంవచ్చి ‘ఇం! యెవరికంటాబడకుండా వచ్చా. నీతో రహస్యంగా ఒక్కమాట మాట్లాడాలి.’

“అలాగయితే గదిలోకిరా.”

“అబ్బే అవసరంలేదు.” అని జవాబిచ్చి కిటికీచటంబొద మోచేతు లానించి ‘యిలాగే తేనే తమాసాగా, స్పానిష్ పద్ధతిలో వుంటుంది. యిక, అభినందనాలు! నీపంటపండింది. నీ బఠాయికోర, అపూర్వమానవుడు జయించలేకపోయాడు. అందుకు నాదీ హాని. ఈ విషయం నిరూపిస్తున్నా, విను. ఇన్స్పెక్టర్ని గురించి యిదిగో నా సర్టిఫికేట్లు : ప్రజ్ఞా శూన్యం ; కవిత్వం సున్నా ; పనిశక్తి! అపరిమితం; జ్ఞాపకశక్తి విపరీతం; తెలివితేటలు పరిమితంగాని కుశాగ్రబుద్ధి; శతమండి; మంచిచురుకు. ఖాళీసినవిషయంబొద చక్కగా మాటాడే శక్తివుంది. మనిద్దరిమధ్యా చెప్పాలంటే వినుగె తిస్తాడు. యేమిటి? నేనతనికేం అన్యాయంచేశానా? ఇంకోవిషయం : అతనితో యెన్నడూ, చురువుగావుండలేవు. యింతవరకు యెవరూ అతనితో చురువుగా మెలగలేదు. ఇక నేను : నేను శిల్పినికాదూ, అందుకని అతనికి. నేనంటే అసహ్యం. పోనీ అందుకూ నేను గర్వపడుతున్నా. ముండి! శతమండి! మనందరినీ అణగదొక్కిపాచేయగలడు: జన్మభూమితో ముడిపెట్టుకున్నాడు. సామాన్యప్రజలతో కలిసి తిరిగే మనబోటి చిల్లిపడవ కాదతను. అతనిపని సూత్రమిది, తేలికమిది. ఆ టర్క్వాశ్శని తరిమేయడం, అంతకుమించి అతనికేంపనుంది! కాని యీ లక్షణాలనికాదు స్త్రీలు ప్రేమించేది. నీలాగా నాలాగా ఆకర్షణీయడంకాదు.”

“మధ్య నా సంగతి తేవడమెందుకు” అని డెస్సినీస్ గొణిగి అన్నాడు: “తక్కినవాటి విషయంలో నువు తప్పు అభిప్రాయపడ్డావు. నువ్వంటే అతనికేం అసహ్యంలేదు. వాళ్లవాళ్లతో అతను చాలా చురువుగా వుంటాడు, నాకు తెలుసు.”

“అది వేరే విషయం. వాళ్ళ దృష్టిలో అతను నాయకుడు కావచ్చు. నాయకుడైనవాడు యితనిలా వుండడనే నా వూహ. నాయకునికి యెలా మాట్లాడాలో తెలుసుకోనవసరంలేదు. యెద్దలా రంకె వేస్తాడు. కొమ్ములతో గుద్దితే చాలు గోడలు పడిపోతాయి. అలా యెందుకు చేయాలో తెలుసుకో నవసరంలేదు. అలా చేయాలి. అంతే. కాకపోతే యీ రోజుల్లో యింకో రకపు నాయకులు కావాలి కామాలు.”

“ఇన్సూరేస్ విషయం యెందుకు అంతగా పట్టించుకోవడం? అతని గుణగణాలను వర్ణించడానికేనా పరుగెత్తుకుంటూ యిక్కడికి వచ్చింది?” అని అడిగాడు బెర్నీస్.

“యింటి దగ్గర వుంటే మనసు కుంగిపోయింది. అందుకని యిలా వచ్చేశా.”

“అదా సంగతి. మళ్ళీ యేడుపు మొదలుపెడతావా యేం!”

“సరే - నవ్వుతే నవ్వు. నిరాశ, కోపం, అసూయ నా హృదయాన్ని కొరుక్కు తీసేస్తున్నాయి. యిలావస్తే వాటిని తరిమివేయగల నేమోనని వచ్చా.”

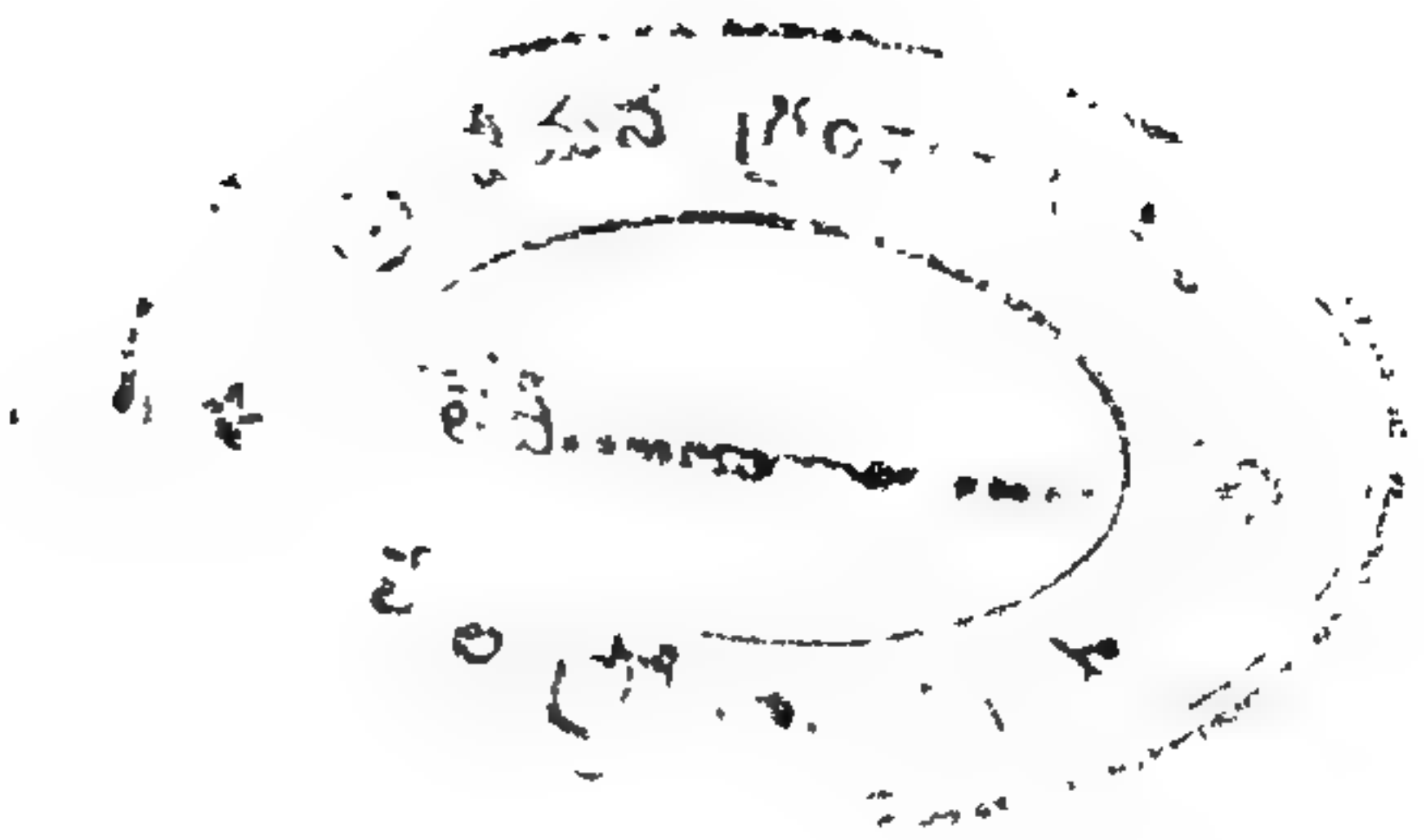
“అసూయ! యెవరంటే - అసూయ?”

“నువ్వంటే, అతనంటే. ప్రపంచకమంటే అసూయ. ‘ఆమెను ఇదివరకే అంగీకరించుకోగల్గివుంటే, యెలాగో తెలుసుకుని ముందడుగు వేసుంటే?’ యీ ఆలోచనే నన్ను వేధిస్తున్నది... సరే, మాటలతో యేమిటి ప్రయోజనం! యెప్పుడూ నవ్వుతూ పేలుతూ చలొక్తులు విసరడం, ఆ తర్వాత వెళ్ళి వుర్రేసికుని చావడం!”

“ఆ - అదేవీటి. నువ్వు వుర్రేసుకునేం చావవు” అన్నాడు బెర్నీస్.

“యిలాంటి రాత్రి వుర్రేసుకునేం చావను. చలికాలం దాకా ఆగు. యేమైనా యిలాంటి రాత్రి యెవరైనా ఆనందంతోనే చస్తారు. ఆనందం! యీ రాత్రి కోడ్డుగిరిది చెట్లనీడలు ‘ఆనందం యెక్కడుందో మాకు తెలుసు. చెప్పమా?’ అని చెప్పుకో ఉడుతున్నట్టునిపిస్తోంది. షికారు వెడదాంరమ్మని నిన్ను పిలుస్తామనుకున్నా. కాని యిప్పుడు నువ్వు హుసారుగా లేన్నట్టున్నావు. నిద్రపో. గణితశాస్త్ర సాంకేతికాలు కలలోకి వస్తాయి. ఇక నా విషయం: నా హృదయం ప్రయ్యలైపోతోంది. ‘ఓ మేధావంతులారా! నవ్వుతూంటే చూస్తారు. చూసి హుసారుగా వున్నాడనుకుంటారు. అతను మహా విరుద్ధంగా ప్రవర్తిస్తున్నాడని ఋజువు చేస్తారు. అంటే అతను బాధపడటం లేదన్నమాట’... భగవానుడు నిను రక్షించుగాక!”

ఘాబీన్ చటుక్కున కిటికీ దగ్గరనించి వెళ్ళిపోయాడు. ‘అనుష్కా’ అని బెర్నీస్ అనబోయి మళ్ళీ తమాయించుకున్నాడు. ఘాబీన్ నిజంగా తలకిందులై నట్టే కనిపించాడు. ఒకటి రెండు నిమిషాల తర్వాత నిట్టూర్పు విడిచినట్టుంటే విని బెర్నీస్ లేచి కిటికీ తెరిచాడు. కాని అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఎక్కడో దూరాన ఎవరో - బహుశా దారిపోయే ఓ రైతు గోపం గీతం పాడుతున్నాడు.



౧౩

ఇన్స్పెక్టర్, కంట్రోల్స్ పరిసరాలలో నివసించడానికి వచ్చినతిర్వాత మొదటి రెండువారాలలో నాలుగైదుసార్లుకంటే యెక్కువ స్టేషన్లో ఇంటికివెళ్లేదు. కాని బెర్నీస్ రోజు విడిచి రోజు వెదుతుండేవాడు. అతన్ని కలుసుకోవడమంటే ఎలీనాకు మహాసంతోషంగా ఉండేది. వారిద్దరూ కులాసాగా కబుర్లు చెప్పుకునేవారు. అయినా బెర్నీస్ చిన్నబోయిన ముఖంతో ఇంటికి మరలేవాడు. అతి చురుకుగా తన శిల్పాలపని చూసుకుంటూ షూబిన్ కనిపించేవాడేకాదు. తలుపు వేసుకుని గదిలో కూర్చునేవాడు. ఎప్పుడైనా హఠాత్తుగా మట్టితోనిండిన చొక్కాతో కన్పించేవాడు. లేకపోతే మాస్కోలో తనకున్న స్టూడియోలో రోజులకు రోజులు గడిపేవాడు. అక్కడ ఇటాలియన్ శిల్పమిత్రులు అతన్ని సందర్శిస్తుండేవాళ్ళు. ఎలీనా తాననుకున్నట్లు ఒక్కమాటా ఇన్స్పెక్టర్తో మాట్లాడలేదు. అతని పరోక్షంలో అనేకవిషయాలమీద ప్రశ్నలు సిద్ధంచేసుకునేది. కాని అతని సమక్షంలో తనసన్నాహానికి తానే సిగ్గుపడేది. ఇన్స్పెక్టర్ శాంతస్వభావం ఆమెని కలవరపెట్టింది. అతనిచేత మనసువిప్పి చెప్పించేహక్కు తనకు లేదని అనుకుని తగుసమయంకోసం నిరీక్షించడానికి నిశ్చయించుకుంది. అయినప్పటికీ తమచుర్య కొద్దిమాటలే నడిచినా, ఆనాటికానాడు అతను తన్నాకర్షిస్తున్నాడని గుర్తించింది. ఎన్నడూ ఇన్స్పెక్టర్తో ఒంటరిగా కాలంగడపలేదు. ఎవరిసంగతైనా బాగా తెలుసుకోవాలంటే అతనితో బాతౌఖానీ వెయ్యాలి. బెర్నీస్తో ఇన్స్పెక్టర్ విషయం ఎక్కువగా మాట్లాడేది. ఇన్స్పెక్టర్మీద ఎలీనాకు సదభిప్రాయం కల్గిందనీ తనమిత్రుడు పరాజయం పొందలేదనీ బెర్నీస్ గ్రహించాడు. అతన్నిగురించి తనకు తెలిసిందంతా అత్యుత్సాహంతో,

విపరాలతో చెప్పాడు. (నచ్చేట్టు మన మిత్రుల విషయం యితరకి చెప్పేటప్పుడు అతనిని పొగడుతాం. ఆ పొగడడంలో మనలను మనమే పొగడుకుంటున్నామని అనుమానించం) ఎలీనా చెంపలు ఎరుపెక్కినపుడు, కళ్ళు వికసించి కాంతులు రజిమ్మినపుడు ఇదివరలో తాననుభవించిన విషాదం అతన్ని అణచివేస్తుండేది.

ఒకరోజున మామూలువేళ గాక ఉదయం పదిగంటలకు బెర్నెస్ స్ట్రోవ్ ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఎలీనా స్నానం కూర్చునిఉంది.

“యేమనుకుంటున్నావ్?” అని ఆరింభించాడు చిరునవ్వు తెచ్చిపెట్టు కుంటూ. “మన మిత్రుడు ఇన్స్ట్రోవ్ మాయమై చక్కాబోయాడు.”

“యేమిటి? మాయమైపోవడమే?”

“మాయమైపోయాడు. నిన్నగాక మొన్న యెక్కడికో వెళ్ళి పోయాడు. యింతవరకు కనిపించలేదు.”

“యెక్కడికి వెళ్ళుతున్నదీ చెప్పి మరీ వెళ్ళాడా?”

“లేదు.”

ఎలీనా “బహుశా మాస్కో వెళ్ళి వుండొచ్చు.” అంది ముభావంగా ఉన్నట్లు కనిపించాలని యత్నిస్తూ. ముభావంగా ఉండాలని యత్నించి నందుకు తనకుతానే ఆశ్చర్యపోయింది.

“నేనలా అనుకోను. వొంటరిగా యేం వెళ్ళలేదు.”

“అయితే యెవరితో కలిసి వెళ్ళాడు?”

“మొన్న భోజనానంతరం యెవరో యిద్దరు అతన్ని చూస్తాని కొచ్చారు. బహుశా వాళ్ళదేశపు వాళ్ళయి వుండచ్చు.”

“జర్మెరియనా? యెలా తెలిసింది?”

“నాకు తెలీని భాషలో వారు అతనితో మాట్లాడారు. తప్పకుండాఅది స్లావ్ భాషివారిభాషే వుంటుంది. ఎలీనా! ఇన్స్ట్రోవ్ విషయంలో మాయా మర్మం యేమీలేదని అనేదానిని కను, యింతకంటే మాయామర్మ మేముంటుంది! చూడు. గదిలోకి వెళ్ళారు. తర్వాత విపరీతంగా కేకలేసు కుంటూ, వాదించుకుంటూ వెళ్ళిపోయారు - ఇన్స్ట్రోవ్ కూడా...”

“అతనుకూడానా?”

“అవును. అతనూవాళ్ళమీదకేక లేశాడు. ఒకర్నొకరునిందించుకున్నారు. ఆ ఆగంతకులని నువు చూడాల్సింది! యిద్దరూ నలభై దాటినవాళ్లు. వట్టి

మొద్దు మొఖాలు. చెంప యెముకలు కనిపిస్తున్నాయి. వంకర ముక్కులూ వాళ్ళూ, బట్టలు మాసి చెమటకంపు కొడుతున్నాయి. కార్మికుల్లా కన్పించారు గాని వాళ్ళు కార్మికులూగారూ, ఘరానా మనుషులూకారూ. వాళ్ళేవళ్ళో దేవుడికే తెలియాలి.”

“వాళ్ళతో కలిసి వెళ్ళాడా?”

“అవును. వాళ్ళకి తిండిపెట్టి, వాళ్ళతో కలిసి వెళ్ళిపోయాడు. యజమానురాలు చెప్పింది: ‘వో పెద్ద కుండెడు ముద్దపులుసు జుర్రేశారు. తోడేళ్ళలాగా కుండమీద పడ్డారు.’ అని.”

ఎలీనా మందహాసం చేసింది - “చూద్దుగానిగా చివరికి యీ వ్యవహారంలో పసేంలేదని తేలిపోతుంది.”

“నువు చెప్పిందే సరైంది కావచ్చు. కాని ‘పస’లేదనడం తప్ప. షూబిన్ యెంత వాదించినా ఇన్సరోవ్ లో పసలేకపోలేదు.”

“షూబిన్” అని ఎలీనా బుజాలు ఎగరజేసింది.

“కాని ఆ యిద్దరూ ముద్దపులుసు గబగబా జుర్రేయడం...”

“* థెమిస్టాకిల్స్ కూడా సాలామిస్ యుద్ధం ముందు అలానే తిన్నాట్ట!” అన్నాడు బెర్నెసీవ్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ.

“అవును. కాని ఆ మర్నాడు యుద్ధం జరిగింది. ఇన్సరోవ్ రాగానే నాకు తెలియజేయి.” అని సంభాషణ విషయం మార్చాలని యత్నించింది. సంభాషణ మందకొడిగా సాగింది.

జోయా గదిలోకివచ్చి బొటనవేళ్ళమీద నడవడం మొదలెట్టింది. ఆ నడకకి అర్థం అన్నావాపితెన్నా ఇంకా నిద్రపోతోందని. బెర్నెసీవ్ శెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ సాయంకాలం ఎలీనాకు ఓ చీటీ బెర్నెసీవ్ పంపించాడు. ఆ చీటీలో “తిరిగి వచ్చాడు. యెండకు కమిలిపోయాడు. ఆపాదమస్తకం దుమ్ము కొట్టుకుంది. కాని యెక్కడికి వెళ్ళిందీ, యెందుకు వెళ్ళిందీ నాకు తెలియలేదు. నువ్వు తెలుసుకోగలుగుతావా?”

“నేను తెలుసుకోగలుగుతానా” అని సణుక్కుని “ఇన్సరోవ్ నాతో మహా మాట్లాడుతున్నట్టు” అనుకుంది ఎలీనా.

* థెమిస్టాకిల్స్ : ఏథెన్స్ రిపబ్లిక్ నేనాని. 514-449 బి. సి. సాలామిస్ అనే దీవిపద్ద నావికాయుద్ధంలో పాఠశీకులను బి. సి. 450 లో పారదోలాడు.

౧౪

అమర్నాడు, ఒంటిగంట దాటినాక, ఎలీనా తోటలో ఓ పెట్టి ముందు నిల్చునిఉంది. ఆమె పెంచుతున్న రెండు సంకరజాతి కుక్కపిల్లలు ఆ పెట్టిలో ఉన్నాయి. (తోటకంచె పక్కన ఎవరో వదిలేసి వెడితే తోటమాలి కుక్కపిల్లల్ని లోపలికి తెచ్చాడు. చాకల్లి ఎలీనాకు అడివి జంతువులన్నా పెంపుడుజంతువులన్నా మహాయుష్టమని తోటమాలికి చెప్పింది. తోటమాలి అశించినట్లు వాడికి పావురూబులు బహుమానమిచ్చింది ఎలీనా) కుక్కలు బతికి బాగావున్నాయని నమ్మకం కుదుర్చుకోటానికీ, పక్క తాజాగడ్డితో వేళారో లేదో తెలుసుకోటానికీ పెట్టెలోకి తొంగిచూసింది. చూపి వెనుదిరిగి కెవ్వుమంది. ఇన్సరోవ్ ఒంటరిగా సరాసరి ఆమె దగ్గిరికే వస్తున్నాడు.

“గుడ్ మార్నింగ్” అన్నాడు ఆమెని సమీపించి టోపీతీసేసు కుంటూ. ఎండకు అతను కమిలిపోవడం ఎలీనా గమనించింది. “ఆండ్రితో కలిసివద్దామనుకున్నా గాని అతని కెదో పనుండి వుండిపోయాడు. నేనొక్కణ్ణే బయలుదేరొచ్చా. యింటో యెవరూ కనిపించలేదు నిద్రపోతున్నారో, తోటలో షికారుచేస్తున్నారో అనుకుని తోటలోకి వచ్చా.”

“క్షమాపణ చెబుతున్నట్టు మాటాడతావేం? అదంతా అనవసరం. నీను కలుసుకోవడమంటే మా అందరికీ మహా సంతోషంగావుంటుంది. ఆ చెట్టునీడను కూర్చుందాం కద”

చెట్టుకిందకి వెళ్ళి ఆమె కూర్చున్నది. ఆమెపక్కనున్న ఆసనంమీద కూర్చున్నాడు. ఇన్సరోవ్.

“ఈమధ్య నువు యింటిదగ్గర లేవటే?” అని అడిగింది.

“అవును. పనుండి పెళ్ళా. ఆండ్రి చెప్పాడా?”

ఇన్సరోవ్ ఆమెకేసి చూసి మందహాసంచేసి టోపీ ఆడించసాగాడు. మందహాసంచేస్తూ కళ్ళుమిణకరించి పెదిమెలు ముందుకు విరిచాడు. ఇలా చేయడంవల్ల అతనికి ఉత్సాహం కలిగింది.

“బహుశా - నేను యెవరో రాక్షసిముండావాళ్ళతో వెళ్ళానని ఆండ్రి చెప్పాడనుకుంటా” అన్నాడు ఇంకా మందహాసం చేస్తూనే.

ఎలీనా నిర్ఘాంతపోయి ఇన్సరోవ్తో నిజంచెప్పడమే మంచిదని ‘ఔను’ అంది నిబ్బరంగా.

“అయితే ననుగురించి యేవనుకుంటున్నా?” అని హఠాత్తుగా అడిగాడు.

ఎలీనా అతనికేసి కన్నెత్తిచూసి ‘చేసేదేమిటో బాగా తెలుసుకునే చేస్తావనీ, నువు చెడుచేయలేవనీ అనుకుంటున్నా’ అంది.

“సరే - కృతజ్ఞుణ్ణి. చూడు, ఎలీనా!” ఆమెకు నమ్మకం కలిగిం చేందుకు ఆమెకేసిజరిగి ఇంకా ఇలా చెప్పాడు : ‘యిక్కడ మా దేశస్తులం కొద్దిమందున్నాం. మాలోకొందరికీ చడువురాదు. కాని మాఅందరిదీ వొకటే లక్ష్యం. దానికే మా జీవితాలర్పిస్తున్నాం. దురదృష్టవశాత్తు యెవో పోట్లాటలు వస్తూనేవుంటాయి. మావాళ్ళందరూ నన్నెరుగుదురు. నను నమ్ముతారు. అందుకనే వ్యవహారం పరిష్కరించడానికి నాకోసం మనుషుల్ని పంపారు. నే వెళ్లాను.”

“చాలాదూరం వెళ్లావా?”

“ట్రాయిట్స్కికి 40 మైళ్ళు, అక్కడ మతంలో మావాళ్ళు కొంత మందున్నారు. యేమైనా నాశ్రమ వృధాపోలేదు. ఆ వ్యవహారం పరిష్కరించివచ్చా!”

“ఆ వ్యవహారమంత చిక్కయిందా?”

“ఆ-వాళ్ళలో వొకడు మొండికేశాడు. అప్పు తీర్చలా.”

“యేదిటి? ఆ పోట్లాటంతా డబ్బుకోసమేనా?”

“ఆ-అదైనా పెద్దమొత్తమేంకాదు. యెంతుంటుందనుకున్నా?”

“ఆ కాస్తభాగ్యానికి 40 మైళ్ళు వెళ్ళావా? మూడు రోజులు వృథాపుచ్చావా?”

“మనవాళ్ళకి సంబంధించినపుడు అదేం మహాభాగ్యంకాదు ఎలీనా? వాళ్ళని నిరాకరించడం మహాపరాధం. నువ్వున్నావే-నువ్వు కుక్కపిల్లల కైనా సహాయం నిరాకరించవుకదూ! అందుకే నిన్ను మెచ్చుకుంటూంటు. వృథాపుచ్చిన కాలమంటావా, పరవాలేదు. యెదోవిధంగా కూడగట్టుకుంటూ - మనకాలం మన వొక్కరిదేం కాదు.”

“మరెవరిదీ?”

“మనతో అవసరమున్నవారందరిదీ యిదంతా హఠాత్తుగా యెందుకు వెళ్ళగక్కానో తెలుసా? నీ అభిప్రాయ మెంతో విలువైందని భావిస్తుండడంవల్ల. ఆండ్రి నీకెంత ఆశ్చర్యం కల్గించాడో వూహించుకోగలను.”

“నా అభిప్రాయం విలువైదంటావా? యెందుకనేం?” అని ఎలీనా మెల్లిగా.

ఇన్సరోవ్ తిరిగి మందహాసం చేశాడు.

“నువు మంచిదానివి. ఈ ఘరానావాళ్ళలాగాకాక ... అంటే.” కొంచెంసేపు విరామానంతరం ఎలీనా అంది :

“డిమిట్రీ! నాతో మగ్నంబిడిచి మాట్లాడడం యిదే ప్రథమ పర్యాయమని నీకు తెలుసా?”

“యేదిటి? నా మనసులో వుంది దాచుకోకుండా నీతో యెప్పుడూ చెబుతూనే వున్నాననుకుంటా.”

“లేదు. యిదే ప్రథమ పర్యాయం. యిలా జరగడం నాకెంతో సంతోషంగా వుంది. నేనూ దాపరికంలేకుండా నీతో మాట్లాడదలచాను. మాట్లాడ వచ్చా?”

ఇన్సరోవ్ నవ్వి “ఆ - మాట్లాడవచ్చు.” అన్నాడు.

“ముందే చెబుతున్నా. నాకు జిజ్ఞాస జూప్తి.”

“సరే - కానీ”

“ఆండ్రి నీ జీవితం గురించి, నీ బాల్యం గురించి బోలెడంత చెప్పాడు. ఒక మహాఘోరం జరిగిందనీ చెప్పాడు ... తర్వాత నువ్వు నీ జన్మభూమికి

వెళ్ళావు ... సరే - అడగరాని ప్రశ్న అయితే జవాబియ్యద్దు - కాని
వొక్క ఆలోచన నన్ను వేధిస్తోంది. అతన్ని కలుసుకున్నావా?"

ఎలీనా నిట్టూర్చింది. ధైర్యంగా ప్రశ్నించినందుకు సిగ్గుపడింది,
ఆశ్చర్యపడిపోయింది. కళ్ళు కుంచిచి ఇన్స్కోప్ ఆమెకేసి తదేకదృష్టితో
చూచాడు, గడ్డంమీద వేళ్ళు పెట్టుకుని 'ఎలీనా' అతనిస్వరం మామూలుగా
కంటే ప్రశాంతంగావుంది. ఆ ప్రశాంతతకు ఆమె హడిలిపోయింది!
“ఎలీనా! నువ్వెవరిని గురించి ఆలోచిస్తున్నావో నాకు తెలుసు. లేదు,
అతన్ని కలుసుకోలేదు. అసలు అతనికోసం వెదకనేలేదు. అతన్ని చంపడం
న్యాయమని తలచికాదు - ప్రశాంతంగా అతన్ని చంపేయ్యగలను. జాతి
జాతే పగదీర్చుకొవాలని చూస్తున్నప్పుడు... పగ! అదికాదు సరైనపదం.
జాతివిముక్తి! అలాంటప్పుడు వ్యక్తులుపగకి స్థానంలేదు. యిది వొకదాని
కొకటి అడ్డువస్తాయి. సమయంవచ్చినప్పుడు అదీ జరుగుతుంది.' అన్నాడు
తలాడిస్తూ.

ఎలీనా అతనికేసి ఓరచూపు చూసింది.

“నీ మాతృదేశాన్ని మహా ప్రేమిస్తావనుకుంటా” అన్నది భయ
పడుతూ భయపడుతూ.

“ఇంకా నాకేం తెలీదు. మాతృభూమికోసం మనిషి ప్రాణాలర్పించి
నప్పుడు, అప్పుడు చెప్పొచ్చు అతను జన్మభూమిని ప్రేమిస్తున్నాడని.”

“బల్గేరియాకు తిరిగివెళ్ళే అవకాశం కోల్పోతే రష్యాలో జీవితం
నీకు మహాభారంగా వుంటుందనుకుంటా.”

ఇన్స్కోప్ కిందికిచూస్తూ ‘భరించగలనని అనుకోను.’ అన్నాడు.

“బల్గేరియా భాష నేర్చుకోవడం కష్టమా చెప్పు?”

“ఉహూ... మరేం కష్టంకాదు. బల్గేరియాభాష తెలీని రష్యన్లు సిగ్గు
పడాలి. రష్యన్లకు స్లావ్ భాషలన్నీ తెలుసుండాలి. బల్గేరియా భాషలో
గ్రంథాలు తెచ్చిపెట్టనా? మాభాష యెంతతేలికో నీకే తెలుస్తుంది.
మాభాషలో అద్భుతమైన పాటలున్నాయి. సెర్బియాభాషలో వున్నంత
గొప్పది. సరే-కాస్త ఆగు. ఓపాట తర్జుమాచేసి వినిపిస్తా. అది... మా చరిత్ర
కాస్తంజెనా తెలుసా?”

“ఉహూ-బూతిగా తెలీదు.”

“సరే - నీకు పుస్తకం తెచ్చిస్తా. అది చదివితే ప్రధానహంకాలు తెలుసుకోవచ్చు. ఇక యీపాటదిను... దినిపించడంకంటే తరుమాచేసి రాసి తీసుకోస్తేనే నయం. మమ్మల్ని ప్రేమిస్తావనే నా దృఢవిశ్వాసం - పీడిత ప్రజలందరినీ నువు ప్రేమిస్తావు—...మా దేశం యెంత సౌభాగ్యవంత మైందో తెలుసా! అయితేనేం మా దేశాన్ని అణగదొక్కి పారేస్తున్నారు. నరకయాతనలు పెడుతున్నారు.” అన్నాడు అయాచితంగా చెయ్యి విదిల్చి. ముఖం కందగడ్డయింది.

“మా సర్వస్వం దోచుకున్నారు. మా చర్చీలు, మా హక్కులు, మా భూములు, సర్వం కొల్లగొట్టారు. జంతువుల్ని వేటాడినట్టు మమ్మల్ని వేటాడారు. చిత్రవధచేశారు. ఆ టర్కీవెధవలు!”

“డిమిట్రీ!” అని అరిచింది ఎలీనా.

అతను ఆగి “క్షమించు. యీ విషయాలు ప్రశాంతంగా మాట్లాడలేను. యిప్పుడేగదా అడిగావు. ‘నీ జన్మభూమిని ప్రేమిస్తున్నావా?’ అని. ఈ వికాల ప్రపంచంలో ప్రేమించడానికి యింకేముంది? దేవుడితర్వాత - నిర్వికల్ప మైందీ, సకలసందేహాలకు అతీతమైందీ, విశ్వసనీయమైందీ, యింకేముంది? అటువంటి మాతృదేశానికి అవసరమైనప్పుడు... చూడు, బల్గేరియాలోని ప్రతిరైతూ, ప్రతి ముష్టివాడూ, నేనూ - అందరం వొకటే కోరుకునేది. అందరిలక్ష్యం వొకటే. యిది మాకెంత ఆత్మవిశ్వాసం, యెంతబలం చేకూరుస్తుందో గుర్తించాలి.”

ఇన్స్టోవ్ వొక్క నిమిషం ఆగి మళ్ళీ బల్గేరియానుగురించి మాట్లాడడం ప్రారంభించాడు. అతను చెప్పేదంతా అతిశ్రద్ధతో, నిదానంగా, విచారంతో వింది. ఇన్స్టోవ్ ముగించితర్వాత తిరిగీ అడిగింది.

“యేమైనాసరే నువు రష్యాలో వుండవన్నమాట!”

అతను వెళ్ళిపోయినాక అతనువెళ్ళినదిక్కే చాలాసేపు తేరిపార జూచింది. ఆ రోజున అతనూ ఆమెదృష్టిలో మారిపోయాడు. రెండుగంటల కింత తనదగ్గిరే శెలవుపుచ్చుకున్న మనిషి కాదితను!

అనాటినించీ ఇన్స్టోవ్ తరుచు ఎలీనాను చూడడానికి వెళ్ళసాగాడు. బెర్స్సోన్ రాక తగ్గింది. స్నేహితులిద్దరిమధ్యా యెదో తెలీని అనుభూతి పెంపొందసాగింది. ఇలా ఓనెల గడిచిపోయింది.

౧౫

అన్నావాసిరెన్నాకు ఇంటి దగ్గర ఉండడమే ఎక్కువ ఇష్టమని పాతకులకు తెలిసిన విషయమే. కాని అప్పుడప్పుడు హఠాత్తుగా ఎదో అపూర్వమైన పనిచేయాలనీ, వినోదయాత్రకు బయలుదేరాలనే కోరిక అణచుకోలేనంత ప్రబలమయ్యేది. ఈ వినోదయాత్రలో కష్టాలు ఎక్కువైన కొద్దీ, దీనికి కావలసిన సన్నాహాలు ఎక్కువైనకొద్దీ అన్నా అంత హడావిడి చేసేది. సంతోషించేది. ఈ చిత్తవృత్తి ఆమెని కీతాకాలంలో లోబర్చుకుంటే ఏ నాటకానికో టికెట్లు ముందుగానే కొని స్నేహితులందరినీ పోగుచేసుకుని వెళ్ళేది. వేసవికాలంలో వినోదయాత్రకు ఎక్కడికన్నా ఎంత దూరంగా వెడితే అంత సంతోషించేది. ఆ మర్నాడు తలనొప్పి వచ్చిందని మూలుగుతూ పడుకునేది. కాని మళ్ళీ ఏ రెండు నెల్లకో అసాధారణమైన పని ఎదో చేయాలనే కోరిక తిరిగి రేకెత్తేది. అలాంటి కోరిక ఇప్పుడు రేకెత్తింది. ఆమెముందు ఎవరో బొటిస్సినో సుందర దృశ్యాలను గురించి ప్రస్తావించారు. వెంటనే 'ఎల్లుండి' అక్కడకు ప్రయాణమై వెళ్ళదలచానని చెప్పింది - దానిమీద ఇంటిల్లిపాదీ హడావిడి పడ్డారు. నికొలాయ్ ని తీసుకురావటానికి ఒకడు మాస్కో ఉరుక్కుంటూ పరుగెత్తాడు. అతనితో వంటవాడుకూడా సారా, మాంసం, తదితర సామగ్రి కొనడానికి పరుగెత్తాడు. బగ్గీ ఒకటి అద్దెకు తీసుకొమ్మనీ, అంచెగుర్రాలు సిద్ధంగా ఉండే ఏర్పాటు చేయమనీ షూబిన్ కి ఆదేశాలు వచ్చాయి. నౌకరు కుర్రాడు రెండుసార్లు బెర్సనీవ్, ఇన్సోవ్ ల దగ్గరికి జోయా రాసిన ఆహ్వాన పత్రికలు పట్టుకుని పరుగెత్తాడు. మొదటి పత్రిక రష్యన్ భాషలో,

కెండోది ఫ్రెంచి భాషలో జోయా రాసింది. ప్రయాణంలో యువతులు ధరించాలసిన దుస్తుల విషయమై అన్నా జాగ్రత్త తీసుకుంది.

ఇంతలో ఈ ఏర్పాట్లన్నీ వమ్మైపోయాయి. నికొలాయ్ మాస్కో నుంచి చికాగో, కోపంతో, నిస్పృహతో తిరిగి వచ్చాడు. (ఇంకా అవగట్టినా క్రిస్టియనోవ్నామీద చిరచిరలాడుతూనే ఉన్నాడు.) తిరిగివచ్చి హంగామా అంతా ఎందుకో తెలుసుకున్నాక తాను బయలుదేరనని ఖచ్చితంగా చెప్పేశాడు. కంట్రోవోనుంచి మాస్కోకు, మాస్కోనుంచి జారిట్సిన్కోకు, తిరిగి జారిట్సిన్కోనుంచి మాస్కోకు, మాస్కోనుంచి కంట్రువోకు రావడం వాస్తవ్యస్పదంగా వుంటుందనీ, భూగోళంమీద ఒక చోట కంటే ఇంకోచోటు ఎక్కువ సంతోషప్రదంగా ఉంటుందని ఎవరైనా సరే నిరూపిస్తే బయలుదేరుతాననీ చెప్పాడు. ఎవరూ ఇది నిరూపించలేకపోయారు. తగినతోడులేదని అన్నా ప్రయాణం మానుకుందామనుకుంటున్న సమయంలో యువార్ ఇవనోవిచ్ జ్ఞాపకం వచ్చాడు. 'నీటమునిగేవాడికి గడ్డిపరకే మహావృక్షం' అని అన్నా యువార్ కోసం కిబురంపింది. యువార్ నిద్రలేచి కిందికి దిగివచ్చి నోరు మెదపకుండా అన్నా చెప్పినదంతా విని వేళ్ళు ఆడించి ప్రయాణమవడానికి అంగీకరించాడు. అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. అన్నా అతనిని బుగ్గమీద ముద్దిడుకుంటుంది. నికొలాయ్ వికటంగా నవ్వి * 'క్వోలీ బోర్డ్' అన్నాడు. ఫ్రెంచి నానుడులు సంభాషణలలో ఉపయోగించడమంటే అతనికి సర్దా).

మర్నాటి ఉదయం ఏడుగంటలకి బగ్గీ, బండీ స్టహోవ్ ఇంటి ఆవరణలోనుంచి బయలుదేరాయి. బండీలో ఆడవాళ్ళూ, బెర్నీస్, దాసీ కూర్చున్నారు. ఇన్స్టోవ్ బండీ పెట్టిమీదకూర్చున్నాడు. షూబిన్ యువార్ బగ్గీలో ఎక్కాడు యువార్ షూబిన్ ను తనపక్కన వచ్చి కూర్చోమని వేలుతో సెగజేశాడు. దారిపోడుగూతా షూబిన్ తన్ను వేపుకుతింటాడని అతనికి తెలుసు. కాని ఆ 'యధర్మరాజు' మధ్యా, ఆ యువశిల్పి మధ్యా విచిత్రమై బంధనం, మనసులోవున్నది నిష్కపటంగా మొహంమీద అనుకునే ఒక సామ్యం, ఏర్పడింది. ఈతడవ షూబిన్ ఆ బొండాంను ఏడిపించలేదు. ప్రశాంతంగా, సామ్యంగా, పరధ్యాసగా కూర్చున్నాడు. జారిట్సిన్కో

* కథ కంచి కెళ్ళింది.

జీర్ణదుర్గం చేరుకునేసరికి చాలా పొడైక్కింది. ఆకాశం మేఘరహితంగా ఉంది. మిట్టమధ్యాహ్నమైనా జారిట్స్సినో జీర్ణదుర్గం అంధకారబంధురమై భీతిగొల్పుతోంది.

అంతా పచ్చికమీద దిగి వెంటనే బయలుదేరారు. ఎలీనా, జోయాలు ఇన్స్పెక్టర్తో ముందు నడుస్తున్నారు. వెనుక అన్నావాసిలేవ్నా పరమానందంతో యువార్ బుజంమీద చెయ్యివేసి నడుస్తోంది. యువార్ రొప్పతూ అతికష్టమీద అడుగులు వేస్తున్నాడు. కొత్త గడ్డిహాటు నుదురు మీదికి ఒరిగింది. అరికాళ్ళు మండుతున్నాయి. అయినా ఉల్లాసంగానే ఉన్నాడు. షూబిన్, బెర్సెనీవ్లు చివరఉన్నారు. “సరే - మనం మాంచి అనుభవంగల సిపాయిల్లాగా చివరవుందాం” అని బెర్సెనీవ్ చెవిలోఊదాడు షూబిన్. ‘ఇక బల్లెరియా! అదిగో, అందరికన్నా ముందు నడుస్తోంది’ అని తిరిగి అన్నాడు షూబిన్ ఎలీనాకేసి తలాడిస్తూ.

వాతావరణం బహుపసందుగా ఉంది. ఆ ప్రదేశమంతటా పుష్పాలు వికసించాయి. పక్షులమధురగానం, కీటకాల ఝాంకారం విన్పిస్తోంది. దూరాన సరోవరాలు తళుక్కుమంటున్నాయి. అందరికీ ఆరోజు ఓ పండగలాగా ఉంది. ‘ఓ బలే! బలే!’ అనసాగింది అన్నా. ఆమె ఇలా బలే, బలే అని పొగడుతూంటే అంగీకారసూచకంగా యువార్ తలాడించసాగాడు. ఒక్కమాటుమాత్రం “పొగడడానికి మాటలే దొరకడంలేదు.” అని అన గలాడు. ఎలీనా ఇన్స్పెక్టర్లు మధ్యమధ్య ఏరో మాటాడుకోసాగారు. జోయా రెండువేళ్ళతో హాటుఅచు పట్టుకుని కులుకుతూ బూడిదరంగు బూలు కాళ్ళకు పట్టుమస్తులలో నించి ముందుకు బాడించి నలువైపులా చూసింది. ‘అహో!’ అన్నాడు షూబిన్ హఠాత్తుగా మందస్వరంలో. “అదిగో జోయా చుట్టూచూస్తోంది. వెళ్ళి కలుసుకుంటా. ఎలీనా ఈమధ్య నన్ను అలక్ష్యంచేస్తూ నిను పూజిస్తోందిగా! సరే - వెడతా - యిదివర కైందిచాలు! ఇక నువ్వు - నువ్వు యీ అడవిపువ్వుల్ని పరిశీలించడం మంచిది. నీ పరిశీతిలో యింతకన్న చేసేదేముంది! అదేగాక యీ పరిశీలన శాస్త్రదృష్ట్యా కూడా చాలా విలువైంది. శైలవు.” అని తుద్రుమని వెళ్ళి జోయాకు చెయ్యి అందించి ముందుకు లాక్కుచక్కాబోయాడు. ఎలీనా అగి బెర్సెనీవ్ని పిలిచి చేయిపట్టుకుంది. కాని ఇన్స్పెక్టర్తో సంభాషణ

కొనసాగిస్తూనే ఉంది. బల్గేరియాభాషలో ఉత్పలపున్నాన్ని, సిందూర వృక్షాన్ని, గంగిరేణిని, నిమ్మచెట్టుని... ఏమంటారని అడిగింది. ‘ఆ-బల్గేరియా!’ అనుకున్నాడు అండ్రి దిచారంగా.

ముందునించి హఠాత్తుగా కేక వినిపించింది. అంతా ముందుకు చూసారు. జోయా షూబిన్ సిగరెట్టుకేసు తీసుకుని ఒక పొదలోకి విసిరి పారేసింది. ‘సరే వుండు నీపనిపట్టిస్తా!’ అని ఆ సిగరెట్టుకేసును పట్టుకో టానికి దానివెంటబడ్డాడు షూబిన్. సిగరెట్టుకేసు తీసుకుని తిరిగి ఆ మెదగ్గిరికి వచ్చాడు. ఆమెను సమీపించాడో లేదో మళ్ళీ సిగరెట్టుకేసు దారివెంట గిర్రున తిరుగుతూ పరిగెట్టింది. ఇలా అయిదుసార్లు తమాషాజరిగింది. షూబిన్ నవ్వుతూ జోయాను బెదిరిస్తూనే ఉన్నాడు. జోయా కొంటిగా మందహాసం చేస్తూ పిల్లిపిల్లలా బుజాలు ఎగరవేస్తూ తనపని తాను చేస్తూనే ఉంది. చివరికి షూబిన్ ఆమె చేతివేళ్ళు పట్టుకుని గట్టిగా నలిపేశాడు. ఆమె కెవ్వుమని కేకేసింది. చాలాసేపటివరకు చేతివిడచి ఉండుకుంటూ బాధపడు తున్నట్టు నటించింది. షూబిన్ అంతసేపూ ఆమె చెరిలో ఎవో తియ్యటి మాటలు చెప్పతూనే ఉన్నాడు.

“అల్లరి పిల్లలు!” అంది అన్నా సంతోషంతో.

యువార్ చేతివేళ్ళు ఆడించాడు.

“జోయాను గురించి నువ్వే మనుకుంటున్నా?” అని ఎలీనాను అడిగాడు బెర్సనీవ్.

“షూబిన్ ను గురించి నువ్వే మనుకుంటా?” అని సమాధాన మిచ్చింది ఎలీనా.

ఇంతలో బృందమంతా వేసంగి గృహం సమీపించి జారిట్సిన్ సరోవర దృశ్యాలను అభివర్ణిస్తూ నిలబడిపోయారు. ఆ సరోవరాలు ఒకదాని పెనక ఒకటిగా అనేకం వ్యాపించి ఉన్నాయి. వాటి అవతల కీకారణ్యాలు. ప్రధాన సరోవరంవరకు కొండవైపున వ్యాపించిన పచ్చిక, నీటి! విపరీతమైన మరకతవర్ణం కలగజేసింది. ఒక్క కెరటమైనా కదలడంలేదు. నీటిఅంచున నురుగై నాలేదు. నీరు ఎక్కడా తొణికిసలాట్టమైనాలేదు. పెద్దగిన్నెలో గడ్డకట్టుకు పోయి తళతళలాడే పెద్ద గాజుముద్దలా ఉంది నీరు. ఆకాశం ఆ సరోవరం లోపలికి చొచ్చుకుపోయినట్టుంది. పచ్చటిచెట్లు స్వచ్ఛమైన

ఆ నీటిలో తను నీడలు చూసుకుంటున్నాయి. చాలసేపు మానంగా నిలబడి అందరూ ఆ దృశ్యాన్ని మెచ్చుకోసాగారు. షూబిన్ మెదలలేదు. జోయా ఆలోచనలో పడింది. కొంతసేపటికి నాకా విహారం చేయాలని అందరికీ ఒక్కమాటే ఉద్దేశం కలిగింది. షూబిన్, ఇన్స్పెక్టర్, బెర్సెనీవ్ లు ఒకరికంటే ఒకరు ముందు వెళ్ళాలని ఉరుక్కుంటూ దిగువకు వెళ్ళి రంగు వేసిన ఓ పడవనీ ఇద్దరు పడవవాళ్లనీ తీసుకొచ్చి తక్కినవారిని రమ్మని పిల్చారు. ఆడవాళ్లంతా దిగివెళ్ళారు. యువార్ వారివెనక అతిజాగ్రత్తగా అడుగులూ అడుగువేసుకుంటూ బయలుదేరాడు. అతను పడవలో ఎక్కుతూంటే అంతా గొల్లుమని నవ్వారు. “మమ్మల్ని ముంచెయ్యకేం బాబూ” అన్నాడు సొట్టముక్కు పడవవాడు. ‘యేమిటి?’ అన్నాడు యువార్. పడవ బయలుదేరింది. యువకులంతా తెడ్లు చేతబట్టారు. అంతా కలిసి రవ్వన్ పాట పాడదామని షూబిన్ ‘వోల్గానదీమ తల్లి దిగువను’ అని ఎత్తుకుని పాడ నారంభించాడు. బెర్సెనీవ్, జోయా, అన్నాకూడా గొంతు కలిపారు. (ఇన్స్పెక్టర్ పాడలేడు) కాని తొందరలోనే లయ తప్పింది. మూడో చరణం మరీ తబ్బిబ్బయిపోయింది. ఒక్క బెర్సెనీవ్ మాత్రం ఆపకుండా మంద్ర స్వరంలో పాడుతున్నాడు : “కరటాలలో కనిపించడేవీ...”

కాని తొందరలోనే అతనూ కంగారు పడ్డాడు. పడవవాళ్ళు కను సైగలు చేసుకుని మెదలకుండా ఇకిలించారు.

“మనకి సంగీతం వచ్చినట్టే కనిపించదు. కాదా?” అన్నాడు షూబిన్ పడవవాళ్ళకేసి తిరిగి. సొట్టముక్కు పడవవాడు తలమాత్రం ఆడించి ఊరుకున్నాడు.

“కాస్త ఆగండి. పాడి చూపిస్తాం. జోయా! వో పాటపాడూ. తెడ్లు ఆపండోయ్!” అన్నాడు. తెడ్లు పక్షి రెక్కలలాగా గాలిలోకి లేచి కదలకుండా నిలబడ్డాయి. వాటినుంచి నీరు మధురగానం చేసు కుంటూ పారుతోంది. హంసలాగా పడవ కొంచెంసేపు తేలియాడి ఆగింది. తర్వాత కొద్దిగా ఒకవైపుకు ఒరిగింది. జోయా పాటపాడటం తన కిష్టం లేనట్టు నటించింది. కాని అన్నా ప్రోత్సాహం మీద వాడు తీసిపారేసి పాట మొదలుపెట్టింది.

ఆమె సన్ననిగొంతు నీటి ఆవరికికూడా వ్యాపించింది. దూరాన ఉన్న అడవుల్లో ప్రతిముక్కకూ ప్రతిధ్వని బయలుదేరింది. ఆ ప్రతిధ్వని స్పష్టంగా ఉండి ఏదేవకన్యో పాడుతున్నట్టు అందరికీ అనిపించింది. జోయా పాట ముగించేసరికి ఆ సరోవరం పక్కనవున్న ఓ వేసవి గృహంలోంచి 'భేష్!' అని బిగ్గరగా వినిపించింది. జారిట్సినోలో తాగి తందనాలాడుతున్న ఓ జర్మన్ బట్ట పరుగెత్తుకుంటూ బయటికివచ్చింది. వారందరివీ కందగడ్డ మొహాలు. కొందరికి చొక్కాలులేవు. కొందరికి టైలేదు. కొందరికి వేస్తు కోటులేదు.

ఇలా పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి * 'ఎన్ కోర్' అంటూగట్టిగా కేకలు వేశారు. అన్నా భయపడి అవతలివొడ్డుకు తొందరగా పడవ నడపమన్నది. కాని పడవ అవతలివొడ్డుకు చేరేలోపల యువార్ కి మిత్రులందరికీ ఆశ్చర్యం కల్గించాలని బుద్ధిపుట్టింది. అడవుల్లో ప్రతిధ్వని స్పష్టంగా వినిస్తోందని గ్రహించి కోలంకిపెట్ట కూతను అనుకరించసాగాడు. మొట్టమొదట అంతా ఉలిక్కిపడ్డారు. తర్వాత యువార్ అతి సహజంగా కోలంకిసిట్ట అరుపును అనుకరించడం చూసి నిజంగా సంతోషించారు. అంతా సంతోషించినందుకు పొంగిపోయి యువార్ పిల్లి అరుపు మొదలుపెట్టాడు. పిల్లి అరుపు అంతసహజంగా అనుకరించలేక తిరిగి ఇంకోసారి కోలంకిసిట్టను అనుకరించి ఆ తర్వాత మానవ్రతం ఆవలంబించాడు. షూచిన్ ఆతనిమీదపడి ముద్దెట్టుకోబోయాడు గాని యువార్ అతన్ని తోసిపారేశాడు. సరిగ్గా ఆ సమయానికే పడవ ఒడ్డుచేరింది. అందరూ దిగారు.

ఈలోపున బండివాడు, నౌకరు, దాసి బండిలోంచి తట్టలతో భోజనం తెచ్చి ఓ నిమ్మచెట్టుకింద సిద్ధంచేశారు. పచ్చికమీద పరిచినగుడ్డ చుట్టూ అందరూ చేరి ఆరగించ నారంభించారు. అందరికీ దిట్టంగా ఆకలేస్తోంది. అన్నావాసిలేన్నా ఇంకాస్త ఇంకాస్త తినమనీ పదార్థాలు రుచిగావున్నాయి, ఇంకాస్త తినండనీ చల్లగాలిలో తినడం మహామంచిదనీ అతిథులను ప్రోత్సహించింది. యువార్ ని కూడా ఇలానే ప్రోత్సహించింది. యువార్ నోటి నిండా ముద్దపెట్టుకుని 'నువ్వేం బెంగెట్టుకోక' అన్నాడు. 'భగవంతుడు మనకెలాంటి సుదినం ప్రసాదించాడు!' అనసాగింది అన్నా. ఆమె పూర్తిగా

* వన్సుమోర్.

మారిపోయినట్లు ఇరవైయేళ్ళు చిన్నదై నట్లు కనిపించింది. బెర్నెసీవ్ ఆమెతో ఈముక్కే అన్నాడు. ‘అవునవును. నేనూ ఒకప్పుడు అందగత్తె ననిపించు కున్నా. యెంతమందిలో వున్నా అందరిదృష్టి నామీదే వుండేది’ అంది. షూబిన్ జోయా పక్కన కూర్చుని ఆమెకి సారా అందియ్యబోయాడు. జోయా నిరాకరించింది. ఆ సారా తానుతాగేసి తిరిగి ఆమెకు సారా అందియ్య బోయాడు. ఆమె తొడమీద తలపెట్టుకుని పడుకుంటానన్నాడు. కాని అంతటి చనువు అతని కివ్వడానికి జోయా సుతరాం ఒప్పుకోలేదు. అందరిలో ఎలీనా ఒక్కతే గంభీరంగా ఉంది. ఆమె హృదయంలో అమితప్రశాంతత - ఇటీవల తానెన్నడూ అనుభవించనంతటి ప్రశాంతత - తాండవిస్తోంది. ప్రతి ఒక్కరిమీదా అంతులేని నుహృద్భావం ఆమె హృదయంలో అలముకొన్నది. ఇన్స్కోప్ నే కాదు, బెర్నెసీవ్ నీ తనపక్క కూర్చోమని కోరింది...దీని అర్థం గ్రహించి ఆండ్రి చాటుగా ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు.

గంటలకి గంటలు గడిచిపోయాయి. సాయంకాలం కావచ్చింది. అన్నావాసిలెవ్నా హఠాత్తుగా ఆదుర్దాపడి “అబ్బ! యెంత పొద్దుగడిచి పోయింది లెండి. లెండి. మనం తాగం, తిన్నాం. యిక చేతులు కడుక్కుందాం” అంటూ హడావిడిగా లేచింది. అందరూ హడావిడిగా లేచి దుర్గంకేసి నడక సాగించారు. బండీ, బగ్గీ అక్కడ వీరికోసం వేచి ఉన్నాయి. సరోవరాల పక్కగా వెడుతూ ఇంకోమారు జారిట్సినో సుందర దృశ్యాలు చూడడానికి ఆగారు. సాయంకాలపు అరుణకాంతులు ఎల్లెడలా వెలిగిపోతున్నాయి. ఆకాశం ఎర్రబారింది. గాలికి ఆకులు అల్లల్లాడుతూ రకరకాల రంగులు విరజిమ్ముతున్నాయి. సరోవరాలలోని నీరు కరిగించిపోసిన ఒంగారంలా తొణికిసలాడుతోంది. వేసవిగృహాల ఋతుజుల ముదురు గోధుమవర్ణానికి, చెట్లచిక్కనిపచ్చరంగుకూ ఎక్కడా సామ్యం కన్పించడంలా. ‘శైలవు. జారిట్సినో! ఈ రోజును యెన్నడూ మరచేటోం’ అన్నది అన్నా. సరిగ్గా ఆ సమయాన ఆమె ఆఖరి మాటలకు బలం చేకూర్చుకుంటూ అన్నట్లు ఒక విచిత్ర సంఘటన, మరచేటోదామన్నా మరపుకురాని సంఘటన జరిగింది.

ఏం జరిగిందంటే : జారిట్సినోను సంబోధించి రెండుముక్కలు అన్నా అన్న వెనువెంటనే ఆమెకి నాలుగడుగుల దూరంలో ఉన్న ఓ పొదిరింటినించి నవ్వులు, చప్పట్లు గందరగోళంగా వినిపించాయి. అంతకు ముందు తప్పతాగి బోయా సంగీతాన్ని ఎంతో మెచ్చుకున్న జర్మను ఇంకా ఒళ్లుతెలీని స్థితిలో దారికి అడ్డంగావచ్చి ఆడవాళ్లను చూడగానే ఆగిపోయారు. అందులో ఒకడు ఎద్దుమెడలాంటి మెఠా, పత్తికాయలాంటి గుడ్డూ వాడూ. ముందుకువచ్చి వంగి వంగి నమస్కరిస్తూ ఊగుతూ అన్నా వాసిలెవ్వాను సమీపించాడు. అన్నా కొయ్యబొమ్మలా నిల్చుండి పోయింది.

“*‘బాన్ జోక్’, మదాం, బాగున్నారా?” అన్నాడు జర్మన్ భాషలో. అన్నా వెనక్కి అడుగువేసింది. “వన్సుమోర్ అని మేమంతా కేకలేసి భేష్ భేష్ అని పొగడితే మళ్ళా యెందుకు పాడలేదూ?” అని ప్రశ్నించాడు వచ్చీరాని రష్యన్ భాషలో.

“అవును. యెందుకు పాడలా?” అని తక్కిన జర్మను తమ సహచరుని అనుకరిస్తూ కేకలు వేశారు.

ఇన్స్టోవ్ ముందడుగు వేయబోయాడుగాని షూబిన్ అతన్ని ఆపి తానువెళ్ళి అన్నాముందు నిలబడ్డాడు రక్షకునిలా.

“సరే - మాటాడ నివ్వండి. మీ ప్రవర్తన మాకు అత్యాశ్చర్యం కలిగించింది. నేను పూహించకల్గినంతవరకు మీరు కకేసియన్ జాతిలో సాక్షులు శాఖకు చెందిన ధారనుకుంటా. అందుచేత మీకు సాధారణ మర్యాదలు తెలిసే వుంటాయి. అయినప్పటికీ నువ్వు పరిచయంలేని స్త్రీని పల్కరించడం ప్రారంభించావు. యింకెప్పుడన్నా అయినట్లయితే శిల్పినైన నేను సంతోష పూర్వకంగా నీ పరిచయం యింకా యెక్కువగా చేసుకోవాలని తలచేవాణ్ణి. నీ కండరాల పొందిక బహు చక్కగా వుంది. నిన్ను ఆదర్శంగా పెట్టుకుని శిల్పాలు తయారుచేయడం మహానందంగా పరిగణించేవాణ్ణి. కాని ప్రస్తుతం దయయించి మా దోషను మమ్మల్ని పోనీ” అన్నాడు.

తల ఓ వైపుకువంచి, తుంటిమీద చేతులుపెట్టుకుని అసహ్యభావంతో షూబిన్ చెప్పిందంతా విని ఆ జర్మను “నువ్వు చెప్పిందేమిటో నాకేం అర్థం

* గుడ్ మార్నింగ్.

కాలా. నేనేం బూట్లు కట్టేవాణ్ణుకున్నావా? గడియారాలు బాగుచేసే
వాణ్ణుకున్నావా? నేను ఆఫీసర్ని, ఆఫీసర్ని! తెలిసిందా?” అన్నాడు.

“నాకేం సందేహంలేదు...” అనబోయాడు షూబిన్.

“అడవిటో నే చెబుతానుండు.” అని తోవ కడ్డంగాపడ్డ చిన్న
కొమ్మను తీసిపారేసినట్టు ఆతను షూబిన్ ను పక్కకు తోసేశాడు. “మేం
వన్సుమోర్ అంటే మళ్ళీ యెందుకు పాడలా? సరే - ఈ నిమిషంలో
వెళ్ళిపోతా. కాని ఈ పిల్ల - యీవిడకాదు, కాదు ... యీ పిల్లన్నా,
యీ పిల్లన్నా (ఎలీనా, జోయాలను చూపించి) వొక్క *‘ఈ నెన్ కన్’ యిచ్చి
తీరాలి - వొక్క ముద్దు. మరేం పర్వాలేదు.”

“‘ఈ నెన్ కన్’ మరేం పర్వాలేదు...” అంటూ ఆతనిని అనుకరించారు
తక్కిన జర్మను.

జోయా ఇన్సరోవ్ చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది. కాని ఆతను
విడిలించుకుని తిన్నగా వెళ్ళి ఆమోటు అహంకారి ముందు నిలబడి “దయ
యించి వెళ్ళిపో” అన్నాడు మెల్లిగా. మెల్లిగా అన్నా ఆతని స్వరంలో
తీవ్రత గోచరించింది.

ఆ జర్మను విరగబడి నవ్వి “వెళ్ళిపోవాలేం? నా కిదంతా సరదా.
మేం మాత్రం షికారు చేయకూడదూ? వెళ్ళి పొమ్మంటంలో నీ అభిప్రాయ
మేదిటి? యెందుకూ?”

“యెందుకా? స్త్రీని అపమానించినందుకు.” అని ఇన్సరోవ్
హఠాత్తుగా తెల్లబోయాడు. మళ్ళీ అన్నాడు: “యెందుకా? - తప్పతాగి
వున్నందుకు.”

“యేదిటి? నేను తప్పతాగానా? విన్నారా! నన్ను... ఆఫీసర్ని...
నన్ను తప్పతాగానంటున్నాడు. పీడి కెన్ని గుండెలున్నయ్ ... నే నూరు
కోసు ... వొక్క చిన్నముద్దు యిస్తేనే...”

“యింకో అడుగు ముందుకువేళావో” అన్నాడు ఇన్సరోవ్.

“సరే-అడుగు ముందుకువేస్తే యేం జేస్తావేం!”

* చిన్నముద్దు.

“యేంజేస్తానా ! నీళ్లలో పారేస్తాను.”

“నీళ్లలోనే : ఒహో ! యింతేనా ! సరేచూద్దాం. యేమాత్రం పారేస్తావో చూద్దాం.”

‘ఆఫీసరు’ చెయ్యివత్తి ముందుకు ఒంగాడు. కాని సరిగ్గా ఆసమయానికి ఓ విచిత్రసంఘటన జరిగింది. ఆ ఆఫీసరు మూలిగాడు. ‘అతని సూలకాయం ఊగిపోయింది. పెకిలేచింది. కాళ్ళు తన్నుకుంటున్నాయి. అడవాళ్ళు కెవ్వమనేలోపున, ఏం జరిగిందో తెలుసుకునేలోపున, ఆ ఆఫీసరు సూలకాయం బుడుంగ్మని పెద్దగా ధ్వనిచేస్తూ నీళ్లలో మునిగి అదృశమై పోయింది.

‘ఓ’ అని ఒక్కమాట అడవాల్లాంతా కెవ్వమని కేకేశారు.

*“మిస్ గాట్” అన్నారు తక్కిన జర్మన్లంతా.

ఓ నిమిషం గడిచింది...గుండ్రటి తల నీళ్లలోంచి బయటికి కనిపించింది. వెంట్రుకలు తడిసి అంటుకుపోయాయి. బుడగలు ప్రవహిస్తున్నాయి. రెండుచేతులు వణుకుతూ నోటిని గట్టిగాపట్టుకున్నాయి.

“మునిగిపోతున్నాడు. రక్షించు రక్షించు” అని అన్నా కేకేసింది, పంగజాపి దీర్ఘంగా నిశ్వాసించి ఒడ్డున నిల్చున్న ఇన్స్పెక్టర్ని సంబోధించి.

“యీదుకుంటూ వాడే వస్తాడతే” అన్నాడు ఇన్స్పెక్టర్ ఆసహ్య భావంతో, నిర్దయతో, ఉదాసీనతతో.

“యిక పెడదాం పదండి” అని అన్నా చెయ్యిపుచ్చుకుని ‘రాండి, యువార్ ఇవనోవిచ్, ఎలీనా నికొలయెవ్నా!’ అన్నాడు.

ఒడ్డున ఉన్న మొక్కలను ఎలాగైతేనేం పట్టుకుని ‘హో’ అని ఏడ్వసాగాడు ఆ ఆఫీసరు. ఇన్స్పెక్టర్ వెనక అందరూ బయలుదేరారు. తోవలో ఆ జర్మన్ల జట్టును దాటివెళ్ళాలి. నాయకుని కోల్పోయిన ఆ జర్మన్లు దిగజారిపోయి ఒక్కమాటన్నా అనలేకపోయారు. అందరిలోకీ ధైర్యం దొక్కిడుమాత్రం ‘సరే ! భగవాన్...దేనికైనా హద్దంటూ వుండాలి’ అన్నాడు ఇంకొకడు హాటుతీసేసుకున్నాడు. వాళ్లకంటికి ఇన్స్పెక్టర్ అజేయుడుగా కనిపించాడు. అందుకు కారణం లేకపోలేదు.

* ఆరి దేవుడా!

అతనిమొహం భయంకరరూపం తాల్చింది. క్రూరత్వం తాండవిస్తోంది. జర్మన్ తమసహచరుని బయటికి లాగడానికి పయగెత్తారు. నేలమీద అడుగుపెట్టగానే ఆ ఆఫీసరు ఆ రష్యన్ 'పుండాకోర్లు' శాపనార్థాలు పెట్టి కైజరు చక్రవర్తితో స్వయంగా చెప్పి వాళ్లపనిపట్టిస్తానని కేకలేశాడు.

ఆ రష్యన్ 'పుండాకోర్లు' అతడి కేకలు లక్ష్యంపెట్టకుండా త్వర త్వరగా దుర్గంకేసి నడవసాగారు. దారిలో ఒక్కరూ మాట్లాటలేదు. అన్నా మాత్రం నెమ్మదిగా నిట్టూర్చింది. కాని బళ్ళదగ్గరికి చేరుకోగానే ఆపుకోలేనంత నవ్వువచ్చి అంతా విరగబడి నవ్వసాగారు. షూబిన్ కీచుమని పిచ్చిగా నవ్వుటంప్రారంభించాడు. తర్వాత బెర్నెనీవ్ డగ్గుతికతో కోడి కూతలాగా నవ్వాడు. జోయా కిలకిలా నవ్వింది. అన్నా నవ్వినవ్వీ వణికి పోయింది. ఎలీనా మందహాసంచేసింది. చివరికి ఇన్స్పెక్టర్ కూడా ఆపుకోలేక నవ్వేశాడు. కాని అతిపిచ్చిగా, అతిబిగ్గరగా, ఎక్కువసేపు నవ్విందల్లా యువార్. కడుపుచెక్కలయ్యేలా నవ్వాడు. రగ్గాడు. తుమ్మాడు. 'నేననుకున్నా...' కన్నీళ్ళు కారాయి. కొంచెం శాంతపడి 'నేననుకున్నా... యేమిటా చప్పుడు - యేమిటి? ఆతను. అట్లా వెలికింతలా? ఆఖరిమాటలు వణుకుతూ అన్నాడో లేదో మళ్ళీ నవ్వు తెరవచ్చింది. జోయా అగ్నిలో సమిధలు వేసింది. 'పైన కాళ్ళు...' అంది. 'అవును. కాళ్ళు, కాళ్ళు, తర్వాత బుడింగ్, బుడింగ్' - 'అయితే యెలా తోసేసాడంటావ్, ఆజర్మనీ వాడు ఇన్స్పెక్టర్ కంటే మూడింతలు లావున్నాడే?' 'నే చెబుతాను. అంతా చూచా' అన్నాడు యువార్ కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ. 'నడుం పట్టుకుని పిల్లిమొగ్గ వేయించేశాడు...అబ్బ! బుడుంగ్! నే దిన్నాను. యేమిటా అనుకున్నా. యింతాజేస్తే అతనూ...బుడుంగ్!'

బళ్ళు బయలుదేరాయి...దుర్గం కనుచూపుమేరలో కనిపించడంలేదు. అయినా యువార్ కి ఇంకా నవ్వాగడంలేదు. చివరికి ఎట్లాగెతేనేం అతని పక్కనకూర్చున్న షూబిన్, అప్పటిదాకా పిచ్చిగా నవ్వుతున్నందుకు సిగ్గు పడేటట్లు చేశాడు.

కాని ఇన్స్పెక్టర్ హృదయంబాధపడింది. బండిలో ఎలీనాకు ఎదురుగా మెదలకుండా కూర్చున్నాడు. (బెర్నెనీవ్ పెట్టి ఎక్కాడు) ఆమె కూడా ఏమీ మాట్లాడలేదు. అలా జరిగినందుకు ఎలీనా తన్ను నిందిస్తోందేమో

అనుకున్నాడు ఇన్స్పెక్టర్. కాని ఆమె నిందించడంలేదు. మొదటి ఒకటి రెండు నిమిషాలు ఆమెకు భయంవేసింది, నిజమే. కాని అప్పటి అతనిముఖ కవళికకు ఆశ్చర్యపోయి ఆలోచించసాగింది. ఏమాలాచిస్తోందో ఆమెకే విస్పష్టంకాలేదు. ఆనాడు అనుభవించిన ఉద్వేగం సమసిపోయింది. ఆవిషయం ఆమె గుర్తించింది. కాని ఆ ఉద్వేగం స్థానంగా ఎదో, అర్థం కాని దేదో ప్రవేశించింది.

వినోదయాత్ర చాలాసేపు పట్టింది. ఎవరికీ తెలీకుండానే చీకటి పడింది. బళ్ళు పంటచేల పక్కగా సాగిపోయాయి. ధాన్యపు నువాసనతో గాలంతా బరువెక్కిపోయింది. తర్వాత మైదానాలమీదుగా ప్రయాణం చేశారు. ఆ మైదానాల కొంగ్రొత్తతనం కెరటాలు కెరటాలుగా వారిమీద విరుచుకుపడింది. దిజ్జుండంలో ఆకాశం కరిగిపోయింది. లేత ఎరుపు చందమామ ఉదయించాడు. అన్నా కునుకుపాట్లు పడుతోంది. జోయా కిటికీలోకి ఒరిగి రోడ్డుకేసి చూడసాగింది. ఇన్స్పెక్టర్ తో మాట్లాడి గంటకు పైగా ఆయిందని ఎలీనాకు జ్ఞప్తికొచ్చింది. ఎదో అడిగింది. ఆదుర్దాగా తక్షణమే అతను జవాబిచ్చాడు. ఎక్కడో దూరాన అసంఖ్యాక జనుల గుసగుసలులాగా ఆ నిశావాయువులో అస్పష్టస్వనులు తేలియాడుతున్నాయి. మాస్కో దగ్గరదగ్గరికి వచ్చేశారు. ముందు దీపాలు వెల్లుతున్నాయి. పోను పోను వాటిసంఖ్య పెరిగిపోతోంది. చివరికి బల్ల చక్రాలు కంకరరోడ్డుమీద గలగల శబ్దంచేస్తూ పరుగెత్తాయి. అన్నాకు మెలకువ వచ్చింది. అందరూ మాట్లాడసాగారు. కాని రెండుబల్ల పట పట ధ్వని మూలంగా, గుర్రాల డెక్కల చప్పుడు మూలంగా ఒకరిమాట ఒకరికి వినిపించడంలేదు. మాస్కో నిగి కంట్రోవోకి ప్రయాణం విసిగెత్తించింది. తలోమూల తలకాయ లానించి కొందరు నిద్రపోయారు, కొందరు మానం వహించారు. ఎలీనా ఒక్కతెకుమాత్రం కళ్ళు మూతలు పడలేదు. చీకటిలో ఇన్స్పెక్టర్ ఆకారం తదేదక దృష్టితో చూసింది. షూబిన్ విచారసాగరంలో మునిగి పోయాడు. చిరుగాలి అతని కళ్ళల్లోకి వీచింది. అతనికి కోపంవచ్చి మెడ చుట్టూ కోటుకాలరు ఎత్తి ఒక్క నిమిషం ఏర్పాడు. యువార్ ఊగిపోతూ గురకపెట్టి నిద్రపోయాడు. ఎలాగైతేనేం బళ్ళు రెండూ ఆగాయి. ఇద్దరు శాకర్లు అన్నాను బండీలోంచి దించారు. అమెకి వాళ్ళు తెలీటంలేదు.

అందరిదగ్గిరా శైలవు పుచ్చుకుంటూ 'కొనవూపిరితోవున్నా' అంది. అందరూ ఆమెకు కృతజ్ఞత తెల్పారు. జవాబుగా 'కొనవూపిరితోవున్నా' అని మాత్రమే అంది. మొట్టమొదటిసారిగా ఎలీనా ఇన్స్కోవ్తో కరచాలనం చేసి తన గదిలోకివెళ్ళి దుస్తులు మార్చుకుందానే చాలాసేపు కిటికీ దగ్గర కూర్చుంది. బెర్సనీవ్ వెళ్ళిపోబోతుంటే షూబిన్ అవకాశం కల్పించుకుని చెదిలో అన్నాడు: "నేను చెప్పలా. అతను మహా రధిక, అతిరధిక శ్రేణిలో వాడు. తప్పతాగిన జర్మనీవాణ్ణి నీళ్ళల్లోకి తోసేశాడు."

"నువు ఆమాత్రంకూడా యేడవలేకపోయావుగా" అని తిప్పికొట్టి ఇన్స్కోవ్తో కలిసి బెర్సనీవ్ వెళ్ళిపోయాడు.

మిత్రు లిద్దరూ వారి కుటీరానికి చేరుకునేసరికి భక్తుల తెల్లారింది. సూర్యు డింకా ఉదయించలేదు కాని చలిగాలి వీస్తోంది. పచ్చికనంతా మంచు కప్పేసింది. సంశ్యవెలుగులో పక్షులు సంగీత మాలపిస్తున్నాయి. ఒంటికన్నులాగా ధృవతార తొంగి చూస్తోంది.

ఇస్కాన్ వాళ్ళ పరిచయం ఏర్పడినప్పటినించీ ఎలీనా డైరీ రాయడం ప్రారంభించింది. డైరీ రాయటానికి పూనుకోవడం ఇది అయిదోసార్ ఆరోసార్. దాంట్లోనించి కొన్ని భాగాలు ఉటంకిస్తాను.

జూన్...ఆంధ్రప్రదేశ్ పుస్తకాలు తెచ్చి నాకిస్తూనే ఉన్నాడు. కాని చదువలేకపోతున్నాను. ఈ విషయం అతనిముందు ఒప్పుకోటానికి సిగ్గుస్తోంది. కాని ఆ పుస్తకాలు చదివేసానని చెప్పి తిరిగి ఇచ్చివేయడానికి మనసొప్పుకోడంలేదు. అతనితో అబద్ధం ఆడలేను. అలా చెబితే అతను తలకిందులైపోతాడనుకుంటా. నా విషయంలో అతనితో ఆసక్తి తీసుకుంటున్నాడు. అతనికి నేనంటే ఎంతో ఇష్టమనే విశ్వసిస్తున్నాను. మంచి వాడు...నిజానికి నాకు కావలసిందేమిటి? ఎందుకు నేనింతగా కుంగిపోతున్నాను? హృదయం బాధపడుతోందెందుకు? ఆకాశంలో ఎగిరే పక్షులంటే నాకింత అసూయ ఎందుకు? వాటితోపాటు ఎగరాలని నేనూ కాంక్షిస్తున్నా-ఎక్కడికో నాకేంతెలీటంలేదు. కాని ఇక్కడినించి ఎంతో, ఎంతోదూరం...ఇలా భావించడం పాపంకాదా? నాకు తల్లి ఉంది, తండ్రి ఉన్నాడు. కుటుంబంవుంది. నేను 'వీళ్లందర్నీ ప్రేమించడంలేదా? లేదు. అనుకున్నంతగా నేను వీళ్ళని ప్రేమించడంలేదు. ఈ ముక్క ఒప్పుకోవడం మహాఘోరమే! ఆయితేనేం ఇదే సత్యం! బహుశా నేను మహాపాపిని. అందుకే నేనింతగా కుంగిపోతున్నా. అందుకనే శాంతిలేకుండా పోతోందేమో! గోచరంకాని శక్తిఎదో నను స్వాధీనపర్చుకుని అణిచివేస్తోంది. నేను జైలులో ఉన్నట్టు జైలుగోడలు నామీద విరుచుకుపడబోతున్నట్టు అనిపిస్తోంది. అందరూ ఇలా భావించుకోరేం? నా కుటుంబంవారినే ప్రేమించ

లేకపోతే ఇంకెవరిని ప్రేమించగలుతాను? నేను కుక్కల్ని, పిల్లల్ని మాత్రమే ప్రేమించగలనని నిందించే నాన్నమాటలే యదార్థమనిపిస్తున్నాయి. ఈ విషయంలో ఆలోచించాలి. ప్రార్థనలు చేయాలి. నేను ఎక్కువగా ప్రార్థన చేయడంలేదు....అయినా నేను ప్రేమించగలననే నా విశ్వాసం.

...ఇన్స్పిరేషన్ అంటే నాకింకా సిగ్నల్స్ లే ఉంది. కారణమేమిటో తెలియదంటా. నేనేం పనిపిల్లనుకాను. అతను నిరాడంబరంగా, దయగా ఉంటాడు. కొన్నివేళల మహాగంభీరంగా ఉంటాడు. నాబోటివాళ్ళ విషయంకంటే ఆలోచించవలసిన విషయాలు అతనికెన్నో ఉండిఉంటాయి. ఈ సంగతి గ్రహించగలగా. అందుకే అతని కాలం దుర్వినియోగం చేయడమంటే సిగ్నల్స్ ఉంది. కాని ఆండ్రి. విషయంవేరు. అవసరమైతే అతనితో రాజా రోజంతా మాట్లాడుతూ ఉండగలను. కాని అతనిపప్పుడూ ఇన్స్పిరేషన్ గురించే మాట్లాడతాడు. ఆ మాట్లాడడంలో కూడా ఎన్ని వివరాలిస్తాడు! కిందటిరాత్రి నాకో కలవచ్చింది. ఆ కల్లో ఆండ్రి కత్తి ఒకటి చేత్తోపట్టుకుని 'నిను చంపుతా? నినుచంపి నే పొడుచుకుచస్తా!' అన్నాడు. పిచ్చిపుల్లాయ్!

అహ! ఎవరైనా 'ఇదీ నువ్వు చేయవల్సింది' అని చెబితే ఎంత బావుండును! మంచిగా ఉండటంమాత్రం చాలదు. మంచిపని చేయాలి... అవును. ఇదీ జీవితపరమార్థం. మంచిపనులు చేయడమేలా? ఓనను నేను అదుపులోపెట్టుకోగలిగితేనా! తరుచు ఇన్స్పిరేషన్ గురించి ఎందుకు ఆలోచిస్తున్నానో నాకే తెలీటంలేదు. అతను నచ్చి మా పక్కన కూర్చుని శ్రద్ధగా, ప్రశాంతంగా ఏ గొడవా చేయకుండా మా మాటలు వింటుంటే అతనికిని చూడడం ముచ్చటగా ఉంటుంది. అంతే. కాని అతను వెళ్ళిపోయింతర్వాత అతను చెప్పిన విషయాలనుగురించి ఆలోచిస్తునే ఉంటా. నామీద నాకే కోపం వచ్చేస్తుంది. ఆందోళన బయలుదేరుతుంది. ఎందుకో నాకే తెలీటంలేదు. (అతను మాట్లాడే క్షణం తప్పలతడక. అయినా సిగ్గుపడడు. అందుకే అతనంటే నాకింత ఇష్టం,) కొత్తగా పరిచయమైనవాళ్ళని గురించి నేనెంతగానో ఆలోచిస్తా...అతనితో మాట్లాడుతూంటే హఠాత్తుగా మా వంటవాడు వాసిలీ జ్ఞాపకంవచ్చాడు. వాసిలీ ఓమాటు తగలబడుతున్న ఓఇంట్లో నించి ఓ కుంటివాణ్ణి బయటకిలాక్కొచ్చాడు. అలా లాక్కురావడంలో

అతని ప్రాణానికే మొప్పంపచ్చింది. నాన్న అతన్ని మహాధైర్యస్తుడని పొగి
డాడు. అమ్మ అయిదురూబుల్లు బహుమతీ ఇచ్చింది. కాని అతనిమందు
మోకరిల్లాలని నాకు బుద్ధిపుట్టింది. అతను బహు నిరాడంబరి. వట్టి తెలివి
తక్కువ ముద్దు. తర్వాత తాగుడుకు అలవాటుపడ్డాడు

... ఇవాళ ఓ ముష్టిమనిషికి ముష్టి పెట్టాను. 'విచారంగా
ఉన్నారే?' అని అడిగిం దాముష్టిమనిషి. నా మొహంలో విచారం
కనిపిస్తోందా? నా కెన్నడూ అటువంటి అనుమానం వేయలేదే. ఒంటరిగా
ఉండడమే అందుకు కారణమనుకుంటా. స్నేహ హస్తం చాచ దలచా.
కాని నా దగ్గిరికి వచ్చేవాళ్లతో నా కవసరం కన్పించడంలేదు. నేను
కాంక్షించేవాళ్ళు వైదొలగిపోతున్నారు. .

... ఇవాళ నన్నేమిటి ఆవహించిందో నాకే తెలీటంలేదు ...
మనసు గందరగోళంగా ఉంది. మోకరిల్లి ప్రార్థించడానికి సిద్ధపడ్డా.
నన్నెవరో, ఎందుకో హత్య చేస్తున్నట్టు అనిపించింది. హృదయం దుఃఖి
స్తోంది. తిరగబడుతోంది. ఏడ్చేశాను. ఊరుకుండలేకపోయా. భగవాన్,
భగవాన్ ! నాలోని ఈ ఉద్వేగాన్ని అణచివెయ్యి భగవాన్ !... నువ్వొకడవే
ఆపని చెయ్యగలవు. ఇంకెవరికీ అంత శక్తిలేదు. నే చేసిన దానాలు,
నా అనుభవాలు ... నన్నేం రక్షించలేవు. రక్షించలేవు. యదార్థానికి
నేను ఎక్కడికైనా వెళ్ళిపోయి దాసిగా పనిచేస్తే బాగుండును. అప్పుడు
నా హృదయం తేలికపడుతుంది.

... యవ్వనం ఎందుకు? నేను జీవించ ఉండడం ఎందుకు? నాకు
ఆత్మ ఎందుకు? ఈ కష్టాలన్నీ నే నెందుకు అనుభవించాలి?... ఇన్సరోవ్ ని
గురించే ఇంకా ఆలోచిస్తున్నా ... ఇన్సరోవ్ ... ఈమాట ఎలా రాయాలో
నిజంగా నాకు తెలీదు. అతని మనసులో ఏముందో తెలుసుకోవాలని
కుతూహలంగా ఉంది. అతనిలో దాపరికం కనిపించదు. అతన్ని చేరుకో
వడం అతీతేలిక అనిపిస్తుంది. కాని నాకేమీ గోచరించడంలేదు.
ఒకొక్కప్పుడు నాకేసి పరిశోధనా దృష్టి పరుపుతాడు. నిజమా? లేకపోతే
అదంతా నా ఊహ కల్పనా? పావెల్ నన్నింకా వేధిస్తూనే ఉన్నాడు.
నాకు కోపం వస్తోంది. అతను ఆశిస్తోందేమిటి? అతను నన్ను ప్రేమిస్తు
న్నాడు. నాకు అతని ప్రేమ అక్కర్లే. అతను జోయానుకూడా ప్రేమిస్తు

న్నాడు. పావెల్ కి అన్యాయం చేశాను. 'సగం సగం అన్యాయం చేయలేవ'న్నాడు ... అదే నిజం. నాదే తప్పు.

... ఓ - మనిషికి సౌఖ్యం ఉండకూడదు. భనం ఉండకూడదు. ఆరోగ్యం ఉండకూడదు. ఉంటే పొగరెక్కుతుంది. ... ఇవాళ ఆ ఇద్దరు బల్గేరియన్ల గురించి ఆండ్రీ నాతో ఎందుకు చెప్పాడు? ఎదో కారణం ఉండి ఉంటుంది. ఇన్స్పెక్టర్ నాకేం సంబంధం? ఆండ్రీమీద నాకు కోపం వచ్చింది.

... కలం పట్టాను. ఏం రాయాలో తోచాలా. ఇవాళ తోటలో నాతో అతను పంభాషణ ప్రారంభించడం నా కెంతో ఆశ్చర్యం గొల్పింది. ఎంతో దయతో, ఎంతో నమ్మకంతో ప్రవర్తించాడు. మేము ఎంతో పాతస్నేహితులమైనట్టు, అప్పుడే ఒకర్నొకరం గుర్తించుకున్నట్టు - ఇదంతా ఒక్క ఊణంలో జరిగిపోయింది. ఇంతకుపూర్వం అతన్నెందుకు అర్థం చేసుకోలేకపోయాను? నాకు ఎంత సన్నిహితుడైనాడు! ఇదీ మరీ ఆశ్చర్యం గొల్పింది. ఇప్పుడు నా మనసు ప్రశాంతంగా ఉంది. నిన్న ఆండ్రీమీదా, ఇన్స్పెక్టర్మీదా కోపం వచ్చింది. 'ఏమండీ' అనికూడా సంబంధించా. ఇక ఇవాళ! ఇదంతా ఎంత పరిహాసాస్పదంగా ఉంది! — సరే - ఇడుగో, మాంచి నిజాయితీ పరుడు. ఇతనిమీద ఆధారపడవచ్చు. ఎపుడూ నిజమే చెబుతున్నాడు. అబద్ధమాడనివాణ్ణి ఇత నొక్కణ్ణే చూచా. తక్కినవాళ్లంతా అబద్ధాలాడేవాళ్ళే. ఆండ్రీ! ఈ ముక్క అని నిను ఎలా అవమానపర్చ గలను! ... అయితే నేం, ఆండ్రీ! సువ్యతనికన్న ఎక్కువ చదువుకున్న వాడివికావచ్చు, తెలివిగల వాడివికావచ్చు. కాని అతనిముందు నువు పిట్టలాగా ఉంటావు ఇన్స్పెక్టర్ తన మాతృభూమిని గురించి మాట్లాడు తూంటే మనిషి పెరిగిపోతున్నట్లు నిపిస్తుంది. ముఖం ఇంకా చక్కగా ఉంటుంది. గొంతు కగచుమోత మోగుతుంది. అప్పుడు ప్రపంచంలో ఎవరికళ్లలోకె నా సరే సూటిగా చూడగలుతాడనే నా నమ్మకం. అతను వట్టి మాటలపోగుకాడు. ఎన్నో పనులుచేశాడు. ఇంకెన్నో చేస్తాడు. ఇంకేం చేయదలిచాడో అడగాలి ... చటుక్కున నాకేసి తిరిగి ఎలా చిరునవ్వు నవ్వాడనుకున్నా! సోదరు లొక్కణ్ణే అలా చిరునవ్వు నవ్వగలరు. ఓ - నా కెంతో సంతృప్తికల్గింది! మొదటిసారిగా అతన్ని కలుసుకున్నప్పుడు

మేము ఇంత త్వరగా సన్నిహితుల మవుతామనుకోలేదు. అప్పుడు నేను ఊదాసీనంగా ప్రవర్తించినందుకు ఇప్పుడు సంతోషిస్తున్నాను. ఊదాసీనం ! నిజానికి ఇప్పుడుమాత్రం ఊదాసీనంగా లేనా ?

... అంతరంగంలో ఇంత ప్రశాంతత అనుభవించి ఎంతో కాలమైంది. నా హృదయం నిర్మలంగా ఉంది. రాయడానికేం కనిపించడంలా. తరుచు అతను కనిపిస్తోనే ఉన్నాడు — అంతే. ఇంతకన్న చెప్పేదేముంది ?

... పావెల్ తలుపులు బిడాయించుకుని గదిలో కూర్చున్నాడు. ఆండ్రి తరుచుగా రావడంలేదు. పాపం ! ... నేననుకుంటా : 'అతను నన్ను...' ఉహు - అదేంకాదు. ఆండ్రితో మాట్లాడడమంటే నాకెంతో ఇష్టం. తన్ను గురించి ఒక్కమాటన్నా మాట్లాడడు. అతను మాట్లాడే విషయాలు ఎంతో అర్థయ్యేకంగా ఉంటాయి. ఎంతో విలువయినవి. షూబిన్ అల్లాకాదు. సీతాకోక చిలుకలా ఆడంబరం జూస్తే. ఆ ఆడంబరం చూచుకుని గర్వపడతాడుకూడా. షూబిన్, ఆండ్రి లిద్దరూ ... ఊ. సరే. నాకు తెలుసు.

... మమ్మల్ని చూడడానికి రావడం అతనికిష్టమే. నేను ఘంటా పథంగా చెప్పగలను. అయితే ఎందుకు వస్తున్నాడు ? నాలో ఏం గొప్పదనం కనిపెట్టాడు ? మా ఇద్దరి అభిరుచులూ ఒకటే. మా ఇద్దరికీ కవిత్వమంటే ఆసక్తిలేదు. మాకు కళ అర్థంకాదు. ఇదంతా నిజమే. కాని నాకంటే అతను ఎంతో ఉత్తముడు. అతను ప్రశాంతంగా ఉంటాడు. ఇక నేనో ? నాలో ఎప్పుడూ తుపాను రేగుతూనే ఉంటుంది. అతనికి మార్గం స్పష్టంగా గోచరించింది. అతనికి ఓ లక్ష్యమంటూ ఉంది ఇక నేను ఎక్కడికి వెడుతున్నాను ? నాకెక్కడ విశ్రాంతి లభిస్తుంది ? అవును. అతను ప్రశాంతంగా ఉంటాడు. కాని అతని మనసు ఎక్కడో బహుదూరంలో ఉంది. శాశ్వతంగా మమ్మందరినీ పరిత్యజించి స్వజాతి సోదరులదగ్గికి సముద్రాలుదాటి వెళ్ళిపోయే రోజు ఎప్పుడో వస్తుంది. సరే, అతనికి విజయం చేకూరుగాక ! అయినప్పటికీ అత నిక్కడుండగా అతని పరిచయం కలిగినందుకు సంతోషిస్తున్నాను.

... అతను రష్యను ఎందుకై ఉండకూడదు ? ఉహు - అత నెన్నటికీ రష్యన్ కాజాలడు.

... అమ్మకి కూడా అతనంటే ఇష్టమే. మంచి యోగ్యుడంటుంది. పాపం! అమ్మ అతన్ని అర్థంచేసుకోలేదు. పావెల్ గొడవచేయడంలేదు. ఇన్స్టోవ్ విషయమై అతని సూచనలు నాకు నచ్చలేదని ఊహించి అసూయ పడుతున్నాడు. వట్టి చుప్పనాతి! అసూయపడడానికి అతనికేం హక్కుంది? నేనెప్పుడైనా ... ఏమిటీ పిచ్చి ఆలోచనలు! ఇవన్నీ నా బుర్రలోకి ఎందుకురావాలి?

... ఇరవై ఏళ్ళు వచ్చి ఇంతవరకు ఎవర్నీ ప్రేమించకపోవడం చిత్రంగాలేదూ? డి. (నాకు డిమిట్రీ అనేపేరు బాగా నచ్చంది. ఇకనించీ అతన్ని డి. అనే అంటాను) డి. అంత ప్రశాంతంగా ఉంటానికి కారణం పనిలో, ఆదర్శాలలో పూర్తిగా నిమగ్నడై ఉండడమే ననుకుంటా. అతనికి దిగులేముంది? దేనిలోనైనా పూర్తిగా-పూర్తిగా నిమగ్నడైనవాడు దేనికి ఉత్తరవాదికాడు. అందుకే అతనికి దిగులుండవు. అప్పుడు అతనికి ప్రధానం ఇచ్చకాదు, ఆశయసిద్ధికోసం కార్యాచరణ.

... మా ఇద్దరికీ ఒకే రకమైన పువ్వులంటే ఇష్టమని సందర్భవశాత్తూ కనిపెట్టా. ఇవాళ ఓ గులాబీపువ్వు కోశాను. ఒక రేకు ఊడి కింద పడిపోయింది. అతను ఆరేకును నేలమీదనించి తీశాడు. ఆ గులాబీపువ్వును అతనికిచ్చివేశా.

... డి. తరుచు మా ఇంటికి వస్తున్నాడు. నిన్న సాయంత్రమంతా ఇక్కడే ఉండిపోయాడు. నాకు బల్లెరియాభాష నేగ్పాలని అతని అభిలాష. అతనిదగ్గర ఉంటే ఇంట్లోకంటేకూడా నాకెంతో హాయిగా ఉంటుంది.

... గోజులకి గోజులు ఎగిరిపోతున్నాయి ... సుఖంగా ఉన్నా. కాని ఎందుకో కొంచెం భయమేస్తోంది. భగవంతుడికి మొదట కృతజ్ఞత తెలుపునామనుకున్నా. తగ్వాత విలపిస్తా మనుకున్నా. ఒహో! గోజులు ఎంత పసాదుగా ఉన్నాయి.

... మనసు ఇంకా తేగ్గానే ఉంది. ఎప్పుడైనా - ఎదో ఎప్పుడైనా కొంచెం విచారంవేస్తుంది. నేను సుఖంగా ఉన్నాను. సుఖంగా ఉన్నానా? అని మళ్ళీ సందేహం!

... నిన్నటి వినోదయాత్ర మచ్చేబోటానికి చాలాకాలం పడుతుంది. విచిత్రమైన, భయంకరమైన అనుభవాలు! ఆ బ్రహ్మాండమైన మనిషిని ఎత్తి, రాయిపడేసినట్టు నీళ్ళల్లో పడేశాడు. లేదు. ఆచర్య నన్నేం భయపెట్ట లేదు. భయపెట్టిందల్లా అతనూ. ఆ తర్వాత అతని ముఖంలో ఎంత క్రూర్యం కన్పించింది! 'వాడే యీదుకువస్తాడులే' అన్నమాటలు ఉచ్చరించిన విధానం నను తారుమారుచేసింది. అతన్ని అర్థంచేసుకోలేక పోయానని స్పష్టమైంది. తర్వాత అంతా నవ్వుతూంటే నేనూ నవ్వుతూ అతనికోసం ఎంత విచార పడ్డాను! అతనికి సిగ్గేసింది. నాముందు సిగ్గేసింది. తెలుసుకోగల్గా. చీకటి పడ్డతర్వాత బండోలో భయపడుతూ భయపడుతూ అతనిచేత చెప్పించాలని యత్నించినపుడు తనకు సిగ్గేసిందని చెప్పాడు. అవును. అతనితో ఆషామాషీ ఆటలు పనికిరావు. ఇతర్లకి అండగా ఎలా నిలబడాలో అతనికి తెలుసు.

కాని ఎందుకంత క్రూర్యం? పెదవులలా వణుకుతాయేం? కళ్ళు నిప్పులు చెరుగుతాయేం? బహుశా ఇంకోవిధం అసంభవమేమో? మనిషిగా బతికి పోరాటంలోకి ఉరికేటప్పడు నెమ్మది, శాంతం వహించడం సాధ్యమేనా? మొన్న అన్నాడు :

“జీవితం అంటే వట్టిమోటువ్యవహారం” అని. ఈమాటలే ఆండ్రితో అన్నా. డి. అభిప్రాయంతో ఆండ్రి ఏకీభవించలా. వీళ్ళిద్దరిలో ఎవరి వాదన సరైనది?

...తర్వాత ఈరోజు ఎంత అద్భుతంగా మొదలైంది? మాట్లాడుకో పోయినా అతని పక్కన నడుస్తుంటే ఎంతబావుంది...ఇలా జరిగినందుకు ఎంతో సంతోషించాను. ఇలా జరగవలసి ఉందనే నాకు అనిపించింది.

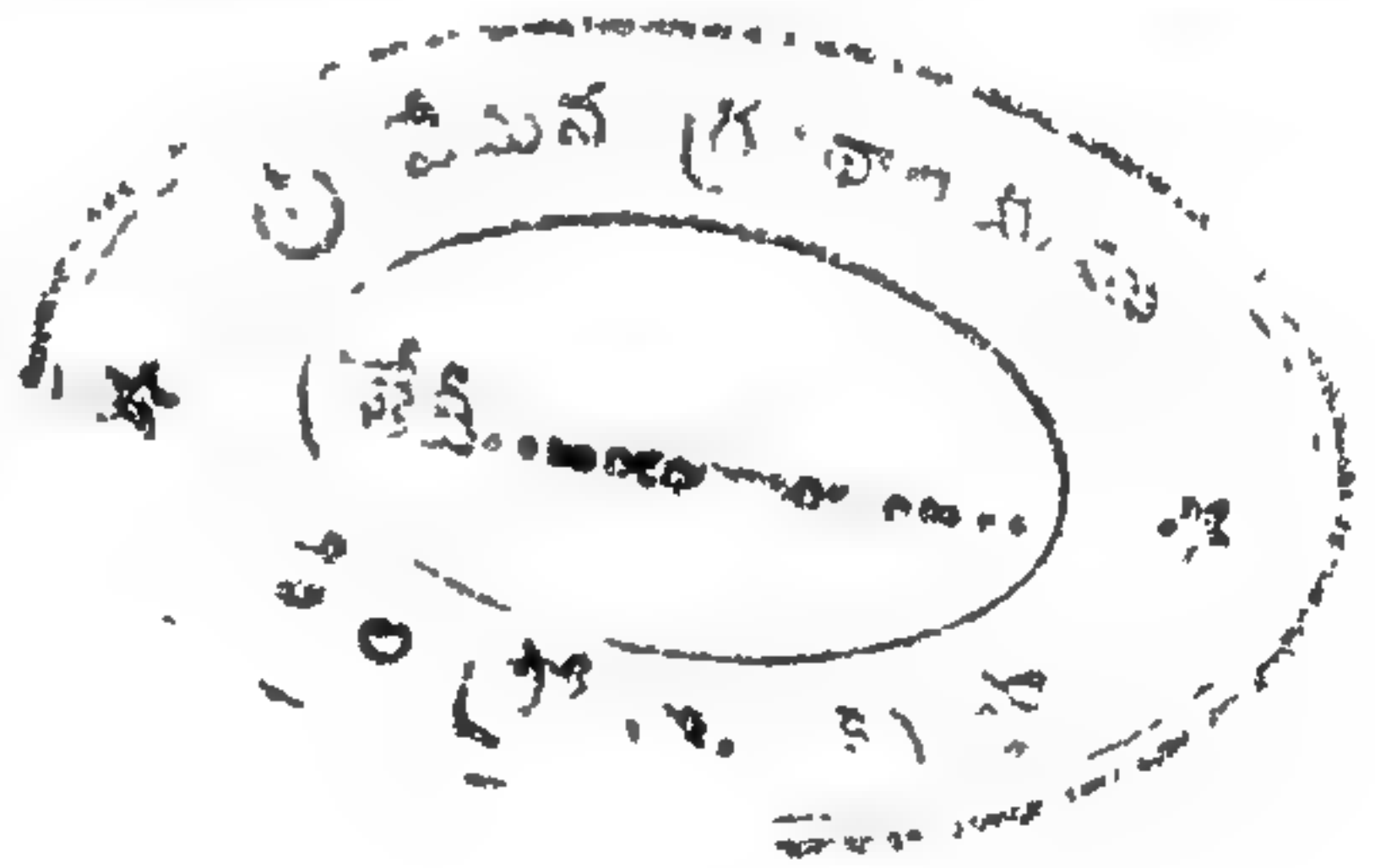
...మళ్ళీ ఆందోళన ప్రారంభమైంది...మనసేం బావుండలా.

... ఇన్నిరోజులనించీ ఈ పుస్తకంలో ఏమీ రాయలా. రాయాలని బుద్ధిపుట్టలా. నా మనసులో ఉన్నది మాటల్లోపెట్టలేనని అనిపించింది. మరి నామనసులో ఏముంది? అతనితో చాలాసేపు మాట్లాడాను. అనేక విషయాలు విశదమయ్యాయి. అతని భావికార్యక్రమం అంతా నాతో చెప్పాడు. (సందర్భ వశాత్తూ మెడమీద మచ్చ ఎందుకు పడిందో తెలిసింది - భగవాన్! మృత్యు గహ్వరంలో చిక్కుకుని ఎలానో తప్పించుకోవడం, గాయపట్టం, ఆలోచించినకొద్దీ...) యుద్ధం వస్తుందని తెలుస్తున్నాడు. సంతోషిస్తున్నాడు

కూడా. అయితేనే అంత విచారంగా ఉండగా అతన్ని నే నెన్నడూ చూడలా. ఎందుకు విచారం? నాన్న పట్నంనించి తిరిగొచ్చాడు. మేమిద్దరం ఒంటరిగా ఉండగా చిత్రంగా మాకేసి చూచాడు. అండ్రీ కూడా వచ్చాడు - పాపం! చిక్కిపోయి, పాలిపోయాడు. షూబిన్ తో అతిముఖావంగా ఉంటున్నందుకు నను నిందించాడు. పావెల్ ని నేను పూర్తిగా మర్చిపోయా. ఈతడవ కనిపించినపుడు తప్పుకొద్దకోవాలి. అతనితో మాట్లాడటానికి - మరెవరితో మాట్లాడటానికైనా నాకు వ్యసనం లేదు. అండ్రీ నాతో ఎంతో కనికరంగా మాట్లాడాడు. దీనికంతటకీ అగ్ధి మేమిటి? నాచుట్టూ నాలో ఎందుకు ఇంత అంధకారం అలముకుంది? నాలోపలా నాచుట్టూ అవాఙ్మానస గోచరమైందేదో సంభవిస్తోంది. ఏదో? ఏదో! దాన్ని తెలిపే సరియైన పదాన్ని అన్వేషించాలి.

క్రిందటిరాత్రి నాకు నిద్రపట్టలా తలకాయ నొప్పిగావుంది. రాసి ఏం ప్రయోజనం? ఇవాళ అతను తొందరగా వెళ్ళిపోయాడు. అతనితో మాట్లాడదామనుకున్నా. నన్ను తప్పించుకోవాలని అతను జూస్తున్నట్టుంది. అవును నన్ను తప్పించుకు తిరుగు తున్నాడు!

ఆ పదం - మెరుపులా నాకు తట్టింది. భగవాన్? నేను అతన్ని ప్రేమిస్తున్నా!



ఎలీనా డైరీలో ఆ ఆఖరిమాటలు రాసిన రోజునే ఇన్స్పెక్టర్ బెర్నీస్ గదిలో కూర్చుని ఉన్నాడు. బెర్నీస్ అతనికి ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. ఆ మగ్నాడే మాస్కోకు తిరిగి వెళ్ళిపోవడం చూసిన ఇన్స్పెక్టర్ తెలియజేయడంతో బెర్నీస్ కలవగపడసాగాడు.

“కాని, నిజానికి మంచి పసందైన రోజులు రాబోతున్నాయి. మాస్కో వెళ్ళి యేం జేస్తావు? హఠాత్తుగా యిలాంటి నిర్ణయానికి వచ్చావేం? లేకపోతే యెదైవావార్త అందిందా?”

“అబ్బే! వార్తలేం అందలా. వొక్క వుపకారం చెయ్యి, నన్నాట్టే వొత్తిడిపెట్టకు. నినువదిలి వెళ్ళిపోవడమంటే నాకు చాలా విచారింగానే వుంది. కాని గత్యంతంలేదు.”

బెర్నీస్ అతన్ని పంకించిచూసి “నువు మనసు మార్చుకునేట్టట్టే చేయడం యెవరితఁమూ గాదని నాకు తెలుసు. సరే-వెళ్ళిపోవడం నిశ్చయమే నన్నమాట!” అన్నాడు.

“యేం సందేహంలేదు.” అని చెప్పి లేచి బయటికి ఇన్స్పెక్టర్ వెళ్ళిపోయాడు.

బెర్నీస్ గదిలో అటు యిటూ పచారుచేసి, హాటుతీసుకుని స్టహోవ్ ల ఇంటికి బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

ఒంటరిగా ఉంటానికి అవకాశం చిక్కగానే ఎలీనా అంది :

“యెదో చెప్పదలుచుకున్నట్టున్నావు?”

“జేను. యెలా వూహించావు ?”

“అదంతా యెందుకులే. చెప్పదలిచిందేమిటో చెప్ప.”

ఇన్స్పెక్టర్ చేసుకున్న నిశ్చయాన్ని ఆమెకి బెర్నీస్ తెలియజేశాడు. ఆమె తెల్లబోయి “దీని అర్థమేమిటి ?” అని ఎలాగో అనగల్గింది.

“ఇన్స్పెక్టర్ తను చేసేపనులకు కారణంచెప్పడం యిచ్చగించడని నీకు తెలిసిందేగా ! కాని - కూర్చుందాంపట్టు. ఏలీనా - అదేమిటి? అలా వున్నావేం - యిలా హఠాత్తుగా బయలుదేరితలచడానికి కారణం వూహించ గలను” అన్నాడు బెర్నీస్.

“యేమిటా కారణం? యేమిటి?” అని అడిగింది అప్రయత్నంగా బెర్నీస్ చెయ్యి పట్టుకుని నొక్కితూ.

“చూడు.” అని ప్రాసంభించాడు బెర్నీస్ చింతాకులిత మంద హాసంతో. “యెలా నీకు విప్పిచెప్పగలను? గత వసంతకాలంలో, ఇన్స్పెక్టర్తో. పరిచయం యెక్కువవుతున్న రోజుల్లో మా బంధువు వొకా యన యింటో ఇన్స్పెక్టర్ని కలుసుకున్నాను. మా బంధువుకు చక్కటి చుక్కలాంటి కూతురు వుంది. ఇన్స్పెక్టర్ ఆ పిల్లను ప్రేమిస్తున్నట్టు నా కని పించి ఆ ముక్క ఇన్స్పెక్టర్ అనేశా. దానిమీద అతను పక్కన నవ్వి నేను పొరబడుతున్నాననీ తన హృదయం యెవరి అధీనం కాలేననీ, కర్మం చాలక అలాంటిదే సంభవిస్తే అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోతాననీ చెప్పాడు. ‘వ్యక్తిగత ఆనందంకోసం కార్యనిర్వహణను బలిపెట్టలేను. నేను బల్లెయూవాణ్ణి. రష్యన్ దేశస్థురాలి ప్రేమ నా కవసరంలేదు.’ యివీ అతను అన్నమాటలు.

“సరే-అయితే యిప్పుడు యేమనుకుంటున్నా” అని చెవిలో అడిగింది ఏలీనా ... ఏదో దెబ్బ తగులుతుందని పక్కకు తప్పుకున్నట్టు తల పక్కకు పెట్టింది. బెర్నీస్ చేతని యింకా గట్టిగా పట్టుకునే ఉంది.

“నాకు అప్పుడు కలిగిన అనుమానం తప్పయినా యిప్పుడు ఆ అను మానం నిజమైనదన్నమాట.”

“అంటే...నీ వుద్దేశం...ఓ - నన్ను చంపుకుతినక” అని అనేసింది ఏలీనా.

బెర్నెసీవ్ వెంటనే అందుకని “ఇన్సరోవ్ ఓరష్యన్ అమ్మాయిని ప్రేమిస్తున్నాడన్నమాట. ఆనాడన్న మాట ప్రకారం పారిపోతున్నాడు.” అని అన్నాడు.

ఎలీనా అతని చెయ్యి యింకా గట్టిగా పట్టుకుని ముఖంలో, మెడ మీదా, పొంగి: సిగ్గు దొంతరులు దాచుకోటానికా అన్నట్లు తలవంచుకుంది.

“ఆగ్రడీ పెట్రోవిచ్! నవు మహా దయగలవాడివి. అయితే మాతో చెప్పి వెళ్లడానికి వస్తాడంటావా?”

“ఆ - తప్పకుండా వస్తాడు. నీతో చెప్పకుండా...”

“అయితే అతనితో చెప్పు...”

దురదృష్టవంతుగాలు ఇక తట్టుకోలేకపోయింది. కన్నీరు కాలువలు కట్టాయి. గడిలోంచి పారిపోయింది.

“అబ్బ! యితగా అతన్ని ప్రేమిస్తోందన్నమాట” అనుకున్నాడు బెర్నెసీవ్ యింటికి తిరిగి వెడుతూ.

“యిలా జరుగుతుందనుకోలా. ప్రేమ యింత ముదురుతుందని యెన్నడూ అనుమానించలా. ‘మహా దయగలవాడివి’ అంది.” అతని ఆలోచనలు ఇంకా ఇలా సాగాయి: “యిదంతా ఆమెతో చెప్పమని యే భావాలు, యే వృద్ధేశాలు నను ప్రేరేపించాయో యెవరికి తెలుసు? దయదలిచి కాదు. కాదు. నా అనుమానం నిజమా కాదా తెలుసుకుందామనే కాంతే నన్నలా చెప్పమని ప్రేరేపించి వుండచ్చు. వారు ప్రేమించుకున్నారు. నే నందుకు సాయబడ్డాను, అనుకుని తృప్తిపడాలిసిందే. ‘శాస్త్రానికి, రష్యన్ ప్రజలకు అనుసంధాన కర్త’ అన్నాడు షూబిన్ నన్ను. నేను పుట్టిందే అనుసంధానానికి అనుకుంటా. నే ననుకొన్నది పొరపాటయితే... ఉహం-పొరపాటుకాదు.”

అతని మనసు కలతచెందింది. ఆ సాయంకాలం చదువుమీద బుద్ధి కేంద్రీకరించలేకపోయాడు.

మర్నాడు రెండుగంటలకి ఇన్సరోవ్ స్టహోవ్ ల ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఆ సమయంలో కచేరీ సావిడిలో అన్నాతో ఇంకో ఆదిడ ఉంది. ఆమె పొరుగునఉన్న పూజారి భార్య. చాలా మంచిది. గౌరవించదగింది - కాని

ఈమధ్య పోలీసుల మూలంగా కొంచెం చిక్కుల్లో పడింది. (ఒక ప్రముఖ సేనాని వెళ్ళే రోడ్డుపక్క కొలనిలో స్నానంచేయాలని ఆమెకి ఓనాడు బుద్ధిపుట్టి స్నానం చేసింది. అదీ పోలీసులతో వచ్చిన చిక్కు.)

ఇన్స్పెక్టర్ అనుగులచప్పడు వినేశనికి ఎలీనా కొయ్యబారపోయింది. కొత్తమనిషి అక్కడ ఉన్నందుకు మొదట సంతోషించింది. కాని తనతో చాటుగా ఒక్క మాటన్నా మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోతాడేమోనని అనుకునే సరికి ఆమె మనసు కుంగిపోయింది. ఇక అతను : అతనూ ఎదో మహదాందోళనలో ఉన్నట్టు, ఎలీనా దృష్టిని తప్పించుకో జూస్తున్నట్టు కనిపించాడు. “వెళ్ళిపోతున్నానని యిపుడే చెప్పేస్తాడా యేమిటి?” అనుకుంది ఎలీనా. నిజానికి అతను అన్నాను సంబోధించబోతున్నాడు, ఎలీనా దిగునలేచి కిటికీ దగ్గరకు రమ్మని పిల్చింది. ఆ ఆగంతకురాలు వారి ప్రవర్తనకు ఆశ్చర్యపడి వారికేసి చూడాలని యత్నించింది. కాని లేసుతో గట్టిగా బిగించిన ఆమె దుస్తులు కదిలినపుడల్లా గరగరలాట్టం మొదలెట్టాయి. అందుకని కదలకుండా కూర్చుంది.

“విను” అంది ఎలీనా గబగబా “నువు యెందుకు వచ్చావో నాకు తెలుసు. నువ్వేం చేయదలుచుకుందీ ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్ నాతో చెప్పాడు. విను ప్రార్థిస్తున్నా. యివాళ ఆ విషయం యెత్తద్దు. రేపు ఉదయం సాధ్యమైనంత తొందరగా, యే పదకొండుగంటలకోరా. నీతో వో నిమిషం మాట్లాడాలి” అంది ఎలీనా.

ఇన్స్పెక్టర్ అంగీకారసూచకంగా తల వంచాడుగాని మరేం మాట్లాడలేదు.

“సరే-యిక వెళ్లచ్చు...తప్పకుండా రేపు వస్తావుకదూ..”

ఇన్స్పెక్టర్ తిరిగీ తలవంచాడుగాని మాట్లాడలేదు.

“ఎలీనా, యిలారా. యీవిడ తెచ్చిన చేతిసంచీ చూడు, యె-త అందంగావుందో” అంది తల్లి.

“నేనే స్వయంగా అల్లా” అన్నది పూజారిభార్య. ఎలీనా కిటికీ దగ్గరినించి వెళ్ళిపోయింది. ఇన్స్పెక్టర్ ప్లావుగంటకంటే ఎక్కువ అక్కడ ఉండలేదు. ఎలీనా చాటుగా ఉండి అతన్ని కనిపెట్టిచూసింది.

అతను దిక్కులుచూసి ఎవర్ని పలకరించాలో తోచక లేచి చక్కా బోయాడు. అతను అమాంతం మాయమైపోయినట్టనిపించింది.

ఎలీనాకు ఆరోజు చాలా మందకొడిగా గడిచింది. అంతుపోంతూ లేనట్టున్న రాత్రి ఇంకా మందకొడిగా గడుస్తోంది. మోకాళ్లకు చేతులు చుట్టేసుకుని, వాటిమీద తల ఆనించి పక్కమీద కూర్చునేది. కిటికీదగ్గరికి వెళ్ళి ఉడికిపోతున్న నుదురు చల్లటి కిటికీ అద్దంమీద వేసినొక్కుకుంటూ అలసిపోయేదాకా ఆలోచించేది, ఆలోచించేది. ఒకటే ఆలోచన. ఆమెకు హృదయమున్నదనే జ్ఞానమే నశించింది. హృదయం రాయి అయిపోయిందో మాయమైపోయిందో! కాని తలమాత్రం బద్దలైపోతోంది. జుట్టు మండిపోతున్నట్టుంది. పెదవులు తడారిపోయాయి. “ఆ-వసాడు. అమ్మతో వెళ్ళిపోతున్నానని చెప్పలా. నన్ను మోసగించాడు... ఆండ్రి చెప్పింది నిజమేనా? సాధ్యమా? కాని తప్పకుండా వస్తానని మాటయివ్వలేదే! నన్ను వదిలి శాశ్వతంగా వెళ్ళిపోవడం నిజమేనా?” ఇవీ ఆమెను వదలని ఆలోచనలు. అక్షురాలా వదలని ఆలోచనలు. ఈ ఆలోచనలు రావడం, పోవడం, మళ్ళీ రావడం పోవడం అంటూలేదు. పొగమంచులాగా ఆమెని ఆక్రమించాయి.

“నన్ను ప్రేమిస్తున్నాడు.” ఈ ముక్కలు ఆమె తనువంతటిలో తళుక్కుమన్నాయి. చీకటికేసి తదేకదృష్టితో చూసింది. కాని ఆమె పెదవులమీద తాండవిస్తున్న చిరునవ్వును చూడడానికి అక్కడ ఎవరూలేరు. హఠాత్తుగా తలూచి, మెడవెనుక చేతులు ముడుచుకుంది. మళ్ళీ అవే ఆలోచనలు పొగమంచులావచ్చి పడ్డాయి. ఉదయం అయేముందు పడుకుందిగాని నిద్రపట్టలా. అరుణకాంతులు గదిలో ప్రవేశించాయి...

సూర్యరశ్మి మీద పడుతున్నా సిగ్గుచెందకు డా చేతులుముందుకు చాచి “ఓ - అతను నన్ను ప్రేమిస్తేనా!” అంది బిగ్గరగా.

లేచి దుస్తులువేసుకుని కిందికి వెళ్ళింది. ఇగట్లో ఇంకా ఎవరూ నిద్రలేవలా. తోటలోకి వెళ్ళింది. అక్కడి కొంగ్రొత్తనం, ప్రశాంతత, పక్షుల కలరవం, వికసితపుష్పాలు చూసేసరికి ఎదో తెలీని భయంవేసింది. ‘అదేనిజమైతే నాకంటే అదృష్టవంతురాలు యీ ప్రపంచంలో యెక్కడుంది?’ కాని అది నిజమేనా? అనుకుని తిరిగి తనగదికి వెళ్ళింది. ఎదోవిధగా పొద్దు పుచ్చాలని దుస్తులు మార్చుకోడం మొదలెట్టింది. కాని చేతుల్లోనించి జారి

పోయాయి. అద్దముందు అలా అర్ధనగ్నంగా కూర్చునేశాంది. ఇంతలో పలహారానికి పిలుపువచ్చింది కిందికి వెళ్ళింది ముఖం పాలిపోయి ఉండడం తల్లి కనిపెట్టి అంది : “ఇవాళెంత ముద్దుస్తున్నావ్!” మళ్ళీ ఎగాదిగా చూసి ‘ఈ బట్టలు సరిగ్గా నీకు తగినట్టున్నాయి. యెవరిమెప్పున్నాటోందాలంటే యివే వేసుకుంటూ వుండు’ అంది. ఎలీనా జవాబు చెప్పకుండా ఓమూలకూర్చుంది. తొమ్మిదికొట్టింది. పదకొండింటికి ఇంకా రెండుగంటలుంది. ఎలీనా ఓపుస్తకం తీసుకుని చూసింది. పుస్తకం మూసేసి అల్లిక మొదలెట్టింది. అదీ ఆపేసి మళ్ళీ పుస్తకం తీసింది. చివరికి ఇంటిముందు వందసార్లు పచార్లుచెయ్యాలని నిశ్చయించుకుని పచార్లు ప్రారంభించింది. అన్నావాసిలెన్నా ఒక్కతే పేకాడుతోంది. చాలాసేపు గడిచింది. ఎలీనా గడియారంకేసి చూసింది. ఇంకా పదే కాలేదు. షూబిన్ వచ్చాడు. అతనితో మాట్లాడదామనుకుంది. కాని తుమాపణకోరింది. ఎందుకు కోరిందో ఆమెకే తెలీదు. తుమాపణ కోరడానికి పడ్డ శ్రమకి కాకుండా అన్న ప్రతిమాటా ఆమెకి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. షూబిన్ ఆమెకేసి వంగాడు. వెక్కిరిస్తాడనుకొని తలపైకెత్తి చూసింది. కాని విచారంగా, స్నేహపాత్రంగా ఉంది అతనిముఖం. చిరునవ్వు నవ్వింది. అతనూ చిరునవ్వు నవ్వి మాట్లాడకుండా చక్కాబోయాడు. అపుదామనుకుంది కాని ఏమని ఆపాలా తోచలా ఎలాగైతేనేం పదకొండు కొట్టింది ! నిరీక్షించింది ! నిరీక్షించింది ! ఇంకేమీ చేయలేకపోయింది. అలాచించడమే మానేసింది. హృదయం గబగబా, గబగబా కొట్టుకోసాగింది. కాలం గబగబా గబగబా పరుగెత్తుతోంది. పావుగంట, అర్ధగంట, ముప్పావుగంట గడిచింది. ...ఉలిక్కిపడి గంటలువింది. గడియారం పన్నెండుకొట్టలా, ఒంటి గంట కొట్టింది. ‘రాడు చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోతాడు!’ అనుకుంది. ఈ భావం చర్రున తలకెక్కింది. ఈ భావంతోపాటు రక్తంకూడా చర్రున తలకెక్కింది. ఊక్కిరిబిక్కిరై నిట్టూర్పు విడవాలనుకుంది...గదిలోకి పరిగెత్తు కెళ్ళి ముఖం మీద చేతులుపెట్టుకొని పక్కమీద పడిపోయింది.

అరగంటవరకూ ఎక్కడా చలనంలేకుండా పడుకుంది. కన్నీళ్ళు వేళ్ళసందుల్లానించి తలగడమీదికి ప్రవహించాయి. చట్టన లేచి కూర్చుంది. ఆమెలో ఎదో విచిత్రం జరిగింది ! ముఖకవళిక మారిపోయింది. కన్నీళ్ళు వాటంతట అవే ఇంకిపోయాయి. కళ్ళు వెలిగిపోతున్నాయి. కనుబొమలు ముడిచి పెదపులు నొక్కుకుంది. ఇంకో అరగంట గడిచింది. ఆఖరిసారి వింది. ఆమెకు చిరపరిచయమైన స్వరమేనా అది ?...లేచి హాటుపెట్టుకుని బుజాన జుబ్బావేసుకుని ఎవరికంటా బడకుండా ఇంట్లోనించి చల్లగా బయట పడి పెద్దపెద్ద అంగలువేసుకుంటూ బెర్నీస్ ఇంటిదారి నే బయలుదేరింది.

౧౮

త్రలవంచుకుని ముందువై పే నూటిగా దృష్టి సారిస్తూ ఎలీనా నడుస్తోంది. ఆమె భయపళ్ళేదు. తాను చేస్తున్న పని వివేకవంతమేందా కాదా అని అలోచించలేదు. ఇంకోమారు ఇన్స్పెక్టర్ని చూడడమే ఆమె వాంఛ. కారుమేఘాలు సూర్యుని కప్పివేశాయి. గాలి బొంబుమని వీస్తోంది. దున్నులు గాలికి అటు ఇటు ఎగురుతున్నాయి. దుమ్ము హఠాత్తుగా లేచి ఇనప సంభంలాగా రోడ్డువెంట పరుగెడుతోంది - కాని ఇవేమీ ఆమె గమనించలేదు ... పెద్ద పెద్ద వానచినుకులు పడ్డాయి. వాటినీ గమనించ లేదు. తర్వాత తర్వాత చినుకులు క్రమంగా ఇంకా పెద్దవైనాయి. మెరిసింది. ఉరిమింది. ఎలీనా అగి నలువంకలా చూసింది. అదృష్టవశాత్తూ దగ్గిరలోనే ఓ పాడుపడ్డ బావిమీద పడిపోయిన పాతగుడి కనిపించింది. గుళ్ళోకి పరుగెత్తి వసారాలలో కూర్చుంది. కుండపోతగా వర్షం కురుస్తోంది. ఆకాశం ఎక్కడా కనిపించడంలా. నిస్పృహతో వత్తుగాపడుతున్న వానచిను కులకేసి చూసింది. ఇన్స్పెక్టర్ని చూడగల్గుతాననే ఆశాంకురం అంతరించింది. ఓ ముసిలిముష్టిది గుళ్ళోకివచ్చి వణుకుతూ నమస్కరించింది. మూలుగుతూ, మేక్కుతూ బావిపక్కన చప్తామీద కూర్చుంది. ఎలీనా జేబులో చెయ్యి పెట్టుకుంది. అలా ఎలీనా జేబులో చెయ్యి పెట్టుకోవడం ముసిలిది చూసింది. ఇప్పుడు ముడతలుపడి పాలిపోయిన్నా ఒకప్పుడు చాలా అందంగా ఉన్న ఆ ముసిల్మాని మొహం వికసించింది. 'దండం, అమ్మా దండం' అని ప్రారంభించింది. కాని ఎలీనా పర్స జేబులోలేదు. ముసిలిది చెయ్యిచాచింది.

“నా దగ్గిరేం డబ్బులేదు. యిదిగో యిది తీసుకో. యెందుకైతే నా పనికొస్తుంది.” అని జేబురుమాలా ఇచ్చింది ఎలీనా.

“యీ జేబురుమాలా నేనేం జేసుకోనమ్మా. సరే - పోనీ మా మనవ
రాలికి పెళ్ళినాడు చదివిస్తాను. నువ్వు చల్లగా వర్ధిల్లాలి” అంది ముసిలి.

మళ్ళీ పెద్దగా ఉరిమింది.

“క్రీస్తుదేవుడు మనల్ని రక్షించుకాక” అని గొణిగి ముమ్మారు
నమస్కరించి కొంచెం అగి అన్నది : “నిన్నిదివరకు చూసాననుకుంటానమ్మా,
చర్చిలో నాకు ముష్టిపెట్టింది నువ్వు కాదూ?”

ఎలీనా ఆమెని పరీక్షగా చూసి గుర్తుపట్టింది.

“ఆ - నేనే. ‘విచారంగా వున్నావేం?’ అని అప్పుడు నను అడిగావు
గదూ!”

“ఔను. అడిగానమ్మా, అడిగా. నిన్ను బాగా యెరుగుమను.
యిప్పుడూ విచారంగా వున్నట్టే కనిపిస్తున్నావు. నీ రుమాలు కన్నీళ్లతో
తడిసిపోయింది కూడా. ఓ - పడుచు పిల్లలకి యెప్పుడూ యిలాంటి విచారాలే.
విచారాలే.”

“యేమిటా విచారం, అవ్వా?”

“యేమిటా? నాబోటి ముసిలిముండ మాటల్లో మీకు నమ్మక
ముంటుందా తల్లీ! నీ కెందుకు విచారంగా వుందో నాకు తెలుసు. నువ్వొక్క
దానివే గాదు యిలా విచారపడుతోంది! నా పడుచుతనంలో నేనూ
యిలాంటి అవస్థలేపడ్డా. ఔను. నామీద దయజూపినందుకుగాను వొక్క
మాట చెబుతా నీను. యెవరైనా మంచివాడూ, నిలకడైనవాడూ దొరికితే
వాణ్ణి అంటిపెట్టుకుని వుండు. ఘట్టిగా అంటిపెట్టుకొని వుండు. ఆ-అలా
జరిగితే సరే మంచిదే. అలా జరక్కపోతే భగవంతుడియిచ్చ అలావుందన్న
మాట...యెందుకూ ఆశ్చర్యపోతూ చూస్తావు? నేను సోదిచెప్పేదాన్నీ.
నీ విచారాన్నంతా దిగదీసేయమంటావా? తీసేస్తాను. యిక నీకు విచార
మంటూ వుండదు. చూడు, వాన యేవంతజోరుగా పడుతున్నట్టు లేదు.
నువ్వింకా కాసేపు ఆగు. నేనుమాత్రం వెళ్ళిపోతా. వాన్లోతడవడం నాకిదేం
మొదటిసారా? దుఃఖాలువస్తాయి, పోతాయి. కాని వాటి చాయలేం
మిగలవ్. ఈ ముక్కలుమాత్రం మర్చిబోకు. భగవంతుడు నిమిరిస్తాడులే
అమ్మా!”

ముసిలిదిలేచి గుడిబయటికి వెళ్లి తూలుతూ తన దోవనుతాను పోయింది. ఎలీనా ఆమెని అబ్బరంగామాసి 'యేవిటిదీని అర్ధం' అని గొణుక్కుంది అనాలోచితంగా.

వాన క్రమేపీ తగ్గిపోసాగింది. ఒక క్షణం సూర్యుడు గోచరించాడు. ఎలీనా గుళ్ళొంచి వెళ్ళిపోదామనుకుంటోంది.....హఠాత్తుగా గుడికి నాలు గడుగుల దూరంలో ఇన్సరోవ్ కనిపించాడు. కుడితీనీ దగ్గిరగాలాక్కుని ఆమె వచ్చినబాటవెంట వెడుతున్నాడు. ఇంటికి తొందరగా చేరుకోవా లనట్లుగా ఉంది అతనివైఖరి. పడిపోకుండా మెట్లపక్క ఉన్న చువ్వలు పటుకుని అతన్ని పిలవాలని చూసింది. కాని మాటపెగిలి బైటికిరాలేదు.

...ఇన్సరోవ్ తలెత్తకుండానే వెళ్ళిపోయాడు.

“డిమిట్రీ నికనరోవిచ్ !” అని ఎట్లాగయితేనేం అనగల్గింది. ఇన్సరోవ్ టపీమనిఅగిపోయి, చుట్టూచూశాడు. మొదట ఆమెని గుర్తుపట్టలా. వెంటనే దగ్గిరికివెళ్ళి “నువ్వా! నువ్వా! యిక్కడా?” అన్నాడు బిగ్గరగా.

మాట్లాడకుండా ఆమె గుళ్ళోకి వెళ్ళింది. అతను ఆమెపెనకాలే వెళ్ళాడు.

“నువ్వా! యిక్కడా!” అని మళ్ళీ అడిగాడు.

అప్పటికీ ఆమె మాట్లాడలేదు. అతనికేసి తదేకదృష్టితో, కాంక్షతో చూసింది. అతను కిందకుచూశాడు.

“మాయంటిదగ్గిర్నించేనా రావడం?” అని అడిగింది.

“ఉహూ-మీ యింటిదగ్గిర్నించికాదు.”

“కాదూ?” అని చిరునవ్వు నవ్వాలని ప్రయత్నించింది.

“ఒహో - యీవిధంగానే చేసిన వాగ్దానాలు నిలబెట్టుకుంటావన్న మాట! నీకోసం పొద్దున్నంతా కాచుక్కుచున్నా.”

“ఎలీనా నికొలయెవ్నా. అటువంటి వాగ్దానం నిన్న నేనేం చేయలేదే!”

ఎలీనా చిరునవ్వు నవ్వాలని యత్నించి మొహం తుడుచుకుంది. ఆమె మొహం, చెయ్యి, రెండూ పాలిపోయిన్నాయి.

“సరే-మాతో చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోదామనుకున్నావు కదా!”

“ఆ-” అన్నాడు ఇన్నోవ్ ఖచ్చితంగా. స్వరం కర్కశంగావుంది.

“యేటి : మనిద్దం : లిసి మాట్లాడుకున్నమాటలు, మన స్నేహం అంతా మరచేబోయి యిక్కడ నిన్ను కలుసుకోవొకపోతే” స్వరం చిగింపు. ఒకనిపై మరొకని అం. “అలానే వెళ్ళిపోయేవాడిని కదూ! ఆఖరికి కనిపించే చేయకుండానే. నీ మనసు కేం కష్టపడవేసినా కాదుకదూ!”

ఇన్నోవ్ మొదటి తిప్పుకుని “ఎలీనా! అలా అనకు. నేనెం సంకోచంగా ఉన్నానుకున్నావా? నామాట నమ్ము. యీ నిర్ణయం తీసుకోవడానికి యెంతో ప్రయాసపడవలసివచ్చింది. నేనెందుకు యిలా నిర్ణయించుకున్నావో నీకు తెలిస్తేనా!” అన్నాడు.

“నువ్వే దుకు వెళ్ళిపోతున్నావో తెలుసుకోవాలని నాకేంలేదు.” అని అడ్డం వచ్చింది, భయపడుతూ భయపడుతూ. “యిలా జరగవలసివుంది. మనం విడిపోవాలి. వూరికే నువ్వు స్నేహితుల్ని నొప్పించవు. కాని స్నేహితులు యిలానే విడిపోవారా? మనం స్నేహితులం. కామా?”

“మనమేం స్నేహితులం కాం.”

“యేమన్నావూ?” అమె చెక్కిళ్ళు ఎర్రబారాయి.

“మనం స్నేహితులం కాకపోవడంవల్ల కాదు, నేను వెళ్ళిపోతున్నది. చెప్పదలచుకోనిమాటలు వెళ్ళగొక్కుంచకు.”

“నువ్వు దాపరికంలేకుండా నాతో మాట్లాడేవాడివే! జ్ఞాపకముందా?” అని సౌమ్యంగా అధిక్షేపించింది.

“అవును. అప్పుడు దాపరికంలేకుండా మాట్లాడేవాణ్ణి. అప్పుడు దాయదానికేంలేదు. కాని యిప్పుడు...”

“కాని యిప్పుడు యేం వచ్చిందే?” అని అడిగింది ఎలీనా.

“కాని యిప్పుడు... కాని యిప్పుడు నేను వెళ్ళిపోవాలి శెలవు.”

ఇన్నోవ్ గతక ఆ సమయంలో ఎలీనాకేసి చూసి ఉన్నట్టయితే తన మొహం విచారగ్రస్తమై నల్లబడ్డకొద్దీ అమె మొహం వికసిస్తోందని గమనించేవాడు. కాని అతను నేలకేసి దృష్టినిపెట్టాడు.

“సరే-శెలవు. డిమిట్రీనికనరోవిచ్! యెలానో కలుసుకున్నాంగా. చెయ్యన్నా యిలాయియ్యి” అంది.

ఇన్సరోవ్ చెయ్యి జాపాడు.

“ఉహూ-అదీ యియ్యలేను” అని మళ్ళీ మొహం తిప్పకున్నాడు.

“యియ్యలేవా?”

“ఉహూ-శెలవు”

గుమ్మంకేసి బయలుదేరాడు.

“వొక్కనిమిషంఅగు. నేనంటే నీకుభయమల్లేవుగదే?...నీకంటే నాకే ధైర్యంయెక్కువ” అంది. ఆమెశరీరమంతా వణికిపోయింది. “నేనిక్కడ యెందుకున్నానో చెప్పనా? చెప్పనా? నేను యెక్కడికి వెళుతున్నానో నీకు తెలుసా?” అంది.

అతను ఆశ్చర్యంతో ఆమెకేసి చూశాడు.

“నినుచూడడానికి వెళుతున్నా.”

“నన్నా?”

ఎలీనా ముఖం చేతుల్తో కప్పకుంది.

“నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాననేమాట నానోటంట వెళ్ళగక్కించ ధల చావా? ఊ-చెప్పేశా?” అంది మెలమెల్లగా.

“ఎలీనా?” అని బిగ్గరగా అన్నాడు. ఇన్సరోవ్.

మొహంమీదనించి చేతులుతీసేసుకుని తేరిపారజూచి అతని వక్షః స్థల మీద వాలిపోయింది.

ఏమీ మాట్లాడకుండా ఆమెను దగ్గరగా తీసుకున్నాడు ఇన్సరోవ్. ఆమెను ప్రేమిస్తున్నానని చెప్పడం అవసరమనిపించలా. ‘ఎలీనా’ అన్న ఆ అరుపు. అమాంశంగా అతనితనువంతటిలోకలిగినమార్పు, ఎంతోవిశ్వాసంతో ఆమెఅనుకున్న వక్షఃస్థలం ఉబుకుతబుకులూ, ఆమెజుట్టును తాకిన చేతివేళ్ళ కొనలూ - ఇవన్నీ అతనిప్రేమను వెల్లడించాయి. అతనేమీ మాట్లాడలేదు. ఆమెకూడా పలకరించలేదు. ‘యిక్కడేవున్నాడు. నన్ను ప్రేమిస్తున్నాడు. యింకేంకావాలి?’ అనుకుంది. పరమానందంలోని ప్రశాంతతా, నిశ్చల ఆశ్రయంలోని ప్రశాంతతా, లక్ష్యసిద్ధిలోని ప్రశాంతతా, మృత్యుదేవతకు కూడా అర్థం, సౌందర్యం గోచరింపజేసే పవిత్ర ప్రశాంతత ఆమెను ముంచే తీవ్రతాయి. ఆమెకి కావలసిందంతా లభించింది. అందుకే ఏమీ

కోరలేదు. 'సోదరా, మిత్రమా, ప్రియతమా!' అని చెవిలో అన్నది. తన వక్షంగా కొట్టుకుంటూ, ఎంతో మధురంగా కరిగిపోతున్న హృదయం అతనిదో తనదో ఆమెకే గ్రాహ్యంకాలేదు.

జీవితాన్నంతటినీ తనకు సమర్పించిన ఆయువతిని తన బలీయ బాహువులతో పట్టుకుని కదలకుండా మెదలకుండా అలానా నిల్చున్నాడు ఇన్స్పెక్టర్. తన చక్షుమీద ఓ కొంగ్రొత్త మధురిమ, అపార మధురిమ ఉందనే చైతన్యం కల్గింది. కృపా, మాటలకందని కృతజ్ఞతా అతని కటిక గుండెను ఛేదించివేశాయి. ఎన్నడూ కన్నీళ్ళు ఎరగని వాడికి కన్నీళ్ళు ప్రవహించాయి.

కాని ఎలీనా ఏడవలేదు. 'సోదరా, మిత్రమా, ప్రియతమా !' అని మాత్రం పదేపదేఅంది.

పావుగంట ఆయినాక ఆమెను వదలకుండానే

“నేను వెళ్ళినచోటికల్లా నాతో వస్తావా?” అని అడిగాడు

“యెక్కడికై నాసరే - భూమి చివర కై నాసరే వస్తాను. నువ్వెక్కడ వుంటే నేనూ అక్కడే వుంటాను.”

“భ్రమ పట్టలేదుగదా ! మీ తలిదండ్రులు మన వివాహానికి వొప్పకోరు. తెలుసా ?”

“నేనేం భ్రమపట్టలేదు. మా తలిదండ్రులు వొప్పకోరనీ తెలుసు.”

“నేను బీదవాణ్ణి, చిల్లిగవ్వయినా నాదగ్గిరలేదు. తెలుసా ?”

“ఆ - తెలుసు.”

“నేను రష్యన్ నుకాను. నా జీవితపరమావధి అంతా రష్యాబైటనే. నీ దేశంతో, నీ వారితో, బంధనాలు తెంచేసుకోవాల్సింది వుంటుంది. తెలుసా ?”

“తెలుసు. తెలుసు !”

“నేను ఓ మహత్కార్యానికి - క్లిష్ట, కృతజ్ఞతారహిత మహత్కార్యానికి - నా జీవితం అంకితంచేశాను. నువు అపాయాలను యెదుర్కోవాలని రావడమేకాదు, అవమానాలకూ, కష్టాలకూ గురికావలసివస్తుంది. తెలుసా.”

“ఆ-నాకు అంతా తెలుసు...నిను ప్రేమిస్తున్నా. అంతే.”

“పాత అలవాట్లన్నీ వదులుకోవాల్సి వుంటుంది. అక్కడ, కొత్తవారి మధ్య వొంటరిగా కష్టపడి పనిచేయాల్సి వుంటుంది.”

అతని నోటిమీద ఆమె చెయ్యివేసి అంది :

“నిను ప్రేమిస్తున్నా, ప్రేయతమా !”

ఎర్రబారిన ఆమె సున్నితహస్తాన్ని ఆప్యాయంగా అతను ముడతలు కున్నాడు. ఆమె చేతిని వెనక్కి లాక్కోలేదు. అతను ఎలా ముద్దులవర్షం కురిపిస్తున్నాడో పసిపిల్లలా, ఉల్లాసంతో, జిజ్ఞాసతో కనిపెట్టి చూసింది.

హఠాత్తుగా సిగ్గుపడి అతనివక్షంలో మొహం దాచుకుంది.

మృదువుగా ఆమె తలయెత్తి కళ్ళల్లోకి తదేకదృష్టితో చూస్తూ అన్నాడు :

“నా భార్యది, పెద్దలసాక్షిగా, దైవసాక్షిగా నా భార్యది...”



౧౯

ఓగంట తర్వాత ఎలీనా ఓచేత్తో హాటూ, ఓచేత్తో జుబ్బాపట్టుకుని కచేరీకి వెళ్ళిపోయింది. చప్పిడి కాకుండా ప్రవేశించింది. జుట్టు కొంచెం చిందర వందరగా ఉంది. చెక్కిళ్ళు కొద్దిగా ఎర్రబారున్నాయి. పెదవులమీద మందహాసం ఇంకా తాగడవిస్తూనే ఉంది. సగం మూసుకున్న కళ్ళు కూడా మందహాసంచేస్తున్నాయి. బాగా అలిసిపోయి ఆమె కదలలేకపోతోంది. ఆ అలసట ఆమెకి సమ్మోదంగానే ఉంది. ఆ అలసటేగాదు ప్రతీదీ ఆమెకి సమ్మోదంగానే ఉంది. ప్రతివారూ కరుణాశీలులుగా ప్రేమపాత్రులుగా ఆమెకి కనిపించసాగారు. యువార్ ఇషనోవిచ్ కిటికీ దగ్గర కూర్చుని ఉన్నాడు. అతని దగ్గరికి వెళ్ళి బుజంగి మీద చెవ్చేసి ఆవలించి వొళ్ళు విరుచుకుంది. ఎందుకో గాని నివ్యాపణోలేకపోయింది.

“యెందుకు నివ్యాపణున్నావు?” అని యువార్ అడిగాడు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ.

ఏం చెప్పాలో ఆమెకి తోచలేదు. యువార్ ని ముద్దు పెట్టుకోవాలని పించింది.

“బుడంగ్” అన్నది ఎలాగైతేనేం.

యువార్ కనుబొమలు కాసంతైనా ఎత్తకుండా ఆమెకేసి ఆశ్చర్యంతో చూడసాగాడు. హామీ, జుబ్బా అలిసిమీద పదేట్టు ఎలీనా వదిలేసింది.

“యువార్ ఇషనోవిచ్? అలిసిపోయావు. నిద్ర మంచుకొస్తోంది.” అని అతనిపక్కన ఉన్న పవకకుచ్చిలో పడుకుని తిరిగి నవ్వనారంభించింది.

“హూం” చేతివేళ్లు ఆడిస్తూ విచారంతో మూలిగి యువార్ అన్నాడు:
“ఆ-యేవిటంటే...ఆ...”

ఎలీనా చుట్టూచూసి అనుకుంది : “తొందరలోనే వీటన్నిటినీ వదిలి
పెట్టి కదిలిపోవాలి అనుకుంది. చిత్రం ! నాకేం భయంవేయడంలేదు. అను
మానం వేయడంలేదు. పశ్చాత్తాపం కలగడంలేదు. కాని పాపం ! అమ్మని
తలుచుకుంటే బాలేస్తుంది.”

ఆమె మనోధిక్యం ఇందాకటి గుడి ప్రత్యక్షమైంది. అతని గొంతు
విన్నించింది. అతని బాహుబంధంలో చిక్కుకున్నట్లునిపించింది. హృదయం
ఆనందిస్తున్నట్టు, ఆ ఆనందంతో అలిసిపోయినట్టు, ఉంగి. గుళ్ళో కనిపించిన
ముసిలిది జ్ఞప్తికివచ్చి “నా దుఃఖాన్ని తీసివేసివల్లుంది” అనుకుంది.
“ఒహో, యేమానందం ! యే మానందం ! యింత ఆనందానికి తగినదాన్ని
కాకిపోయినా, యే మానందం ! హఠాత్తుగా యిదంతా యెలా జరిగి
పోయింది.” ఇంకా కొంచెం ఆలోచించి ఉంటే మధుఃమధుర కన్నీటి
ధారకు లోనైయ్యేదే. నవ్వు మూలంగా కన్నీళ్ళు ఆపుకో గలిగింది.
ఆ పడక కుర్చీలో ఎలా పడుకున్నా సహపాయంగానే ఉన్నట్టు,
ఉయ్యాలలో పడుకుని సుగురున్నట్టు భావించింది. ప్రతి కదలకలో
మాంద్యం, సౌమ్యం ఉట్టిపడుతున్నాయి. పూర్వపు తత్తాపాటూ,
తొందర ఏమైపోయినాయో ! జోయా గదిలోకివచ్చింది. అంత అంద
మైన మహాన్ని ఎన్నడూ తాను చూడలేదని అనుకుంది ఎలీనా.
అన్నా కూడా వచ్చింది. ఎలీనా మహానేదన పాలైంది. అయితేనేం తల్లి
నుదిటిమీద, నెరిసిపోయిన ముంగురులకింద ఎంతో అప్యాయంగా ముడ్చుకు
కుని తనగదిక వెళ్ళిపోయింది. ఆ గదిలో ప్రతివస్తువు ఆమెని చూసి మంద
హాసం చేస్తున్నట్లునిపించింది. విజయ, నిమ్రతాభావాలతో పక్కమీద
కూర్చుంది. ఆ పక్కమీదే మూడుగంటలకతం ఎంత బాధపడింది !

“అయినా అతను నన్ను ప్రేమిస్తున్నాడని అప్పటికే నాకు తెలుసు.
అ - అంతకుముందుకూడా ... ఉహూ - పాపిష్టి ఆగోచన !... నీవు
నా భార్యవు!” అని గొణుక్కుని ముహూర్తేతులతో కప్పకొని మోకాళ్ళ
మీద వారింది.

సాయంకాలానికి ఆమె భావాలు ఇంకా తీవ్రరూపం తాల్చాయి.
తొందరలో ఇన్స్పెక్షన్ చూడడం పడ దనేభావం ఆమెని కుంగదీసింది.

బెర్నసీవ్కి అనుమానం కలగకుండా అతనితో కలిసి ఉంటూ మెలగడం సాధ్యంకాదు. అందుకని ఈ కింది ఏర్పాట్లు చేసుకున్నారు: ఇన్స్కోప్ మాస్కోవెల్కిపోయి శరత్కాలంలోగా రెండుమూడుసార్లు వారినిమాట్లాడి రావడం; ఇక ఎలీనా తరుచు ఉత్తరాలు రాస్తుండేట్టు, వీలైతే కంట్రోల్ పూర్వం రహస్యంగా కలుసుకుంటూ ఉండేట్టు. ఇవీవారి ఏర్పాటు. టీకి కచ్చేరీ సావిడిలోకి ఎలీనా వచ్చింది. కుటుంబంలో వారంతా అక్కడ కనిపించారు. షూబిన్ కూడా అక్కడే ఉన్నాడు. ఆమె వచ్చిరావడంతో షూబిన్ పరిశోధనా దృక్పథాలు పరిపాడు. పూర్వం మాదిరిగానే స్నేహంగా అతనితో మాట్లాడుదామనుకుందిగాని అతని లోమాపులకు, అవి తనలో రేపే ప్రతిక్రియకు భయపడిపోయింది. రెండువారాల పై చిలుకునించీ తనజోలికి షూబిన్ రాకపోవడానికి కారణ మెదో ఉందని ఊహించింది. అంతలో బెర్నసీవ్ వచ్చి చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయినందుకు తుమాపణ చెప్పుకుంటూ ఇన్స్కోప్ పంపిన అభివందనాలు అన్నాకు వినిపించాడు. ఆ రోజున ఇన్స్కోప్ పేరు ఎలీనా వినడం అదే మొదటిసారి. ఆమెకు స్పష్టమైంది. అంత మంచి స్నేహితుడు హఠాత్తుగా వెళ్ళిపోయినందుకు విచారం తెలుపుదామనుకుందిగాని మోసపుమాటలు మాట్లాడడం ఆమెకి చేతగాలా. కదలకుండా మెదలకుండా కూర్చుంది. అన్నామాత్రం నిట్టూర్చింది, విచార పడింది. ఎలీనా బెర్నసీవ్ పక్కన అట్టే ఉండాలని యత్నించింది. బెర్నసీవ్కి వాళ్ల రహస్యం కొంతవరకు తెలుసు. అయినా అతనంటే ఆమెకి భయంజేయలా. పరిశోధనా దృక్పథాలు ఇంకా పరుపుతున్న షూబిన్నించి తప్పించుకుంటానికి బెర్నసీవ్ని ఆశ్రయం చేసుకుంది. సాయంకాలమైన కొద్దీ బెర్నసీవ్ కూడా ఆందోళన చెందసాగాడు. ఎలీనా ఇంకా కుంగిపోతుందని భావించాడు. కాని అలా జరగలేదు. ఇంతలో అదృష్టవశాత్తూ లలితకళలమీద షూబిన్ బెర్నసీవ్లు చర్చ ప్రారంభించారు. ఎలీనా దూరంగా కూచుని కలలో వింటున్నట్టు వారి మాటలు వింటోంది. క్రమేపీ వారేకాదు. ఆ గది, ఆ గదిలోని సమస్తమూ కరిగిపోయి ఆ కలలో కలిసిపోతున్నట్టు ఆమెకు అనిపించింది. బల్లమీది టీపాయి, యువార్ ఇవనోవిచ్ పొట్టివేస్తుకోటూ, జోయా గోళ్లు, గోడమీది కొన్స్టాంటిన్ పావ్లోవిచ్ ప్రభువు చిత్రపటం, అవన్నీ ఆమెనించి దూరదూరంగాపోయి, మసక

మనకే చివరకు అంతగ్రానమయ్యాయి. వాటిమీద ఎలీనాకు జాలేసింది. అంతే “వీరంతా యెందుకూ జీవించడం” అనుకుంది.

“నిద్ర వస్తోందా, లెనోచ్చా” అని అడిగింది తల్లి. కాని తల్లి ప్రశ్న ఎలీనాకు వినపడనేలేదు.

“కొంతవరకు సమర్థనీయమైన సూచన...” అన్న షూబిన్ మాటలు హఠాత్తుగా ఎలీనాను ఆకర్షించాయి. “అటువంటి సూచనే యింపుగా వుంటుంది. సమర్థనీయమైన సూచన నిరాశ గొల్పుతుంది. అది క్లృప్త సవమత విరుద్ధం. సమర్థనీయంకాని సూచన ఉదాసీనత కల్గిస్తుంది. వట్టి చిహ్నపితనంగా వుంటుంది. కొంతవరకు సమర్థనీయమైన సూచన - నీకు కోపం కల్గిస్తుంది. వొళ్ళు మరచేట్టు చేస్తుంది. చూడు, మనలో వొకరిని ఎలీనా ప్రేమిస్తోందని అన్నాననుకో, యిది యేవిధమైన సూచన?”

“ఆ - మానీయర్ పాల్ ! నీ మాటలవల్ల నాకెంత కోపం వస్తుందో చూపించాలని వుంది. కాని చూపించలేను. పూర్తిగా అలిసిపోయా.” అంది ఎలీనా.

“అలాగయితే వెళ్ళి పడుకో” అన్నది అన్నా.

సాయంకాలంపూట కాసేపు కునుకుదీయడం ఆమెకి అలవాటు. అందుకని ఇతరనికూడా నిద్ర పొమ్మని ప్రోత్సహించడం ఆవిడకి ఆహ్లాదంగా ఉంటుంది.

“రా, ముద్దిచ్చి వెళ్ళిపడుకో. ఆండ్రీపెట్రోవిచ్ నిను క్షమిస్తాడులే.”

ఎలీనా తల్లిని ముద్దెట్టుకుని, అందరికీ వంగి నమస్కరించి గదివిడిచి వెళ్ళింది. షూబిన్ గుమ్మందాకా ఆమెని అనుసరించి గుమ్మంలా “ఎలీనా నికొలయెవ్నా, నువు మానీయర్ పాల్ ని కాలక్షింద నిర్దాక్షిణ్యంగా తొక్కేయ గలవు. అయినా మానీయర్ నిను ఆశీర్వాదిస్తున్నాడు. నీ చిన్నిపాదాలను, అవి ధరించే పాదరక్షల మడమలను ఆశీర్వాదిస్తున్నాడు” అన్నాడు.

ఎలీనా బుజాలు ఎగరవేసి ఇష్టంలేకపోయినా చేతిని - ఇన్స్కోప్ ముద్దిడుకున్న చేతిని మాత్రంకాదు - అందిచ్చింది. తర్వాత తన గదికివెళ్ళి దుస్తులు తీసేసి పండుకుని చంటిపిల్లలుకూడా ఎరగనంతటి గాఢనిద్ర పోయింది. జబ్బుచేసి కోలుకొన్నాక పక్కన తల్లి కూర్చుని తేరిపారజూస్తూ సక్రమ ఉచ్చాపనిశ్వాసాలు వింటూంటే, నిద్రపోయే పసిపిల్లలాగా ఎలీనా నిద్రపోయింది.

“ప్రేక్షణం నా గదిలోకిరా” అన్నాడు షూచిన్, అన్నావాసిలేవ్నా దగ్గర బెర్నెసీవ్ శెలవుతీసుకోగానే. ‘నీకు చూపించాలిసిందివుంది.’

బెర్నెసీవ్ అతనితో గదిలోకివెళ్ళాడు. అక్కడ చిన్నచిన్నవిగ్రహాలు, అగ్ధాకృతి విగ్రహాలు, పూర్తిగాని విగ్రహాలు తడిగుడ్డలతో చుట్టబడి గది నాలుగుమూలలా ఉండండగ జూచి చకచకై,

“ఉం-బోలేడెంత పనిచేశానన్నమాట.” అని వ్యాఖ్యానించాడు.

“యెవోవొక పనిచేయాల్సిగా!” అని జవాబిచ్చాడు షూచిన్. “వొకవిషయంలో ఆదృష్టం పట్టకపోతే, యింకోదేవో చూసుకోవాలిగదా! పైగా నేను కార్మికన్ లాంటివాణ్ణి. నాకు శుద్ధకళలమీద మీదకంటే ప్రతీకారమిదే ఆసక్తి యెక్కువ.”

“నీ మాటలు నాకేం అర్థంకావడంలా” అన్నాడు బెర్నెసీవ్.

“కాస్త ఆగు, నువ్వే చూస్తూవుగాని యిదిగో చూడు! నా ఉత్తమ మిత్రుడు! మహాపకారి! ప్రతీకారం నెం 1.”

షూచిన్ ఒక పొట్లం ఊడచీసాడు. ఇన్సరోవ్ అగ్ధాకృతి విగ్రహం కనిపించింది. ఆ విగ్రహం అద్భుతంగా, అచ్చంగా ఇన్సరోవ్ లానే ఉంది. సూక్ష్మ సూక్ష్మ వివరాలతో ఆకృతిని షూచిన్ బాగాపట్టుకొచ్చాడు.

ఆముహూంలో తీవి, నిమ్మపట్టం, ఉదారతా, ధైర్యస్థయిర్యాలు ప్రస్ఫుటమవుతున్నాయి. బెర్నెసీవ్ సంతోషంతో పొంగిపోయాడు.

“బతే పసందుగావుంది ! అభివందనాలు. ప్రదర్శనానికి పంపడానికి బహుయోగ్యంగా వుంది. యింత గొప్పవిగ్రహాన్ని ప్రతీకారం అంటా వేమిటి ?”

“యెందుకంటే, యీ గొప్పవిగ్రహాన్ని ఎలీనాకు పుట్టినరోజు పండగ నాడు బహుకర్తృమనుకుంటున్నా. దింట్లోవున్న వ్యంగ్యం అర్థమేందా?... మనమేం గుడ్డివాళ్ళేగాం. మనచుట్టూ యేం జరుగుతోందో కనిపెట్టగలం. కాని మనం పెద్దమనుషులం. పెద్దమనుషులం లాగానే పగతీర్చుకుంటాం.”

“చూడు” అన్నాడు మళ్ళీ షూబిన్ ఇంకోపొట్లం విప్పకూ, “శిల్పికి అనునాతన రసవాదం ప్రకారం అన్నివిధాలైన పశులక్షణాలుంటాయనీ యీ పశులక్షణాల్ని యెదో గొప్పశిల్పంలో వెలువరిస్తాడనీ గనునిస్తే, యిదిగో, విగ్రహం నెం 2. మేం యీ నెం 2 విగ్రహాని తగూరుచేసి పెద్దమనిషిలా కాకుండా కొంటి కోణంగిలాగా పగతీర్చు కున్నాం”

నీలుగా గుడ్డతీసిపారేసి * డాక్టర్ శైలిలో నిర్మించిన ఇస్సరోవ్ విగ్రహాన్ని బెర్నెసిప్ చూపించాడు. ఇంతకంటే ద్వేషాన్ని ఎంతాళిగా వెలిగిస్తే విగ్రహాన్ని ఊహించడమే కష్టం. ఆ బల్దేరిగూ యువకుని ఒక గొర్రెపొడేలుగా చిత్రించాడు. అ పొడేలు వెనకకాళ్ళు రెండూ పెకెత్తి కొమ్ములుకిందకి పెట్టి పొడవడానికి సిద్ధంగావున్నట్టుంది. ఆ గొర్రెపొడేలు ముహూర్తం గర్వం, పొగుడుతనం, మండిపట్టుదల, అల్పబుద్ధి గోచరిస్తున్నాయి. ఆక ఇస్సరోవ్ పోలిక విపరీతంగా ఉంది. బెర్నెసిప్ నవ్వు ఆపుకోలేకపోయాడు.

“సరే-పసందుగా వుందా ? నాయకుణ్ణి గుర్తించావా ? యిదికూడా ప్రదర్శనానికి పంపనా ? దీన్ని నా పుట్టినరోజున నాకు నేనే బహుకరించు కుందామని వుంది. ప్రభూ ! వొక్కతిమానా చూపిస్తా, చూడు.”

షూబిన్ కాలమడమలతో వీపుమీద కొట్టుకుంటూ ఎగిరాడు. బెర్నెసిప్ కిందపడ్డ గుడ్డతీసి విగ్రహం మీద కప్పాడు.

* డాక్ట్ : (1265-1321) ఇటాలియన్ మహాకవి. ఇతని కవిత్వంతో ప్రపంచకవిత్వంలో నూతన అధ్యాయం ప్రారంభమైందని విమర్శకుల అభిప్రాయం. గొప్ప కవితాశిల్పి.

“ఓ విశాలహృదయా!” అంటూ ప్రారంభించాడు షూబిన్.

“విశాల హృదయానికి పేరుపడ్డ కీర్తికాయుడెవ్వడూ? పరవా లేదులే” అని మళ్ళీ ప్రారంభించాడు షూబిన్. గంభీరంగా, విషాదాంత నాటక నాయకుడిలా.

“నీ స్నేహితుని వినయం, నూత్నుబుద్ధి ప్రదర్శితమయే యింకోటి చూడబోతున్నావ్. శుద్ధకళాకారుడనైన నేను చెంపలు వాయించుకునే అవసరాన్ని గుర్తించానని చీంతో నమ్ముతావు.”

గుడ్డ తీసేశాడు. జంటగా మొలిచినవా అన్నంత సమీపంగా ఉన్న రెండు తలకాయలు కనిపించాయి. మొట్టమొదట బెర్నీస్ వాటిని గుర్తించలేకపోయాడుగాని జాగ్రత్తగా పరిశీలించిన తర్వాత ఒకటి అనుష్ఠాతల అసీ, రెండోది షూబిన్ తలఅసీ గుర్తుపట్టాడు. అవి విగ్రహాలలాగాలేవు. వ్యంగ్యశిల్పాలలా ఉన్నాయి. చిన్ననుదురు, బుంగమొహంలా లోతుకళ్ళు, బాగా పైకి వంపుతిరిగిన ముక్కుగల నెరజాణగా అనుస్కా చిత్రించబడింది. అహంకారంతో బండపెదిమలు బిగించుకున్నట్లుంది. మొహంలా కామం, అమితసాహసం ప్రస్ఫుటమవుతున్నాయి. అయితే యీ లక్షణాల్లో దుష్టస్వభావంమాత్రం గోచరించడంలేదు. తొస్సుబుగ్గలు, బక్కచిక్కిన శరీరం, అట్టలుకట్టి నిర్జీవంగా వేలాడే జుట్టు, యెక్కిడా జీవంలేని కళ్ళు, పీనుగముక్కులాగా కొనతేలిన ముక్కు. ఇవీ షూబిన్ శిలాకృతి లక్షణాలు.

బెర్నీస్ అసహ్యభావంతో మొహం తిప్పుకున్నాడు.

“బలే బోడు - దీనికి తగిన పేరు నువ్వే వెతకాలి. మొదటి రెంటికి పేర్లు నేను ఆలోచించి వుంచా. అర్ధాకృతి విగ్రహాంకింద ‘మాతృదేశ రక్షణకు కంకణం కట్టిన నాయకుడు’ అని రాస్తా. రెండోదానికింద ‘మాంసాహారులారా! బహుపరాక్’ అని రాస్తా. యిక దీనికింద-‘శిల్పి పావెల్ యాకోవ్లేవిచ్ గమ్యస్థానం’ అని రాస్తా. బాగుంటుందా యీ పేరు?”

“ఆగు” అన్నాడు బెర్నీస్. “నృభాగా కాలం యిలాంటి...” సరైనమాట దొరకలా. “చెత్త! అదేనా నీ వుద్దేశం? ఊహా - ప్రదర్శనానికి పంపటమంటూ వస్తే దీన్నే పంపుతా.” అన్నాడు షూబిన్.

“చెత్త! అదే సరైన పదం. కాని యేదిటి వెగవ గొడవ? యిప్పటి వరకు దురదృష్టవశాత్తు మన కళాకారులకి యిలాంటి వెగవలక్షణాలు అబ్బినా

నీలో యిలాంటివేం యింతవరకు వృద్ధిపొందలేదే ! యిప్పుడు నిన్ను నువ్వే అపకీర్తిపాలు చేసుకుంటున్నావు. తేలీసిందా ?

“అలాగా ?” అన్నాడు షూబిన్ విచారంగా.

“యింతవరకు అలాంటి లక్షణాలు తప్పించుకుని యికముందు వాటికి లోబడిపోయానంటే దానికంతటికీ బాధ్యత వొకానొకవ్యక్తిది. నాకు తాగుడు అలవాటయిందని నీకు తెలుసా” అని ముఖం చిట్టించుకున్నాడు.

“ఆ-నిజంగానే?”

“అవును నిజం.” అని జవాబిచ్చి షూబిన్ పళ్ళు కొరుక్కున్నాడు. మొహం కొంచెం తేటపడింది.

“మద్యం నాకేంనచ్చలా. తాగుతూంటే గొంతులో పట్టుకుంటుండే. తర్వాత నాతిల పెద్ద ఢంకాలాగా అయిపోతుంది. ఆ మహానుభావు డున్నాడే టుస్పిషిన్-మాస్కోలో ఆయన్ని మించిన తాగుబోతు లేడులే - అసలు రష్యాలోనే అంతటి తాగుబోతు లేడని కొందరంటారు - ఆయన అన్నాడు : ‘తాగుడులో నువ్వేం, గొప్పవాడివి కాలేవులే’ అని. ఆయన చెప్పిందాన్నిబట్టి ‘బుడ్డి మనకి పలకదు’.”

ఒళ్ళుచుండించే ఆ విగ్రహాన్ని బెర్సేనీవ్ బద్దలుకొట్టేయాలనుకున్నాడుగాని షూబిన్ ఆపేసి ‘ఉహూ-దాన్ని అలా పడుండనీ. అది దిష్టిబొమ్మ కిందపనికొస్తుందిలే’ అన్నాడు. బెర్సేనీవ్ నవ్వి అన్నాడు:

“అయితే-సరే-నీ దిష్టిబొమ్మ జోలికి పోనులే, శుద్ధ, అమరకళకు జే!”

“కళకు ! మంచికి మెరుగుబెట్టి, చెడులోని దోషాన్ని తీసిపారేసే కళకు జే” అన్నాడు షూబిన్.

మిత్రునిదగ్గర శైలవుతీసుకుని బెర్సేనీవ్ వెళ్ళిపోయాడు.

నిద్రలేవగానే ఎలీనాను సంతోషం, టెంగా పెనవేసుకున్నాయి. “నిజ గానె, నిజంగానే!” అని తనతాను ప్రశ్నించుకుంది. సంతోషంతో గుండె నెమ్మదిగా కొట్టుకోసాగింది. కిందటి రోజున జరిగిన ఘటనల స్మృతి ఆమెపై వెలువలా ప్రవహించి ముంచెత్తివేసింది. కాని మహదానందం వల్లకలగే శాంతి ఆమె నావరించింది. పొద్దెక్కినకొద్ది ఆంధ్రోభన హెచ్చింది. తర్వాత కొన్నిరోజుల దాకా ఉదాసీనతా, నిరుత్సాహం ఆమెని వదలేదు. కావలసిందేమిటో ఇప్పుడు ఆమెకి బాగా తెలుసు. కాని ఆ తెలియదగవల ఆమె మార్గం సుగమమం కాలేదు. మరపురాని ఆ సమావేశం ఆమె జీవిత పంగానే మార్చివేసింది. పూర్వపు జీవితం ఆమెకి దూరమైపోయినట్లుని పించింది. మాచ్చిమీ లేనట్లు అంతా యథాప్రకారం సవ్యంగా జరిగిపోతోంది. పూర్వంలానే ఎలీనా నిత్య వ్యవహారాలలో పాత్ర వహించాలి, సహకరించాలి. ఇన్స్పెక్టర్ కి ఉత్తరం రాయాలని ఉద్యమించింది. కాని రాయలేక పోయింది. కాగితంమీద మాటలు నిర్ద్వంద్వంగానో, అసత్యంగానో కనిపించాయి. డైరీ రాయడం పూర్తయిపోయింది. ఆఖరి పుక్కికింద గీత గీసేసింది. ఇప్పుడు ఆమె ఆలోచనలు, భావాలు భవితవ్యానికి సంబంధించినవి. ఆమెకి మహా కష్టకాలం దాపరించింది. ఏమాత్రం అనుమానించని తల్లి దగ్గర కూర్చోటం, ఆమె మాటలు వినడం, ఆమెతో మాట్లాడడం మహాపరాధంగా ఆమెకి తోచింది. తనలో ఎవో కల్మషం ఉందనుకుంది. సిగ్గుపడాలసిందేమీ లేకపోయినా ఆమెపై ఆమె తిరగబడింది. ఏం జరిగినా సరే ఏమీ దాయకుండా అంతా చెప్పేసెయ్యాలోనే కోరిక అణచుకోలేనంతగా కలిగింది. “గుడినించి డిమిట్రీ తాను వెళ్లదలచిన

చోటికినన్నా అలాగా తీసుకెడితే బాగుడిపోయేది. 'వై వసాక్షి గానాభార్యవి' అన్నాడుగా - యిక్కడ యెందుకున్నాను" అనుకుంది. అందర్నీ - వేళ్లా ఆడిస్తూ పూర్వంకన్న ఎక్కువ తబ్బిల్చిపడుతున్న యువార్ నికూడా - తప్పించుకు తిరగసాగింది. ఆమె చుట్టుఉన్న వసువులూ, మనుషులూ పూర్వం దయగా, ప్రేమగా ఉన్నట్లు ఆమెకి తోచలేదు. కలలుగనే లక్షణంకూడా ఆమెలో మాయమైపోయింది. భయంకరస్వప్నంలా అందరూ మహాభారంగా తోచారు. అందరూ ఆమెను నిందిస్తున్నట్లు, ఆమెని అర్థం చేసుకోటానికి నిరాకరిస్తున్నట్లు, 'నుద్వీంకా మాదానివే' అంటూన్నట్లు ఆమెకి అనిపించింది. ఆమె పెంచినపక్షులు, జంతువులు ఆమెకేసి - ఆమెకట్లా అనిపించింది - అనుమానంతో చూస్తున్నట్లు ఆమెభావాలకి స్పృహపడుతున్నట్లు గోచరించాయి.

“అది విటి, యిది నాయిల్లు, నా కుటుంబం, యిది నా దేశం” అనుకుంది. ఇంకోస్థలం 'ఉహూ - యిది యిక నీకుటుంబంకాదు. నీదేశం కాదు.' అని పదేపదే హెచ్చరించింది. ఆమెకు భయంవేసింది. ఆమె పిరికి తనానికి ఆమెకే కోపం వచ్చింది. ... ఆవిడ కష్టాలు అప్పుడే ప్రారంభమయాయి. అంతలోనే సహనం కోల్పోయింది. ఇదేనా అతనికే చేసిన వాగ్దానం?

తర్జరగా తిరిగి స్వయిర్యం చిక్కబట్టుకోలేకపోయింది. కాని గోజులు గడిచినకొద్దీ కొండెం కొంచెం శాంతపడి నూత్న పరిస్థితికి అలవాటుపడసాగింది. ఇన్సూరోవ్ కు రెండుచీట్లు రాసి స్వయంగా పోస్టాఫీసుకు తీసుకువెళ్ళింది. బిడియగమూలంగా గొప్ప మూలంగా ఈపని దాసదానికి అప్పగించలేక పోయింది. ఇన్సూరోవ్ వస్తాడని ఆశించింది - కాని ఇన్సూరోవ్ బదులు ఒకనాటి ఉదయం నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్ చక్కా వచ్చాడు.

౨౨

త్రిలోకజన పించను పుచ్చుకున్న రక్షణదళసేనాని (నికోలాయ్) అంతచిరాకుగా, అంత ఆత్మవిశ్వాసంతో, అంత పెద్దరికం ప్రదర్శిస్తూండగా ఆతని కుటుంబంలో వాళ్ళెవరూ ఎన్నడూ చూడలేదు. పంగజాపి మెల్లిగా నడుస్తూ, బూట మడమలు టకటకలాడిస్తూ కోటూ హాటూ తీసేయకుండానే కచేరీనావిడిలో ప్రవేశించాడు. పెదవి కొరుక్కుని, ప్రశాంతంగా గంభీరంగా తల ఆడిస్తూ అద్దంలో చూసుకున్నాడు. అన్నావాసిలేవ్నా ఉద్వేగంతో సంతోషంతో భర్తను కలుసుకుంది. భర్తను కలుసుకున్న పుడు ఎపుడూ ఇంతే నికోలాయ్ ఆమెని పలకరించలేదు. ఎలీనా ముద్దెబ్బ కోటానికి మెత్తటి తోలు తొడుగు తొడిగిన చేతిని అందించాడు. ఆరోగ్యం ఎలా ఉందని అన్నావాసిలేవ్నా ప్రశ్నించింది. కాని అతను జవాబియ్యలేదు. యువార్ ఇవనోవిచ్ లోపలికివచ్చి అతనికేసి తేరిపారజూచి 'బా' అన్నాడు. పిసలైన స్ట్రానోవ్ రక్తం యువార్ లో ప్రవహిస్తుందని గుర్తించినా ముదటనించీ నికోలాయ్ అతన్ని ఉదాసీనదృష్టితో సంరక్షకదృష్టితో చూచేవాడు. రష్యాలో చాలా కుటుంబాలు కొన్ని ప్రత్యేకలక్షణాలు తమ వంగడంలో ఉన్నాయని విశ్వసిస్తుంటాయి. తరుచు తరుచు తాము 'అలాంటి ముక్కు!' 'అలాంటి మెడ' తమ ప్రత్యేకలక్షణాలుగా చెప్పుకుంటారు. జోయా వచ్చి నికోలాయ్ కి నమస్కరించింది. అతను మూలిగి, పడక ఊర్చీలో కూర్చుని కాఫీ తెమ్మని చెప్పి అప్పుడు హాటుతీసేసుకున్నాడు. కాఫీ తెచ్చారు. ఓ కప్పుతాగి వరసగా అందరికేనీ ఓసారి చూచి 'అంతా బయటికి వెళ్ళండి' అని కోపంతో అరిచాడు. ఒక్క అన్నావాసిలేవ్నాను మాత్రం ఉండమన్నాడు.

అన్నావాసిలెవ్వా తప్ప తక్కినవారంతా జైటికి వెళ్ళిపోయారు. అన్నా ఆనేకంతో వణికిపోయింది. నికొలాయ్ గంభీర వైఖరి ఆమెకంతో నచ్చింది. ఏదో అసాధారణవిషయం వినబోతున్నానని ఆశించింది.

“యేమిటి విషయం?” అని ప్రశ్నించింది, తలుపులు మూత పడగానే.

అతను ముఖావంగా ఆమెకేసి చూసి “మరేం పెద్ద విశేషంలేదు. బలి అయిపోతున్నదాని వైఖరి నీకెలావచ్చింది?” ఈ మాటలు అంటున్న పుడు నిస్కారణంగా మూతి మూలలు అటూ యిటూ కదపసాగాడు.

“ఇవాళ భోజనానికి ఒకరు వస్తారని చెప్పదలచా. అంతే” అన్నాడు.

“యెవరావచ్చేది?”

“యెవరా? కర్నటోవస్కీ. యెగార్ ఆండ్రీవిచ్ కర్నటోవస్కీ మవు యెరగవ్? సెనేయిలో ప్రధాన కార్యదర్శి.”

“భోజనానికి ఇవాళ వస్తున్నాడా?”

“ఆ”

“ఈముక్క నాకు చెప్పటానికేనా అందర్నీ జైటికి పంపించేసింది?”

నికొలాయ్ భార్యకేసి అవహేళనగా చూసి “నీకేం ఆశ్చర్యంగా వుందా? తీసలు ఆశ్చర్య విషయంకోసం ఒక్క నిమిషం ఆగాలి.” అని అన్నాడు.

అన్నా ఓక్షణం మానం వహించింది.

“నీకు...” అని ప్రారంభించింది.

“నాకు నీతీ జాతీ లేదని నువ్వనుకుంటున్నావని నాకు తెలుసు.” అన్నాడు నికొలాయ్ హఠాత్తుగా.

“నేనా?” అన్నది అన్నా ఆశ్చర్యబోతూ.

“నీ అభిప్రాయం సరైందేకావచ్చు. ఓమాటు నీకు అసంతృప్తి కలిగించానని ఒప్పుకుంటా. (‘నా బూడిదరంగు గుర్రాలు’ అనేభావం ఆమె మనసులో తగుక్కుమన్నది.) నీ ఆరోగ్యం సరిగాలేనప్పుడు...నీకు తెలిసిందేగా!”

“అందుకు నీమీదేం నిష్ఠూరం వెయ్యడంలేదే?”

“కావచ్చు. అయినా నను నే సమరించుకో చూచుకోవడంలేదు. నా విద్యక్తశక్తిని నేను మరిచేపోలేదనీ, నాకుటుంబ శ్రేయస్సును రక్షించుకోవడమెలానో నాకు తెలుసనీ నీకు తెలియజేయాలనుకుంటున్నా.”

“యేమిటా గొడవంతా?” అనుకుంది అన్నా.

(ఆ కిందటి సాయంత్రం ఇంగ్లీషు క్లబ్బులో ఓమూల నలుగురికీ నచ్చేటట్టు ఉపన్యసించడం రష్యన్లకు చేతగాదనే విషయంమీద చర్చ జరిగింది. “అసలు మాట్లాటం నునలా యెవరికి తెలిసేద్దు! యెవరన్నా వుంటే, చెప్పండి” అన్నా డోకాయన. పక్కనే నిల్చునివున్న నికొలాయ్ ని చూపిస్తూ “ఇడుగో స్టహోవ్!” అన్నాడు ఇంకొకతను. నికొలాయ్ సంతోషంతో ఉప్పొంగిపోయాడు. ఈ విషయా లేవీ అన్నావాసిలేవ్నాకు తెలీవు.)

“చూడు, మన అమ్మాయి ఎలీనా వుందా, యిక పెళ్ళి గొడవల్లాకి దిగి యెదోవొక నిర్ణయం చేసుకునే సమయం వచ్చింది కదూ. యీవేదాంతం, యీ దాతృత్వం అంతా కొంతవరకు, కొంత వయసు వచ్చేవరకు బాగానే వుంటాయి. గాలిమేడలు కట్టుకోవడం, యీ కళాకారులతో, పండితులతో, యీ మడ్డిమృగాలతో స్నేహం యిక కట్టేసి నలుగురితోబాటు నడుచుకోవడం మంచిది.”

“అంటే దీని అర్థం యేమిటి?”

“అంటే - విను.” అని జవాబిచ్చాడు నికొలాయ్, ఇంకా మూతి మూలలు తిప్పకూడే.

“దొంకతిరుగుడుగా కాకుండా నూటిగా చెబుతా విను. యీ కర్నటోవస్కీతో నాకు పరిచయం కలిగింది. అతను అల్లుడు కావాలనే ఆశతోనే అతనితో స్నేహం మొదలెట్టా. అతన్ని చూసిం తర్వాత నేను పక్షపాతం వహించాననిగానీ, నా నిర్ణయం సరైందికాదనిగానీ అనలేవు. (ఇలా మాట్లాడుతూ తన వాగ్ధోరణిని తానే మెచ్చుకున్నాడు.) అతను లాయరు. బాగా చదువున్నవాడు. మంచి మర్యాదస్తుడు. వయసు 30. ప్రధాన కార్యదర్శి. కాన్సిలరు. స్టానిస్లావ్ పతికం బహుమతి పుచ్చు

కున్నాడు. మనిషి ఉద్యోగంచూసి ఉచ్చిపోయేరకంవాణ్ణికాను. ఎలీనాకి వివేకవంతులు, మంచి నడవడిగలవాళ్లూ అంటే యిష్టమని నువ్వే చెప్పావుగా. కర్నటోవస్కీ మంచి వ్యాపారస్తుడు. మన అమ్మాయికి దయాధర్మాంటే యిష్టంకదూ. చూడు. యితను సంపాదనపరుడు అయి అవటంతోనే తండ్రి యిచ్చే అలవెన్సు తమ్ములకు యిచ్చేశాడు.”

“అతని తండ్రి యెవరూ?” అని అడిగింది అన్నా.

“అతని తండ్రి? అతనూ మాంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు గడించినవాడే. గొప్ప నియమాలున్నవాడు. మేజరు పనిచేసి పించు ఫుచ్చుకున్నాడనుకుంటూ - ఆ జమీందార్ల ఫిట్టింగు అతనే చూసిపెడుతున్నాడు.”

“ఒహో” అంది అన్నా.

“ఒహో యేనిటి? ఒహో! నీకూ పక్షపాతం వుందన్నమాట!” అన్నాడు నికొలాయ్.

“కాని నేను ఒక్కముక్కన్నా అనలేదే...” అని ప్రారంభించబోయింది అన్నా.

“కాని ఒహో అన్నావుగా. అయిరప్పటికీ, నా ఆలోచనలు నీకు తెలియజేయాలనుకుంటున్నా. కర్నటోవస్కీకి మీరు ప్రేమపూర్వకంగా స్వాగతమిస్తారనే ఆశిస్తున్నా. యితనే ‘మడ్డిమృగం లాంటివాడే’ కాదులే.”

“అలానే వంటవాడ్ని పిలిచి యెదన్నా విశేషం చెయ్యమని చెప్పతా.”

“అగొడవంతా నాకెందుకులే!” అని లేచి హాటుపెట్టుకుని తోటలో పికారుచేయడానికి యీల వేసుకుంటూ నికొలాయ్ బయలుదేరాడు. (గ్రామీణ గృహంలానూ స్వాగతక్షణ పాఠశాలలానూ యీల వేయవచ్చని ఎవరో అతనితో చెప్పారు.)

నాల్గంటికి పది నిమిషాలున్నదనగా స్టహోవ్ ఇంటిముందు ఓ బగ్గీ ఆగింది. చక్కని యువకుడొకతను నిరాడంబరంగా సాగసుగా దుమ్ము ధరించి ఆ బగ్గీలోనించి దిగి తనరాక తెలియజేశాడు. ఆ యువకుడే యెగార్ ఆండ్రీవిచ్ కర్నటోవస్కీ!

ఆ మగ్గాడు ఎలీనా ఇన్స్కోవ్ కి ఇంకా కొన్ని విషయాలతోపాటు ఈ కింది విషయాలు రాసింది :

“ప్రియతమా ! డిమిట్రీ ! నన్ను అభినందించాలి. పెళ్ళిచూపులకి
 ఒకాయన దిగాడు. నిన్న భోజనానికి వచ్చాడు. మా నాన్నకి అతనితో
 ఇంగ్లీషుకబ్బులో పరిచయమైనట్టుంది. భోజనానికి పిలిచాడు. తన ఆకాయాన్ని
 మానాన్న అమ్మకు రహస్యంగా చెప్పివుంటాడు. మా అమ్మ అతనెందుకు
 వచ్చాడో నాకు చెప్పింది. అతనిపేరు యెగార్ ఆండ్రీవిచ్ కర్నటోవస్కీ.
 అతను సెనేటికి ప్రధానకార్యదర్శి. అతనెలా ఉంటాడో మొదట చెబుతా
 వును. అంత పొడగరికాదు. నీకన్న పొట్టి. పొందికైన శరీరం. చక్కటి
 ఆకృతి. జుట్టు ఒత్తుగా కత్తిరించుకున్నాడు. పొడుగాటి చెంపమీసా
 లున్నాయి. గోధుమరంగు కళ్ళు, నీ కళ్ళల్లాగా చిన్నవి. అతని పెదవుల
 మీద అధికారం వెలువరించే మందహాసం నిరంతరం ‘డ్యూటీ’లో ఉన్నట్టు
 నెలకొని ఉంది. నిరాడంబరంగా, తెచ్చిపెట్టుకున్నట్టునిపించకుండా ప్రవర్తి
 స్తాడు. మాటలు తూచి తూచి మాట్లాడతాడు. అతని న్యవహారమంతా
 ఇంతే. నవ్వడం, తినడం, ఇవన్నీ వ్యాపారసరిళికిందే అతనికి జమ. ఎంతగా
 అతన్ని పరిశీలించింది అనుకుంటున్నావుదూ ! ఎందుకు ఇంతగా పరిశీలించా?
 నీకు వర్ణించిచెప్పడానికి. ఇంతేకాదు. పెళ్ళిచూపులుకు వచ్చిన పెద్దమనిషిని
 ఆమాత్రం పరిశీలించొద్దూ ! అతను స్థిరచిత్తుడు. అయితేనేం మందకొడి.
 సరుకేలేదు. నిజాయితీపరుడులా కనిపిస్తాడు. అతను చాలా నిజాయితీ
 పరుడంటారు. నీదీ స్థిరచిత్తమే. అయితేనేం నీదారేవేరు. భోజనాలవేళ
 నాపక్కన కూర్చున్నాడు. మొదట సంభాషణ వ్యాపారవిషయాలమీద
 నడిచింది. అతనికి ఈ విషయాలు బాగాతెలుసట. పెద్ద ఫ్యాక్టరీకి యాజ
 మాన్యం వహించడానికి ఉద్యోగంకూడా వదులుకోడానికి ఓమాటు సిద్ధ
 మయాడట ! పాపం ! ఉద్యోగం వదులుకుంటేనే బాగుండేది. తర్వాత
 షూబిన్ నాటకాలవిషయం ఎత్తాడు. కర్నటోవస్కీ భేషజానికి పోకుండా
 తనకు కళలవిషయం ఏమీ తెలీదని చెప్పేశాడు. అప్పుడు నువ్వు జ్ఞాపకం
 వచ్చావు. కాని నేననుకున్నా ! డిమిట్రీకి నాకూ కళలు అర్థంకానిదిగమే వేరు.
 కర్నటోవస్కీ ఉద్దేశమేమంటే ‘నాకు కళలు అర్థంకావు. సవ్యంగా జరిగే
 పాలనలో వాటిని మననీయవచ్చుగాని అసలు వాటితో అవసరమేమిటి ?’
 ఇదీ అతని ధోరణి. పీటర్సుబర్గ్ జీవితం, మర్యాదస్తులనుకునేవారితో

సాంగత్యం అతనికి నచ్చలేదట. ఒకమాటు తాను 'ప్రొరేటేరియన్'ని అని కూడా అనేశాడు.

“మేం కష్టజీవులం” అన్నాడు. నా డిమిట్రీయే ఈముక్క అంటే నాకు నచ్చేదికాదు అనుకున్నా. సరే-ఎగో వాగుతుంటాడు టోనీ. నాతో చాలా చుర్యాదగానే ప్రవర్తించాడు. కాని మాట్లాడినంతసేపూ తానేమో నాకన్న అధికుడలాగా, నామీదేమో అచుగ్రహం చూపుతున్నవాడిలాగా మాట్లాడాడు. ఎవరినైనా పొగడదల్చుకుంటే ‘ఫలానావాడికి నియమాలున్నాయి’ అంటాడు. అదీ అతను ఆభిమానించేమాట. అతనికి ఆత్మ విశ్వాసం ఉంది. కష్టపడి పనిచేస్తాడు. స్వార్థత్యాగం చేయగల సమర్థత ఉంది. (చూడు, నేనెంత నిష్పక్షపాతంగా చెబుతున్నానో) అయితేనేం వట్టి నిరంకుశుడు అతనిచేతిలో ఎవతె పడుతుందో పాపం! జాలేస్తుంది. భోజనాలవేళ లంచగొండితనంమీద చర్చ ప్రారంభమైంది.

“చాలా సందర్భాలలో లంచం పుచ్చుకున్న వ్యక్తి అపరాధకాడనే విషయం మెచ్చుకుంటా. లంచం పుచ్చుకోకుండా గత్యంతరం లేకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ పట్టుబడితే శిక్షించాలనిపించే” అన్నాడు కర్నటోవస్కీ.

“నిరపరాధిని శిక్షించడమా?” అన్నాను నేను.

“అవును. సిద్ధాంత రీత్యా శిక్షించవలసిందే.”

“యేమిటా సిద్ధాంతం?” అని అడిగాడు షూబిన్.

కర్నటోవస్కీ హాడిలిపోయి అన్నాడు: “దాన్ని విశదీకరించే అవసరంలేదు.”

కర్నటోవస్కీ గొప్పవాడని ఎంచే మా నాన్న విశదీకరించ నవసరం లేదని సంభాషణ ఆపించేశాడు. నాకు చాలా కష్టంవేసింది. సాయంత్రం బెర్నెసీవ్ వచ్చి కర్నటోవస్కీతో తీవ్రంగా వాదన వేసుకున్నాడు. మన ఆండ్రీపెట్రోవిచ్ అతడు ఉద్రేకంతో ఉండగా నే నెన్నడూ చూడాలా. కర్నటోవస్కీ విజ్ఞానశాస్త్రాలు విశ్వవిద్యాలయాలు వగైరా విలువగలవి కావని అనలేకపోయాడు... కాని బెర్నెసీవ్ కి ఎందుకింత కోపం వచ్చిందో అర్థం చేసుకోగలను. విజ్ఞానమంతా ఓ విధమైన సర్క్కుసు అని కర్నటోవస్కీ ఉద్దేశం. భోజనాలయొక్క షూబిన్ వచ్చి నాతో అన్నాడు: “యితన్ని

మన మెరుగున్న యిగోరితో పోల్చుచూడు (నీ పేరు ఎత్తలేకపోయాడు. యిద్దరూ కార్యకూరులే. కాని యిద్దరికీ యెంత భేదమందో చూడు : ఒకళ్ళకి జీవితం ప్రేరేపించిన సజీవ ఆశయాలున్నాయి. ఆ ఆశయాలలో నిజాయితీవుంది. యితనిలో విద్యుత్తధర్మభావం కూడాలేదు. పైగా యితని నిజాయితీ తెచ్చిపెట్టుకున్నది. కార్యకూరత్వం కూడా పైపై మెరుగె...'' షూబిన్ తెల్పినవాడు. నీకు రాయాలనే ఉద్దేశంతోనే అతనిమాటలు జ్ఞాపకం పెట్టుకున్నా. నాకుమాత్రం మీ యిద్దరికీ పోలికే కనిపించదు. నీకు విశ్వాసం ఉంది. అతనికిలేదు. విశ్వాసం అంటే ఆత్మవిశ్వాసమొక్కటే కాదుగదా !

అతను చాలాసేపుండి వెళ్ళిపోయాడు. మా అమ్మ అతనికి నేను నచ్చానని చెప్పింది. నాన్న ఆనందానికి అంతేలేదు...నాకు నియమాలున్నాయని నా తలిదండ్రులతో అతను చెప్పాడేమో కొంపదీసి ! 'నాకు భర్త యిదివరకే ఉన్నాడు. ఏంచేయను నేను?' అని అమ్మతో అనబోయా. (నాన్నకు నవ్వులే సరిపడదేకర్మం ! అమ్మని ఎదోవిధంగా ఒప్పించొచ్చు.

ప్రియతమా ! ఈ పెద్దమనిషిని యింత వివరంగా వర్ణించడం నాకోరికలు అణచుకోటానికే. నీవు దగ్గిరలేకపోతే బతకనేమో ననిపిస్తోంది. నీరూపం నాకిళ్ళకు కట్టినట్టుంటోంది. నీ గొంతు వినిపిస్తున్నట్టుంటోంది ... నీకోసం నిరీక్షిస్తున్నా. నువ్వు సూచించినట్టు ఇక్కడ ఈ ఇంట్లోకాదు ... ఇక్కడ ఎంతో చిక్కుగా అసహ్యంగా ఉంటుంది... ఆలోచించు. ఉత్తరంలో రాశాగదూ ఆ అధివిలో...నీకు తెలుసుగా ... ప్రీయతమా ! నిన్నెంతగా ప్రేమిస్తున్నాననుకున్నావు !

మూడువారాల తర్వాత అన్నా వాసిలన్నా మాస్కోలోని తన సొంతఇంటికి బయలుదేరివెళ్ళింది. ఎలీనాకి మహదానందం కల్పింది. మాస్కోలోని ఆ ఇల్లు రెండతస్తుల పెద్ద కొయ్య ఇల్లు. కిటికీలమీద గచ్చుతో వీణబొమ్మలు, పూలమాలికలు చెక్కారు. ఇంటిముందు చిన్నితోట ఉంది. ఒత్తుగా గడ్డిపెరిగిన ఆవరణ దానిచుట్టూ చిన్నఇల్లూ ఉన్నాయి. ముస్యవ బావి, బావిపక్కన కుక్కలకొట్టాం ఉంది. అన్నావాసిలన్నా పల్లెపట్టును అంత తొందరలో ఎన్నడూ వదిలి వెళ్ళలేదు. ఈ ఏడు చలి గాలి ప్రారంభంకాగానే ఆమెకు పశ్చతీపు విపరీతమైపోయింది. నికొలాయ్ మూడుపుచ్చకోటం పూర్తయింది. భార్యకోసం అదుర్దాగా ఎదురు చూస్తున్నాడు. అవగట్టినాక్రిస్టియనోవ్నా తన చుట్టాలింటికి రెవాల వెళ్ళిపోవడంతో ఆమెర్దా మరీ ఎక్కువైంది. ఇంతలో ఒ విదేశీ కు కుటుంబం మాస్కోవచ్చి సిమెంటు విగ్రహాలు ప్రదర్శించసాగారు. ఈ ప్రదర్శనా లనుగురించి మాస్కో జర్నల్లో చదివినమీదట అన్నా కొతుకం మరీ వృద్ధిఅయింది. అందువల్ల గ్రామసీమలో ఎక్కువకాలం ఉండ లేకపోయింది. నికొలాయ్ ఎక్కువగడకి దంతా సర్దిగా సరిపోయింది. అఖరి రెండువారాలు ఎలీనాకు ఒక యాగం అనిపించింది. కర్నటోవస్కీ రెండు సార్లు ఆదివారాలనాడు వా రింటికి వెళ్ళాడు. ఆదివారాలే ఆతనికి తీరుబడి. తలిమ్మాగోజుల్లో ఆతనికి వ్యవధి ఉండదు. అతను నిజానికి ఎలీనాను చూట్టానికే వెళ్ళాడు. కాని జోయాతో ఎక్కువగా మాట్లాడేవాడు. అతను అంటే జోయాకి ఇష్టం ఏర్పడింది. 'యతనూ పురుషుడంటే' అనుకునేది ఆతని ముఖించూస్తూ, ఆత్మవిశ్వాసంతో అనుగ్రహభావంతో అతను మాట్లాడే

మాటలు వింటూ. అతని కంఠస్వర మంత చక్కనిస్వరం ఎవరికీ లేదనీ 'అవును', 'బలేబాగుంది' 'తప్పకుండా' లాంటిపదాలు అత నంత చక్కగా ఎవరూ ఉచ్చరించలేరనీ అనుకుంది. ఇన్సరోవ్ ఆ చాయలకే రాలేదు. కాని మాస్కోవదిపక్కన ఓ సాంకేతికస్థలంలా ఎలీనా రహస్యంగా అతన్ని కలుసుకుంది. అప్పుడైనా నాలుమాటలుకంటే వారు ఎక్కువ మాట్లాడుకో లేదు. అన్నాకాసిలేవ్నాతోబాటే సూచనకూడా మాస్కోవెళ్ళాడు. బెర్నెసీవ్ కొద్దిరోజులతర్వాత వెళ్ళాడు.

వీరంతా మాస్కోచేరుకున్న కొద్దిరోజులతర్వాత ఓనాడు ఇన్సరోవ్ తన గదిలో కూర్చోనిఉన్నాడు బల్గేరియానించి ప్రత్యేకంగా మనిషిద్వారా వచ్చిన ఉత్తరాలు అప్పటికి మూడుమాట్లు చదివాడు. ఆ రోజుల్లో ఉత్తరాలు పోస్టుద్వారా సురక్షితంగా చేరడంలేదు. ఆ ఉత్తరాలవల్ల అతను చాలా కలతచెందాడు. బ్రాల్క్నరాష్ట్రాలలో పరిస్థితులు నానాటికీ తీవ్రరూపం తాలుస్తున్నాయి. రష్యన్ సైన్యాలు ముఖ్యపట్టణాలను అక్రమించుకోవటంతో గందరగోళం బయలుదేరింది. తుపాను చెలరేగుతోంది. యుద్ధనాతావరణం పూర్తిగా వ్యాపించింది. దేశమంతా అట్టుడికిపోయినట్లు ఉడికిపోతోంది. ఏమి జరగబోతుందో ఎవరికీ అంశుపట్టడంలేదు. పాత కక్షలు, చిరకాలంగా పాడుకున్న ఆశలు తిరిగితలెత్తాయి. దేశమంతటా కదలిక ప్రారంభమైంది. ఇన్సరోవ్ హృదయంకూడా కదలబారింది. అతని ఆశలూ నెరవేరే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. “ఇదంతా పదునుకు రాకుండానే జరగడంలేదా? ఇదంతా వ్యర్థమైపోదా?” అనుకున్నాడు గుప్పిడి బిగించి “మేమింకా తయారుకాలేదు కాని యేంచేస్తాం నేను వెళ్ళితిరాలి.”

ద్వారం దగ్గర అలికిడి అయింది. తొందరగా తలుపు తెరుచుకుని ఎలీనా ప్రవేశించింది.

ఇన్సరోవ్ వణికిపోయి ముందుకు దూకి ఆమెముందు మోకాళ్ళమీద వాలాడు. ఆమె నడుము చేతుల్లో చుట్టేసి తల ఆమెమీదవేసి నొక్కాడు.

“నే వస్తాననుకోలేదుగదా” అంది రొప్పతూ, (మేడ మెట్లమీద పరుగెత్తుకొంటూ వచ్చింది) “ప్రియతమా! ప్రియతమా!” అతని తల మీద రెండుచేతులూ ఆనించి చుట్టూ చూసింది. “సరే - యిక్కడా నువ్వు వుంటోన్నది. అట్టే కష్టపడకు గదానే నిన్ను కలుసుకున్నాను. మీ యింటి

యజమాని కూతురు నన్ను యిక్కడికి తీసుకొచ్చింది. మేం వచ్చి మూడు నోజులైంది. ... నీకు ఉత్తరం రాద్దా మనుకున్నాగాని స్వయంగా రావడమే ఉత్తమ మనుకున్నా. పావుగంట సేపుకంటే ఎక్కువ యిక్కడ వూడటానికి వీలుపడదు. లేచి తలుపుగడియవెయ్యి”

ఇన్స్పెక్టర్ లేచి తలుపు గొళ్ళెంపెట్టి తిరిగివచ్చి ఆమె చేతులు పట్టుకున్నాడు. సంతోషంతో అతనికి మాటలు పెగలలేక. చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఆమె అతని కళ్ళల్లోకి చూసింది.... ఆ కళ్ళల్లో మహాదానందం వెలిగిపోతోంది... హఠాత్తుగా ఆమె కంఠారు పడింది.

“కాసాగు” అంది మెల్లగా చేతులు లాక్కుంటూ “హాటు తీసుకోనియ్” హాటు దిబ్బన్ను వూడదీసి ప్రక్కకు ఓసరించింది. బుజంమీద నించి జుబ్బా తీసేసి జుట్టు సవరించుకుని నోసామీద కూర్చుంది. ఇన్స్పెక్టర్ ముగ్గుడిలా ఆమెని కనిపెట్టి చూచాడు. అతనికేసి చూడకుండా తనప్రక్కన హాటు చూపిస్తూ “నువ్వు కూర్చో” అంది.

ఇన్స్పెక్టర్ నోసామీద కూర్చోకుండా కింద నేలమీద కూర్చున్నాడు. “నాచేతి తొడుగులు వూడర్లైన్” అంది కణుకుతూ. ఆమె కెండుకో భయంపేసింది.

ఒకచేతి తొడుగు సగం ఊడదీసి మరో కాంక్షతో ఆ సున్నిత హస్తాన్ని ముద్దిడుకున్నాడు. ఆమె మరీ వణికిపోయి రెండోచేత్తో అతన్ని వారీదాచుకుంది. కాని అతను రెండోచేతినీ ముద్దిడుకోలేకాగాడు. చేతిని వెనక్కి లాక్కుంది. అతను తల వెనక్కి వాలాడు. ఆమె అతని ముఖంలోకి చూసి ముందుకు వంగింది. ఇద్దరి పెదిమలూ కలుసుకున్నాయి....

ఒక్క క్షణం అలా గడిచిపోయింది. ఆమె దిదిలించుకుని లేచి నిలబడి “వద్దు, వద్దు” అంది మెలమెల్లగా. అని బల్ల దగ్గరికి త్వరగా వెళ్ళిపోయింది.

“యీ యింటికి యజమానురాల్ని నేను. నా దగ్గర రహస్యాశ్రేణి పనికిగావు” అంది. మళ్ళీ తనకేమీ పట్టనట్టు వెనుదిరిగి “అబ్బా! యెన్ని కాగితాలు! యివన్నీ ఉత్తరాలే!” అంది.

ఇన్సరోవ్ ముఖం ముడుచుకున్నాడు. నేలమీదనించి లేస్తూ
“ఆ ఉత్తరాలు నువ్వు చదవచ్చు” అన్నాడు

“ఎలీనా వాటిని చేతుల్లో అటూ యిటూ తిప్పి “వుత్తరాలా చాలా
వున్నాయి. అక్షరాలా బహు చిన్నవి. నేనో నిమిషంలా వెళ్ళిపోవాలి...
యీ గొడవ నా కెందుకు...యింకెవరన్నా అమ్మాయి రాసినవి కాదు
గదా!...అవైనా రష్యన్ భాషలా లేవు” అంది చేతివేళ్లతో వాటినితాకుతూ.

ఇన్సరోవ్ ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళి చల్లగా ఆమె నడుంమీద చెయ్యి
వేశాడు. అతనికేసి టపీమని తిరిగి మహా సంతోషంతో మందహాసంచేసి
అతని భుజంమీద ఆమె వారింది.

“బల్గేరియానించి స్నేహితులు నను రమ్మని రాసిన ఉత్తరాలు అవి.
ఎలీనా!”

“ఇప్పుడు బల్గేరియా వెళ్లాలా?”

“అవును. యిప్పుడే వ్యవధి, అవకాశాలు వుండగానే వెళ్ళాలి.”
హఠాత్తుగా ఆమె చేతుల్లో అలిసి మెడను చూట్టివేసింది.

“నన్నూ తీసుకువెడతావు గదా? తీసుకువెడతావు గదా” అంది.
ఆమెని దగ్గరికి తీసుకుని “ప్రియతమా! జీవీ! యెంత ధైర్యంగా
ఆ ముక్క అన్నావ్. నాకు కొంప లేదాయ్, కుటుంబం లేదాయ్. అటు
వంటప్పడు నాతో నిన్ను తీసికెళ్లడం దారుణం కదా, పిచ్చికదా? అదీ
యొక్కడితో తెలుసా ...” అలిసి నోటిమీద ఆమె చెయ్యివేసి మాట్లాడ
కుండా ఆపేసి “నూరుకో ...నాకు కోపం వస్తుంది కోపంవచ్చిందా యిక
మళ్ళీనిను చూట్టానికి గాను. అంతా నిశ్చయం అయిపోలా? నేను నీ భార్యను
కానూ? భార్య ఎక్కడన్నా భర్తను నిడిచిపెట్టి వుంటుందా?”

“భార్య గుడ్డానికి బయలుదేరిదు” అన్నాడు వెక్కిరింతగా
మందహాసంచేస్తూ.

“వుండిపోడానికి వీలైతేను. కాని నేనిక్కడ యెలా వుండగలను?”

“ఎలీనా! నువ్వు దేవకన్యవి! ... అయినా మాడు. నేను పదిహేను
రోజుల్లో మాస్కోవదిలి వెళ్ళిపోవాలని వుంటుంది. ఇక చదవుసంస్కలు
పనిపాటలు అడ్డంరావు.”

“నువ్వంటి కొందరిగా వెళ్ళిపోవాలనేవుంటే, యిక వాటిజోలెం దుకు? నువ్వు వుండినామ్మంటే యిక్కడ యీపాళంగానే వుండిపోతా. యిక శాశ్వతంగా నీదగ్గర వుండిపోతా. ఇక యింటిమొహం చూడను. యిప్పుడే వెళ్ళిపోదామా?”

ఇన్సరోవ్ లెట్టింపుకాంక్షతో ఆమెని కాగిలించుకున్నాడు. “నే నేమన్నా తప్పుచేస్తే భగవానుడు నను శిక్షించుగాక! యివాళనించే శాశ్వతంగా నాకు నువ్వు, నీకు నేను.”

“వుండిపోనా?”

“ఉహూ! నా ప్రాణమా! నా రత్నాలరాశి! యివాళటికి యింటికి వెళ్ళు. కాని ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వుండు. అది నిమిషాలమీద నిర్ణయించే విషయంకాదు చాలా జాగ్రత్తగా ఆలోచించాలి. మనకి డబ్బుకావాలి. రహదారిచీటీ కావాలి.”

“నా దగ్గర డబ్బుంది. యెనభై రూ బిళ్ళు.” అంది ఎలీనా “అదేం పెద్దమొత్తం కాదుగానీ ఆయినా అదీ అవసరమే.” “నే నింకా తేగలను. ఆప్పుచేస్తా. అమ్మని అడుగుతా. ఉహూ! అమ్మని అడగను. నా గడియారం అమ్మేస్తా. నాకు మద్దలజత వుంది. గాజులున్నాయి, లేసువుంది.”

“డబ్బుగొడవేంగాదు ఎలీనా! రహదారిచీటీ నీకు రహదారిచీటీ సంపాదించడం యెలాగా?”

“అవును సంపాదించడంయెలా? రహదారిచీటీతప్పకుండావుండాలా?”

“ఆ తప్పకుండా వుండాలి.”

ఎలీనా చిరునవ్వునవ్వి “నాకు సంగతి జ్ఞాపకంవచ్చింది డిమిట్రీ! నా చిన్నప్పుడు పనిమనిషికటి వుండేది. వొకనాడు చెప్పకుండా పారి పోయింది. ఆమెని వెదికి పట్టుకున్నారు. తప్పు తీసుకుంటారు. తర్వాతచాలా కాలం మాయొట్టోనేవుంది. కాని ఎప్పుడామెని “పారుబోతు” అంటూవుండే వారు. నేనూ ఆమెలాగానే వొకనాడు పారిపోతాననియెన్నడూ అనుకోలా!”

“ఎలీనా! నీకు అలా అంటానికి సిగ్గెయ్యడంలేదూ!”

“సిగ్గెందుకేం? రహదారి చీటీ సంపాదించుకుని వెడితే మంచిదే. లేక పోయినా”

“అదంతా తర్వాత చూచుకుందాంలే కాస్త వోపికపట్టు పనితీరులు చూచి ఆలోచించని. తర్వాత యీ విషయాలన్నీ బాగా చర్చించు కుందాం. యిక డబ్బు నాదగ్గరా కొద్దిగా వుంది, ”

అతని నుదుటిమీదపడ్డ వెంట్రుకలు ప్రక్కకు త్రోసి ఎలీనా అంది: ‘డిమిట్రీ ! మనిద్దరం కలిసి ప్రయాణం చేయడం దివ్యంగా వుండదా ?’

“ ఆ దివ్యంగానే వుంటుంది. కాని అక్కడికి చేరుకున్నాక...”

“ సరే - యేదిటీ ? మనిద్దరంకలిసి చచ్చిపోవడంకూడా దివ్యంగానే వుండదా ! కాని మనం చావడమెందుకూ ? మనమింకా పడుచు వాళ్ళం. చాలాకాలం బతుకుతాం నీ కన్నేళ్ళు ? ఇరవై మూడు కదా ? ”

“ ఉహూః యిరవై ఆరు ”

“ నాకు ఇరవై యేళ్లు. మన ముందు కాలం యెంతో వుంది. నను తప్పించుకు పారిపోదా మనుకున్నా ? నీకు రష్యావాళ్ళప్రేమ అక్కర్లేదేం ? బల్గేరియన్ ! ననేలా తప్పించుకు పోతావో చూస్తాగా. ఆవాళ నిను చూస్తా నికిరాకపోతే యేం జరిగేది ?

“ నేనెందుకు వెళ్ళిపోదలచానో నీకు తెలుసుగా ఎలీనా !

“ ఆ-నాకు తెలుసు, ప్రేమలో పడ్డాక భయపడిపోయావ్. కాని నిన్నెవరైనా ప్రేమిస్తున్నారనే అనుమానం కలగలా ? ”

“ వొట్టు. నాకేం అనుమానం కలగలా, ఎలీనా ! అమాంతంగా తొందరగా అతన్ని ముద్దెట్టుకుని ‘అందుకే నిన్నింతగా ప్రేమిస్తున్నా. యిక శెలవు’ అంది ‘యింకాసేపు వుండగూడదా ?’ అని అడిగాడు ఇన్స్పెక్టర్

“ ఉహూః - ప్రేయతమా ! యిటి దగ్గరనించి తప్పించుకు రావడం యే మంత తేలికనుకున్నా. అప్పుడే పావుగంట అయిపోయింది ” హోటూ జుబ్బా తీసుకుని ” నువ్వు మాయింటికి రేపుసాయంత్రం కాదు, యెల్లుండి, రా. కష్టంవేస్తుంది, విసుగేస్తుంది అయినా తప్పదు. వొకకొక్కరం చూచుకోనైనా గలుతాం, శెలవు వెళ్ళనా ”

ఆఖరిసారి ఆమెని కావలించు కున్నాడు.

“చూడు నా గడియారంగొలుసు విరగొట్టేశావ్ పోనీలే. మంచి వుంది. కళ్ళెటస్కీ వంటెనమీదగా వెళ్ళి బాగుచేయడానికి యిస్తా. యెక్కడికి వెళ్ళావని యెవరన్నా అడిగితే కళ్ళెటస్కీ వంటెనవైపు వెళ్ళా

నని చెబుతా.” తలుపు గడియపట్టుకుని “ఆ-మర్చేబోయాను. మానియర్ కర్నోటోవస్కీ యిక వొకటి రెండు రోజుల్లా వెళ్ళిచేసుకోమని నన్ను అడుగుతాడు. నేను జవాబు యిలా యిస్తా” అంది చేతిబొటనవేలు ముక్కు మీద ఆనించి తక్కినవేళ్ళు ఆడిస్తూ. “శెలవు. మళ్ళీకలుసుకుందారే. దోవ దొరికింది. యిక కాలం వృధాపుచ్చకూడదు.”

ఎలీనా కొద్దిగా తలుపు తెరిచి, చెవియొగ్గివిని, ఇన్స్పెక్టోర్ కేసి తిరిగి తలాడించి వెళ్ళిపోయింది.

ఒక నిమిషంసేపు ఇన్స్పెక్టోర్ తలుపుముందు నీలిచి చెవి యొగ్గి విన్నాడు. దొడ్డితలుపు వేసిన చప్పుడైంది. తర్వాత సోఫామీద కూర్చుని చేతుల్తో ముహూం కప్పేసుకున్నాడు. ఎన్నడూ ఆనాటిలా జరిగిందా. “ఇలాంటి ప్రేమ పొందటానికి యెంతపుణ్యం చేసుకున్నానో? యిదేం కలా?” అనుకున్నాడు.

ఆ చీకటి గదిలోకి ఎలీనా తెచ్చిన పూలవాసన ఆమెని జ్ఞప్తికి తెచ్చింది. ఆ పూలవాసనతోబాటు ఆ యువతిస్వరం, అడుగులచప్పుడూ, ఆకస్య శారీరక క్రొంగ్రొత్తతనం యింకా గాలిలో తేలియాడుతున్నట్టు అతనికి అనిపించింది.

౨౪

బిల్లేరియానించి నమ్మకమైన వార్తలకోసం నిరీక్షించడానికి ఇన్సరోవ్ నిశ్చయించుకున్నాడు. కాని ప్రయాణ సన్నాహాలు మాత్రం మానలేదు. పరిస్థితి చాలా క్లిష్టంగా ఉంది. అతని విషయంలో అడ్డంకులేం లేవు. రహదారీ చీటీ అడిగితే ఇచ్చేస్తారు. కాని ఎలీనా విషయం ఏం చేయాలి? ఎలీనాకు న్యాయమార్గాన రహదారీ చీటీ సంపాదించడం అసంభవం. రహస్యంగా పెళ్ళిచేసుకుని, ఆ తర్వాత ఆమె తలిదండ్రులకి తెలియజేయడం ...? 'అవును మమ్మల్నిద్దరినీ వెళ్లనిస్తారు' అనుకున్నాడు. 'వెళ్లనియ్యకపోతేనో? అయినా వెళ్ళితీరతాం ... కాని వాళ్ళు కేసు పెడితే? ... కేసు పెడితే? ... ఉహం- యెదో విధంగా రహదారీ చీటీ సంపాదించడమే ఉత్తమమార్గం.'

పేర్లు చెప్పకుండా అతనికి పరిచితుడైన ఓ పించనుపుచ్చుకున్న ప్రభుత్వన్యాయవాది సలహాపుచ్చుకుందామనుకున్నాడు. ఆ న్యాయవాది వృద్ధుడు. చాటుమాటుగా జరిపించాల్సిన వ్యవహారాల్లో చాలా అనుభవం ఉన్నవాడు. ఆ పెద్దమనిషి ఇల్లు చాలాదూరం. ఇన్సరోవ్ గూడులేని ఓ చండాలపుజండిలో ఎక్కి గంటనేపు ప్రయాణముచేసి ఆయన ఇల్లు చేరుకున్నాడు. కాని ఆయన ఇంట్లోలేడు. తిరిగి వచ్చేటప్పుడు అకస్మాత్తుగా వర్షం విపరీతంగా కురిసింది. ఇన్సరోవ్ పూర్తిగా తడిసిపోయాడు. మర్నాటి ఉదయం తలనొప్పి బద్దలుకొట్టుతున్నా లెక్కచెయ్యకుండా మళ్ళీ ఆయన్ని చూడడానికి వెళ్లాడు. పించను పుచ్చుకున్న ఆ ప్రభుత్వ న్యాయవాది ఇన్సరోవ్ చెప్పేదంతా శ్రద్ధగా విన్నాడు. వినేటపుడు పుగాకురంగు కళ్ళతో కుటిలదృక్కులు పరుపుతూ మాటిమాటికీ, మూతమీద

అప్పరసబామ్మ చెక్కిన పొడుండబ్బాలోంచి పొడుం పట్టుతీసుకుని పీల్చాడు. అంతానిని 'కేసులోని విషయాలు యింకా సరిగ్గా వివరించ'మని అడిగాడు. ఇన్స్పెక్టర్ వివరాలలోకి వెళ్లడానికి సుముఖత చూపకపోయేటప్పటికి డబ్బు జాగ్రత్తపెట్టుకోమని మాత్రమే సలహాయచ్చి ఇంకోమాటు 'నీకింకా బాగానమ్మకంకుదిరి అనుమానం తీరింతర్వాత' వచ్చి కలుసుకోమని కోరాడు. మళ్ళీ పొడుం ఓ పట్టు పీలుస్తూ, "రహదారీచీటీ సంపాదించటం పెద్ద బ్రహ్మాండమైన విషయమేంకాదు. నువ్వు ప్రయాణంచేస్తుంటే నువ్వు మేరియా బ్రెడ్డిషినావో లేకపోతే కరోలినా వోజీల్మీర్ వో యెవడికి తెలిసేడిస్తుంది?" అన్నాడు. ఇన్స్పెక్టర్ కి ఇదంతా అసహ్యంగొల్పింది. కాని ఆ వృద్ధుడికి కృతజ్ఞత తెల్పి మళ్ళీ కొద్దిరోజుల్లో వచ్చికలుసుకుంటానని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

సాయంకాలం ఇన్స్పెక్టర్ స్టహోవ్ యింటికి వెళ్ళాడు. అన్నావాసి తెచ్చా ఆప్యాయంగా అతనికి స్వాగతమిచ్చి తమని ఇంతకాలంవరకు మరచే పోయినందుకు నిష్ఠురోళ్తులాడింది. ఇన్స్పెక్టర్ పాలిపోయినట్టున్నాడనుకుని ఆరోగ్యం బాగుందా అని ప్రశ్నించింది. నికొలాస్ అతనితో ఒక్క మాటన్నా మాట్లాడలేదు. ఎదో 'పరధ్యానంగా' ఎదో సాలోచనగా ఎదో కాతుకంతో, అతనికేసి చూశాడు. షూబిన్ ఉదాసీనవైఖరి తొల్పాడు. ఎలీనా వైఖరి ఇన్స్పెక్టర్ కి ఆశ్చర్యంగొల్పింది. అతను వస్తాడని ఆమెకి తెలుసు. అందుకనే ఆనాడు గుడిలో అతన్ని కలుసుకున్నపుడు ధరించిన దుస్తులే ధరించింది. అతి ప్రశాంతంగా అతనికి స్వాగతం చెప్పింది. మహా ఉల్లాసంగా ఉంది. ఎవరితోనూ ఎట్టిసంబంధమూ లేనట్టు మెలిగింది. ఆసమయంలో ఆమెని చూచినవారెవరూ ఆమె భవితవ్యంఎన్నడో నిర్ణయమై పోయిందనీ, ఆమె ప్రతికదలికలూగల ఆకర్షణకీ, సౌకుమార్యానికీ, ఆమెలో గోచరించే జీవశక్తికీ కారణం ప్రేమసాఫల్యతేనని ఎవరూ ఊహించలేదు. జోయా బదులు ఆమె వేళాకోళాలు వెక్కిరింతలూ సాగిస్తూ టీ పోసింది. షూబిన్ తన్ను కనిపెట్టి చూస్తుంటాడనీ ఇన్స్పెక్టర్ తన భావాలను దాచు కుని ఏమీఎరగనట్టు మెలగలేడనీ ఆమెకు తెలుసు. అందుకని ముందుగానేతగు జాగ్రత్తపడింది. ఆమె తప్పు అభిప్రాయం పడలేదు. షూబిన్ దృష్టి ఆమె నించి మరల్చలేదు. ఇన్స్పెక్టర్ మానంగా విచారంగా కాలంగడిపాడు. ఎలీనా ఎంతో సంతోషించి అతన్ని కానేపు అడ్డిగామనుకుని హఠాత్తుగా 'సరే-ఆ కార్యక్రమం యెలా జరుగుతోంది?' అని ప్రశ్నించింది.

“యే కార్యక్రమం?”

“అవుడే మర్యాదావా?” అని అడిగింది అతని మొహంలోకి చూసి నవ్వుతూ. ఆ మందహాసంలోని అర్థం ఇన్సరోవ్ కి ఒక్కడికే తెలుసు. “రష్యన్ కోసం రాస్తానన్న బల్గేరియా వ్యాకరణం యెంత వరకు వచ్చింది?” అంది.

“క్వలీబోర్డ్” అన్నాడు నికోలాయ్ అసహ్య భావంతో.

జోయా పియానో ముందు కూర్చుంది. ఎలీనా కనిపించీ కనిపించనట్టు బుజాలు ఎగరవేసి ఇన్సరోవ్ ని ఇక వెళ్ళి పొమ్మని పెగచేస్తున్నట్టు గుమ్మం కేసి చూసింది. తర్వాత బల్ల రెండుసార్లు చేతితో కొట్టి అతనికేసి చూసింది. రెండుమాట్లు బల్లమీద కొట్టటంవల్ల రెండు రోజులయిన తర్వాత రమ్మం దని ఇన్సరోవ్ గ్రహించాడు. అతను సంకేతం గ్రహించినట్టు తనకు తెలిసిందని అర్థమిచ్చేటట్టు ఎలీనా చిరునవ్వు నవ్వింది. లేచి వంటా ఏమీ బాగాలేదని చెప్పి అందరిదగ్గరా ఇన్సరోవ్ శెలవు పుచ్చుకున్నాడు. ఇంతలో కర్నటోవస్కీ చక్కావచ్చాడు. అతనిచూసి నికోలాయ్ లేచి ఒక్క గంటేసి కుడిచెయ్యి బాగాపైకెత్తి కర్నటోవస్కీ చేతిమీద చల్లగా దింపాడు. ప్రత్యర్థిని చూడడానికి ఇన్సరోవ్ ఓ నిమిషం ఆగాడు. ఎలీనా తలూచింది. నూత్న అతిథిని ఇన్సరోవ్ కి పరిచయం చేయలేదు. ఇన్సరోవ్ ఆఖరిసారి ఎలీనాకేసి దృష్టిబరిపి వెళ్ళిపోయాడు. షూబిన్ ఆలోచించాడు. ఆ తర్వాత కర్నటోవస్కీతో తనకేం తెలీని చట్టాలవిషయం చర్చించ సాగాడు.

ఇన్సరోవ్ కి ఆ రాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు. మర్నాటికి జబ్బుచేసింది. తలనెప్పి బద్దలు కొడుతున్నా లక్ష్యపెట్టక కాగితాలన్నీ సర్ది ఉత్తరాలు రాసాడు. భోజనాలవేళకి జ్వరంతగిలింది. తిండి సయించలా. సాయంత్రానికి జ్వరంబాగా ఎక్కువై పోయింది. వల్లంతా నెప్పులు ప్రారంభించాయి. తలనెప్పి విపరీతమైంది. అంతకు కొద్దిరోజుల క్రితం ఎలీనా కూర్చున్న సోఫామీదే పడుకున్నాడు. “అ దొంగ వెధవని చూట్టానికి వెళ్ళినందుకు నాకీవిధంగా ప్రాయశ్చిత్తం కావలసిందే” అనుకొని నిద్రపోవాలని యత్నించాడు. కాని జ్వరం అప్పటికే అతన్ని లొంగదీసింది. తల టక్ టక్ మని కొట్టుకుంటోంది. రక్తం ఉడికిపోతున్నట్టుంది. గాలిలోపడ్తున్నా అతని

భావాలు ఎక్కడో విహరిస్తున్నాయి. స్పృహతప్పిపోయింది... వెల్లకిలా. పడుకున్నాడు. ఎవరో పక్కననుంచుని నవ్వుతూ చెవిలోఎవో చెబుతున్నట్లుహతాత్తుగాఅతనికి అనిపించింది. బలవంతాన కళ్ళు తెరిచాడు. కొవ్వొత్తి కాంతి కత్తిలా అతన్ని గాయపర్చింది. కిందటి సాయంకాలం కనిపించిన ప్రభుత్వ న్యాయవాది, అదే గౌనువేసుకుని అదే పట్టుమెడపట్టీ కట్టుకుని. అతనికి కన్పించినట్టయింది. 'కరోలీనా వోజీల్మీర్' అని ఆన్యాయవాది బోసిసోటితో గొంతుకుతున్నట్లు వినిపించింది. ఇన్సరోవ్ అతనికేసి చూశాడు. కాని అతను పెరిగిపోయి పెరిగిపోయి ఓ చెట్టుగా మారాడు... ఇన్సరోవ్ వారి పోయిన కొమ్మలు పట్టుకుని చెట్టు ఎక్కాలి. కొమ్మలు పట్టుకున్నాడు. కాని లాభంలేకపోయింది. కింద రాతిబండమీద పడ్డాడు. ఎదురొమ్ముకు గాయమైంది... 'రొట్టెలు, కైమావుండలు; రొట్టెలు, కైమావుండలు' అని కరోలీనా వోజీల్మీర్ అరుస్తున్నట్లు అనిపించింది. రక్తం కాలువ గడుతున్నట్లు, కత్తులు తళతళా మెరిసి పోతున్నట్లు కనిపించింది ఎలీనా దృగ్గోచరమైంది. 'మహాగండరగోళంగా ఉన్న ఆ రక్తంలో అంతా కలిసి మాయమై పోయింది.

౨౫

అ మర్నాటి సాయంత్రం నాకరువచ్చి “మిమ్మల్ని చూడాలని యెవరో వచ్చారు” అని బెర్సనీవ్ తో చెప్పాడు. “తాళాలబత్తుడో ఆరకం వాడెవడో...” అన్నాడు. ఆ నాకరు యజమానితో ఖచ్చితంగా మాట్లాడడం లోనూ, మనిషి మాత్రుణ్ణి నమ్మకపోవడంలోనూ పేరొందినవాడు.

“సరే లోపలికి తీసుకురా” అన్నాడు బెర్సనీవ్. ఆ తాళాలబత్తుడు లోపలికి వచ్చాడు. ఇన్సరోవ్ అతన్ని గుర్తించాడు. ఆ అగంతకుడు ఇన్సరోవ్ ఇంటి యజమాని - దర్జీ.

“యేం కావాలి” అని బెర్సనీవ్ అడిగాడు.

“తమని చూద్దామనివచ్చా” అంటూ అతను ప్రారంభించాడు. అటూ యిటూ కాళ్ళమీద ఊగుతూ కుడిచేయ్యి విదుల్చుతూ, చొక్కా కపులు ముందువేళ్ళతో పట్టుకుంటూ “మా యింట్లో అద్దెకున్నాయనికి చాలా జబ్బుగావుంది. చాలా జబ్బుగావుంది”

“ఇన్సరోవ్ కా ?”

“ఆ, ఆయనకే. నిన్నఉదయం కులాసాగానేవున్నాడు. కాని సాయం కాలం దాహంయిమ్మని అడిగాడు. మా ఆవిడ మంచినీళ్ళిచ్చింది. రాత్రి పిచ్చిమాటలు మాట్లాడసాగాడు. మా గదికీ ఆయన గదికీ మధ్య గోడ సన్ననిది. అందుకని మాటలు స్పష్టంగా వినిపించాయి. యివారే వుదయం మాటకూడాలేదు. కదలకుండా మెదలకుండా కొయ్యమొద్దులా పడున్నాడు. జ్వరం వడ్లగింజవేస్తే పేలిపోయేటట్టుంది. పైగా వొంటరిగా వున్నాడు. నేను అనుకున్నాను, ‘యిక లాభంలేదు. ఒకడం కష్టం. పోలీసులకి

వెళ్ళి చెబుదాం!’ కాని మా ఆదిడ ‘ఆ పల్లెలో యాయనతో పాటువుంటున్న పెద్దచునిషికి చెప్పిరా. ఆయన యేదన్నా సలహాయిస్తాడు. వస్తే ఆయనే స్వయంగా వస్తాడు’ అంది. సరేనని మీదగ్గరికి వచ్చా. చూశారూ యింట్లో రోగిని...”

బెర్నెసీవ్ టోపీ తీసుకుని దుడ్డివాడి చేతిలో ఓ రూబులు పెట్టి తొందరతొందరగా ఇన్సరోవ్ బసకు అతనితో బయలుదేరాడు.

బెర్నెసీవ్ వెళ్ళి చూసేసరికి ఇన్సరోవ్ స్పృహతప్పి సోఫాలో అలానే పడున్నాడు. మొహం పూర్తిగా మారిపోయింది. దుస్తులుతొలగించి ఇన్సరోవ్ ని పరుపుమీద పడుకోపెట్టమని చెప్పి డాక్టరుకోసం ఉరుక్కుంటూ బెర్నెసీవ్ వెళ్ళాడు... డాక్టరువచ్చి పరీక్షచేసి రక్తిగతీ సెయ్యి డానికి జలగల్పి పట్టి చమనీ, మలాంపట్టీలు వేయమనీ, రసకర్పూరిం ఇమ్మనీ చెప్పాడు.

“ప్రమాదకరంగా పరిణమించిందా?”

“ఆ-ప్రమాదకరంగా పరిణమించింది. ఊపిరితిత్తులు వాచాయి. న్యూమోనియా గబగబా వృద్ధి అవుతోంది. మెదడుకికూడా ప్రమాదం రావచ్చు కాని రోగి పడుచువాడు. అయినప్పటికీ యీ జాడ్యంలో అతని బలమే అతనికి హానిచేస్తుంది. నన్ను ఆలస్యంగా పిలిచారు. అయినా నా శాయశక్తులా సైన్సులో అవకాశమున్నంతవరకు తంటాలుపడతా” అన్నాడు.

ఆ డాక్టరూ పడుచువాడే. సైన్సులో విశ్వాసం అతనికి ఎక్కువ.

బెర్నెసీవ్ ఆ రాత్రి అక్కడే అట్టే ఉండిపోయాడు. ఆ యింటి యజమాని అతనిభార్య చాలా దయచూపించారు. చెప్పినపని చేయడంలో సమర్థులనిపించుకున్నారు. కాంపౌండరు వచ్చి చికిత్స ప్రారంభించాడు.

ఉదయానికి ఇన్సరోవ్ కి కొద్ది నిమిషాలపాటు స్పృహ వచ్చింది. బెర్నెసీవ్ ని గుర్తించి అన్నాడు : ‘నాకేం వంటల్లో బాగాలేదు. యేం?’ చాలా జబ్బుగావున్న రోగిలా మందకొడిగా, నిర్దీవంగా, కంగారుగా ఓమారు చుట్టూ చూచాడు. మళ్ళీ స్పృహతప్పింది. బెర్నెసీవ్ ఇంటికివెళ్ళి బట్టలు మార్చుకుని పుస్తకాలు కొన్ని తీసుకుని ఇన్సరోవ్ బసకి మళ్ళీ వచ్చి ప్రస్తు

తానికి అక్కడే ఉండిపోవాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. రోగి పక్కచుట్టూ తెరకట్టి సోఫాపక్కని తనకో ఆసనం ఏర్పరచుకున్నాడు. ఆరోజు మంద కొడిగా గడిచింది. బెర్నీస్ భోజనానికిమాత్రం బయటికి వెళ్ళాడు. తతిమ్మకాలమంతా ఇన్సరోవ్ పక్కనే గడిపాడు. సాయంత్రమైంది. కొవ్వొత్తివెలిగించి చదువుకోటం ఆరంభించాడు. చుట్టూ అంతా నిశ్శబ్దం. ఆ ఇంటి యజమాని గదిలోంచి ఎప్పుడైనా అతిమెల్లగా మాట్లాడుకునే మాటలు, ఆవలింతలుమాత్రం వినిపించేవి. ఓమాటు ఎవరో తుమ్మారు. ఆ తుమ్మినఅతన్ని ఎవరో అతిమెల్లగా తిట్టారు. ఇన్సరోవ్ ప్రయాసమీద ఊపిరిపీలుస్తున్న చప్పుడు, మధ్య మధ్య మూలుగూ, తలగడమీద తల అటు ఇటూ కొట్టుకోవడం వినిపించాయి. చిత్రవిచిత్రమైన భావాలు బెర్నీస్ మనస్సులో చెలరేగాయి. ఎలీనా ప్రేమించిన పురుషునిగదిలో తా సున్నాడు. ఆ పురుషుని బతుకు అటా ఇటా అన్నట్లుగా ఉంది... ఒకనాటి రాత్రి షూబిన్ తన్ను కలుసుకుని ఎలీనా తనను (బెర్నీస్ ని) ప్రేమిస్తున్నట్లు చెప్పినమాటలు జ్ఞాపకంవచ్చాయి! కాని ఇప్పుడో... 'నే నిపుడేంచేయాలి?' అని తన్ను తాను ప్రశ్నించుకున్నాడు. ఇన్సరోవ్ కి జబ్బుగాఉందని ఎలీనాతో చెప్పటమా? మానటమా? పూర్వం చెప్పినదానికంటే ఇది చాలా విషాదకరమైనకథ! చిత్రం! వారిమధ్యసంధానక ర్తగా విధిఅతన్నినడిపిస్తోంది... ఎలీనాతో చెప్పకుండా ఆగిచూద్దామనే నిర్ణయించుకున్నాడు. కాగి తాలకట్టలతో నిండిన బల్లమీద అతనిదృష్టి పడింది. 'ఇన్సరోవ్ తన కార్యక్రమం సఫలీకృతం చేసుకోగల్గుతాడా? అంతా వృధాశ్రమేనా?' అనుకుని మృత్యుముఖంలో ఉన్న ఆయువకుడంటే జాలికలిగి అతన్ని రక్షించడానికి బెర్నీస్ ప్రతిని తీసుకున్నాడు.

ఆరాత్రి ఏంబాగా గడవలా. ఇన్సరోవ్ కి సంధి పుట్టింది. బెర్నీస్ చాలాసార్లు బాటనవేళ్ళమీది నడుస్తూ రోగిదగ్గరికి వెళ్ళి అతని పిచ్చి మాటలు అతివిచారంతో విన్నాడు. ఒక్కమాటమాత్రం రోగి తెలివి వచ్చినవాడిలా "నాకేంవద్దు. వద్దు స్రీయతమా!" అనడం విన్నాడు... బెర్నీస్ ఉలిక్కిపడి ఇన్సరోవ్ కేసి చూచాడు. పాలిపోయి చావుకళపడిన మొహం నిశ్చలంగాఉంది. చేతులు చచ్చడి పక్కన పడున్నాయి ...

"నాకేంవద్దు" అని మళ్ళీ అన్నాడు ఇన్సరోవ్ వినిపించి వినిపించకుండా.

ఉదయం డాక్టరు మళ్ళీవచ్చి తల ఊగించి కొత్తమందు రాసిచ్చాడు. హాటుపెట్టుకుంటూ 'యింకా గడ్డుసితికిరాలేదు' అన్నాడు.

“వచ్చింతర్వాత?” అని అడిగాడు బెర్నీన్.

“తర్వాత, రెండే అవకాశాలున్నాయి. చావో, బ్రతుకో” డాక్టరు వెళ్ళిపోయాడు. కాసేపు చల్లగాలిలో తిరిగొద్దామని బెర్నీన్ బైటికి వెళ్ళాడు. తిరిగివచ్చి చదువు ప్రారంభించాడు.

రోమర్ రాసినపుస్తకం చదవడం ఆయిపోయింది. * గ్రోటీ రచనలు మొదలెట్టాడు.

మెల్లిగా ద్వారబంధం చప్పుడైంది. ఇంటికామందు కూతురు మామూలుగా మొద్దుదుప్పటి కప్పుకుని తలుపుసందులో ప్రత్యక్షమైంది.

“ఆ అమ్మాయి - యిదివరకు నాకు ఆరుపెన్నీలు యిచ్చిన అమ్మాయి వచ్చింది.” అని మెల్లిగాచెప్పి హఠాత్తుగా మాయమై చక్కపోయింది. ఆపిల్ స్థానంలో ఎలీనా ప్రత్యక్షమైంది.

ఎదో కుట్టినట్టు బెర్నీన్ అమాంతం ముందుకురికాడు. ఎలీనా కొయ్యబొమ్మలా నిలబడిఉంది. ఒక్కమాటైనా మాటాడలేదు. మెరుపులా అంతా ఆమెకి ఒక్కక్షణంలో అర్థమయింది. మొహంలో నెత్తురు చుక్కయినా లేదు. తెరదగ్గరికి వెళ్ళి లోపలికి తొంగిచూసింది. చేతులు పెకలింది. రాతిబొమ్మగా మారిపోతోందా అనిపించింది. ఒక్కనిమిషం అలానే జరిగితే ఇన్సోమ్ మీద వారేదే. బెర్నీన్ ఆమెని ఆపివేశాడు.

“యేం చేస్తున్నావో తెలుసా? అతన్ని చంపేదానివే?” అన్నాడు మెల్లిగా.

“ప్రాణంపోతుందా?” అని అతి ప్రశాంతంగా అతిముభావంగా ఆమె అడిగేటప్పటికి బెర్నీన్ కి భయంవేసింది.

“అదేమిటి ఎలీనా నికొలయెన్నా? యేదిటా పిచ్చిమాటలు! జబ్బుగా వుంది. చాలా జబ్బుగావుంది. అంతే, అయితేనేం మనం అతన్ని రక్షిద్దాం. రక్షిస్తానని ప్రమాణం చేస్తున్నా”

“స్పృహలేదా?” అని అడిగింది వెనకటిలాగానే.

“ఆ-స్పృహలేదు. యీరోగానికి మొదట్లో యిలానే వుంటుంది.

* గ్రోటీ (1794 - 1871) గ్రీసుదేశపుచరిత్ర రాసిన ఆంగ్లచరిత్రకారుడు.

మరేం భయపడనక్కరలేదు. నేను చెబుతున్నాగా. నమ్మ, కాసిని మంచి నీళ్ళు తాగు.”

ఆమె తలెత్తిచూసి అతను చెప్పింది తనకేమీ వినపడలేదని గుర్తించింది.

“అతనే గనక మరణిస్తే, నేనూ అతనితో మరణిస్తా” అంది పూర్వపు ధోరణిలోనే.

సర్దిగా ఆసమయానికి ఇంస్పెక్టర్ మూలిగాడు. ఎలీనా హాడిలిపోయి తల చేతుల్తో గట్టిగాపట్టుకుంది. ఓ నిమిషం తర్వాత హాటు రిబ్బన్లు ఊడ తీసుకుంది.

“యేం చేస్తున్నావో తెలుసా?” అని అడిగాడు బెర్నీస్.

ఆమె జవాబియ్యలేదు. మళ్ళీ అదేప్రశ్న వేశాడు బెర్నీస్.

“నేనిక్కడే వుండిపోతా.”

“యేమిటి? యెంతకాలమని వుంటావ్.”

“నాకే తెలీదు... బహుశా పగలంతా, రాత్రంతా, బహుశా శాశ్వతంగానే వుండిపోతానేమో... నాకే తెలీదు.”

“అదేమిటి ఎలీనా? కాస్త మంచీచెడ్డా ఆలోచించు. నువ్విక్కడికి వస్తావని చొత్తిగా అనుకోలేదు. వచ్చిందానివి కానేవుండి వెళ్ళిపోతా వనుకున్నా. ఇంటిదగ్గర నువు కనిపించకపోతే...”

“కనిపించకపోతే?”

“నీకోసం వెతుకుతారు. యిక్కడ నువు కనిపిస్తే...”

“యేం కనిపిస్తే?”

“ఎలీనా... చూడు, అతను నిన్నిపుడు రక్షించేస్తాడో లేదు.”

ఆలోచనాపూర్వకంగా కిందికిచూసి నోటిమీద జేబురుమాలు పెట్టుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడ్వసాగింది... సోఫామీద బోర్లాపడి ఏడుపును అరికట్టాలని యత్నించింది. కాని పట్టుబడ్డ పక్షిలా ఆమె శరీరం అటు యిటూ తన్నుకుంది.

“ఎలీనా... అదేమిటి?” అని అమెపక్కన నీల్సుని మళ్ళీ అన్నాడు బెర్నీస్.

“యేమిటి?” అని హఠాత్తుగా అన్న ఇన్స్పెక్టర్ స్వరం వినిపించింది. ఎలీనా లేచి కూర్చుంది. బెర్నీస్ కదలకుండా నించున్నాడు. తర్వాత ఇన్స్పెక్టర్ పక్కదగ్గిరికి వెళ్ళాడు. వెనకటిలాగానే ఇన్స్పెక్టర్ తల నిర్ద్వీపంగా పడివుంది. కళ్ళు మూసుకుని ఉన్నాయి.

“సంధి పుట్టుకొచ్చిందా?”

“అట్లాగేవుంది. మరేంభయంలేదు, యీ జబ్బులో మామూలేగాయిది”

“యెప్పటినించి జబ్బుగావుంది?”

“రెండురోజులనించి. నిన్నటినించీ నేనిక్కడేవున్నా. భారమంతా నామీద వెయ్యి ఎలీనా! నేనితన్ని వదిలి వెళ్ళను. సాధ్యమైనదంతా చేస్తాను. అవసరమైతే యితర సలహాకూడా తీసుకుందాం.”

“నేను దగ్గిరలేకుండానే చనిపోతాడా యేంకర్మం.” చేతులు నలుపు కుంటూ ఏడ్చింది ఎలీనా.

“యెలావున్నదీ యెప్పటికప్పుడు నీకు తెలియజేస్తావుంటా. అంతగా ముంచుకొస్తే...”

“పగలైనాసరే, రాత్రయినాసరే - అవసరమైతే అప్పటికప్పుడు నాదగ్గిరికి మనిషినిపంపు. ఓ చీటీముక్కరాసి మరీపంపు...యిక యిప్పుడు యేమైనాసరే ..వినిపించిందా? వాగ్దానంచెయ్.”

“దైవసాక్షిగా వాగ్దానంచేస్తున్నా.”

“ప్రమాణంచెయ్.”

“ప్రమాణంచేస్తున్నా.”

అమాంతం అతనిచెయ్యి పుచ్చుకుని అతను వెనక్కి తీసుకుందామను కునేలోపల పెదవులకు హత్తుకుంది.

“ఎలీనా...యేమిటిపని?” అని గొణిగాడు.

“ఉహూ - ఉహూ - ” అని ఇన్స్పెక్టర్ పెద్దగా నిట్టూర్పు విడుస్తూ వినిపించీ వినిపించనట్లు అన్నాడు.

ఎలీనా తెరదగ్గిరికివెళ్ళి నోట్లో జేబురుమాలు కుక్కుకుని ఆరోగికేసి ప్రేమతో చాలాసేపు తేరిపారబూసింది. నిశబ్దంగా ఏడ్చింది. చెంపలమీద కన్నీరు ప్రవహించింది.

“ఎలీనా !...స్వహావచ్చి నిను గుర్తుపట్టచ్చు. అలా గుర్తుపట్టం మంచిదో కాదో, యెవరికి తెలుసు ! అంతేకాకుండా డాక్టరు వచ్చేవేళేంది.”

ఎలీనా సోఫామీదనించి హాటుతీసుకుని నిశ్చలంగా నిల్చింది. గది చుట్టూ ఎదో జ్ఞాపకంచేసుకుంటున్నట్టు చూసింది...

“నేను వెళ్ళిపోతాను” అంది మెలమెల్లగా. బెర్నసీవ్ అమెచేతిని నొక్కాడు.

“గుండెనిబ్బరం చేసుకుని శాంతంగావుండాలి. నాకు అప్పగించి వెదురున్నావుగదా. రాత్రికి తప్పకుండా నిను కలుసుకుంటా.”

బెర్నసీవ్ కేసి తదేకదృష్టితోచూసి “ఓ ప్రాణమిత్రమా !” అని ఎలీనా వెక్కిరించి ఏడుస్తూ పరిగెత్తుకు వెళ్ళిపోయింది.

ద్వారానికి ఆనుకుని బెర్నసీవ్ నించున్నాడు. దుఃఖంతో కుంగి పోయాడు. కాని ఎదో సంతృప్తి అతన్ని ఆవరించింది. ‘ప్రాణమిత్రమా?’ అనుకుని బుజాలు ఎగరవేశాడు.

“యెవరక్కడ” అన్న ఇన్స్పెక్టర్ మాట వినిపించింది. పక్క దగ్గిరికి వెళ్ళి “నేనూ డిమిట్రీ ! ఏమిటి ? యెలావుంది ?” అన్నాడు.

“వొక్కడివే వున్నావా !”

“ఆ...”

“ఆమె యెక్కడుంది ?”

“ఆమె ! యెవరూ ?” అన్నాడు బెర్నసీవ్ భయంతో. ఇన్స్పెక్టర్ ఓ నిమిషం మాట్లాడలేదు.

“పూలు” అని గొణుక్కుని ఇన్స్పెక్టర్ మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఎనిమిదిరోజులపాటు ఇన్స్పెక్టర్ జీవన్మరణావస్థలో పడి కొట్టుకున్నాడు. ఎడతెరిపిలేకుండా డాక్టరు వచ్చి చూచి పోతూనేఉన్నాడు. ఆ డాక్టరు యువకుడు అవదంచేత ఈ గడ్డురోగంలో ఆసక్తి తీసుకోసాగాడు. ఇన్స్పెక్టర్ కి చాలా జబ్బుగావుందని తెలిసి షూబిన్ వచ్చి చూసివెళ్ళాడు. తోటి బల్లేరియన్ దేశభక్తులు కూడా వచ్చారు. ఇదివరలో తమ కుటీరానికి వచ్చి తనకంతో అశ్చర్యంకలిగించిన ఆ ఇద్దరు బల్లేరియన్లను బెర్నసీవ్ వీళ్ళలో గుర్తించాడు. అందరూ ఆందోళనచెందారు. బెర్నసీవ్ కి బదులు ఇన్స్పెక్టర్ కి పరిచర్య చేయడానికి అందులో చాలమంది ముందుకొచ్చారు గాని ఎలీనాకిచ్చిన వాగ్దానం జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుని బెర్నసీవ్ అందుకు అంగీకరించలా. ప్రతిరోజూ ఎలీనాను కలుసుకుంటూనే ఉన్నాడు. మాటల ద్వారానో, చీటి ద్వారానో ఇన్స్పెక్టర్ కి ఆమెకి తెలియజేస్తూనే ఉన్నాడు. ఎంతో ఆదుర్దాగా బెర్నసీవ్ కోసం ఎలీనా నీరీక్షించేది. ఎంతో శ్రద్ధతో ఆతనిమాటలు వినేది. ప్రశ్నలు వేసేది. తానే స్వయంగా ఇన్స్పెక్టర్ దగ్గరికెళ్లాలని ఆతురచెందేది. కాని బెర్నసీవ్ ఆమెని వెళ్లవద్దని బతిమాలుకున్నాడు. ఇన్స్పెక్టర్ చుట్టూ ఎపుడూ ఎవరో ఒకరు ఉంటూనే ఉన్నారు. ఇన్స్పెక్టర్ కి జబ్బుచేసిందని విన్నరోజునే ఎలీనాకికూడా జబ్బుచేసి నట్లనిపించింది. ఇంటికి వెళ్లగానే గదిలోకి వెళ్ళి తలుపు గడియవేసుకుంది. కాని భోజనానికి కలుసువచ్చింది. లేచి వెళ్ళింది. ఆమె వాలకంచూసి తల్లి భయపడి వెంటనే వెళ్ళి పడుకోమన్నది. ఎలీనా తన చిత్తవృత్తిని ఎలాగై తేనేం అణచుకోగలిగింది. 'ఆతను చనిపోతే నేనూ చనిపోతా' అని అనుకో

సాగింది. ఈ ఆలోచన ఆమెకి సంతృప్తికలిగించి ఉదాసీనవైఖరి ప్రదర్శించడానికి కావలసిన శక్తిని ప్రసాదించింది. ఎవరూ ఆమెని ఎక్కవగా వేధించలేదు. అన్నావాసిలేవా పశ్చాత్తాపంతో బాధపడుతోంది. షూబిన్ తనపనిలో పూర్తిగా నిమగ్నుడైపోయాడు. జోయా విచారసాగరంలో మునిగి * పెర్థర్ చదవాలని నిశ్చయించుకుంది. బెర్నెసీవ్ తరుచు వస్తూ పోతుండడం నికొలాయ్ కి ఇష్టంలేదు. కర్నటోవస్కీ విషయంలో తన పథకం మందకొడిగా సాగినకొద్దీ ఈ అయిష్టత ప్రబలమైంది. ఇక ఆ ప్రధాన కార్యదర్శి (కర్నటోవస్కీ) ఎలీనా తన్ను వివాహమాడడానికి అంగీకరిస్తుందనే నమ్మకం కుదరక వెనకాముందాడుతున్నాడు. ఎలీనా బెర్నెసీవ్ కి కృతజ్ఞతైనా తెలపలేదు. కొన్ని కొన్ని ఉపకారాలుచేసినవారికి కృతజ్ఞత తెల్పడంకూడా బాధాకరంగా ఉండి కలవరపెడుతుంది.

ఒకరాత్రి ఇన్స్టోవ్ కి మహాకష్టంగా కాలం గడిచింది. ఆ మర్నాడు బెర్నెసీవ్ కి ఎలీనా అతని వాగ్దానం జ్ఞాపకంచేసింది. 'అయితే వెడదాంపద' అన్నాడు బెర్నెసీవ్. ఆమె లేచి బుబ్బా వేసుకోబోతుండగా మళ్ళీ బెర్నెసీవ్ అన్నాడు : 'వద్దు. రేపటికిదాకా అగు, చూద్దాం.' ఆ సాయంకాలానికి ఇన్స్టోవ్ కి కొంచెం ములుపుచిక్కింది.

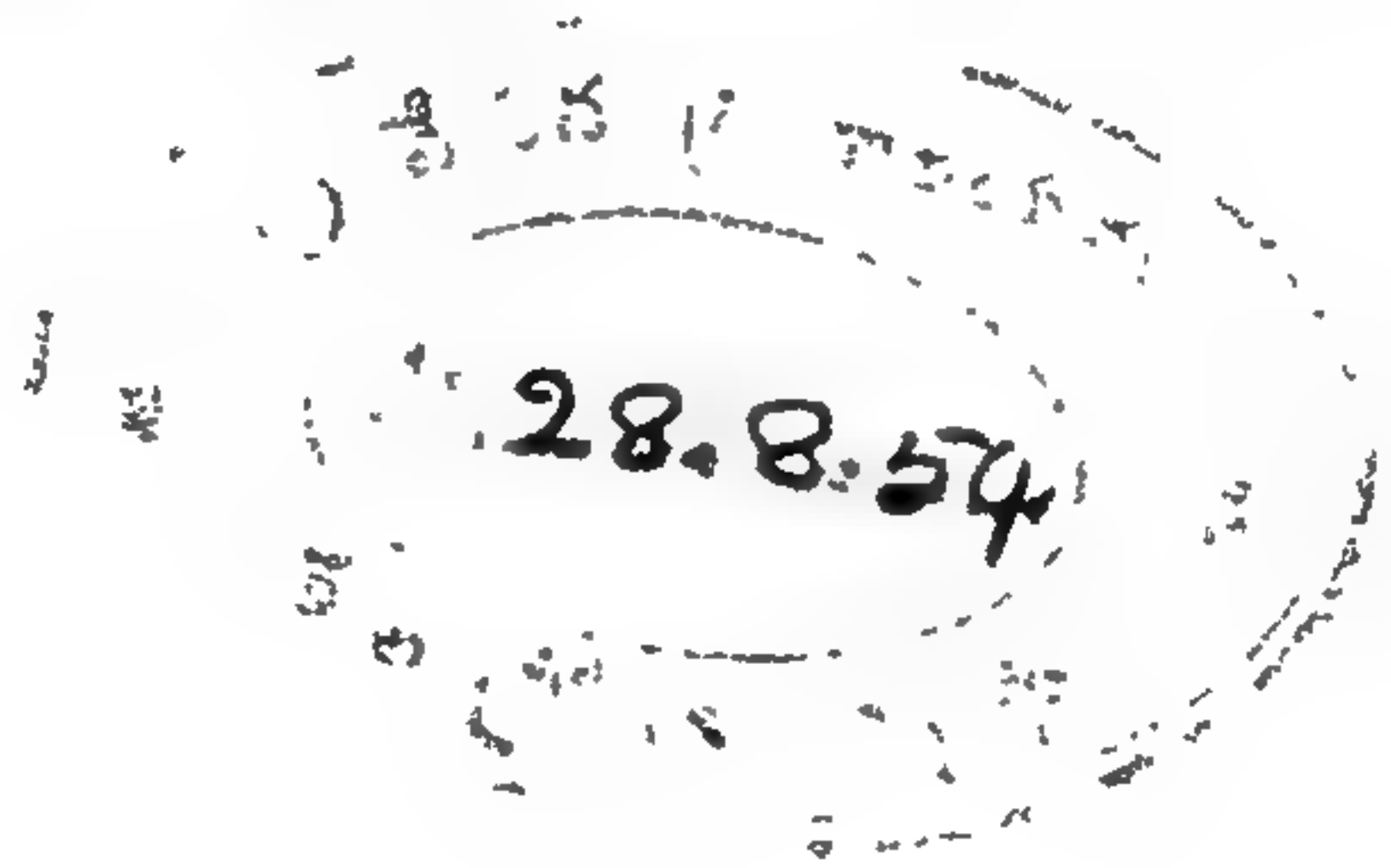
ఎనిమిదిరోజులు బాధాకరంగా గడిచాయి. ఎలీనా ప్రశాంతంగా ఉన్నట్టు కన్పించింది. కాని ఆమెకి తిండి సయించలా. నిద్రపట్టలా. అవయవాలలో ఎదోబాధ, తలలో ఎదో మంట బయలుదేరాయి. 'హారతి కర్పూరంలా హరించిపోయింది.' అంది దాసీది.

చివరికి తొమ్మిదోరోజున ఇన్స్టోవ్ కి సందిగ్ధావస్థ దాటింది. మాస్కో జర్నల్ చదివి వినిపిస్తూ కచేరీసావిడిలో ఎలీనా తల్లిపక్కకూర్చుని ఉంది. కాని ఆమె ఏంచదుపుతోందో ఆమె కేతెలియడంలేదు. ఇంతలో బెర్నెసీవ్ వచ్చాడు. మామూలుగానే ఎలీనా ఆదుర్దాతో సిగ్గుతో అతనికేసి తేరిపారజూచింది. చూచీచూడడంతోనే అతను శుభవార్త తెచ్చాడని ఊహించింది. అతనూ బోసని తలూచి మందహాసం చేశాడు. ఎలీనా లేచి అతన్ని ఆదరించింది

* సంగీతరూపకం. రచయిత : ఇటాలియన్ నాటక కవి. మాసె నెట్ (1842-'912)

“స్వహవచ్చింది. గండం తప్పింది. ఓవారంరోజుల్లో కోలుకుంటాడు.” అని మెల్లిగా చెప్పాడు.

దెబ్బతప్పించుకుంటానికా అన్నట్లు ఎలీనా చెయ్యిచాచింది. కాని మాటాడలేదు. ఆమె పెదవులుమాత్రం వణికాయి. మొహం దిక్కించింది. బెర్నీనీస్ అన్నావాసిలేవ్నాతో సంభాషణ మొదలుపెట్టాడు. ఎలీనా తన గదికి వెళ్ళి నోకాశ్శమిద కూలబడి, దేవుణ్ణి ప్రార్థించింది. కృతజ్ఞత తెలిపింది...హృదయభారం తగ్గింది. నెమ్మదిగా కళ్ళలో నీళ్ళు గిరున తిరిగాయి. హఠాత్తుగా అలసిపోయినట్లునిపించి తలగడామిద తల ఆనించి మెల్లిగా గొణుక్కుంది. ‘ఆండీపెట్రోవిచ్...’ అక్కడికక్కడే పడి నిద్రపోయింది. కనురెప్పలు. చెంపలు ఇంకా తడి అరలేదు. అప్పటికి పాపం ! ఎలీనా నిద్రపోయి, ఏడ్చి ఎన్నాళ్ళో అయింది.



బెర్నసీవ్ తెచ్చిన శుభవార్త కొంతవరకే నిజమైంది. గండం తప్పింది. కాని ఇన్సూర్ త్వరగా కోలుకోలేకపోతున్నాడు. శరీరతత్వమే బాగా దెబ్బతొందని డాక్టరు చెప్పాడు. అయినా రోగి లేచి గదిలో కాస్త అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు. బెర్నసీవ్ తన గదికి వెళ్ళిపోయినా ప్రతిరోజూ వచ్చి చూచివెళ్ళి ఎలీనాకు రోగి ఆరోగ్యవిషయం తెలియజేస్తూనే ఉన్నాడు. ఆమెకి ఉత్తరంరాయడానికి ఇన్సూరోకోకి ధైర్యంచాలకపోయింది. బెర్నసీవ్ తో మాట్లాడేటప్పుడైనా సూటిగా ఆమెనిగురించి మాట్లాడలేకపోయాడు. బెర్నసీవ్ ఉదాసీనత నటిస్తూ తాను స్టహోవ్ ఇంటికి వెళ్ళుతున్న సంగతి చెప్పి ఎలీనా చాలా కలతచెంది ఇంకా తేరుకోలేదని సూచించాడు. ఎలీనా కూడా ఉత్తరంరాయలేదు. మనసులో ఇంకో మార్గం తొక్కాలని అనుకుంది.

ఓ రోజున బెర్నసీవ్ మహాసంతోషంతో డాక్టరు ఇన్సూర్ వాకి పత్యం పెట్టించాడనీ త్వరలోనే లేచి బయటతిరుగుతాడనీ ఎలీనాకు చెప్పాడు. మాటలు వినీవినడంతో ఎలీనా అలోచనాపూర్వకంగా కిందికిచూసి 'నీతో యేం చెప్పాలనుకుంటున్నానో పూహించగలవా?' అని అడిగింది.

బెర్నసీవ్ ఆమె అభిప్రాయం అర్థంచేసుకుని కంగారుపడి,

“అతన్ని చూడాలనుకుంటున్నానని చెప్పదలచావు.” అన్నాడు ఆమె కేసి చూడకుండానే.

ఎలీనా సిగ్గుపడి వినిపించీవినిపించనట్టు ‘అవును’ అని గొణిగింది.

“సరే-యెందుకు చూడకూడదు. చూడొచ్చు” అన్నాడు మనసులో బాధపడుతూ.

“ఇదివర కోమాటు చూసివచ్చాగదా అనా. కాని యీతడవ నాకెదో భయమేస్తోంది...యెప్పుడూ ఇన్సోల్డ్ వొంటరిగా వుండడం లేదంటివిగా.”

“అదేం పెద్ద సమస్యకాదు.” అన్నాడు బెర్నెస్. ఇంకా ఆమెకేసి చూడకుండానే “నేను స్వయంగా నువ్వు వస్తున్నావని చెప్పలేనుగాని నువ్వు చీటీరాసియ్యి, తీసికెళ్ళియిస్తా. నేనీహితునికి చీటీరాసిస్తుంటే నిన్నెవరూ అడ్డగించలేరు. తప్పేమీలేదు. చిన్న చీటీలో వస్తున్నానని రాయు”

“అబ్బా! వెళ్ళి చూడడం మహాకష్టంవేస్తుంది.” అంది ఎలీనా.

“చీటీరాసి నాకియ్యి. నే తీసికెళ్ళి యిస్తా”

“అదేం అవసరంలేదులే. ఒక్కవిషయం నిన్నడగదలిచా. నామీదేం కోప్పడకు, ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్! రేపుమాత్రం ఆయనదగ్గిరికి వెళ్ళు.”

బెర్నెస్ పెదవికొరుక్కుని. “ఆ-అర్థమైంది. పూర్తిగా అర్థమైంది” అని ఒకటి రెండు మాటలు మాత్రం మాట్లాడి త్వరగా వెళ్ళిపోయాడు.

“మరీ మంచిది, మరీమంచిది.” అనుకున్నాడు ఇంటికివెడుతూ.

“నను ప్రోత్సహించే కొత్తవిషయం యేం కనబడడంలేదు మామూలుకు భిన్నంలేదు. చూరుపట్టుకు వేలాట్టంలో ఆనందమేముంది? నేనెందుకూ పశ్చాత్తాపపడను. నా అంతరాత్మ బోధించినట్టు చేశా. అంతా అయి పోయింది. సరే-వాళ్ళనిఅలానే ఉండనీ. మానాన్న చెప్పిందేనిజం. ‘మనం *సిబరైట్లంకాం మనం అన్నివిధాలాచెడ్డ ఘరానా మనఘలంకాం. మనం త్యాగధనులంకాం. మనం కార్మికులం! కార్మికులం! కార్మికులం! తోలు చొక్కాలేసుకొని కర్మాగారంలో - ఆ చీకటికోణంలో - పనిచేయడానికి పద - నూర్యరశ్మిని తక్కిన ప్రజకి వదిలినెయ్యి. మన అజ్ఞాతజీవితం కూడా గర్వింపదగిందీ, సౌఖ్యదా ఉకమైందీ.”

మర్నాటిఉదయం పోస్టుబంత్రోతు ఎలీనా రాసిన చీటీతెచ్చి ఇన్సోల్డ్కి ఇచ్చాడు. అందులో ‘బయలుదేరి వస్తున్నా. అందర్నీ పంపించి వెయ్. ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్ యివాళ అక్కడికిరాడు’ అని ఉంది.

* సిబరైట్లు : పురాతన గ్రీకునగరం సిబారిస్ నివాసులు. భోగ లాలసులు.

౨౮

చీటి చదువుకోగానే ఇన్స్ట్రోవ్ గదంతా శుభ్రంచేశాడు. మందు సీసాలు తీసిపారెయ్యమని ఇంటి యజమానురాలికి చెప్పి అంగరఖా తీసేసి చొక్కా తొడుక్కున్నాడు. గుండె బకటకా కొట్టుకొంటోంది. ఆనందంతో, బలహీనంతో తల దిమ్మెక్కిపోయింది. కాళ్ళమీద నిలుచోలేక పోయాడు. సోఫామీద కూర్చుని చేతిగడియారంకేసి చూసి 'పన్నెండింటికి ఇంకా పావుగంట వుంది. పన్నెండుకాకముందు ఆమె రావడం సాధ్యం పడదు. యీ పావుగంట యెదన్నా ఆలోచిస్తూ కూర్చోవాలి. లేకపోతే తట్టుకోలేను.' అని తనలో తాను అనుకున్నాడు.

ఇంతలో హఠాత్తుగా తలుపు తెరుచుకుని ఎలీనావచ్చింది. సన్నని సిల్కుగౌను తొడుక్కుని ఉంది. మొహం పాలిపోయిఉన్నా నవనవలాడే యవ్వనం ఆమెలో పొంగిపోతోంది. అమాంతంవచ్చి సంతోషంతో ఏడుస్తూ అతని వక్షంమీద వారింది.

“నువు బతికేఉన్నావు” అని పదే పదే అంది “నువు నావాడివి” ఇన్స్ట్రోవ్ తలపట్టుకుని నిమిరింది. ఆమెచేతులు తగిలేసరికి, ఆమె దగ్గర ఉందనే పరిజ్ఞానం కలిగేసరికి అతను సంతోషంతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అయి పోయాడు.

ఆనుకునికూర్చుని ఆమె తనికేసి తేరిపారజూచింది. ఆ చూపులో ప్రేమలోమునిగిన స్త్రీ కళ్ళల్లోమాత్రమేవెలిగే దరహాసం, కరుణ, లాలింపు ద్యోతకమయ్యాయి.

హఠాత్తుగా ఆమెమొహం దిషాదావృతమైంది. “యెంత చిక్కిపోయావ్ డిమిట్రీ!” అని అతని చెంపలునిమిరి “గడ్డం యెంత మాసిపోయింది!” అంది.

“నువ్వు యెంతో చిక్కిపోయావ్ ఎలీనా!” అన్నాడు ఇన్స్పెక్టర్ ఆమె చేతివేళ్ళను ముద్దిడుకుంటూ. ఆమె సంభ్రమంతో ఉంగరాలజుట్టు విదల్చి అంది “మరేం పర్వాలేదులే. మనకి మంచిరోజులువచ్చాయి. మనం గుళ్ళోకలుసుకున్నాడువచ్చిన తుపాసులాంటిదే వచ్చింది, పోయింది. ఇక మనం జీవితం సుఖంగా గడుపుదాం.”

జవాబుగా అతను మందహాసం చేశాడు.

“అబ్బ! యెంత చెడుకాలం దాపరించింది. డిమిట్రీ! తాము ప్రేమించినవారు పోయింతర్వాత మనుష్యులు ఎలా మనగలుగుతున్నారో! ఆండ్రీపెట్రోవిచి చెప్పినముక్కలు నాకు ముందేతెలుసు ఆండ్రీ అన్నాడు: ‘నీ జీవితం అతనిజీవితం మీద ఆధారపడి వుంది.’ అని. స్వాగతం డిమిట్రీ! స్వాగతం!”

ఏమనాలూ ఇన్స్పెక్టర్కి తెలియలూ. ఆమె పాదాలమీద పడాలనే కాంక్ష కలిగింది. అతనిజుట్టు వెనక్కిదువ్వి ఎలీనా అంది: “యింకో విషయంకూడా. గమనించా. నాకు పనేం లేనపుడు అనేకవిషయాలు గమనిస్తుంటా. మనిషికి బొత్తిగా సౌఖ్యంలేనప్పుడుచుట్టూ జరుగుతున్నదంతా అతి సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తాడని నీకు తెలిసిందేగా. నిజంచెప్పాలంటే నా మనసు భయంతో కంపించిపోతున్నా యే యీగకేసో తదేకదృష్టితో చూస్తాను. కాని అంతా సమసిపోయింది, సమసిపోయింది. కదూ? ముందుముందంతా శుభప్రదంగా వుంటుంది కదూ?”

“నాకు ముందున్నది నువ్వే! నాకిక శుభప్రదంగా వుంటుంది.” అన్నాడు ఇన్స్పెక్టర్.

“నాకుగూడా అంతే. కాని జ్ఞాపకముందా? ఆఖరితడవ నేనిక్కడికి వచ్చినప్పుడు—కాదు. ఆఖరితడవకాదు. క్రిందటితడవ మనిద్దరం మాట్లాడుకునేటప్పుడు మృత్యువును గురించి నేను మాట్లాడడం మొదలుపెట్టా. అలా యెందుకు మాట్లాడానో నాకేతెలియదు. అప్పుడు మృత్యువు మన

వెనుక పొంచివుందని నాకు అనుమానం వెయ్యనేలేదు. యిప్పుడు నీకు కులాసాగానేవుందికదా? ”

“ఓ బాగా కులాసాగానేవుంది.”

“కులాసాగావున్నావ్. నాకెంత సంతోషం కలిందనుకున్నా!”

కొంచెంసేపు ఇద్దరూ మానంపహించారు.

“ఎలీనా” అన్నాడతను.

“యేమిటి, ప్రియతమా!”

“మనకి శిక్షగా యీరోగం ప్రాప్తించిందని నీకప్పుడైనా తట్టిందా, చెప్పి?”

ఎలీనా అతనికేసి గంభీరంగా చూసి ‘అవును. ఈ ముక్క నాకు తట్టింది. డిమిట్రీ! కాని అప్పుడు నేననుకున్నాను: ‘మన మేం అపరాధం చేశామని యీశిక్ష? నా విద్యుత్తధర్మం నెరవేర్చలేదా? భగవంతుణ్ణి అవమానించానా? లేదే!’ నా అంతరాత్మ యితల్ల అంతరాత్మకన్న వేరు కావచ్చు. కాని యేవిధంగానైతేనేం ప్రశాంతంగావుంది. నీమూలంగా నేను నిందార్హురాలనాతానా? నిన్ను అడ్డగిస్తున్నానా? నిన్ను ఆపేస్తున్నానా?”

“నన్ను ఆపెయ్యవు ఎలీనా! మనిద్దరం కలిసేవెడదాం.”

“డిమిట్రీ! మనిద్దరం కలిసేవెడిదాం. నువ్వెక్కడికి వెడితే ఆక్కడికి నేనూ వస్తా...అది నా విద్యుత్తధర్మం. నిను ప్రేమిస్తున్నా...యింకే ధర్మం నాకు తెలీదు.”

“ఎలీనా! నువ్వనే ప్రతిమాటా నను శాశ్వతంగా బంధించి వేస్తోంది.”

“బంధనాలసంగతి యిప్పుడెందుకూ? మనిద్దరం స్వతంత్రులం అవును.” నేలకేసి ఆలోచనాపూర్వకంగా చూస్తో, అతని జాట్టు యింకా సవరిస్తూ ‘ఈరోజుల్లో యెంతో అనుభవానికొచ్చింది. వెనుక యెన్నడూ గ్రహించలేనివిషయాల్నొగ్రహించా. యిదివరకుయెవరన్నా, నాతో ‘పెద్ద కుటుంబంలోని అమ్మాయి, ఆవంకా యీవంకా పెట్టి వొంటరిగా వెళ్ళి ఓయువకుణ్ణి కలుసుకుంటోంది.’ అంటే యెంత మండిపోయేదాన్ని! కాని తమాషా యేవంటే అదంతా నాకు అనుభవమైంది. యిప్పుడు నాకు కోపం రాదు. అవును, నిజం.” అందామె ఇన్స్పిరోవ్ కేసి తిరిగి.

ఎంతగానో మెచ్చుకుంటూ అతను ఆమెకేసి చూసేసరికి ఆమె అతని జాట్లు వదిలి కళ్ళుమూసింది.

“డిమిట్రీ!”...అంటూ తిరిగి ప్రారంభించింది. “ఆ దిక్కుమాలిన పక్కమీద నువ్వు పడుండగా వచ్చి చూచా. నువ్వు స్వహతపి మృత్యు గహ్వరంలో చిక్కుకునివుండగా చూచా. నీకు తెలుసా?”

“నన్ను వచ్చి చూచావా?”

“అ—”

ఒక్కనిమిషం మానంపహించి అన్నాడు:

“బెర్నెసీవ్ కూడా యిక్కడే వున్నాడా?”

ఆమె అవునని తలూపింది. అతను ఆమె మీదికిఒరిగి “ఎలీనా! నీకేసి చూడలేను ఎలీనా!” అన్నాడు బహు నెమ్మదిగా.

“యెందుకనేం? ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్ దయామయుడు. అతనిముందు నాకేం సిగ్గేయదు. అసలు పిగ్గుపడాల్సిన అవసరమేముంది? నేను నీదాననని ప్రపంచానికి చాటిచెప్పడానికి సిద్ధంగావున్నా. ...ఆండ్రీ పెట్రోవిచ్ ని నా సోదరునిలా విశ్వసిస్తా.”

“అతను నా ప్రాణం రక్షించాడు. అమితదయాళువు, ఉదారుడు.”

“అవును...యిదంతా అతని చలవేనని నీకు తెలుసా. నువ్వు నన్ను ప్రేమించావని మొదటిసారిగా చెప్పిందతనే. అంతా చెప్పాలంటే... అవును. అతను మహా ఉదారస్వభావుడు!”

ఇన్సరోవ్ ఆమెకేసి ఆప్యాయంగాచూసి “అతను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాడుకదా?” అన్నాడు. ఆమె కిందకు చూసి మెల్లిగా అంది:

“అవును. నన్ను ప్రేమించాడు.”

ఇన్సరోవ్ ఆమెచెయ్యి వొత్తి “ఓ రష్యన్లు! మీది బంగారంలాంటి మనసు! బెర్నెసీవ్ వున్నాడా, యెంతశ్రద్ధగా నాకు పరిచర్యచేశాడు! రాత్రిళ్ళు కాచుకూచున్నాడు! యిక నువ్వో దేవకన్యవి! ఒక్కమాటన్నా అనకుండా, కాస్తన్నా సందేహం లేకుండా...యిదంతా నాకోసం...”

“అవునవును. అంతా నీకోసమే. ఎందుకు తెలుసా? మేమంతా నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాంగనుక. డిమిట్రీ! యెంతచిత్రంగా వుందో చూడు. మొట్ట

మొదటగా నిను చూసినపుడు-ఆ కథంతా మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పాలని నా కుంది, మళ్ళీ మళ్ళీ దినాలని నీ కుంది” “యేమిటా కన్నీళ్ళు,” అన్నాడు ఇన్సరోవ్.

“కన్నీళ్ళా?” జేబురుమాలుతో కన్నీళ్ళు తుడుచుకుని “తెలివితక్కువా, ఆనందబాష్పాలు వస్తాయని తెలీదూ! నే చెప్పదలిచిందేమిటంటే మొట్ట మొదట నేను నిను చూసినపుడు ను ద్వింత గొప్పవాడ వనుకోలా. మొదట షూబిన్ అంటే నా కెంతో యిష్టంగా వుండేది. కాని అతనిమీద యెన్నడూ ప్రేమ వుట్టలా. యిక ఆండ్రి పేట్రోవిచ్ విషయం: అవును. వొకప్పుడు నను నేనే ప్రశ్నించుకున్నా, ‘యితన్నేనా ప్రేమిస్తున్నాడీ?’ అని కాని నీ విషయంలో అసలు ఆలాంటి గొడవే రాలా. కాని తర్వాత తర్వాత నా మనసు పూర్తిగా నీ స్వాధీనం అయిపోయింది.”

“వద్దు వద్దు.” అని లేచినిల్చావాలని ఇన్సరోవ్ చూచాడు. కాని నిల్చాలేక సోఫామీద పడిపోయాడు.

“యేమిటి?” అని అడిగింది ఎలీనా ఆదుర్దాగా.

“మరేం లేదు...నా కింకా బాగా బలంపట్టలా, యిటువంటి అనందం తట్టుకోలేకుండా వున్నా.”

“అలా అయితే ప్రశాంతంగా కూర్చో. ఉద్రేకం పనికిరాదు.” అంది జేలితో బెదిరిస్తూ. “అంగరక్షా అప్పడే తీసేసావేం? యిలా కూర్చో. కథలు చెబుతా. దినాలి. అంతేగాని మాట్లాడకూడదు. వంట్లో బాగా లేనప్పుడు యెక్కువ మాట్లాడడం మంచిదిగాదు.”

షూబిన్ గురించీ, కర్నటోవస్కీని గురించీ యీ రెండువారాలూ అతను చేసిన పనులనుగురించీ ఆమె చెప్పింది. పత్రికల్లో రాతలనుబట్టి చూస్తే యుద్ధంవచ్చితీరుతుందనీ అతనికి బాగా కులాసా చిక్కగానే ఒక్క నిమిషం కూడా ఆలస్యంచెయ్యకుండా వెళ్ళిపోయ్యేమార్గం ఆలోచించాలనీ చెప్పింది. అతనిపక్కన కూర్చుని బుజంమీద చెయ్యి ఆనించి ఎవేవో కబుర్లు చెప్పింది.

ఆమె చెప్పిందంతా ఇన్సరోవ్ దిన్నాడు. వింటూ మధ్యమధ్య సిగ్గు పడ్డాడు. మధ్యమధ్య వెలవెలబోయాడు. అనేకసార్లు ఆమెధోరణి ఆపుదామని యత్నించాడు. తర్వాత హఠాత్తుగా లేచి కూర్చుని,

“ఎలీనా, యిక నను వదిలివెళ్ళిపో.” అన్నాడు కఠినంగా.

“ఏమిటి?” అంది ఆశ్చర్యపోతూ. “వంట్లో బాగుండలేదా?”

“అబ్బే ! వంట్లోబాగానేవుంది. కాని దయంచివెళ్ళిపో.”

“నాకేం అర్థంకావడంలేదు. నన్ను వెళ్ళిపోమ్మంటావా ?...యేమిటి పని?” అంది హఠాత్తుగా. ఆతను నేలమీదికి వారిగి ఆమె పాదాలు ముద్దిడుకుంటున్నాడు.

“అదేంపని డిమిట్రీ! వద్దు. వద్దు.”

ఆతను లేచికూర్చుని అన్నాడు:

“అయితే నువు నను వదిలిపెట్టి వెళ్ళిపోవాలి. ఎలీనా ! చూడు. జబ్బుచేసినప్పుడు నాకు మొదట్లో స్పృహతప్పలా. అప్పుడు మహాఅగాధంలో పడిపోబోతున్నానని నాకు తెలుసు. నాకు జ్వరంవచ్చి సంధిపుట్టినప్పుడు కూడా యీవిషయం గుర్తించా. మృత్యువు నా సమీపంలో తారాడు తుందని అనిపించి మనసులో అందరిదగ్గిగా శైలవుపుచ్చుకున్నా. ఆశ పూర్తిగా అంతరించిపోయింది...యిక యిప్పుడు హఠాత్తుగా యీ పునర్జన్మ, చీకటితర్కాత యీ వెలుగు, నా పక్కన నువ్వు, నీ స్వరం, నీ దిశ్వాసం, తట్టుకోలేకపోతున్నా. యెంతో పిచ్చిగా నిను ప్రేమిస్తున్నానని నాకు తెలుసు. ‘నీ దానను’ అన్న నీమాట విన్నా. యిక నాకు నేను బాధ్యత వహించాలేను...నువు వెళ్ళిపో.”

“డిమిట్రీ !” అని అతనిబుజంమీద మొహం దాచుకుంది ఎలీనా. ఇప్పుడు అతన్ని పూర్తిగా అర్థంచేసుకుంది.”

“ఎలీనా ! నిను ప్రేమిస్తున్నా. నీకోసం నా ప్రాణాలైనా అర్పిస్తా... నేను యింతబలహీనంగావుండి, నను నేను అమృతంపెట్టుకోలేని సమయంలో యెందుకొచ్చావ్? నా రక్తం వుడికిపోతుంటే ‘నీదాన’నన్నావ్. నిను ప్రేమిస్తున్నానన్నావు...”

“డిమిట్రీ” అని మళ్ళీ సిగ్గుపడి ఆమె అతనికింకా దగ్గిరిగా జరిగింది.

“ఎలీనా ! కాస్త దయంచు. వెళ్ళిపో. నేను చచ్చిపోతానేమో ననిపిస్తోంది...యీ భావాలను భరించలేకుండావున్నా... నా తనువంతా నిను కాంక్షిస్తోంది...మృత్యువు మనకు యెడబాటుకలిగిస్తుందనుకోడం... మరి యిప్పుడు నువు నా బాహుపంజరంలో వుండడం...ఎలీనా !”

ఆమె వణికిపోయింది.

“అయితే నను స్వీకరించు” అన్నది, అతనికిదినిపించి దినిపించకుడా.

మొహం చిటిమకుంటూ నికొలాయ్ గదిలో అటూ యిటూ పచ్చార్లు చేస్తున్నాడు. కిటికీదగ్గర కాలుమీద కాలేసుకుని కూర్చుని షూబిన్ ప్రకాంతంగా చుట్ట కాలుస్తున్నాడు.

“అటునించి యిటూ, యిటునించి అటూ పచ్చార్లుకొట్టడం యింక ఆపేస్తే బాగుంటుంది.” అన్నాడు షూబిన్ చుట్టబూడిద వేలితో రాల్చి వేస్తూ. “ఎదో చెబుతారని ఆశతో మీరు తిరిగినట్లలా ముందుకూ వెనక్కి తలతిప్పుతూంటే నా మెడ నెప్పెట్టిపోతోంది!”

“నువ్వు వట్టి జగడాలకోరువి. నా చిత్తనృత్తిని అర్థంచేసుకోవాలని ప్రయత్నించవు. నా కామెతో చాగా జోస్తే అయిపోయింది. నిజనాకి అమంటే నా కిమితప్రేమ: అందుకని సహజంగా ఆమె దగ్గరలేకపోతే నాకు నరకలా వుంటుంది. యి వెప్పీ నువు అలోచించవ్... అట్టోబరు జరుగుతోంది. అపుడే శీతాకాలం వచ్చేసింది. యింకా రెవాల్లో ఆమె యేంచేస్తోందో!” అన్నాడు నికొలాయ్.

“మేజోళ్లు కుట్టుకుంటూ వుండచ్చు. నీకోసరంమాత్రం కాదులే! ఆమెకోసం.”

“నీకంతా నవ్వులాటగా వుంది. సరే నవ్వు. కాని వొక్కటి చెబుతా విను. అలాంటిమనిషి యిక దొరకదనుకో. యెంత నిజాయితీ! యెంత నిష్పక్షపాతబుద్ధి!”

“నువు రాసిచ్చిన ప్రాంసరీనోటు తాలూకు డబ్బు అడిగిందా?”

“యెంతనిష్పక్షపాతం!” అని తిరిగి నికొలాయ్ గొంతెత్తి ప్రారంభించాడు “నిజం. ఆశ్చర్యంగావుంది. ఓ లక్షమంది ఆడాళ్ళున్నారటారు గదా! వాళ్ళని, ఆలక్షమందినీ యేదీ చూపించమను. అందులో మచ్చుకు ఒక్కతైనా ఆమెతో తులనాగుతుందేమో? వొక్క వుత్తరం ముక్కన్నారాయడంలేదు. నా ప్రాణం తినేస్తోంది.”

“నీకు ♦ పై థాగోరస్ కున్నంత వాగ్ధోరణివుంది. నీకో సలహా చెప్పనా?” అన్నాడు షూబిన్.

“యేదిటా సలహా?”

“అవగస్తనా క్రిస్టియనోవ్నా తిరిగి రాగానే... అర్థమైందా?”

“సరే-తిరిగివచ్చినాక?”

“ఆమెని చూడగానే... నా భావపరంపర అర్థమవుతోందా?”

“ఆ-ఆ-”

“చిరకతన్ను, దాంతో తిక్క కుదురుతుందోలేదో చూడు.”, నికొలాయ్ కోపంతో మొహం తిప్పేసుకున్నాడు.

“నాకదో చక్కని సలహాయిస్తావనుకున్నా, చివరికిదా!... కాకపోయినా శిల్పి-నీతీనియమాలూ లేని శిల్పి - యింతకంటే మంచిసలహా యెలా యిస్తాళ్ళే.”

“నీతీ నియమాలూ... అయితేనేం, నువ్వంతగా అభిమానించే కర్నూటో వస్తే, నీతీనియమా లేనివన్నా నీ దగ్గరనించి నిన్న వందరూబుళ్ళు కొట్టేశాడటగా. బొత్తిగా నీకు వుపాయం తెలీదు. కాదూ?”

“అయితేనేం. డబ్బెట్టి పేకాడాం. అవును. నేను ఆనుకున్నా... కాని అతన్నెవరూ మా యింట్లో మెచ్చుకోరు యెందుకో...”

“అతడు ఆనుకుంటున్నాడు: ‘పోనిద్దూ, యీయనకి అల్లుణ్ణి అవుతానో లేదో దేవుడికి తెలియాలి, లంచాలు పుచ్చుకోని నాకు యీ వంద రూపాయలు మహాభాగ్యం’ అని.”

“అల్లుడు! మామ! సరిపోయింది! దశమగ్రహం! యిం కేపిల్లయినా అలాంటి మొగుడు దొరుకుతాడంటే సంబరపడేది. నువ్వు ఆలోచించు! మాంచి

♦ పై థాగోరస్ (బి. సి. 6వ శతాబ్దం) గ్రీసుదేశపు గణితశాస్త్రజ్ఞుడు, గొప్ప వక్త. వేదాంతి.

చురుకై నవాడు. మాంచి తెలివైనవాడు. స్వయంకృషిమీద పైకి వచ్చిన వాడు. రెండురాష్ట్రాల్లో పనిచేశాడు.”

“అ-రాష్ట్రాల్లో గవర్నర్ని బుట్టలో వేసుకున్నాడు.”

“కావచ్చు. అలాంటి పని చాలా అవసరం. కార్యకూరుడు, వ్యాపారస్తుడు-”

“మాంచి పేకాటగాడు!” అన్నాడు షూబిన్.

“సరే - పేక బాగా ఆడతాడు. కాని ఎలీనాని యెవరన్నా అర్థం చేసుకోగలరా? ఆమెకేం కావాలో తెలుసుకున్న మొగాడుంటేచూపించు. మొట్టమొదట చాలా ఖుషీగా వుంది. తర్వాత వాడి వత్తెపోయింది. హఠాత్తుగా ఆమెకేసి చూట్టానికే భయం వేస్తుంది. మళ్ళీ హఠాత్తుగా కులాసాగా తిరుగుతుంది. యింతకీ కారణం మాత్రం కనిపించదు.”

ఓ నాకరు ప్రేమీద కాఫీ, మీగడ, బిస్కెట్లు పెట్టుకుని చక్కా వచ్చాడు.

“ఆ యువకుడంటే తండ్రి కిష్ట-” అన్నాడు నికొలాయ్ ఓ బిస్కెట్లు అటూ ఇటూ తిప్పుతూ. “అయితే నేం కూతురికేం పట్టింది. పూర్వం-తండ్రిని దేవుడుగా చూచుకునే రోజుల్లో అదంతా సరిపోయింది. అదంతా మార్చేసు కున్నాం. కాలమే మారిపోయింది. యిప్పుడు ఆడపిల్లలు వాళ్ళిష్ట మొచ్చిన వాళ్ళతో కులాసాగా మాట్లాడొచ్చు. వాళ్ళిష్టమొచ్చిన పుస్తకాలు చదవచ్చు. నాకర్లు చాకర్లు లేకుండా మాస్కోదాటి, పారిస్లో ఆడాళ్లలాగా వెళ్ళి పోవచ్చు. మరేం తప్పులేదు. మొన్న ‘యెలీనా యెదీ?’ అని అడిగా. ‘యెక్కడికో బయటికి వెళ్లింది.’ అని చెప్పారు. ‘యెక్కడికి’ వెళ్లింది? ‘వొక్కల్లకి’ తెలీదు, యిది మంచి పనే నంటా.”

“కాఫీ తీసుకుని వాణ్ణి పంపించెయ్యండి. మీ అంతట మీరే అన్నారగా గృహకల్లాలం పనికిరాదని.” అన్నాడు షూబిన్ మెల్లిగా.

నాకరు షూబిన్ కేసి నిస్సహాయో చూశాడు. నికొలాయ్ కాఫీకప్పు తీసుకొని, కొంచెం మీగడ కలుపుకుని, గుప్పెడు బిస్కెట్లు తీసుకున్నాడు. నాకరు వెళ్ళిపోగానే అన్నాడూ: “యీ యింట్లో నేనంటే ఆవగింజం తెనా లక్ష్యంలేదు. ఈముక్కే చెప్పాలనుకున్నా. యీరోజుల్లో పై బడాయీచూసి మోసపోతారు. పట్టి తెలివితక్కువ మొద్దయినా, గొప్ప

వాడిలా నటిస్తే సరి, వాణ్ణి అంతా గౌరవిస్తారు. ప్రపంచానికి యెంతో వుపకరించే తెలివితేటలు వున్నవాడైనా నమ్మతే...”

“నువు పెద్ద రాజకీయవేత్తవనే అనుకుంటున్నావా, నిక్కీ” అన్నాడు షూబిన్ బిగ్గరగా.

“యేమిటా పిచ్చివాగుడు!” అన్నాడు నికొలాయ్ మండిపడుతూ. “నువ్వెవరో మర్చిపోతున్నావు. యిక్కడ నన్నెవరూ లక్ష్యపెట్టరంటాని కిదో వుదాహరణ.”

“అన్నావాసిలెన్నా నిన్నలా వేధిస్తోంది, పాపం” అన్నాడు షూబిన్ మాటలు సాగదీస్తూ. ‘నికొలాయ్ ఆర్మియోమెనిచ్! నిజానికి మేం సిగ్గుపడాల్సిందే. యివాళో రేపో అన్నావాసిలెన్నా పుట్టింరోజు. ఆమెకి యెదన్నా బహుమానం కొనుక్కు రారాదూ. ఆమెంటే కాస్త శ్రద్ధ చూపావంటే యెంత స తోషిస్తుందో నీకు తెలుసుగా.”

“అవునవును. సమయానికి జ్ఞాపకంచేశావు. కృతజ్ఞుణ్ణి, తప్పకుండా, తప్పకుండా యెదన్నా బహుమానం...అంతాయెందుకు యిదిగో, నాదగ్గిర ఓ వెండిపిన్న వుంది. మొన్ననే కొన్నా. యిది బాగుంటుందిగదూ?”

“లెవరోలోపున్న ఆదిడకోసం కొన్నావుగదూ!”

“అవునవును.”

“అలాగయితే ఆమెకి చాలా బాగుంటుంది.” అని షూబిన్ లేచాడు.

“యివాళ రాత్రికి యెక్కడికివెడదాం పాపెల్!” అని నికొలాయ్ అతని కళ్ళలోకి చూస్తూ చనువుగా అడిగాడు.

“మీరు కబ్బుకివెళ్ళరూ?”

“కబ్బుకి వెళ్ళినాక - ఆ తర్వాత యెక్కడికివెడదాం అని అడిగా.”

“ఉహూ...నికొలాయ్! రేపు నాకు బోలెడంత పనుంది. యింకో మాటు వెడదాం.” అని షూబిన్ చక్కాబోయాడు.

నికొలాయ్ మళ్ళీ మొహం చిట్టించుకుని రెండుమూడుమాట్లు పచారు చేసి బీరువాలొంచి వెండిపిన్న ఉన్న పెట్టితీశాడు. పట్టురుమాలుతో తుడుస్తూ దానికేసి తడేకదృష్టితో చూసి, అద్దంముందు కూర్చుని గంభీరముఖం పెట్టి తల అటూ, ఇటూ త్రిప్పతూ జాగ్రత్తగా తలదువ్వుకున్నాడు. బుగ్గ మీదికి నాలిక జాపి దానికేసి తేరిపారజూచాడు.

ఇంతలో వెనక యెవరో దగ్గారు. వెనక్కితిరిగి చూసేసరికి ఇండాక కాఫీ తెచ్చిన నౌకరు కనిపించాడు.

“నికొలాయ్ ఆర్టియోమెదిచ్ !” అన్నాడు, నౌకరు గంభీరంగా.
“మీరు మా యజమానులు.”

“ఆ-తెలుసు. అయితే?”

“చనువుతీసుకున్నందుకు ట్టుమించండి. పసితనంనించీ మీదగ్గిర పని చేస్తున్నా. మీకు సేవచేయాలనే కోరికతోనే—కాని వొక్క నిషయం చెప్పాలి.”

“యేదిటది ?”

నౌకరు సంకోచిస్తూ సంకోచిస్తూ అన్నాడు :

“ఎలీనా నికొలాయెవ్వా యెక్కడికి వెడుతోందో తెలియదన్నారు కదూ. యెక్కడికి వెడుతోందో నాకు తెలుసు.”

“యేదిటా పిచ్చికూతలు. మొద్దుమొహమా !”

“చిత్తం. మూడురోజులక్రితం ఓ యింటోకి వెడుతూంటే చూశా.”

“యేదిటీ? యెక్కడికి ? యెవరియింటికి ?”

“ఆ-వీధిలో యింటికి. యెక్కువదూరం వుండదు. ఆయింటో యెవరు వుంటున్నారని నౌకర్ని అడిగా.”

నికొలాయ్ నేలతన్ని “నోరుముయ్, ఫుండాకోర్ ! నా కూతురు యెదో దయతలిచి బీదాబిక్కిని చూట్టానికి వెళుతూంటుంది. నువ్వు ... ఏ, అవతలికి ఏ, పెధవ !”

నౌకరు భయపడి గుమ్మందాకా పరుగెత్తాడు.

“అగు. ఆ నౌకరు యేమని చెప్పాడు.” అని అడిగాడు నికొలాయ్.

“మరేంలేదు, దొరా, మరేంలేదు. అక్కడ చదువు సే కుర్రాడు—”

“నోరుముయ్ పెధవా ! ... దిను. యీ ముక్క యెవరితోనన్నా, కల్లోఆయినా సరే అన్నావో—”

“చిత్తం, దొరా, చిత్తం...”

“నోరుముయ్ ! ఒక్కముక్కన్నా అన్నావో-అన్నావని యెవరన్నా నాకు చెప్పాకో - నడిసముద్రంలో దాక్కున్నాసరే నిను యీడ్చుకొస్తా. దినిపించిందా ? ఏ, బయటికి ఏ.”

నాకరు చక్కా బోయాడు.

“ఆరి, భవంతుడా, భవంతుడా ! యేరిటిదంతా” అనుకున్నాడు నికొలాయ్ నాకరు వెళ్ళిపోగానే. “గాడిద యేం చెప్పాడు ? యేమైనాసరే ఆయిటో యెవరుంటున్నారో తెలుసుకోవాలి ... నేనే స్వయంగా వెళ్ళి రావాలి. చివరికి యిదీ. నాకరు వెధవ, వీడూ అధిక్షేపించేవాడే !”

వెధవ ! అని బిగ్గరా అనుకుని వెండిపిన్ను బీరువాలూపెట్టి అన్నా వాసిరెవ్వాను చూట్టానికి వెళ్లాడు, నికొలాయ్.

నికొలాయ్ వెళ్లేసరికి అన్నావాసిరెవ్వా మొహానికి కట్టుకట్టుకుని పడుకునిఉంది. ఆదిడ పడుతున్న బాధచూసేసరికి నికొలాయ్కి మరింత కోపం వచ్చింది. తొందర్లోనే ఆమెకి కన్నీరు ప్రవహించేటట్లు చేశాడు.

బ్రాల్కన్ రాష్ట్రాలలో ఆలముకున్న యుద్ధమేఘాలు చివికి చివికి గాలివానగా పరిణమించాయి. టర్కీ రష్యామీద యుద్ధం ప్రకటించింది. ముఖ్యపట్టణాలు ఖాళీచేయవలసిన గడువు దాటిపోయింది. సినోపీ హత్యా దినం సమీపించింది. మాతృదేశానికి వెనువెంటనే బయలుదేరి రమ్మంటూ ఇన్సరోవ్ కి జాబు వచ్చింది. కాని ఇన్సరోవ్ కి ఇంకా పూర్తిగా ఆరోగ్యం చిక్కలేదు. దగ్గు వస్తూంది. చాలా బలహీనంగాఉన్నాడు. కొద్దిగా జ్వరం కూడా తగులుతోంది. అయినప్పటికీ ఇ టిదగ్గర ఉండడమేలేదు. అతని హృదయంలో అగ్ని ప్రజ్వలిల్లింది. ఆరోగ్యవిషయం బొత్తిగా పట్టించుకోటం లేదు. మాస్కో వెళ్ళి రహస్యంగా రకరకాల ముఘ్యల్ని కలుసుకున్నాడు. రాత్రిళ్ళు రాసుకుంటూ కూచునేవాడు. పగలు ఎవరికీ కనిపించేవాడేకాదు. తొందర్తోనే వెళ్ళిపోతున్నానని ఇంటి కామందుకి చెప్పి తన కొద్దిపాటి సామానా అతనికి బహుమతిగా ఇచ్చేశాడు. ఎలినాకూడా ప్రయాణసన్నాహంలో ఉంది. ఓరోజు సాయంత్రం ఎలీనా తనగదిలో కూర్చుని జేబు రుమాళ్ళు కుట్టుతూ దిగాలుపడి గాలిమోత వింటూంది. ఇంతలో దాసీ వచ్చి నికొలాయ్, అన్నా పడకగదిలో ఉన్నాడనీ ఎలీనాను రమ్మన్నాడనీ చెప్పింది. ఎలీనా బయలుదేరుతుండగా 'మీ అమ్మ యేడుస్తోంది. మీ నాన్న మహాకోపంగావున్నాడు.' అని మెల్లిగా అన్నది.

ఎలీనా తల్లిపడకగదిలో ప్రవేశించింది.

అన్నా పడకకుర్చీలో పడుకుని ఉడుకులాం వాసనచూస్తోంది. నికొలాయ్ నెగడుపక్క నిల్చుని ఉన్నాడు. చొక్కాగుండీలు అన్నీ పెట్టుకున్నాడు. బాగా పిండిపెట్టిన కాలరులోంచి పై వేలాడుతోంది. అతని

వెళ్ళిరి అంతా పార్లమెంటులో మహాోపన్యాసం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్న వాడిలా ఉంది. హఠాత్తుగా చేతితో కుర్చీచూపించాడు. ఎలీనా అరం చేసుకోలేక యేదిటని ప్రశ్నార్థకంగా తండ్రికేసి చూసింది. కూతురుకేసి తిరగకుండానే హుందాగా 'అలాకూర్చో' అన్నాడు నికొలాయ్.

ఎలీనా కుర్చీలో కూర్చుండి. తల్లి ఏడుస్తూ ముక్కు చీదుకుంది. నికొలాయ్ కుడిచేయిచొక్కా కిందపెట్టుకుని కొంచెంసేపైనాక అన్నాడు:

“ఎలీనా ! మన అభిప్రాయాలు విశదీకరించుకుందామని - కాదు. నీనించి సంజాయిషీకోరదామని నిన్ను పిలిపించాను. నీ నడత నాకేం నచ్చలా! ఈముక్క పేలవంగావుంది - నీ నడత నాకు యిదిగో యిక్కడకూర్చున్న మీ అమ్మకీ మహావిచారం కలిగిస్తోంది. మహాోపం తెప్పిస్తోంది.”

నికొలాయ్ ఈ మాటలు మంద్రస్వరంలో చెప్పాడు. ఎలీనా మాట్లాడకుండా తండ్రికేసి చూసింది. తర్వాత తల్లికేసి చూసి వైవర్ణ్యం చెందింది.

“నొకప్పుడు పిల్లలు తల్లిదండ్రులను తిరస్కరించేవారుకాదు. గజ గజా వణికేవారు. దురదృష్టవశాత్తూ - చాలామంది అలానే అనుకుంటారు. ఆకాలం దాటిపోయింది. అయినా యింకా చట్టాలు ... యిలా సాగనీని చట్టాలు...చట్టాలు ఉన్నాయి, గమనించు. యింకా చట్టాలువున్నాయి.”

“కాని, నాన్నా !” అనిబోయింది ఎలీనా.

“నా మాటలకి అడ్డంరాకు. యితవరకు జరిగిందేమిటో పరిశీలిద్దాం. మీ అమ్మా నేనూ మా విద్యుక్తధర్మం నెరవేర్చుకున్నాం. డబ్బూ, శ్రేమా లక్ష్యపెట్టకుండా నీకు చదువు చెప్పిచ్చాం. మేం చేసిన ఖర్చు, శ్రమవల్ల నీకే త లాభించిందనేది వేరే విషయం. కాని నాకూ, మీ అమ్మకీ హక్కు వుంది - అదేమిటంటే మేము అవలంబించిన నీతినియమాలనూ నువ్వు పూర్తిగా అవలంబించాలని ఆశించే హక్కు. ఈ పరిత్రధర్మాన్ని యీ ఆధునిక భావాలు నాశనం చేయకూడదని భాదించడానికికూడా మాకు హక్కువుంది. ఆయితేనేం చివరికి జరిగిందేమిటి? నీ వయసుకి సమాజమైన పిచ్చి పిచ్చి వేషాలు గురించి నే మాట్లాడదలుచుకోలేదు. కాని నుద్విత వొళ్ళుమరిచి...”

“నాన్నా ! నువు చెప్పదలిచిందేమిటో నాకు తెలుసు...”

“ఉహూఁ- నే చెప్పదలిచింది నీకేం తెలీదు.” అని మునుపటి పార్లమెంటరీ ఉపన్యాసకుని వైఖరీ, వాగ్ధోరిశీ వదిలివేసి హెచ్చుస్థాయిలో హఠాత్తుగా అన్నాడు నికొలాయ్.

“నీకేం తెలీదు.”

“నికొలాయ్ ! నా ప్రాణం కొరికేస్తున్నావ్” అని గొణిగింది అన్నా వాసిలెవ్వా.

“అలా అనకు. నీ ప్రాణం కొరికేస్తున్నానా? నేనేం చెప్పబోతున్నానో నీ వూహించుకోలేవు. ముందుగానే చెబుతున్నా, మహా ఘోర విషయం వినబోతున్నావు. గుండె నిబ్బరం చేసుకో.”

అన్నా వాసిలెవ్వాకి మూర్ఛవచ్చినంత పనైంది.

“ఉహూఁ- నే చెప్పబోయేది నీకు తెలీదు.” అన్నాడు నికొలాయ్ ఎలీనాకేసి తిరిగి.

“మీయెడ ఘోర అపరాధం చేశాను” అంది ఎలీనా.

“అహూహ ! చివరికి వొప్పకున్నావన్నమాట.”

“యెన్నడో మీతో చెప్పేయవలసింది. చెప్పకుండా మీ యెడ ఘోర అపరాధం చేశాను.”

“వొక్కమాటలో నిన్ను నాశనం చేసేయగలను. తెలుసా?” అన్నాడు నికొలాయ్.

ఎలీనా తలవైకెత్తి తండ్రీకేసి చూసింది.

“అవును. వొక్కమాట. అలా తేరిపారజూస్తే యేం లాభం” చేతులు కట్టుకుని మళ్ళీ అతను అన్నాడు.

“పోవరస్కాయా దగ్గర - ఆవీధిలో ఆ యిల్లు యెరుగున్నావు కదూ? ఆ యిల్లలోకి వెళ్ళాలా?”

నికొలాయ్ కోపంతో నేలతన్ని “జవాబు చెప్ప, దరిద్రమ్మండా ! నా దగ్గర దాచి లాభమేంలేదు. ఛీ ! నువ్వా యింట్లోకి వెడుతూండగా నాకర్లు చూచారు.”

ఎలీనా మొహం ఎర్రబారింది. కళ్ళు పెరిగిపోయాయి.

“దాచవలసిన అవసరం నాకేంలేదు. అవును. ఆ యింటికి వెళ్ళా.”

“బలే! దిన్నావా అన్నావాసిలేవా! అక్క డెవరున్నారో నీకు తెలుసు ననుకుంటా?”

“ఆ - అక్కడ నా భర్త వున్నాడు.”

నికొలాయ్ కళ్ళు ఇంతచేసుకుని ‘యేమిటి నీ...’ అన్నాడు.

“భర్త! నేను డిమిట్రీ నికనోరోవిచ్ ఇన్స్టోవ్ ని పెళ్ళిచేసుకున్నా.”

“నువ్వు ... పెళ్ళి చేసుకున్నావా?” అన్నది అన్నావాసిలేవా ఎలాగో.

“అవునమ్మా, తుమించు. పదిహేనురోజులక్రితం రహస్యంగా పెళ్ళి చేసుకున్నాం.”

అన్నావాసిలేవా కుర్చీలో కూలబడిపోయింది. నికొలాయ్ రెండడుగులు వెనక్కివేశాడు. “పెళ్ళి చేసుకున్నావా? ఆ దేశదిమ్మర్ని, ఆ మడ్డి మృగాన్ని! పూర్వకాలంనించీ పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందిన కుటుంబంలో పుట్టిన నికొలాయ్ స్టహోవ్ కూతురు ఓ సామాన్యణ్ణి, ఓ దేశదిమ్మర్ని తలదండ్రుల అనుమతిలేకుండా పెళ్ళిచేసుకోవడమా? నేను నోరుమూసుకుని పూయకుంటాననుకున్నావా? కోర్టులో ఫిర్యాదు చేయననుకున్నావా? వాడితో...నిన్ను మఠానికి పంపిస్తా. యిక అతన్ని - అతన్ని కఠినశిక్ష పడేటట్లుచేస్తా. అన్నావాసిలేవా! నీ ఆస్తిపాస్తులు వొక్క దమ్మిడీ అయినా దీనికి చెందనివ్వనని చెప్పేశావు.”

“నికొలాయ్ ఆర్టియోమెవిచ్! యిక పూయకో” అని మూర్చింది అన్నావాసిలేవా.

“పెళ్ళి యెప్పుడుజరిగింది? యెలా జరిగింది? యెవరు చేయించారు? యెక్కడ జరిగింది? ఆరి దేవుడా? మన స్నేహితులంతా యేమంటారు! ప్రపంచం యేమంటుందో, తెలుసా? సిగ్గుబిడియం లేకుండా యింత ద్రోహంచేసి మా చూరకింద యెలా వుందామనుకున్నావే? భగవంతుడికి ఆగ్రహంవస్తుందనన్నా భయం వేయడంలా?”

“నాన్నా!” ఎలీనా ప్రారంభించింది. మనిషి నిలువునా వణికి పోయింది. కాని కంఠస్వరంగా మాత్రం వణుకురాలా. “నీ యిష్టంవచ్చినట్లు చెయ్యి. కాని నేనేమో సిగ్గుమాలినపని చేశాననీ, ద్రోహంచేశాననీ మాత్రం అనకు. మిమ్మల్ని కష్టపెట్టాలని నాకేంలేదు. ఒకటి రెండు రోజుల్లా

యిదంతా నేనే చెప్పేదేదామనుకున్నా. యెందుకంటే తొందరలోనే నా భర్తతోకలిసి యిక్కడనించి వెళ్ళిపోతున్నా.”

“వెళ్ళిపోతున్నావా? యెక్కడికి?”

“ఆయనదేశం - బల్గేరియా.”

“ఆ టర్క్‌వాళ్ళ దగ్గరికా?” అని కేకపెట్టి అన్నావాసిలెన్నా మూర్ఛపోయింది.

ఎలీనా తల్లిదగ్గరికి పురికింది.

“ఘో, అవతలికి పో” అన్నాడు, నికొలాయ్ కూతురుచెయ్యి గట్టిగా పట్టుకు ఆపి. “పనికిమాలిందానా! పో, వెళ్ళిపో”

సరిగ్గా ఆ సమయానికి తలుపుతీసుకుని షూబిన్ తొంగిచూశాడు. అతనిముఖం వాడిపోయిఉంది. కాని కళ్ళుమాత్రం వెలిగిపోతున్నాయి.

“నికొలాయ్ అర్బియోమెవిచ్!” అని కేకేశాడు బిగ్గరగా. “అవ గస్తీనా క్రిస్టియనోవ్నా యిక్కడికి వచ్చింది. మీతో మాట్లాడాలంటోంది.”

నికొలాయ్ మండిపడుతూ పిడికిలి బిగించి అతన్ని బెదిరించి ఒక్క నిమిషం మెదలకుండా నిలుచుని తర్వాత నెమ్మదిగా బయటికి చక్కా బోయాడు. ఎలీనా తల్లిపాదాలమీద వారి మోకాళ్లు కావలించుకుంది.

* * *

యువార్ ఇవనోవిచ్ పక్కమీద పడుక్కొనిఉన్నాడు. కాలరు లేని చొక్కాతెరుచుకుని ఉంది. స్త్రీల వక్షంలాంటి అతని వక్షంమీద కొయ్యకిలువ, తాయెత్తుల గుత్తి కనిపిస్తున్నాయి దుప్పటి కప్పుకుని ఉన్నాడు. పక్కదగ్గరిసా బల్లమీద దీపం మిణుకుమిణుకు మంటోంది. దీపం పక్కన పానపాత్ర ఉంది. పక్కచివర యువార్ దగ్గరగా విచారంతో కుమిలిపోతూ షూబిన్ కూర్చుని ఉన్నాడు.

“అవును” అన్నాడు షూబిన్ ఆలోచనా పూర్వకంగా.

“వెళ్ళి చేసుకుంది. వెళ్ళిపోవడానికి సన్నాహాలు చేస్తోంది. మీవాడు యిల్లు ఎగిరిపోయేటట్టు కేకలు వేస్తున్నాడు. గోప్యంగా వుండాలని పడక గదిలో తలుపువేసుకున్నాడుగాని నొకర్లు, బండీవాడు కూడా ఆయన అన్నదంతా విన్నారు. యింకా కేక లేస్తూనే వున్నాడు. నాతో

చేతులు కలపడందాకా వచ్చింది. పగ తీర్చుకుంటానని మహా బెదిరిస్తున్నాడు గాని చివరికి జరిగేదేమీ వుండదు. అన్నావాసిలెవ్వాకి దిక్కు మొక్కు తోచడంలా. పెళ్ళిచేసుకుందనే విషయంకంటే తన్ను విడిచివెళ్ళిపోతుందనే విషయం ఆమెకి ఎక్కువ బాధాకరంగా వుంది.”

యువార్ చేతివ్రేళ్ళు ఆడించి, “అవును. తల్లాయెను. అంటే...”

“మీవాడు అర్చివిషప్పుకి, గవర్నర్ జనరల్ కి, మంత్రికి ఫిర్యాదు చేస్తానని తెగ బెదిరిస్తున్నాడు. యెన్ని చేసినా చివరికి ఆమె పెళ్ళి తీరుతుంది. కన్నకూతుర్ని నాశనం చెయ్యడం యేవంత మంచి దేవిటి? యిప్పు డెదో మహా కోపంగా వున్నాడుగాని చల్లగా అతనే దిగొస్తాడు.”

“వాళ్ళకి అధికారం యేం వుంది.” అన్నాడు యువార్ పాన పాత్రలో నించి ఓ గుక్కెడు సారాతాగి.

“నాకు తెలుసు. తెలుసు...కాని మాస్కోలో యీ పెళ్ళిమీద గాలిదుమారం రేగుతుంది. ఆమె అందుకేం భయపట్టలేదు. యెమైనా ఆమె వీటన్నిటికీ ఆతీతురాలు. వెళ్ళిపోతుంది. యెక్కడి కనుకుంటున్నావ్ .. ఆవిషయం ఆలోచించడమే మహాదారుణంగా వుంటుంది. యెంతోదూరం వెళ్ళిపోతోంది. అక్కడికిచేరుకున్నాక ఆమె పరిస్థితి యెలావుంటుందో తెలుసా? మంచుతుసానులో యెదో హోటల్నించి అర్ధరాత్రి బయలుదేరి వెడుతున్నట్టు ఆలోచించినకొద్దీ నా కళ్ళకు కడుతోంది. జన్మభూమినీ, కుటుంబాన్నీ విడిచివెళ్ళిపోతోంది. విషయం అర్థంచేసుకోగల. యెవరిని వదిలి వెడుతోంది? ఆమెని నిత్యం యెవరు కలుసుకుంటున్నారు? కర్నాటోవస్కీ వంటివారిని, బెర్నోవ్ వంటివారిని, నీవంటివారిని, నావంటివారిని వదిలి వెడుతోంది. అందరిలోకీ మనమే ఉత్తములం. వెళ్ళిపోయిన తర్వాత యేవని పస్తాయిస్తుంది? కాని వొక్కవిషయం మట్టుకు మహాఘోరం. ఆమెభర్త-ఆరిదేవుడా? ఆమాట నా గొంతులో యెలా అడ్డుపడుతోందో! ఇన్స్ పోక్ నెన్ను కక్కుతున్నాడు. అదే మహాఘోరమైన విషయం. మొన్న చూసాను. అతనిముఖం చూస్తూ *బ్రూటస్ విగ్రహం నుంచున్నపాటున తయారు చెయ్యచ్చు...యింతికి బ్రూటస్ యెవరో నీకు తెలుసా!

* బ్రూటస్ : (బి. సి. 85-42) జూలియస్ సీజరును చంపిన హంతక బృందానికి నాయకుడు.

యువార్ : “యెవడో వాడిసంగతి నాకు తెలియాలని యెక్కుడుంది.”
 “సరిగ్గా అంతే ! యితనూ మనిషంటే ! మహా మంచి మొహం కాని
 జబ్బుతో కృశించిపోయింది, కృశించిపోయింది.”

“యేవే తేనేం... రోగంతో పోట్లాడడానికి”

“నిజం ! యేవే తేనేం రోగంతో పోట్లాడడానికి యెంత చక్కగా
 చెప్పావ్ ! కాని కాపరంచేయడం యెలా ?... అతనితో కాస్త కులాసాగా
 ఆమె గడిపాలిగదా ?”

“అవును. యవ్వనం” అన్నాడు యువార్.

“అవును. యవ్వనం, ఆనందం, సాహసం, జీవన్మరణాలు, పోరాటం,
 జయాపజయాలు, ప్రేమ, స్వేచ్ఛ, మాతృభూమి ! బలే ! బలే ! భగవంతుడు
 అందరికీ యిది ప్రసాదిస్తాడుగాక ! బురదలో గొంతుదాకా దిగి
 లక్ష్యంమేరి లేకపోయినా వుదాసీనవైఖరి తాల్చడంగాదు, ప్రపంచాని
 కంతటికీ మార్గదర్శకులు కావడమో, నశించిపోవడమో వారి ఆశయం.”

ఘాబిన్ తల వక్షంమీద పెట్టుకుని తిరిగి ప్రారంభించాడు, చాలా
 సేపు మానంపహించి.

“అవును. ఇన్స్పిరోవ్ ఆమెకి తగినవాడు. కాని ఉహూ - ఆమెకి
 యెవరూ తగినవారులేరు. ఇన్స్పిరోవ్... ఇన్స్పిరోవ్... యెందుకీ కపటదినయం !
 అతనికి ధైర్యసాహసాలున్నాయి. తనకాశ్చర్యమీద నిలబడగలడు. కాని
 మనకంటే అతనేం ఘనకార్యం సాధించాడు చెప్పు ? మనమెందుకూ పనికి
 రానివార్లమా ? నేనూ పనికిమాలినవాణ్ణేనా ? యువార్ ! భగవంతుడికి
 నామీద కాసంతైనా దయలేదా ? నాకు శక్తిసామర్థ్యాల్నివ్వలా ? భవి
 వ్యత్తులో పావెల్ ఘాబిన్ పేరు దేశదేశాలా మోగుతుందేమో, యెవరు
 చెప్పగలరు ? బల్లమీది ఆ అరపెన్నీ నాణెంకేసిచూడు. బహుశా వో వంద
 సంవత్సరాల తర్వాత కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా భావిసంతతి పావెల్ ఘాబిన్
 గౌరవార్థం నిర్మించే విగ్రహం చేయడానికి యీ నాణెం వుపయోగపడు
 తుందేమో యెవరు చెప్పగలరు ?”

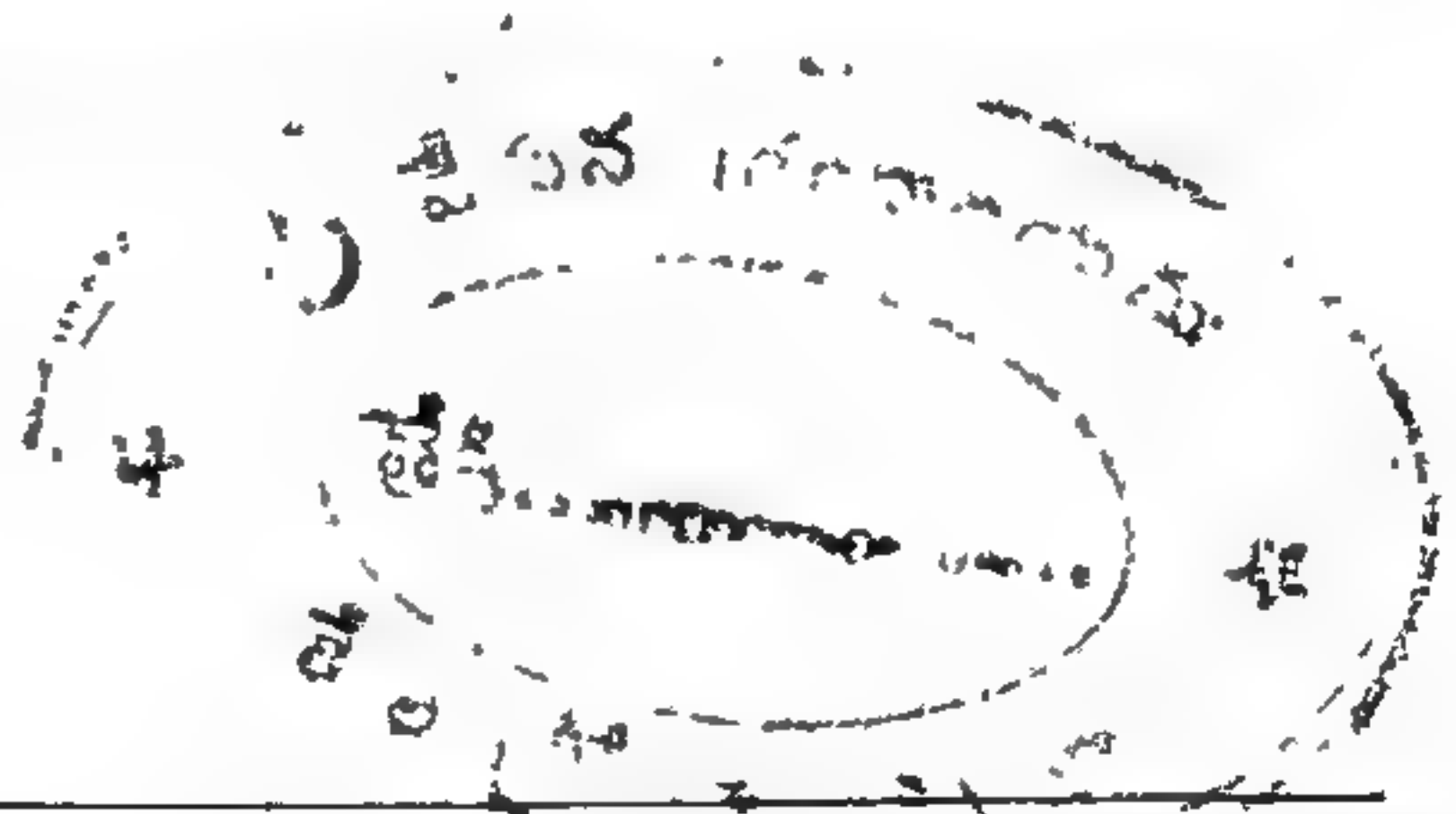
“మోచేతిమీద అనుకుని ఉద్రేకంతో వణుకుతున్న శిల్పికేసి
 యువార్ ఇవనోవిచ్ తేరిపారజూచి ‘యింకా యెంతో కాలానికిగా’
 అన్నాడు, వేళ్ళు ఆడిస్తూ. ‘మనం యితల్లవిషయం ప్రస్తావించుకుంటున్నాం.
 కాని నువ్వు నీ స్వవిషయం మాట్లాట్టం ప్రారంభించావ్.’”

“ఓ రష్యన్ మహావేదాంతీ ! నువ్వన్న ప్రతిముక్కా అక్షరలక్షలు చేస్తుంది. నాక్కాదు దిగ్రహం స్థాపించేది, నీకూ. ఆ దిగ్రహం నేనే తయారుచేస్తా. యిలా పడుకున్నట్టు, యిదే భంగిమలో—నీలో శక్తియెక్కువ వుందా, సోమరితనం యెక్కువ వుందా అని తెలుసుకోలేనట్టుగా దిగ్రహం తయారుచేస్తా. నాలోని అహాన్ని, గర్వాన్ని యెంత బాగా దెబ్బకొట్టావ్ ! నీ మాటే సరైంది. సరైంది. స్వవిషయమై డబ్బాకొట్టుకోటం మంచిదికాదు. యెంతవెదకినా మన మధ్యసిసలైన మనుషులంటూ లేరు. వున్నవాళ్లంతా వట్టి చేపల్లాంటివాళ్ళు, యెలకల్లాంటివాళ్ళు, *హామెట్* లాంటివాళ్ళు. అజ్ఞానం మీద ఆధారపడి బతుకుతున్నవాళ్ళు. కాలమంతా వృథాపుచ్చుతూ యితరమీద భారంగాపడుండే స్వంత డబ్బావాయిద్యగాళ్ళు. యింకోరకం వాళ్ళున్నారు. మహా దివరంగా చనివి అనుభవించే ప్రతి భావోద్రేకానికి లోనవుతూ “యిలా అనుభవించా, యిలా అనుకుంటున్నా” అని చెప్పు కునేవాళ్ళు. యిలాంటి చేష్ట యేలాభికరమైంది ? యేం అర్థవంత మైంది. మనమధ్యనేగనక నిజంగా సిసలైన మనుషులే వుంటే ఆ అమ్మాయి, యింత జ్ఞానంగా ఆ అమ్మాయి మనల్ని విడిచిపెట్టేదే కాదనుకో, నీళ్ళలోకి చేపలా వురికేదేకాదనుకో ! యేంటిది యువార్ ! మనకి మంచి రోజులు యెపుడువస్తాయి. సిసలైన మనుషుల్ని యెపుడు తయారు చేయ గల్గుతాం చెప్పు ?”

“కాస్త ఆగు వాళ్లే పుట్టుకొస్తారు.” అన్నాడు యువార్ ఇవనోవిచ్.

“ఎస్తారు. నుత్తేత్రాధిపతి పలుకుతున్నాడు ! యమగర్భరాజు అంటున్నాడు ‘వస్తాడు’ అని ! చూడు నువు చెప్పిందంతా రాసివుంచుతా. కొవ్వొత్తి ఆర్పేస్తున్నావేం ?”

“నిద్రపోవాలి. శెలవు.”



* హామెట్ : మేక్స్ పియర్ నాటకం హామెట్ లో కథానాయకుడు హామెట్. ఒక నిర్ధారణకు రాలేక పనిలో తాత్సారం చేయటం అతని లక్షణం. అటువంటివాడిని ‘హామెట్’ అనడం పరిపాటి అయిపోయింది.

ప్రూబిన్ అన్నంతపనీ జుగింది. తలవనితలంపుగా ఎలీనా ఇలా పెళ్ళిచేసుకోవడంవల్ల అన్నావాసిలెవ్వాకి ప్రాజాంమిదికివచ్చి మంచంపట్టింది. ఎలీనాను చూట్టానికి రానీయవద్దని నికొలాయ్ పట్టుపట్టాడు. తన గృహ యజమానిత్వం, కుటుంబంపై పెత్తనం ప్రదర్శించడానికి అవకాశం చిక్కినందుకు సంతోషించాడు. అవతరతమూ నేవకులమీదమండిపడుతూ మాటి మాటికీ ‘నేనెవర్నో తెలుసుకొనేటట్లు చేస్తా. కాస్త అగండి. నాతడాఖా చూపిస్తా’ అనసాగాడు. నికొలాయ్ ఇంటిదగ్గర ఉన్నపుడు అన్నావాసిలెవ్వా ఎలీనాను తన్ను చూట్టానికి రానివ్వకుండా జోయాతోనే కాలక్షేపంచేస్తూ సంతృప్తిపడేది. ఆ జర్మన్ బాలిక (జోయా) శ్రద్ధాభక్తులతో అన్నాకు పరిచర్యలుచేస్తూ ‘అతన్ని పెళ్ళాడకుండా ఇన్ఫర్మ్ ని పెళ్ళాడమేమిటి?’ అనుకునేది. కాని నికొలాయ్ బయటికి వెళ్ళిపోగానే - అవగస్సినా క్రిస్టియనోవ్నా తిరిగిరావడంతో ఈ వెళ్ళడం తరుచు జరుగుతోంది - ఎలీనా తల్లి పడకగదిలోకి వెళ్ళేది. అన్నావాసిలెవ్వా కన్నీరుకారుస్తూ మాట్లాడకుండా కూతురికేసి తడేకదృష్టితో చూసేది. పల్లెశుమటైనా అనకుండా మానంగా అధిక్షేపించడం ఎలీనాకు మహాబాధకలిగించింది. ఆ సమయంలో ఎలీనా పశ్చాత్తాపం చెందలేదు. కాని పశ్చాత్తాపానికి సన్నిహితమైన జాలి విపరీతంగా ఆమె నావరించేది.

“అమ్మా!” తల్లిచేతులు ముద్దిడుకుంటూ ఎలీనా అంది: “నేనేం చెయ్యను? నేనేం తప్పచేశాను? అతన్ని ప్రేమించాను. ఇంకోవిధంగా చెయ్యలేకపోయాను. విధిని నిందించాలి. అంతే. నాన్నకి యిష్టంలేని పురుషుడినీ, మీ దగ్గరనుంచి నన్ను తీసుకుపోయే పురుషుడినీ నన్నూ విధి ఒకచోటికి చేర్చింది. విధి!”

“అబ్బా! నా కదంతా జ్ఞాపకం చెయ్యకు” అని అడ్డంపచ్చి అన్నా వాసిలేవా అంది. “మీరు ఎక్కడికి వెళ్ళదలిచిందీ తలుచుకున్నప్పుడల్లా నా హృదయం ముక్కలు ముక్కలు అయిపోతుందా అనిపిస్తోంది.”

“అమ్మా! యింతకంటే అధాన్నపరిస్థితి రాలేదని సంతృప్తిపడు. నేను చచ్చిపోయివుంటే...”

“యిప్పుడుమట్టుకు యేమిటి? మళ్ళీనిను చూస్తానని అనుకుంటున్నా ననుకున్నావా? అక్కడ యే డేరాలానో నువు చచ్చిపోతావు!”— బల్లెరియా ఓ విధమైన సైబీరియా మైదానాలని మనసులో అన్నా చిత్రించు కుంది. “లేకపోతే నిన్నువిడిచి వుండలేక నేనే...”

“ఆ మాట అనుకు అమ్మా! దేవుడు రక్షిస్తే తిరిగి మనం కలుసు కుంటాం. ఎక్కడవున్నట్టే బల్లెరియాలోకూడా పట్టణాలున్నాయి.”

“పట్టణాలా? యిప్పుడు అక్కడ యుద్ధం జరుగుతోంది. ఆ దేశంలో యెక్కడికివెళ్ళినా ఫిరంగులు పేలిపోతూవుంటాయి...తొందలోనే వెళ్ళి పోవాలనుకుంటున్నారా?”

“ఆ...నాన్నకనక ... ఫిర్యాదుచేద్దామని చూస్తున్నాడుగా ... విడాకు లిప్పిస్తానని బెదిరిస్తున్నాడు.”

అన్నావాసిలేవా ఆకాశంకేసి కళ్ళెగ్గిచూసింది. “ఊహించుకో! ఫిర్యాదు చెయ్యళ్ళే. యీ వెళ్ళికి నేనైతే వొప్పకునేదాన్ని కాను. తప్పనిసరైతే చచ్చిపోయేదాన్ని. కాని అయిందేమిటో అయిపోయింది, యిక చేసేదేం లేదు. నా కూతుర్ని అవమానంపాలు కానిస్తానా?”

ఈ విధంగా చాలారోజులు గడిచిపోయినాయి. ఒకరోజు సాయంత్రం అన్నావాసిలేన్నా మనసు దిటవుచేసుతుని భర్తతో ఏకాంతంగా పడకగదిలో మాట్లాడింది. ఇంట్లోవారంతా నిశ్చబ్దంగా ఎంతో ఆసక్తితో వినసాగారు. మొట్టమొదట ఒక్కముక్కయినా వినపడలా. తర్వాత నికొలాయ్ గొణగడం వినిపించింది. ఎదో చర్చ ప్రారంభమైంది. ఏడ్పు, మూలుగుస్తేతం వినిపించింది. జోయాదగ్గరా, దాసీలదగ్గరా నిల్చున్న షూబిన్ గొడవ చల్లార్చడానికి వెళ్ళేందుకు సంసిద్ధుడవుతుండగా పడకగదిలో గల్లంతు క్రమంగా తగ్గి మామూలు సంభాషణగా మారి, సమపాదించిపోయింది. అప్పుడప్పుడు ఓ నిట్టూర్పు, వినిపించి చివరికి అణిగిపోయింది.

తాళపుగుత్తుల చప్పుడు వినపడింది. తర్వాత బీరువాతీసిన చప్పుడు ... తలుపుతీసుకుని నికొలాయ్ బయటికి వచ్చాడు. కనిపించినవారందరికీనీ తీక్షణంగాచూసి క్లబ్బుకి వెళ్లిపోయాడు అన్నావాసిలెవ్వా కూతుర్ని పిలిపించింది. పిచ్చిగా ఎదుస్తూ అతిప్రేమతోకాగిలిచుకొని అంది: “అంతా తీర్మానమైపోయింది. యిక మీ నాన్నేం గొడవపెట్టడు. మమ్మల్ని వదిలిపెట్టి వెళ్లిపోవడానికి యిక నీ కేం అడ్డంకులేవు.”

“ఓమిత్రీ వచ్చి నీకు కృతజ్ఞత తెలపవచ్చా?” అని అన్నావాసి లెవ్వా కొంచెం శాంతిపడగానే ఎలీనా అడిగింది.

“మనల్ని దిడదీసిన అతన్ని చూసి తట్టుకునేస్థితిలోలేను... మీరు వెళ్ళేముందు చూద్దాం.”

“మీరు వెళ్ళేముందు” అని అన్నది ఎలీనా విచారంతో.

నికొలాయ్ గొడవచెయ్యకుండా ఉంటానికి అంగీకరించాడు. అతను అంగీకరించడానికి యెంతత్యాగం తాను చెయ్యవలసివచ్చిందో అన్నావాసి లెవ్వా కూతురికి చెప్పలేదు. నికొలాయ్ కున్న అప్పలన్నీ తీర్చడానికి ఒప్పు కుని, ఆ తక్షణంలో వెయ్యిరూబుళ్లు ఇచ్చిపట్ల అన్నా కూతురితో చెప్పలేదు. ఇన్సూరేన్స్ మడ్డిమృగమని వర్ణిస్తూ అతన్ని చూడనని నికొలాయ్ ఖండి తంగా చెప్పేశాడు. కాని క్లబ్బులో పేకాడుతూ తనతో ఆడే ఓ పించను పుచ్చుకున్న ఇంజనీరు జనరల్ తో ‘మా అమ్మాయిసంగతి విన్నారా?’ అన్నాడు ఉదాసీనవైఖరి తాలుస్తూ ‘చదువు తలకెక్కి ఆ మట్న వెళ్లి యెవడో విద్యార్థిని పెళ్లిచేసుకుంది.’ ఆ జనరల్ కళ్ళజోడులాంచి అతనికేసి చూసి ‘హూ’ అని గొణిగి “యేం ముక్కవేశావు?” అని అడిగాడు.

3౨

ప్రయాణమై వెళ్లవలసిన కోజు సమీపించింది. నవంబరు నెల ఆఖరు పోయింది. ఇక ముందు పయాణంచేయడం సాధ్యం కానిపని. ఇన్సరోవ్ ప్రయాణ సన్నాహాలు పూర్తిచేసుకుని సాధ్యమైనంత త్వరలో మాస్కోనుంచి బైట పడాలని ఆదుర్దాగా ఉన్నాడు. డాక్టరుకూడా త్వరగా పొమ్మని నొక్కి చెబుతూ అన్నాడు: “ఊళ్లు వాతావరణం నీకు కావాలి. యిక్కడ నీ రోగం నిమ్మలించదు.” ఎలీనాకూడా ఎప్పుడు వెళ్లిపోదామా అనే తొందలోనే ఉంది. ఇన్సరోవ్ శరీరం పాలిపోవడం, బరువుతగ్గడం ఎలీనాకి భయోత్పాతం కలిగించాయి... మారిపోయిన ఇన్సరోవ్ ఆకృతిచూసి తరుచు గడగడా వణికిపోయేది. ఇంటిదగ్గర ఆమె పరిస్థితి అద్భుతంగా తయారైంది. ఎలీనా ఇక చచ్చిపోయినదానిలానే భావించుకొని ఆమె తల్లి ఏడ్వడం మొదలుపెట్టింది. ఇక తండ్రి అసహ్యభావంతో ఎలీనాను చూడనాగాడు. కాని కూతుర్ని విడిచిపెట్టి ఉండడమంటే అతనికి బాధాకరంగానే ఉంది. అయితేనేం తన భావాలను, హృదయ దౌర్బల్యాన్నీ మరుగుపర్చడం తన విద్యుక్తధర్మమని, కోపగించిన తండ్రి విద్యుక్తధర్మమని తలచాడు.

ఎలాగైతేనేం ఇన్సరోవ్ ని చూడడానికి అన్నావాసిలెవ్నా అంగీకరించింది. దొడ్డిరోవన రహస్యంగా ఇన్సరోవ్ ని తీసుకవచ్చారు. ఇన్సరోవ్ గదిలోకివచ్చిన తర్వాత చాలాసేపటివరకు అన్నా అతనితో మాట్లాడలేకపోయింది. అన్నావాసిలెవ్నా పడుకున్న పడకకుర్చీ పక్కగా, ఇన్సరోవ్ ఆమె పలకరిస్తుండేమోనని నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. తల్లి చెయ్యి పట్టుకుని ఎలీనాకూడా వారి పక్కనే కూర్చుంది. కొంతసేపయ్యాక

అన్నావాసిలేవ్నా తల పైకెత్తి “భగవంతుడే తీర్పుయిస్తాడు. డిమిట్రీ నికొనరోవిచ్ !” అని అగిపోయింది. అధిక్షేపణ ఆమె పెదవులమీదనే సమసిపోయింది.

“కాని నీకు జబ్బుగావున్నట్టుంది? ఎలీనా! నీ భర్తకి జబ్బుగా వుంది?” అంది.

“నాకు వంటో యేం బావుండంలేదు అన్నావాసిలేవ్నా! యింకా కోలుకోలేదు. మా దేశపుగాలికి నా ఆరోగ్యం కుదటపడుతుందని ఆశిస్తున్నా” అని జవాబిచ్చాడు ఇన్స్పెక్టర్.

“అవును...బల్గేరియా!” అని గొణిగి అన్నావాసిలేవ్నా అనుకుంది : “ఆరీదేముడా! బల్గేరియను. చావుకు సిద్ధంగావున్నాడు. నూతిలోంచి ఆరుస్తున్నట్టుంది మాట. కళ్లు గుంటలుపడ్డాయి. తోలుముక్కలా పచ్చగా వున్నాడు. యెవరిచొక్కాలో అమర్చినట్టున్న ఎముకలగూడు...యితనికి ఎలీనా భార్య! యితన్ని క్రేమిస్తోందా? ఓ-యిదేదో దుస్స్వప్నంలా వుంది.” కాని తమాయించుకుని “డిమిట్రీ! మీరు వెళ్లడం ... వెళ్లడం తప్పదా?” అని అడిగింది.

“అవును తప్పదు.”

అన్నావాసిలేవ్నా అతనికేసి చూసి “డిమిట్రీ! నే నిపుడు పడుతున్నంతబాధను జన్మలో నువు అనుభవించి వుండవు...దీన్ని జాగ్రత్తగా కాపాడుతూ క్రేమిస్తు వుంటానని వాగ్దానం చెయ్యి. నేను బతికివుండగా మీకేం తొరతా వుండదు...”

కన్నీరు ఆమె మాటల్ని ముంచేసింది. చేతులుచాచి ఇన్స్పెక్టర్ని, ఎలీనాను ఒకేసారి కావలించుకుంది.

“ఎలాగైతేనేం ప్రయాణమయే రోజు వచ్చింది. ఎలీనా ఇంటిదగ్గరే తలిదండ్రులదగ్గర శెలవు తీసుకుని ఇన్స్పెక్టర్గదికి వచ్చి అక్కడనించి పన్నెండుగంటలకు బయలుదేరి వెళ్లాలని నిర్ణయించుకున్నారు. పావుగంట ముందుగానే బెర్సెనీవ్ వచ్చాడు. అక్కడ ఇన్స్పెక్టర్ దేశిస్తులు విడ్కోలు ఇవ్వడానికి వచ్చి ఉంటారని ఆశించాడు కాని వారంతా అతనికంటెముందే వచ్చి వెళ్ళిపోయాడు. పాఠకులకు సుపరిచుతులైన ఆ యిద్దరు బల్గేరియను-

వీరు ఇన్సోల్వ్ పెళ్లికి సాక్షులుగా ఉన్నారకూడా - వచ్చి వెళ్లిపోయారు. ఇంటియజమాని-ఆదర్శ్ బెర్నీస్కి తలవంచినమస్కరించి స్వాగతం చెప్పాడు.

అతను తప్పతాగున్నాడు. విచారంతోనూ కావచ్చు, ఇన్సోల్వ్ సామానంతా తనకు దక్కిందనే సంతోషంతూను కావచ్చు. గదంతా శుభ్రంగా ఉంది. పెట్టి తాళ్యతో బిగించి ఉంది. బెర్నీస్కి విచారం వేసింది. అనేక స్మృతి పరంపరలు అతని హృదయంలో ప్రవహించాయి.

పన్నెండుగంటలు దాటింది. బండివాడు బండితెచ్చి గుమ్మంలో పెట్టాడు. కాని ఎవరూరాలేదు. కొంతసేపటికి మేడమెట్లమీద తొందరగా నడుస్తున్న అడుగులచప్పిడి అయింది. ఇన్సోల్వ్, షూబిన్లు అనుసరించి రాగా ఎలీనా గదిలోకి వచ్చింది. ఎలీనాకళ్లు ఎర్రబారున్నాయి. తలదండ్రులను వదలిరావడం ఆమెకి చాలా బాధకలిగించింది. మూర్ఛబోయిన తల్లిని వదిలివచ్చింది.... బెర్నీస్ ఆమెను చూసి అప్పటికి మూడువారా లైంది. ఈ మధ్య బెర్నీస్ స్టూవో ఇంటికి వెళ్లడంలేదు. అందుకని అతను ఇక్కడకి వస్తాడని ఎలీనా ఆనుకోలేదు.

“నువ్వా” అంది బెర్నీస్ని కావలించుకుంటానికి పరుగెత్తువెడుతూ. ఇన్సోల్వ్ కూడా అతన్ని కావలించుకున్నాడు.

తర్వాత నిశ్శబ్దం. ముగ్గురు ఒకరితో ఒకరు ఏం మాట్లాడుకోగలరు? వారి హృదయాలు యే భావాలతో నిండున్నాయి? భారంగా ఉన్న నిశ్శబ్దతను భేదించడానికి ఏదైనా శబ్దం వెలువడితే బాగుండు ననుకున్నాడు షూబిన్.

“బలే ! త్రిమూర్తులం ఆఖరిసారి కలుసుకున్నాం. విధికి తలవంచి గతాన్ని సహృదయంతో జ్ఞప్తిలో వుంచుకోవాలి. భగవంతుని దయవల్ల నూతన జీవితం ప్రారంభిద్దాం.”

“పదండిముందుకు” అని షూబిన్ పాడాడు. కాని హఠాత్తుగా ఎబ్బెట్టూ సిగ్గుపడ్డాడు. చచ్చిపోయినవాడిముందు పాడడం అపరాధం అనిపించింది. అ సమయంలో ఆ గదిలో, గత జీవితం, తను మాట్లాడుతున్న గత జీవితం, అక్కడ చేసినవారందరి జీవితం మరణిస్తోంది. నూతన జీవితాన్ని ప్రసవించడానికి గత జీవితం మరణించవచ్చు. కాని ఎలాగైనా మరణిస్తోంది.

“ఎలీనా! యివ్వవలసిన వారందరికీ యిచ్చేశాం. సర్దుటమంతా అయిపోయింది. యిక ఆ పెట్టి కిందికి దింపడమే తరువాయి. కామందూ!”

ఇంటి యజమాని పెళ్ళాం, కూతురుతో వచ్చాడు. అటు ఇటు కొంచెం ఊగుతూ ఇన్సరోవ్ చెప్పిందంతా విని పెట్టి బుజానికెక్కుకుని కిందికి దిగి వెళ్లిపోయాడు.

“ఇక రష్యన్ ఆచారం ప్రకారం మనమంతా కూచోవాలి” అన్నాడు ఇన్సరోవ్.

అందరూ కూర్చున్నారు. ఎలీనా పక్కన పాత సోఫా మీద బెర్సనీవ్ కూర్చున్నాడు. ఇంటి యజమాని పెళ్ళాం కూతురూ గుమ్మంలా నక్కి నుంచున్నారు. ఎవరూ మాట్లాడలేదు, ఎద్దెట్టుగా అంతా చిరు నవ్వు నవ్వారు. కాని ఎందుకు నవ్వుతున్నారో ఎవరికీ తెలియదు. ఆ సమయానికి తగినట్లు వీడ్కోలు మాటలు నాలుగు మాట్లాడాలని అందరికీ ఉద్దేశం కలిగేది కాని అటువంటి సమయంలో ఏదో పిచ్చా పాటాయే కాని అంతకుమించి ఆ వేశం కలిగించే మాటలు అప్పుడు మాట్లాడడం కాపట్యం అనిపించింది. ఇన్సరోవ్ లేచి ‘శెలవు’ అన్నాడు ఆ గదిని సంబోధిస్తూ.

అంతా ఒకరినొకరు ముద్దిడుకున్నారు. కాని ఆ ముద్దిడుకోవడంలో ధ్వజే కాని సంతోషంలేదు. క్షేమంగా ప్రయాణం సాగాలనే శుభాకాంక్షలు ఉత్తరాలు రాసుకోవాలని వాగ్దానాలు, వీడ్కోలు పలుకులు చెలరేగాయి.

ఎలీనా బండిలో కూర్చుంది. కన్నీరు కాల్యలు గట్టాయి. ఇన్సరోవ్ ఆప్యాయంగా ఆమె కాళ్ళమీద రగ్గు కప్పతున్నాడు. షూజిన్, బెర్సనీవ్, ఇంటి యజమానీ, అతని పెళ్ళాం, పిల్ల, ఇంకో కార్మికుడూ మెట్లదగ్గర నిల్చుని ఉన్నారు. హఠాత్తుగా ఓ చిన్న గుర్రబృందీ వచ్చి అగింది. కోటు కాలరుమీది మంచు విదుల్చుకుంటూ నికొలాయ్ బండిలోనుంచి ఉరికాడు.

“సర్దిగా సమయానికే వచ్చాను.” అం రెండో బండిదగ్గరికి పరుగెత్తుకువెళ్లి “ఇదిగో ఎలీనా! ఇదిగో మా ఆఖరి ఆఫీర్వచనం” అంటూ జేబులోంచి ఓ సంచి తీసాడు. ఆ సంచిలో దేవతావిగ్రహం ఉంది. ఆ సంచి మెడలో వేస్తుంటే ఎలీనా నిట్టూర్చి తండ్రిచెయ్యి ముద్దిడుకుంది ఈ

లోపున బండివాడు చాంపెయిన్ బుడ్డి, మూడు గ్లాసులూ బండిలోంచి తెచ్చి
యిచ్చాడు.

“యిక” అన్నాడు నికొలాయ్. కనీసం అతని కోటు కాలరుమీద
పడింది. “యిక మిమ్మల్ని....” చాంపెయిన్ గ్లాసులో పోశాడు. చెయ్యి
వణికింది. గ్లాసులోనుండి నురుగు కిందపడింది. తా నో గ్లాసు తీసుకుని, ఒకటి
ఎలీనాకు ఒకటి ఇచ్చుకోవ్ కిచ్చాడు. “భగవంతుడు మీకు...” అని ప్రారంభం
చాడు కాని పూర్తి చెయ్యలేకపోయాడు. చాంపెయిన్ తాగాడు. ఎలీనా,
ఇచ్చుకోవ్ లుకూడా తాగారు. తర్వాత షూబిన్, బెర్బనీవ్ లకేసి తిరిగి
నికొలాయ్ “మీరు కూడా తాగాలి.” అన్నాడు. కాని ఇంతలో బండి
కదిలింది. నికొలాయ్ బండివెంట పరిగెత్తి “తప్పకుండా ఉత్తరం రాయి”
అన్నాడు గద్దరిక స్వరంతో. ఎలీనా బండిలోంచి మొహం బైటపెట్టి
“నాన్నా! శెలవు! ఆండ్రీవెట్ విచ్ శెలవు! పావెల్ యాకొలావిచ్
శెలవు! రష్యా శెలవు!” అని బండిలోపలికి వెళ్లింది. బండివాడు చరనా
కోల రులిపించి ఈలవేశాడు. గడ్డకట్టిన మంచును నలగదొక్కుకుంటూ బండి
గేటుదాటి కుడిచేతివేపుకు తిరిగి అదృశ్యమైంది.

వీరియింక నెల. సూర్యుడు వెలిగిపోతున్నాడు. వెసీన్ పట్టణాన్ని ఇసుక తిన్నెనించి వేరు చేసే విశాలమైన సరోవరం మీద ఒక చిన్న పడవ తెడ్డువేతతో మృదుమధుర స్వరంచేసుకుంటూ మెల్లిగా సాగి పోతోంది. లాపల మెత్తటి తోలు సోఫాలమీద ఇన్సోల్డ్ ఎలీనాలు కూర్చున్నారు.

మాస్కో విడిచి వచ్చి తర్వాత ఎలీనా ఆకారంలో పెద్ద మాశ్పేం రాతేడు. కాని ముఖ కవళికమాత్రం మారిపోయింది. ఆమె మొహంలో కఠినత, ఆలోచన, కళ్ళలో ధైర్య స్థిరత్వాలూ ప్రస్ఫుట మవుతున్నాయి. శరీరమంతా వికసించింది. జాట్టు బాగా వొత్తుగా పెరిగింది. నోటి కిరువైపులా కనిపించే కనిపించని రేఖలు, మందహాసం అణిగిపోయి తర్వాత, రహస్యంగా నిరంతరమూ ఆమె పడుతున్న ఆదుర్దాను సూచిస్తున్నాయి. ఇన్సోల్డ్ ముఖకవళిక మాత్రం యథాతథంగానే ఉంది. ఆకృతి మాత్రం పూర్తిగా మారిపోయింది. చిక్కిపోయాడు. పారిపోయాడు. అసలు వయసుకంటే ఎక్కువ వయసున్నవాడిలా కన్పించాడు. నడుం వంగిపోయింది. ఎడతెరిపి లేకుండా ఖంగున దగ్గుతున్నాడు. దించుకు పోయిన కన్నులు విచిత్రంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. రష్యానించి వస్తూ మార్గములో రెండు నెలల పాటు వియన్నాలో పడక వేయవలసి వచ్చింది. మార్చి ఆఖరికి వారు వియన్నా చేరుకున్నారు. ఇతర మార్గాలన్నీ బంధు అయిపోవడంవల్ల జాగా మీదుగా సెర్బియా వెళ్లి అక్కడనించి బల్గేరియా వెళ్లాలని ఇన్సోల్డ్ ఆలోచిస్తున్నాడు. డాన్యుష్ నదీతీరంమీద యుద్ధం ప్రజరిల్లుతోంది. ఫ్రాంస్కు, ఇంగ్లండులు, రష్యామీద యుద్ధం ప్రకటించి

చాయి. స్లావ్ దేశాలన్నీ ఉడికిపోయి తిరుగుబాటుచేయడానికి సన్నద్ధమవుతున్నాయి.

పడవ ఇసుక తిన్నెల ఇవతలి ఒడ్డు చేరింది. ఎలీనా, ఇన్సరోవ్ లు ఎండిపోయిన దుబ్బులమధ్యగాఉన్న ఇరుగుమదారివెంట నడిచి అవతలపైపు-సముద్రముపైపు-చేరుకున్నారు.

సముద్రంతీరంవెంట ఇద్దరూ పికారుచేశారు. కారుడిదారంగు ఆడియాటిక్ సముద్రం వారిపక్కగా ప్రవహిస్తుంది. కెరటాలు నురుగులు గక్కుతూ, బుసకొడుతూ నత్తగుల్లల్ని నాచునీ ఒడ్డున పడవేస్తున్నాయి.

“అబ్బ! యెంత భయంకర దృశ్యం! యిక్కడ చలికి నవ్వు తట్టుకోలేవు. అయినా నువ్వు యిక్కడకి యెందుకువచ్చావో నే నూహించుకోగల” అన్నది ఎలీనా. “చలి!” అని ఇన్సరోవ్ విషపునవ్వు నివ్వి అన్నాడు: “యీ చలిని పారదోలితే నేను మంచి సిపాయిని కాగల్గుతా. నేనిక్కడికి యెందుకువచ్చానో చెప్తా విను. ఈ సముద్రాన్ని చూసుంటే నా మాతృదేశానికి సమీపంలో వున్నట్టు నాకు అనిపిస్తుంది. అదిగో!” తూర్పుదిశకేసి చేతితో చూపుతూ “అదిగో! ఆ గాలి వీస్తున్నదిశనే మా మాతృదేశం వుంది.” అన్నాడు.

“నువ్వు వస్తుందని కాచుకున్న వోడ యీ గాలి వాటుకి వస్తుందా? అదిగో! తెల్లటి తెరచాప. అదేనా ఆ పడవ?” అని అడిగింది ఎలీనా.

ఆమె చెయ్యి చాపి చూపినదిక్కే ఇన్సరోవ్ చూచాడు.

“వారం రోజుల్లోగా అన్ని ఏర్పాట్లూ చేస్తానని రెన్ డిచ్ మాట యిచ్చాడు . . . ఆతనిమాట నమ్మొచ్చనే అనుకుంటా . . . ఎలీనా!” హఠాత్తుగా అమితోత్సాహంతో అన్నాడు. “*డాలమేటియన్ పల్లెవాళ్లు బహు బీదవాళ్లు. అయినా వాళ్లు తమ వలలకు కట్టే ఇనుపగుళ్లు యేం చేశారో విన్నావా? తుపాకీ గుళ్లు తయారు చేయడానికి యిచ్చేశారు. వాళ్ళ దగ్గర దమ్మిడిలేదు. యేదో చేపలుపట్టుకొని జీవనం వెళ్ళబోస్తున్నారు. అయినా తమ సర్వస్వం అర్పించేసి యిప్పుడు ఆకలితో మాడుతున్నారు. వాళ్లూ ఆదర్శ మానవులంటే!”

* డాలమేటియన్ : ఆడియాటిక్ సముద్రతీరంమీద యుగోస్లేవియాలో ఒకజిల్లా డాలమేటియా. అచ్చటివారు డాలమేటియన్ లు.

“అదిగో చూడు !” అని వెనకగా పొగరమోతు కంఠస్వరం అరిచింది. గుర్రపు గిట్ల చప్పుడు వినిపించింది. ఓ ఆస్ట్రీయన్ అధికారి బూడిద రంగు పొట్టి చొక్కా, ఆకుపచ్చని టోపీ పెట్టుకొని వారిపక్కగా గబగబా గుర్రంమీద స్వారీ చేస్తూ వెళ్లాడు. ఇన్స్పెక్టర్ ఎలీనాలు ఎలాగో దారి నుంచి తప్పుకున్నారు. ఇన్స్పెక్టర్ అతనికేసి చురచురా చూశాడు.

“అతనిదేం తప్పులేదు. యిక్కడ తప్పితే యింకెక్కడ గుర్రా లెక్కి తిరగ్గులుతాడు.” అంది ఎలీనా.

“అవును. అతని దేం తప్పులేదు. అతని అరుపు, ఆ మీస, ఆ టోపీ ‘ఆ వాలకం చూసేసరికి నా రక్తం ఉడికిపోయింది. యిక తిరిగి వెడదాం పద” అన్నాడు ఇన్స్పెక్టర్.

“సరే, వెడదాం డిమిట్రీ ! చలిగాకూడా వుంది. మాస్కోలో జబ్బుపడ్డాక తగిన జాగ్రతపడకపోయేసరికి వియన్నాలో అనుభవించాల్సి వచ్చింది. యికైనా తగు జాగ్రత పడాలి.” ఇన్స్పెక్టర్ మాట్లాడలేదు. వెనకటి విషపునవ్వే అతని పెదమిలమాద తాండవించింది.

“మనం యేం చేయాలో ఆలోచించే వుంచా. పెద్ద కాలవమీదగా వెడదాం. యిక్కడికి వచ్చినాక వెనీస్ సరిగా చూడనేలేదు. సాయంకాలం నాటకానికి వెడదాం. నా దగ్గర రెండు టిక్కెట్లున్నాయి. కొత్త సంగీత నాటకం ఆడతారట, డిమిట్రీ ! యివాళ వొకర్నొకరం అర్పించుకుందాం. యుద్ధం, రాజకీయాలు, మిగతా ప్రపంచమంతా మచ్చేబోయి మనం సజీవంగా వూసిరిపీలుస్తూ, కాశ్వతంగా వొకరికొకం చెందివున్నామని అనుకుంటూ కాలంగడుపుదాం. యేం ? అలాగే చేదామా ?”

“నీ కలా గడపాలనివుది. ఎలీనా ! నాకూ అలా వుండక వేరు విధంగా యేం వుంటుంది.”

“ఆ సంగతి నాకు తెలుసు” అంది ఎలీనా మందహాసంచేస్తూ “సరే, యిక వెడదాం.”

ఇద్దరూ పడవదగ్గరికి తిరిగి వెళ్లి పెద్ద కాలవమీదగా నింపాదిగా తీసుకెళ్ళమని పడవనాడితో చెప్పారు.

ఏప్రిల్ నెలలో వెనీస్ నగరం చూసినవారికే ఆ మాయా నగర వర్ణనాతీత ఆకర్షణ బోధపడుతుంది. గెనోవామహానగరానికి వేసంగి నూర్యు డెలాగో, పురాతన రోమ్ నగరానికి శీతాకాలపు స్వర్ణచ్ఛాయ లెలాగో, వెనీస్ నగరానికి వసంతకాలపు ప్రకాశతత అలాగు. వసంత కాలం మనల్ని విడిచి కాంక్షలు రేకెత్తించినట్టే వెనీస్ నగర సౌందర్య కూడా కాంక్షలను రేకెత్తిస్తుంది. ఆమాయకపు హృదయాలలో నిరాడుబరిమైన అమానప గోచరమైన సంతోషమును రేకెత్తించి ఆశాపూరితుల్ని చేస్తుంది.

ఆ నగరమంతా దివ్యకాంతితో వెలిగిపోతోంది. అయినా మత్తిలిన ప్రకాశరాసికృత వ్యాపించింది. ఎటుచూచినా నిశ్శబ్దత! కాని ఆ నగరంలో ప్రతివస్తువూ ఆగంతుకులకు స్వాగత మిస్తున్నట్లునిపిస్తుంది. ఆ నగరం చివరకు చేరుతోసమా, స్త్రీమూర్తిని తలపింపజేస్తుంది. అందుకనే వెనీసు నగరానికి “సౌందర్యరాశి” అని పేరు వచ్చింది. గొప్ప గొప్ప రాజభవనాలు, చర్చీలు ఏ దేశత స్వప్న సృష్టో అన్నట్టుగా గాలిలో అద్భుతంగా తేలియాడుతుంటాయి. ఆ నగరాన్ని ఆవరించిన కాంతి, నిశ్శబ్దంగా చిరు అలలతో ప్రవహించే కాలవలు, ఆ కాలవలలో మాదగమనంతో విహరించే నావలు, బజారు వర్తకుల కేకలు హడావిడి గడ్డోలు గందరగోళం లేకపోవడం ఆ నగరానికి శోభిదెస్తూ ఆకర్షణీయంగా ఉన్నాయి. “వెనీస్ అవసానదశలో ఉండి, పరిత్యజింపబడుతోంది.” అంటారు ఆనగరపౌరులు. సౌందర్యం వికసించి పరాకాష్ఠకు చేరుకునే సమయంలో వాడిపోతున్న నగరంలో ఉన్న ఆకర్షణ పూర్వం ఆ నగరానికిలేదు. ఆ నగరం తిలకించిన వారికే దాని గొప్పదనం అర్థమవుతుంది. * కానలెట్టోగానీ, † గార్డీగానీ, ఆనగరవాతావరణంలో తరుపంక్తులలో ఉండే సున్నితత్వాన్ని, సున్నితమైన రేఖలతో క్షణక్షణం మారే వర్ణాలలో ఉండే మహత్తర మధురమను చిత్రించలేకపోయారు. ఆ సున్నితత్వం, ఆ మధురమ పట్టుపడినట్టే ఉండి, ఇట్టే చెయిజారిపోయేది. జీవితంలో అనేక ఆఘాతాలుతిన్న ఆగంతులకు గాయాలు వెనీస్ మానపలేదు. యవ్వనంలో ఖలప్రపదంకాని స్నెప్పాలు

* కానలెట్టో : (1697-1768) సుప్రసిద్ధ వెనీస్ చిత్రకారుడు.

† గార్డీ : (1712-1793) వెనీస్ చిత్రకారుడు. కానలెట్టో శిష్యుడు.

విషంగా పరిణమించిపోయే వేగము వారికి విపరీతంగా ఉంటుంది. కాని బలం, ఆత్మవిశ్వాసం ఉన్నవారికి వేగం మధురంగా ఉంటుంది. వారు తమ ఆనందాన్ని ఆ నగరంలో వెదజల్లితే ఆ నగరం తన అవతరత కాంతిలో ఆ ఆనందాన్ని ద్వీగుణీకృతం చేస్తుంది.

ఇస్సోవ్, ఎలీనాలు కూర్చున్న నావ ప్రధాన న్యాయాధిపతి భవనం దాటి పెద్ద కాలవలో ప్రవేశించింది. ఆ కాలవ కిరువైపులా చలవరాతి భవనాలు ఉన్నాయి. వాటి స్థాపన తిలకించి అనుభవించేటంత వ్యవధి కంటిక ఇవ్వకుండా ఆ భవనాలు తేలియాడుతున్నట్టున్నాయి. ఎలీనా పగమానంద భరితురైంది. ఆమె జీవితాకాశంలో ఒకే ఒక మబ్బునుక ఉంది. ఆ రోజున ఇస్సోవ్ ఆరోగ్యం ఎంతో బాగుండడంచేత ఆ మబ్బునుకా మాయమైపోయింది. రియాల్లో వంటెనదాకా వెళ్ళి ఓరుగుముఖం పట్టారు. ఇస్సోవ్ చికి బాధ పడతాడని చెప్పి ఎలీనా చచ్చి చూడడానికి భయపడింది. లలితకళా పరిషత్తు ఎలీనాకి, స్థాపకం వచ్చి అక్కడికి తీసుకువెళ్ళమని నావికుడిని అడిగింది. ఆ పరిషత్తు చిన్నపాటి మ్యూజియం లాంటిది. త్వరితగతినే గాలరీలన్నీ చూశారు. లలిత కళలంటే అగ్రమానమూ, అభినివేషమూ లేకపోవడంవల్ల ప్రతి చిత్రంవద్ద నిలిచి పరిశీలించాలని వారికి అనిపించలేదు. హఠాత్తుగా వారిలో అమితోత్సాహం కలిగింది. ప్రతి వస్తువు వారికెంతో ఆనందం గొలిపింది. తరచు చంబపిల్లలను ఆవహించే ఉల్లాసం లాంటిదే వారి నావహించింది. నీళ్ళలోకి ఉరికి కప్పలాగా అకాశాన్నంచి చిత్రహింసకు గురవుతున్న ఒక బానిసను రక్షించేందుకు, ఉరుకుతున్నట్టు * టిన్ ట్రాక్టర్ ఫిత్రించిన • సెయింట్ మార్క్ చిత్రం చూసి ఎలీనా విపరీతంగా నవ్వింది. కళ్ళవట నీళ్లు కాగాయి. ఆ నవ్వుటంలో ఎలీనా ఆ పురావస్తు ప్రదర్శనశాల తిలకించడానికి వచ్చిన ముగ్గురు అంగ్లేయుల్ని అదరగొట్టింది. పొడుగాటి ఆకుపచ్చ అంగరక్షా తోడగి అంతా చురుకుగా

* టిన్ ట్రాక్టర్ : (1518-1594) ప్రపంచ ఖ్యాతిగాంచిన వేగం చిత్రకారుడు. బైబిలులోని చాలకథలను చిత్రించినవాడు.

• సెయింట్ మార్క్ : బైబిలు కొత్తబంధన రెండవభాగం రచించిన ఋషితుల్యుడు.

ఉన్నట్లు కనిపిస్తూ * మెడోనా కేసి చేతులు నాచినట్లు ♦ “బ్రిటి
 గూన్” తన 1 “ఎసెంసెన్” అనే చిత్రంలో చిత్రించిన వ్యక్తి చూసి
 ఇన్స్పిరేషన్ మహా సంతోష పడ్డాడు. ఆ చిత్రంలో, మెడోనా బలంగా,
 అందంగా చిత్రపటానికి వుంది. ఆమె ఖగవానుని కాగితానికి పేరుకుంటు
 వున్నట్లు చిత్రించిన వైఖరి వారికెంతో ఆశ్చర్యం కలిగించింది. 2 సీమాడి
 కా నెగియానో అనే పూర్వ చిత్రకారుని గంభీర చిత్రాన్ని కూడా
 వారు ఎంతో మెచ్చుకున్నారు. కళాపరిష్కర్త నిందిత వెళ్ళి
 పోయేటపుడు ఆ ముగ్గురు ఆంగ్లేయులకేసి చూశారు. వారి ఎత్తుపల్లూ,
 వేర్వేదే వివాసాలూ చూసేసరికి నవ్వొచ్చింది. నవ్వులు. పొట్టి చొక్కా,
 పంటూం తొడుకున్న పడవవాణ్ణి చూసేసరికి మళ్ళీ వారికి నవ్వొచ్చింది. జుట్టు
 తలపైన ముడివేసుకున్న ఒక వీధిగాయకురాలు కంటపడేటప్పటికి పొట్ట
 చెక్కిలయ్యేటంత నవ్వొచ్చింది. తర్వాత ఒకరి నేత్రాలలోకి ఒకరు
 చూసుకుని నవ్వుకున్నారు. పదనూ కుర్చున్నాక ఎంతో ఆప్య
 యంగా ఒకరి చేతులు ఒకరు నొక్కుకున్నారు. వూటలుకు వెళ్ళి గబగబా
 తమ గదిలో ప్రవేశించి భోజనం తిమ్మన్నారు. భోజనసమయంలోకూడా
 ఆ ఉల్లాసం వారిని విడిచిపెట్టలేదు. ఒకరి ఆలోచన కోరుకూఒకరు మద్యం
 సేవించారు. మాస్కోలోని తమ మిత్రుల ఆలోచన కోరుకూకూడా మద్యం
 సేవించారు. మంచి రుచికరమైన చేపలకూర చేసినందుకు వంటవాణ్ణి అభి
 నందించారు. బతికున్న చేపలు తిమ్మన్నారు. ఆ వంటవాడు నేలమీద
 కాళ్ళుకొచ్చి బుజాయి ఎగరవేసి వెళ్ళిపోతూ తల పంకించి నిట్టూర్చి
 సమకూర్చున్నాడు. భోజనానంతరం ఎలీనా, ఇన్స్పిరేషన్లు నాటకప్రదర్శనం
 చూడడానికి బయలుదేరారు.

3 “వెర్నీ రచించిన సంగీతనాటకం “ట్రనియాటా” ప్రదర్శించబడు

* మెడోనా : ఏసుక్రీస్తుతల్లి మేరీ

♦ బ్రిటి గూన్ : (1477-1576) ప్రపంచ ఉత్తమ చిత్రకారులలో
 ఒకడు. ఏసుక్రీస్తు గాథలు అనేకం చిత్రించి అమూల్యమై పొందాడు.

1 ఎసెంసెన్ : ఏసుక్రీస్తుతల్లి మేరీకి క్రైస్తవ స్వస్థానంలో స్వాగతంయిచ్చుట.

2 సీమాడి కా నెగియానో : గొప్ప ఇటాలియన్ చిత్రకారుడు.

3 వెర్నీ : (1813-1901) ఇటాలియన్ సంగీత నాటకకర్త.

తోంది. అది సాధారణ నాటక మేగాని యూరపులాని అన్ని నగరాలలో విజయనంతంగా అనివారితే ప్రదర్శించబడ్డది. రష్యన్లకికూడా ఆ నాటకం బాగా తెలుసు. వెనీసు నాటకోత్సవాలు పరిసమాప్తి అయ్యాయి. అందులో పాడినవారికేం పెద్ద కీర్తి రాలేదు. బిగ్గరగా తమ తమ 'పాపులు' అరవడం మొదలెట్టారు. కథానాయికవైయొలెట్టా వేషం వేసిన నర్తకి ప్రతిభా వంతురాలైనా ఎవరికీ నచ్చలేదు. ఆ నర్తకి మంచి యవ్వనంగా ఉంది. నల్లటి కనుపాపలు. పెద్ద అందగత్తె కాదు. స్వరం నిలకడగా లేదు. మాధుర్యం తగ్గిపోయింది. అతి సామాన్యమస్తులు ధరించింది. తలమీద మడి, వెలిసి పోయిన ఉదారంగు బిగుతువలెవాటు, మోచేతులుదాకాతోలుచేతితోడుగు. రైతుబిడ్డకి పాపనోగాని వేళ్ళు ఎలా దుస్తులు ధరిస్తారో ఏం తెలుసుగది? రంగసలంమీద ఎలా మెలగాలో ఆమెకి బాగా తెలీదు. ఆమె అభినయంలో ఎంతో నిజాయితీ, సహజత్వం ఉంది. ఒక్క ఇటాలి యన్లకుమాత్రమే పట్టుబడ్డ భావోద్వేగంతో ఆమె పాడింది. రంగస్థలానికి పక్కగా ఉన్న బాక్సులో ఎలీనా, ఇన్స్ట్రోవ్లు ఇద్దరే కూర్చుని ఉన్నారు. లాతకిలా పరిష్కారం ఉండగా వారి నావహించిన ఉల్లాసం వారి నెంకా దిడనాడలేదు. ఒక వేళ్ళవలంగా చిక్కుకున్న ఒక యువకుని తొడిసాత్రి ధరించిన నటుడు ఆశుపచ్చ కోటు తొడుక్కుని తెల్లటి చుపిరి టోపీ పెట్టు కుని స్టేజీమీదికి వచ్చి వంకిరగా నోరుతెచ్చి కంగారుపడి పాట ప్రారంభించే సరికి ఎలీనా, ఇన్స్ట్రోవ్లు ఇద్దరూ పకపకా నవ్వారు. కానీ వయొలెట్టా వారి కంతో నచ్చింది.

“పాపం! ఒక్కళ్లా మెచ్చుకోరే? ఎదో సమాజకుల్ని మెప్పించాలని తగటాం పడుతూ మహా గర్వంతో నటించే విఖ్యాత అభినేత్రుల కంటే యీమె వెయ్యిరెట్లు నయం. తాను అభినయించే రసం నిజంగా ఆమె ఆశుభాస్సున్నట్టే ఉంది. ప్రేక్షకులు అన్నారనే పరిజ్ఞానమే ఆమెకి లేదు.” అంది ఎలీనా.

ఇన్స్ట్రోవ్ బాక్సులోంచి ముందుకి వారి వయొలెట్టా వేషధారిణినిక తేరిపారజూచి “అవునవును. నిజంగా ఆశుభరిస్తోనే అభినయిస్తోంది. మృశ్యువు కమ్ముకు వస్తున్నట్టుంది.” అన్నాడు. ఈ మాటలు విని ఎలీనా ఊరుకుంది.

తెం ఎత్తారు. మూడో అంకం ప్రదర్శనం ప్రారంభమయింది. ఆ శయ్య, మందు సీసాలు, లాంతరు చూసి ఎలీనా నణికిపోయింది. అవన్నీ

అంతకుముందు జరిగిన సంఘటనలు ఆమెకి జ్ఞాపకం లేచ్చాయి. ప్రస్తుత విషయం ఏమిటి? భవితవ్యం ఏమిటి? ఈ ప్రశ్నలు ఆమె మనసులో తగుక్కుమన్నాయి.... స్టేజీమీద ఆ నటి అభివ్యంజించిన దగ్గుకు ప్రతిస్పందనగా పక్కన కూర్చున్న ఇన్స్పెక్టర్ నిజంగా దగ్గాడు. ఎలీనా అతనికేసి ఓరచూపు చూసింది. ప్రశాంత, గంభీరభావం ఆమె ముఖంలో నెలకొన్నది. ఇన్స్పెక్టర్ ఆమె ఊహలు కనిపెట్టి చిరునవ్వు నర్పి మెల్లగా తానూ నటులతో కలిసి పాడ ప్రారంభించాడు.

కొద్దిసేపటికే అతనూ నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. ఆ యువగాయకు రాలి ప్రదర్శనం తుదిక్షణానికి బలం, స్వేచ్ఛా సనుకూర్చుకొంటోంది. అనవసరమైన హంగామా అంతా విసర్జించి, కళాకారులకు ఉత్తమ ఆనందాన్ని చేకూర్చే - ఆత్మదర్శనం - ఆమె పొందు తున్నట్లు నిపించింది. హఠాత్తుగా అన్నిచరీయమైన ఒకానొక సరిహద్దును దాటి ఆమె సౌందర్యం దర్శించి:ట్లునిపించింది. ప్రేక్షకులంతా ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. ఆ బొంగురుగొంతు సామ్యాబాలిక ప్రేక్షక హృదయాలను గుప్పిటలా పట్టుకుని స్వాధీనం చేసుకోసాగింది. ఆమె స్వరం బొంగురుతనాన్ని కోల్పోయి సుధులమనూ శక్తిని సంపాదించుకుంది. అల్పైడ్ (ఆ నాటకంలో నాయకి పాత్ర) రంగంమీదికి రాగానే యొల్లెట్టా ప్రదర్శించి సంతోషానికి ప్రేక్షకులూకిం ఉర్రూతలూగి కరతాశ్శస్థులు చేశారు. ఆ కరతాశ్శస్థులముందర ఉత్తాదేశాలూనిది ఎందుకూ పనికిరావు. ఒక్క తుణం కాలంతగ్నాత ప్రేక్షకులు తిరిగీ నిశ్శబ్దత వహించారు. ఆ సంగీత నాటకంలో ఉత్తమోత్తమైన డ్యూయెట్ ప్రారంభమైంది. ఆ పాటలో స్వర కాణ్డూ జీవితం వృథాగా తేలితక్కువగా గడిపిన యువకుని పశ్చాత్తాపం, నిరాశతో కూడిన ప్రేమయొక్క అంతిమ పోరాటం వెలువరించాడు. రస వాహినిలో కొట్టుకుపోతూ ఆనందబాష్పాలతో, కళాకారునికి కలిగే ఆనందంతో, ఆవేదనతో భావోద్రేకంతో ఆమె అభివ్యంజించింది. ఆమె ముఖమే మాటోయింది. మృశ్యువును ఎదుర్కొనబోతూ చేసిన భగవత్ప్రార్థనగా ఆమెనోచింది “ఇంత చిన్నతనంగా ననుతీసుకుపోబోకు. ఇంకా కొంతకాలం బతకనియ్యి” అన్నమాటలు వెలువడగానే హలంతా కరతాశ్శస్థులతో హర్షధ్వనాలతో మారుమోగింది.

ఎలీనా కొయ్యబాటలోయింది. ఇన్సరోవ్ చేతిని వెదికి గట్టిగా పట్టుకుంది. అతను ప్రత్యుత్తరంగా ఆమె చేతిని గట్టిగా అపమాడు కాని ఒకరికేసి ఒకరు చూసుకోలేదు. సాయంకాలం పడవలో ఇన్సరోవ్ ఆమె చేతిని పట్టుకున్నాడు. ఆ పట్టుకోడానికి ప్రోత్సహించిన లక్ష్మ్యం పూర్తిగా ఇప్పటి లక్ష్యానికీ, బుజ్జగింపుకూ భిన్నమైంది.

పెద్ద కాలవమీదుగా తమ హోటలుకు వారు తిరిగి వెళ్ళారు. వెన్నెలరాత్రి ప్రశాంతంగా ఉంది. పడవలో వెళుతుండగా వారు చూచిన భవనా లివే. కాని ఏదో విభిన్నత్వం ఇప్పుడు వాటిలో గోచరించింది. చంద్రకాంతిపడిన భవనాలు లేతబంగారు చాయతో వెలుగుతున్నాయి. ఆకాంతిలో ఆలంకార వివరాలు, కిటికీలు, చాల్కనీలు మాయమవుతున్నట్లునిపించింది. కొద్దికొద్దిగా నీచలుపడ్డ భవనాలుమాత్రం విస్పష్టంగా గోచరిస్తున్నాయి. ఎర్రటి దీపాలతో ప్రయాణంచేస్తున్న పడవలు ఎక్కువ వేగంతో నిశ్శబ్దంగా నడుస్తున్నట్లునిపించింది. ఉమ్మడిచేసిన పడవ ముందుభాగం తళితళా మెరిసిపోతోంది. వెండిచేపల్లా ఎగిరిపడుతున్న అలలమీద తెడ్లు పడుతూ లేస్తున్నాయి. చుట్టుపక్కలనించి పడవ వాళ్ల పాటలు మినహా మరే శబ్దమూ వినబడడంలేదు. ఎలీనా ఇన్సరోవ్ లు బస చేసిన హోటలు ప్రియరోసోనిడిమీద ఉంది. ఆ హోటలుకు చేకముందు వారు పడవదిగి సాన్ మాకోక్ బజారుచుట్టూ ఆనేక సార్లు తిరుగుతారు. అక్కడ చిన్నచిన్న హోటల్లముందు బాతాఖానీకొడుతూ జనం గుంపులు గుంపులుగా కూడి ఉన్నారు. అపరిచిత నగరంలో అపరిచిత ప్రజలమధ్య క్రేమించిన మనిషితో ఒంటరిగా పికాకొట్టండలో ఎంతో ఆనందముంటుంది. అప్పుడు ప్రతివాడూ అందరికీ శాంతి ఉండాలనీ, తాను అనుభవిస్తున్న సుస్థూద్యావం, ఆనందం అందరికీ కలగాలనీ కోరుకుంటాడు. కాని ఎలీనా ఈ ఆనందాన్ని పూర్తిగా అనుభవించలేకపోయింది. ఆ అనుభవాలు ఆమె హృదయంపై వేసిన ముద్రలు ఆమె మనోనిర్భరమును సడలించలేకాయి. ఇక ఇన్సరోవ్ ప్రధాన న్యాయమూర్తి. భవనంపక్కగా వెళుతూ ఆర్చీల గుండా బారుపెట్టుబడిన ఆస్తియా ఫిరిగులను ఎలీనాకు చూపించి హోటలు కళ్లమీదికి లాక్కున్నాడు. ఇంతేకాదు ఇన్సరోవ్ అరిసిపోయాడు. అందుకని సెయింట్ మార్కు చర్చికేసీ, దాని బురుజులుకేసి ఆఖరిసారి చూసి మెల్లగా ఇంటిదారి పట్టారు.

షియవోసీననినించి గుయిడెక్కాదాకా వ్యాపించిన విశాలమైన ఇసుకపర్రకు ఎదురుగా వారి హోటలు ఉంది. దానికి ఎదురుగుండా సాన్లయార్డియో గోపురం ఉంది. కుడివైపున ఎంతో ఎత్తున డొగోనా సువర్ణకలశం ప్రకాశిస్తోంది. ఆ నగరంలోని చర్చిలలోకల్లా అతి సౌందర్య వంతమైన 'రెడెంట్' అలంకరించుకున్న మాత్స వధువులా ఉంది. ఎడమ వైపున పడవల తెరిచాప కొయ్యలు మొదలైనవి ఆ రాత్రివేళ నల్లగా కనిపిస్తున్నాయి. సగం విచ్చుకున్న తెరచాప పక్షిరెక్కలా ఉంది. ఇన్న రోవ్ కిటికీదగ్గర కూర్చున్నాడు. కాని ప్రకృతి దృశ్యాలను చూసి అట్టేసేపు ఆనందించకుండా ఎలీనా అడ్డుపడింది. హఠాత్తుగా అతనికి జ్వరం తగిలింది. బలహీనత అతన్ని లొంగిపడినట్లు కనిపిస్తోంది. ఎలీనా అతన్ని తీసుకెళ్లి పండుకోబెట్టి నిద్రపట్టగానే మెల్లగా కిటికీదగ్గరికి తిగివెళ్ళింది. ఆ రాత్రి ఎంతో ప్రశాంతంగా ఎంతో మృదులంగా ఉన్న ట్లామెకి అనిపించింది. పావురాయిలాగా మందమాడుతూ వీస్తోంది. సకల బాధలు, సకల దుఃఖాలు, ఆ నిర్మలా కాశంలోంచి వెలువడే కాంతిగా అణిగి మణిగి నిద్రిస్తాయి, “ఓయి దేవుడా” అనుకుంది ఎలీనా “మే మెందుకు చనిపోవాలి? వియోగబాధ, రోగాలు, కన్నీళ్లు మొదలైనవి అనుభవించాలి? అలా అనుభవించాలని రాసి పెడితే యీ సౌందర్యం, ఈ మధుర ఆకాభావం, చివర కెల్లాగైనా అమర్ అశ్రయం లభిస్తుందనే దృశ్యశ్రవణం మొదలైనవి మెందుకు? మందహాసంచేసే ఆ ఆకాశానికి అర్థమేమిటి? ఆనందంతో లేదా యాడే ఈ భూమికి అర్థమేమిటి? యిదంతా మన మనోభ్రమేనా? నిజానికి బయట అంతా శాశ్వత నిశ్చలత్వమేనా? మనం ఒంటరిగానే వున్నామా? అవతల మనకు గోచరంకాని అగాధాలున్నాయా? అయితే ప్రార్థనలు చేయాలనే యీ తృప్తి మెందుకు? ప్రార్థనలు మన కెందుకు ఆనందాన్ని కలిగిస్తున్నాయి? (ఈ మాటలు ఆమె హృదయంలో మోగాయి) కరుణించమని, సహాయపడమని ప్రార్థించ కూడదా? భగవాన్! నీ అద్భుతలీలలు తిలకించే అదృష్టం మాకు లేదా? తలమీద చేతులు పెట్టుకుని నొక్కుకుంది, “ఇక అంతమేనా, అంతమేనా, నిమిషాలుకాదు, గంటలుకాదు, రోజులుకాదు వరసగా వారాలకి వారాలు ఆనందం అనుభవించాను. యీ ఆనందం అనుభవించడానికి నా శరీరం హక్కుంది” తన ఆనందాన్ని తెల్పుకుని ఎలీనా భయపడసాగింది.

“యిలా ఆనందం అనుభవించడానికి మాకు సాక్షేత్రేమో ? యీ ఆనందానికి అంతకంతా చెల్లించుకోవాల్సిందేమో ? అదంతా స్వర్గలోకం ... మనం సామాన్య మానవులం, పాపులం. విషాదభావమా ! మనలిపొమ్ము. నే నొక్కదాన్నే గాదు.” అనుకుంది. “యిదీ శిక్షేమో ? మేం చేసిన తప్పిదానికి అపరాధం చెల్లించుకోవాల్సిందేమో ? నా అంతరాత్మ ప్రశాంతగా, అతిప్రశాంతంగా వుంది. యిది నా నిర్దోషిత్వాన్ని సూచిస్తుందా ? ఓ భగవానుడా ! మే మంత దోషులమా ? యీ రాత్రిని, యీ ఆకాశాన్ని సృష్టించిన నువ్వు ఒక-నొకరం క్రేమించుకున్నందుకు మమ్మల్ని శిక్షిస్తావా ? అలా శిక్షించదలచితే అతను దోషి అయితే నేనూ దోషి నే.” హఠాదా వేశంతో అందీ : “భగవాన్ ! అలా అయితే యీ గదిలోకాకుండా అతని మాతృభూమిమీద మా యిద్దరికీ గౌరవ ప్రదమైన మహోన్నతమైన మరణం ప్రసాదించు. పాపం ! అమ్మ ! యెంత విచారపడుతుందో !” ఈ ప్రశ్నకు ఆమె అడిగిపోయింది. జవాబు లభ్యంకాలేదు ఒకని సౌఖ్యం ఇంకొకని బాధమీద నిర్మితమైందీ, ఒకడు పొందే సదుపాయాలు, సహాయాలు - విగ్రహానికి కి ద రాతిపలక అవసరమైనట్టే - ఇతిరుల చిక్కులు ఇబ్బందులమీద ఆధారపడి ఉన్నాయని ఆమెకి తెలీదు.

“రెండిచ్ !” అని ఇన్స్పెక్టర్ నిద్రలో కలవరించాడు.

బొటనపేళ్లమీద నడిచి ఎలీనా భర్తదగ్గరికి వెళ్లి అతనిమీద వంగి ముఖంమీది చెమట తుడిచింది. తలగడమీద తల అటూ యిటూ ఒక్క తుణం ఆడించి ఇన్స్పెక్టర్ తిరిగి కదలకుండా పడుకున్నాడు.

ఎలీనా కిటికీదగ్గరికి, పూర్వపు ఆలోచనలకు తిరిగి మళ్లింది. భయమేమీ లేదని మనసును సరిపెట్టుకోసాగింది. మనోనిబ్బరం కోల్పోయినందుకు సిగ్గుపడింది. “నిజానికి ప్రమాదం యేవుంది ? ఆయనికి ఆరోగ్యం బాగానేవుంది ! అనాటకానికి యివాళ వెళ్లకపోతే యీ పిచ్చి ఆలోచనలు నా బుర్రలోకి వచ్చేవికావు.” ఇంతలో ఓ తెలటి నీటికాకి నీళ్లమీద ఎగరటం ఆమె చూసింది. బహుశా చేపలుపట్టేవాడెవడో దాన్ని బెదరగొట్టు టాడు. చప్పిడిచేయకుండా. ఎక్కడో అక్కడ వాలటానికి అది తిరుగుతోంది. “ఆ నీటికాకేకనక యిలా యెగురుతూవస్తే శుభశక్తనం” అనుకుంది. కాని ఆ నీటికాకి చెక్కర్లుకొట్టి తెక్కలుముడుచుకుని కావురు

మని యేడిస్తూ, పడవల అవతల దెబ్బతిన్న పక్షిలా నీటిలో పడిపోయింది.
ఎలీనా వణికిపోయి తర్వాత ఆలా వణికిపోయినందుకు సిగ్గుపడింది. దుసులు
మార్పుకోకుండానే దీర్ఘంగా నిశ్చస్తున్న ఇన్సరోవ్ పక్కన పడుకుంది.



ఇన్సరోవ్ చాలా పొద్దెక్కి లేచాడు. తల కొద్దిగా నొప్పిగా ఉంది. బలహీనత విపరీతంగా ఉందని చెప్పాడు. అయినా లేచి కూర్చుని “రెన్-డిచ్ యింకా గాలా?” అని ప్రశ్నించాడు. “యింకా గాలా” అని ఎలీనా జవాబిచ్చి “ఆసర్వెటోర్ ట్రీస్టినో” అనే పత్రిక తాజా సంచిక అందిచ్చింది. అందులో యుద్ధవిషయాలు, స్లావ్ దేశాల విషయాలు, పట్టణాల విషయాలు ఎక్కువ ప్రస్తావించబడ్డాయి. ఇన్సరోవ్ పత్రిక చదవ నారంభించాడు. ఎలీనా కాఫీ తయారుచేస్తోంది. ఇంతలో తలుపుకొట్టిన చప్పుడైంది.

“రెన్-డిచ్ వచ్చుంటాడు.” అని ఇద్దరూ అనుకున్నారు. కాని ఓ రష్యన్ కంఠం “రావచ్చునా?” అని ప్రశ్నించింది. ఇద్దరూ ఒకరికేసి ఒకరు ఆశ్చర్యంగా చూసుకున్నారు. తిరిగి జవాబిచ్చేలోపల ఒక యువకుడు ప్రవేశించాడు. ఆ యువకుడు నీటుగా దుస్తులు ధరించాడు. ముఖించిన్నది. కొట్టచ్చినట్టుంది. సూక్ష్మంగాహి. అపుడే బోరెడంతడబ్బు సంపాదించుకున్నవాడిలా, ఎదో గొప్పవార్త విన్నవాడిలా ఆత్మసంతృప్తితో వెలిగిపోతున్నట్లున్నాడు.

ఇన్సరోవ్ కుర్చీలోనించి లేచాడు. “గుర్తుపట్టాలా?” అన్నాడా అపరిచితవ్యక్తి ఇన్సరోవ్ దగ్గరికి హుషారుగా వెడుతూ. నమ్రతతో ఎలీనాకు నమస్కరించాడు. “నా పేరు లుపయరోవ్. మాస్కోలో... వారియింట్లో కలుసుకున్నాం జ్ఞాపకంలేదా?” అన్నాడు.

“అవునోను జ్ఞాపకమొచ్చింది.” అన్నాడు ఇన్సరోవ్.

“అవునోను, నీ భార్యకు నన్ను పరిచయంచేయ్” అని ఎలీనాకేసి తిరిగి “నాకు డిమిట్రీవాసిరెయెనిచ్ ఆ-అదే నికనోర్ వాసిరెయెనిచ్ అంటే

నాకెంతో గౌరవభావం. విమ్మల్ని కలుసుకునే అవకాశం కలిగినందుకు యెంతో సంతోషిస్తున్నా” అని ఇన్స్ట్రోవ్ కేసితిరిగి “మరిక్కడున్నా రని నిన్ననే తెలిసింది. నేనూ యీ హోటల్లోనే మకాంచేశాను. ఈ వెస్ట్ ! అబ్బ ! యేంపట్నం యేంపట్నం ! రసమయకవిత్వంలా ఉంటుంది ! కాని వొక్కటే ఘోరం ! యెక్కడచూసినా వెధవ ఆస్త్రియన్లు ! డాన్మాట్ నదీతీరంలా గొప్ప యుద్ధంజరిగిందట విన్నావా ? 300 మంది టర్కిష్ అధికారుల్ని చంపేశారు. సిల్వ్స్ట్రాని పట్టుకున్నారు. పెర్బియా స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించుకుంది. దేశభక్తుడివి నీకెంత ఆనందం కలిగిందో ! నామట్టుకు నారక్తం ఉడుకెత్తిపోతోంది. అయినప్పటికీ ఒక్క సలహా - బహు జాగ్రత్తగా వుండు. నీమీదా వాళ్ళకన్నుపడ్డది. ఇక్కడ గూఢచారులు విపరీతంగా వున్నారు. నిన్న కొంచెం అనుమానించదగినవ్యక్తి వొకతను వచ్చి‘నువు రష్యన్ వా ?’ అని నన్నడిగాడు. నేను డెన్నార్కు దేశస్తుణ్ణి చెప్పా. యేదిటి, నికనోర్ వాసిలీవిచ్ ! నీకు మట్లో బాగువున్నట్టులేదే ? వంటిదిషయం జాగ్రత్తతీసుకో. అమ్మా ! మీభర్త ఆరోగ్యంవిషయం కొంచెం జాగ్రత్తగా చూస్తూవుండూ. నిన్నల్లా చర్చీలచుట్టూ, భవనాలచుట్టూ తిరుగుతూ గడిపా. ఆవేశంతో నను నేనే మర్చిపోయా. ప్రధానన్యాయమూర్తి భవనం చూసారుకదూ ? ఆ భవనంలో బహు ముఖ్యమైన వస్తు సముదాయం వుంది. ముఖ్యంగా చిత్రపటాలు బహు అమూల్యమైనవి. *మారినోఫాలీరీ చిత్రపటంకోసం అట్టేవుంచిన ఖాళీస్థలం, దాని కింద రాసిన పంక్తులూ-చూడ దగ్గది. ఎంతో పేరుపడ్డ కారాగారాలూ చూశాను. నా రక్తం సలసలా కాగిపోయింది. నాకు సాంఘికసమస్యలంటే యెంతో ఆసక్తి. రాజకుటుంబాలమీద పొరాటాల్లో నేనూ వున్నా. రాజరికాన్ని బలపర్చేవారికి ఆ కారాగాలు చూపాలి. “నిట్టూర్పువారధిపై వెస్ట్ లో నిల్చున్నా” అని ♦ బైరన్ రాయటం బలే సబబుగా వుంది. అవును. అతనూ రాజవంశానికి చెందినవాడే. నే నెపుడూ అభ్యుదయం కాంక్షించేవాణ్ణి. యువకులంతా

* మారినోఫాలీరీ : వెస్ట్ ప్రధాన న్యాయమూర్తి. ఇతను చేసిన అనేక నేరాలకు శిరచ్ఛేదన చేశారు.

♦ బైరన్ : (1788-1824) ఆంగ్లమహాకవి. గ్రీకుస్వాతంత్ర్య సమరంలో చేరి ప్రాణాలర్పించిన యోధుడు.

అభ్యుదయ గాములే కాదు? ఈ ఆంగ్లో - ఫ్రెంచివాళ్ళ విషయం యేవంటా? యీ 1 బోస్ట్రిపా, యీ 2 పామర్ స్టన్ యేం సాధిస్తాలో చూద్దాంగా. పామర్ స్టన్ ని ప్రధానమంత్రిని చేశారట విన్నవా? ఉహూ, యేవన్నా అను రష్యాజోలికిపోతే వుంటుంది యేంమజాఅన్నా! ఆ బోస్ట్రిపావున్నాడే వట్టి బద్మాష్! 3 విక్టర్ హ్యూగో రాసిన 'తేబాటిమెంట్స్' అనే పుస్తకం యివ్వనా? అద్భుతంగా వుంటుంది. యెంతటి పదగుంభన! యెంతటి జీవశక్తి! విజెమెస్కి రాజకుమారుడుకూడా చక్కటి కవిత్వం రాశాడు.

అబ్బ! నాకు కవిత్వమంటే యెంత యిష్టమనుకున్నా! యిటీవలే వెలువడ్డ 4 ప్రౌథాన్ గ్రంథం నాదగ్గిరవుంది. అదొకటేమిటి! అతని గ్రంథాలన్నీ వున్నాయి. నీకేం అనిగిస్తోందోగాని నాకుమాత్రం యీ యుద్ధమంటే మహాసంతోషంగావుంది. అయితే నేనుతిరిగి రష్యాకిరమ్మంటారేమోనని ఇక్కడ నించి ఫ్లారెన్సు, రోమ్ నగరాలు వెడతానికి సన్నాహం చేసుకుంటున్నా. ఫ్రాన్సువెళ్ళడం అసంభవం. అందుకని స్పెయిను వెడదామనుకుంటున్నా. అక్కడ ఆడవాళ్ళు అద్భుతంగా వుంటారంటారు. కాని అక్కడ దాగ్రిద్వం, వ్యాధులు తాండవిస్తున్నాయి. కాలిఫోర్నియా కూడా వెడతా. రష్యావాడికి అసామ్యమంటూ యేవుంది? మధ్యధరాసముద్ర దేశాల్లో వర్తకంగురించి వివరంగా పరిశీలిస్తానని ఓ పత్రికాసంపాదకుడికి వాగ్దానంచేశా. ఆ విషయం చప్పగావుండేదనీ, ప్రత్యేకపరిశోధన చేయవల్సిందీ అని నువ్వనచ్చు. కాని ప్రత్యేక పరిశోధనే మనకి కావలసింది. మనకి వేదాంతం కావలసినంత వుంది. మనకిప్పుడు కావలసిందల్లా ఆచరణ - ఆచరణ... కాని నీకు వొంటో యేంబాగున్నట్టులేదే? విసుగెత్తిస్తున్నానా? యింక కొద్దిసేపే వుండి వెళ్ళిపోతాతే..."

1 బోస్ట్రిపా : మూడవ నెపోలియన్ చక్రర్తి ముద్దుపేరు.

2 పామర్ స్టన్ : (1784-1865) బ్రిటిష్ విదేశాంగ మంత్రిగా కొంత కాలమూ, ప్రధాన మంత్రిగా కొంతకాలము పనిచేసిన రాజకీయవేత్త.

3 విక్టర్ హ్యూగో : (1802-1885) ప్రపంచ ఖ్యాతిగాంచిన ఫ్రెంచి నవలా రచయిత, కవి, నాటకకర్త.

4 ప్రౌథాన్ : (1809-1865) ఫ్రెంచిసోషలిస్టు సాహిత్య రచయిత.

ఈవిధంగా లుపయేరోవ్ చాలాసేపు వాగి వెళ్ళిపోయేటప్పుడు మళ్ళీ ఇన్ఫోమాటు వస్తాననినప్పి మరీ వెళ్ళిపోయాడు.

హఠాత్తుగా స్రస్యత్తుమైన ఈ అగంతకునిమూలంగా విసిగిపోయి ఇన్ఫోరోవ్ సోఫామీద పడుకుని ఏలీనాకేసి చూస్తూ “యిదీ మీ తరంవాళ్ళ వైఖరి. కొంతమంది డాబులుకొట్టొచ్చు. కాని యీ వెద్దమనిషిలాగానే అంతా నిజానికి యెందుకూపనికిగానివాళ్ళు” అన్నాడు.

ఏలీనా భర్తకి జవాబు చెప్పలేదు. ఆ సమయంలో ఆమె తన తరం వాళ్ళ విషయంకంటే ఇన్ఫోరోవ్ అనారోగ్యంగురించి యెక్కువగా బాధపడు తోంది. భర్త పక్కన కూర్చుని కుట్టుపని ప్రారంభించింది. ఇన్ఫోరోవ్ కళ్ళు మూసుకుని కదలకుండా పడుకున్నాడు. మొహం పీక్కుపోయి పాలిపోయి ఉంది. భయంకరంగా ఉన్న అతని ముఖం, జాపిన చేతులూచూసేసరికి ఆమెహృదయం భయంతో కుంచుకుపోయింది.

“డిమిట్రీ!” అన్నది.

అతను కదలి “యేమిటి? రెవడిచ్ వచ్చాడా?” అని అడిగాడు.

“యింకా రాలేదు. కాని డిమిట్రీ! నీకు జ్వరంగా వుంది. వంటో యేం బాగున్నట్లు లేదు. డాక్టర్ని పిలిస్తే బాగుంటుందేమో?”

“బడబడా వాగి అతను నిను భయపెట్టాడు. డాక్టరేం అక్కర్లా. కాసేపు విశ్రాంతిగా పడుకుంటే జ్వరం అదే తగ్గిపోతుంది. భోజనాలయ్యాక మళ్ళీయొక్కడకన్నా వెడదాం.”

రెండుగంటలు గడిచాయి. ఇంతసేపూ ఇన్ఫోరోవ్ కళ్ళుమూసుకుని సోఫామీద పడుకునేవున్నాడుకాని నిద్రపట్టలేదు. ఏలీనా అతనిపక్కనే కూర్చుంది. చేతిలోని కుట్టుపనివస్తువులు ఆమె వళ్ళో పడిపోయాయి. కదలకుండా బొమ్మలా కూర్చుంది.

“నిద్రపట్టాలా?” అని అడిగింది.

“వొక్కక్షణం ఆగు” అని ఇన్ఫోరోవ్ ఆమెచెయ్యి తీసుకుని తల కింద పెట్టుకున్నాడు. “బలె! బావుంది. రెనెడిచ్ రాగానే నన్నులేపు. పడవ సిద్ధంగావుందంటే మనం తక్షణం బయలుదేరి వెళ్ళిపోదాం. అంతా సర్దుకోవాలికూడాను.”

“సర్దుకోవడం అట్టేసేపు పట్టదు.”

“వాడు - పెర్బియా, యుద్ధం అని యేమిటివాగాడు?” అన్నాడు కాసేపు అగి “అంతా స్వంతకల్పన అనుకుంటా. మనం వెళ్ళిపోవాలి. వెళ్ళిపోవాలి. యేమాత్రం అలస్యం పనికిరాదు. మనం పిద్ధంగావుండాలి.”

ఇన్స్పెక్టర్ కి నిద్రపట్టింది. గదంతా నిశ్చబ్దంగాఉంది. ఎలీనా పడకకుర్చీ మీద వాలి కిటికీగుండా చాలాసేపుచూసింది. వాతావరణం మారింది. గాలి వీస్తోంది. ఆకాశంలో తెల్లటిమబ్బులు స్వారీచేస్తున్నాయి. దూరాన తెర చాపకొయ్యలు అల్లల్లాడుతున్నాయి. ఎర్రశిలువల టెక్కాలులేస్తూ, పడుతూ లేస్తూ పడుతున్నాయి. తాతలనాటి గడియారం ఒకటి టక్కుటిక్కుమని కొట్టుకుంటుంటే ఏడుస్తున్నట్టుంది. ఎలీనా కళ్ళుమూసింది. కిందటిరాత్రి ఆమెకి నిద్రలేదు. ఆమెకీ మగతనిద్రపట్టింది.

ఆమెకి దిచిత్రమైన కల వచ్చింది. సాక్షిని సరస్సు ఒక పడవలో దాటుతోందట. ఆమె ఎరగనివారింకవరో ఆ పడవలో కూడా ఉన్నారట. వారు మాట్లాడకుండా కూర్చున్నారు. పడవను ఎవరూ నడపడలేదు. దానంతటదే పోతోంది. ఎలీనాకి భయంవెయ్యలేదు గాని దిసుగె తింది. వాళ్ళెవళ్ళో, వాళ్ళతోకూడా తనెందుకుందో ఎలీనా తెలుసుకోవాలను కుని చుట్టూచూసింది. ఆమె చూస్తుండగా సరస్సు పెరిగి గల్లుమాయ మయాయి. అది. సరస్సుకాదు. హోరుమనే సముద్రం. ఆ సముద్రపు అలలమీద రీదిగా పడవ నడుస్తోంది. సముద్రంలోపలనించి యెదో గర్జనా పైకిలేచింది. ఆపడవలోని అపరిచితులంతా దిగ్గునలేచి చప్పట్లుకొడుతూ చేతులు ఊపుతున్నారు...ఎలీనా వారిని గుర్తుపట్టింది. వారిలో ఆమె తండ్రి కన్పించాడు...తర్వాత తుపానులా పైకుబికింది. ప్రపంచమంతా గిర్రున తిరుగుతోన్నట్టు ఆమెకి అనిపించింది. అంతే - ఇక అంతా గందరగోళం.

ఎలీనా ఆటూ ఇటూ చూసింది. చుట్టూ అంతా తెలుపుగంగుతో తేలిపోతోంది. ఇప్పుడు అంతా మంచుతెలుపు! అంతులేని మంచుతెలుపు! ఆమె పడవలో లేదు. మాస్కోనించి బయలుదేరేప్పుడు ఎక్కిన బండి లాంటి బండిలో ప్రయాణంచేస్తోంది. ఆమె పక్కన పాతకోటు తొడుక్కని ఓ చిన్నిపిల్ల కూర్చుని ఉంది. ఆ పిల్లకేసి ఎలీనా తేగిపారచూసింది. ఆ పిల్ల చాలా సంవత్సరాలకితం ఆమెఎరుగున్న ముష్టిపిల్ల, కాట్యా. ఎలీనాకి భయం

జేసింది. “ఆ పిల్ల నిజంగా చచ్చిపోలేదా?” అనుకుంది ఎలీనా. “కాట్యా! మన మెక్కడికి వెడుతెన్నాం?”

కాట్యా జవాబు చెప్పకుండా కోటు ఇంకా గట్టిగా దగ్గిరగా లాక్కుంది. ఆ పిల్ల కోయ్యబారిపోయి ఉంది. ఎలీనాకూడా అలానే ఉంది. రోడ్డుకేసి చూసింది. దూరాన మంచులో తెల్లగా గోపురాలు, వెండిలాగా మెరిసే శిఖరాలతో ఓ నగరం పొడగట్టింది. “కాట్యా! కాట్యా! యిది మాస్కోయేనా?” అని అడిగింది ఎలీనా! “కాదు. అది మాస్కోకాదు. అది సోలేవెట్స్కీమతం” అనుకుంది. అక్కడఅంతులేని ఇరుకుకొట్లలో - తేనె పట్టు అరలలా సందులేని అరలలో డిమిట్రీ బంధిపబడి ఉన్నాడు. “అతన్ని విడిపించాలి.” అనుకుంది. హఠాత్తుగా నోరుతెరుచుకున్న పిశాచంలా ఓ అభాతం ఆమె ముందు తెరుచుకుంది. బండి బోలా కొడుతోంది. కాట్యా నవ్వు నారంభించింది. ఆ అభాతంనించి “ఎలీనా! ఎలీనా!” అని ఎవరో పిలిచినట్లునిపించింది.

“ఎలీనా?” ఆ ధ్వని సుస్పష్టంగా సమీపంలో వినిపించింది. చట్టున తల పైకెత్తి, ఎలీనా తిరిగి చూసింది. ఆమెకి గోచరించిన దృశ్యం చూసి మూర్ఛపోయింది. ఇన్స్పెక్టర్ మంచులా - తనకు కలలో కనిపించిన మంచులా - తెల్లగా పాలిపోయి సోఫాలో కూర్చుని ఆమెకేసి కళ్లు నిండా విప్పి తెల్లబోయి చూస్తున్నాడు. కళ్లు భయం కొల్పుతున్నాయి. జాట్టు నుదురుమీద చికాకుగా పడిఉంది. పెదవులు విచిత్రంగా తెరచుకున్నాయి. హఠాత్తుగా మారిపోయిన అతని ఆకృతిలో భయం, ప్రేమ తొణికిసలాడు తున్నాయి.

“ఎలీనా! నేను యీ లోకంనిగ్గిచి వెళ్లిపోతున్నాను.”

బావురుమని ఏడుస్తూ అతని వక్షంమీదపడి ఎలీనా గట్టిగా అదుముకుంది.

“అంతా అయిపోయింది. యిక లాభంలేదు. శెలవు ప్రేయతమా! శెలవు, జన్మభూమి శెలవు!” అని తిరిగి సోఫామీదకు వాలిపోయాడు.

ఎలీనా పరుగెత్తుకుంటూ బయటికివెళ్ళి సహాయం అర్థించింది. ఓ సేవ కుడు డాక్టరుకోసం పరుగెత్తాడు. ఎలీనా తిరిగివచ్చి ఇన్స్పెక్టర్ను కావ లించుకుంది.

సరిగ్గా ఆ సమయానికి ఓ పురుషవ్యక్తి గుమ్మంలో ప్రత్యక్షమయ్యాడు. దిశాలమైన వత్ససలం, ఎండకి కదిలిన ముఖం, ముతకకోటు, అంచు ముందుకువంగిన హోటూ పెట్టుకున్నాడు. గుమ్మంలో అగి కంటపడ్డ దృశ్యానికి కంగారుపడిపోయాడు.

“రెన్ డిచ్ ! వచ్చావా? చూడు భగవాన్ ! ఆయన మూర్ఖపోయాడు. యేవిటో ! భగవాన్ ! భగవాన్ ! నిన్న తిరుగుతూనే ఉన్నాడు. నిమిషంకితండాకా నాతో మాట్లాడుతూనే ఉన్నాడు...”

రెన్ డిచ్ మాట్లాడకుండా గుమ్మంలో ఒత్తిగిలి నిలబడ్డాడు. టోపా, సులోచనాలూ పెట్టుకుని ఓ పొట్టిమనిషి చరచరా గదిలోకి వెళ్ళాడు. ఆ సమయానికి హోటల్లో ఉంటున్న డాక్టరతను. ఇన్సరోవ్ దగ్గరికి వెళ్లి పరీక్షచేసి, ఒకటిరెండు నిమిషాలతర్వాత అన్నాడు:

“ఈయనగారు మరణించాడు. ఊపిరితిత్తుల వ్యాధి రక్తనాళాలవాహుచావుకు కారణమయ్యాయి.”

అమర్నాడు అదేగదిలో కిటికీదగ్గర రెన్ డిచ్ నిలబడిఉన్నాడు. అతనికి ఎదురుగా ఎలీనా శాలువాకప్పుకుని కూర్చుని ఉంది. పక్కగదిలో ఇన్స్పెక్టర్ భౌతికదేహం ఉంది. ఎలీనా ముఖంలో పూర్తిగా భయం కనిపిస్తోంది. ఆమె కనుబొమలమధ్య రెండు తీక్షణరేఖలు ఆవిర్భవించి కదలికలేని ఆమె నేత్రాలలో అలసటాభావం గోచరింపజేస్తున్నాయి. కిటికీలో అన్నావాసి లెవ్నా రాసినజాబు పడిఉంది. అందులో ఒక నెలరోజులపాటైనా వచ్చి మాస్కోలో ఉండమని కోరుతూ అన్నా రాసింది. అన్నావాసిలెవ్నా తన ఒంటరితనాన్ని గురించీ నికొలాయ్ అర్బియోమెదిచ్ ని గురించీ తెలిపింది. ఇన్స్పెక్టర్ కి అభినందనాలు తెలుపుతూ అతని ఆరోగ్యవిషయం తెల్పమనీ ఎలీనాను ఒకసారి పంపమనీ కోరింది.

రెన్ డిచ్ అతి విశ్వాసపాత్రుడు. నావికుడు. బల్గేరియాలో సంచారం చేస్తున్నప్పుడు ఇన్స్పెక్టర్ కి ఇతని పరిచయం కలిగింది. వెనీస్ లో ఉండగా ఇన్స్పెక్టర్ ఇతనికోసం వెదికి పట్టుకున్నాడు. రెన్ డిచ్ వట్టి మొరటుమనిషి. మంచి ధైర్యశాలి. పట్టుదల మనిషి. స్లావ్ ఉద్యమానికి జీవితంఅర్పించిన ధీరుడు. టర్క్ వాళ్లన్నా, ఆస్ట్రియన్లన్నా అతనికి పరమాసహ్యం.

“వెనీస్ లో నువ్వొంకా యెంతకాలం వుండాలి?” అని ఎలీనా ఇటాలియన్ భాషలో అతన్ని అడిగింది. ఆ మెముఖంలో లాగానే స్వరం లోనూ జీవంలేదు.

“ఓహోజూ. నావలో సరుకు వేసుకోవాలి. అనుమానం యేమాత్రం కల్గకుండా చూసుకోవాలి. తర్వాత సరాసరి జావావెళ్తా. మాదేశస్తులకి

యిది మహాచెడువార్త - అతనికోసం చాలాకాలంనించీ నిరీక్షిస్తున్నారు. అతని మీద యెంతో ఆశపెట్టుకున్నారు కూడా.”

“యెంతో ఆశపెట్టుకున్నారుకూడా” అంది ఎలీనా అనుకోకుండానే. “సమాధి యెప్పుడు చేస్తావ్?” కాసేపు ఆగి ఆమె అంది: “రేపు” “రేపా?” అయితే నే నాగుతాను. అతని సమాధిలో ఓ గుప్పెడుమట్టి వేయాలని వుంది. పైగా నీకు సాయంచేయ్యాలి. కాని అతన్ని స్లావ్ గడ్డమీద సమాధి చేయడం ఉత్తమం” ఎలీనా, రెన్ డిచ్ కేసి చూసి “కాపెన్! మా యిద్దర్నీ తీసికెళ్ళి ఆవతలవొడ్డున దింపు. సాధ్యమవుతుందా?” అన్నది. రెన్ డిచ్ కొంచెంసేపు ఆలోచించి “సాధ్యమవుతుందికాని చాలా కష్టపడాలి. అధికారమూలంగా చాలా చిక్కులువచ్చి పడతాయి... యెలాగో అలాగ వెళ్లి అక్కడ సమాధిచేస్తామనుకో మళ్ళీ నిన్ను తిరిగి తీసుకురావడం యెలా?”

“నన్నేం మళ్ళీ యిక్కడికి తీసుకురానక్కరలేదు.”

“యేదిటీ? అయితే మరెక్కడుంటా?”

“అక్కడే, యెదో పనీపాటా చూసుకుంటా. మా యిద్దర్నీ అక్కడికి ముందు తీసుకెడుదూ.”

రెన్ డిచ్ మెడవెనక గోళ్ళాని “సరే. నీ యిష్టప్రకారమే కానీ. కాని చాలా అవస్థపడాలి. వెళ్ళి ప్రయత్నిస్తా. యిక్కడేవుండు - రెండు గంటల్లో తిరిగివస్తా.”

రెన్ డిచ్ వెళ్ళిపోగానే ఎలీనా పక్క గదిలోకి వెళ్ళి గోడ కానుకుని రాతిబొమ్మలా చాలాసేపు నిలబడింది. తర్వాత మోకాళ్ళమీద పడి ప్రార్థన చేద్దామనుకుంది. కాని ప్రార్థన చేయలేకపోయింది. మనసులో యెవరిమీదా ఆమెకికోపంలేదు. తమ మీద దయయెందుకు చూపలేదనిగాని, యెందుకు రక్షించలేదనిగాని, తాము తప్పింద చేసి ఘంటే ఆ తప్పిదానికి మించిన శిక్ష యెందుకు విధించావనిగాని భగవంతుని అడగ దలచుకోలేదు. మనమంతా పాపాలమే. ఎంత గొప్ప మేధావి అయినా, ఎంత గొప్ప మానవ సేవకుడైనా మానవులకు తాను చేసిన సహాయం అస్కారం చేసుకుని బతికే హక్కు వుందనుకోలేదు. ... ఎలీనా ప్రార్థన చేయలేక పోయింది. కొయ్యబారిపోయింది.

ఆ రాత్రి ఇన్స్ పేక్ దంపతులు బసచేసిన ఊటలు నుంచి ఓ పడవ బయలుదేరింది. అందులో ఎలీనా, రెన్ డిచ్ లు కూర్చున్నారు. కూడా

నల్లటి గుడ్డ కప్పిన పొడుగాంటి పెట్టె ఉంది. గంటసేపటికి హార్పరుముఖ ద్వారంలా లగరు వేసుకు ఉన్న నావను చేరారు. ఎలీనా, రెన్డిచ్ నావ ఎక్కారు. నేవకులు పెట్టెను నావలో పెట్టారు. అర్ధరాత్రి తుఫాను వీచింది. కాని తెల్లవారేసరికి నావ 'లిడ్' దాటింది. ఆ పగలు తుఫాను భీభత్సరూపం దాల్చింది. లయడ్ నావికాకార్యాలయంలోని ఆనుభవంగల నావికులు తలొంచి ఏదో చెడువార్త వింటామనుకున్నారు. వెనీస్, ట్రీస్టీ, తీరాల మధ్య అడ్రియాటిక్ సముద్రం అతి ప్రమాద భరితమైంది.

ఎలీనా వెనీస్ వదిలి వెళ్ళిన మూడు వారాల తర్వాత మాస్కోలోని అన్నావాసిలెవ్నాకు కింది ఉత్తరం వచ్చింది.
ప్రియతమమైన తలదండ్రులారా !

శాశ్వతంగా మీ దగ్గర శలవు తీసుకుంటున్నాను. నన్నింక మీరు చూడరు. నిన్న డిమిట్రీ చనిపోయాడు. ఇక నాపని ఆఖరైంది. ఇవాళ అతనికే బెర్రాన్ని 'జారా' తీసుకుపోతున్నా. అక్కడ దాన్ని సమాధిచేస్తా. తర్వాత నా గతి యేమవుతుందో నాకే తెలియదు. డిమిట్రీ జన్మస్థానమే నా జన్మస్థానం. మరేదీకాదు. అక్కడ తిరుగుబాటుకూ, యుద్ధానికీ సన్నిధులవుతున్నారు. నేను వైద్య కళంలో చేరి గాయపడ్డవారికీ, రోగులకూ పరిచర్య చేస్తాను. నాగతి యేమవుతుందో తెలీదు. కాని డిమిట్రీ మరణించాడు. కాబట్టి అతని స్మృతికీ, జీవితమంతా అతను వినియోగించిన ఉద్యమానికీ నా జీవితం అంకితం చేస్తాను. నేను బల్గేరియా, సెర్బియా భాషలు నేర్చుకున్నా. కాని యిదంతా తట్టుకుని నేను మనగలడం కష్టం. అదే నా మంచిదే. నేను ఓ అఖాతం వొడ్డున నిల్చున్నా. దాంట్లో పడి పోవడం ఖాయం. విధి మా అందర్నీ ఒకచోట చేర్చింది. బహుశా నేనే అతని మృత్యువుకి కారకురాలేమో ! నేను సౌఖ్యంకోసం అన్వేషించాను. మృత్యువును ఎదుర్కొంటున్నాను. ఇలా జరగవలసి వుందేమో?... నేను తప్పిదంచేశానేనో ? కాని మృత్యువు గాయాలన్నిటిని మాన్పి సామరస్యం కలిగిస్తుందంటారుకదా ! నీదు దుఃఖం తెచ్చిపెట్టినందుకు తుమించు. నేను కావాలని మీకు విచారం కల్గించడంలేదు. ఇక రష్యాకు తిరిగివచ్చే విషయం ఉహు... రష్యాలో యేవుంది ?

నా ఆఖరి ముద్దు స్వీకరించు. నన్నుమాత్రం నిరసించవద్దు."

నాటినుంచీ అయిదు సంవత్సరాలు గడిచాయి. ఎలీనా సంగతి ఎవరికీ తెలియలేదు. ఉత్తరాలు రాశారు. వాకబుచేశారు. కాని ప్రయోజనం కలగలా. సంధి జరిగిన తర్వాత నికొలాయ్, వెనీస్, జారా వెళ్ళి ఎలీనా కోసం వెతికాడు. కాని పాఠకులకు తెలిసిన విషయాల్లే వెనీస్ లో అతనికి తెలిసాయి. జారాలో రెన్ డిచ్ ని గురించిగాని అతను అద్దెకు తీసుకున్న నావను గురించిగాని ఎవరూ ఇదమిద్దమని చెప్పలేక పోయారు. కొన్ని సంవత్సరాలక్రితం పెద్దతుఫాను తర్వాత ఎవరిదో శవం పెట్టిన పెట్టె ఒకటి వడ్డుకు కొట్టుకు వచ్చిందని గట్టిపూకాల్లు మాత్రం ప్రబలాయి. కొంతమంది చెప్పడం, ఆ పెట్టె దానంతటది కొట్టుకురాలేదని ఎవరో విదేశస్తురాలు ఆ పెట్టె తెచ్చి సమాధి చేసిందనీ. మరికొంతమంది ఆరోజుల్లో సమీకరించిన సైన్యంతో ఆమెని హెగ్జోగోవిన్యాలో చూచామనీ చెప్పారు. ఆమె ధరించిన దుస్తులు పైనించి కిందవరకు నల్లటివని వర్ణించారు.

ఏమైనప్పటికీ ఎలీనా జాడ ఏమాత్రం తెలీలేదు. ఎక్కడైనా రహస్యంగా దాక్కొని ఉందో, ప్రపంచ నాటకంలో ఆమె తన పాత్రను ముగించిందో, అమె ఆత్మ శాశ్వతంగా విశ్రాంతి తీసుకుందో, మృత్యువు ఆమె నావరించిందో ఎవరూ చెప్పలేకపోయారు.

ఒకొక్కప్పుడు మానవుడు మారాత్తుగా వణికిపోతూ మేల్కొని “నా కప్పుడే ముప్పైయి యేండ్లా, నలభయ్య, యేభయ్యా? జీవితం యింత త్వరగా యెలా వెళ్ళిపోయింది? మృత్యువీంత దగ్గరగాయెలావచ్చింది?” అనుకుంటాడు. జాలరిలాగామృత్యువు తనవలలోపడ్డవారిని ఇంకా కొంతకాలం మననిస్తుంది. చుట్టూ వల కమ్మి ఉన్నా చేప ఇంకానీట్లో ఈత్తూనే ఉంటుంది. జాలరి తగుసమయంలో వలని లాగేస్తాడు.

* * * *

మన కథలోని తక్కిన పాత్రలు ఎలావున్నారు?

అన్నావాసిలేవ్నా ఇంకా బతికేఉంది. అమె తలమీద ఈ పిడుది పడ్డతర్వాత చాలా ముసిలిదానిలాగా కన్పించ సాగింది. గోణుగుడు తగ్గింది కాని విచారం ఇనుమడించింది. నికొలాయ్ అర్బియోమె విచ్ కీకూడా ముసలి తనం వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. తల నెరిసిపోయింది. అవగస్టినా క్రిస్టియనోవ్నాతో తెగ తెంపులు చేసుకున్నాడు. ఇప్పుడు విదేశీ అన్న ప్రతిదీ

నిరసించ సాగాడు. అతనియింట్లో వంటమనిషి ముప్పయి ఏండ్ల రష్యను సుందరి పట్టు దుస్తులు వేసుకుంటూ, బంగారపు ఉంగరాలు, బంగారు చెవి పోగులూ పెట్టుకొంటోంది. కర్నటోవస్కీ కూడా మానవుడే కదూ, అంద మైన స్త్రీలను మెచ్చుకోగలడు కూడా. జోయాని పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. జోయా వినయ విధేయతలతో మెలుగుతూ జర్మన్ భాషలో ఆలోచించ డమే మానేసింది. బెర్నసీవ్ హీడెన్ బెర్గ్ లో ఉన్నాడు. ప్రభుత్వ వేతనం మీద విదేశాలకు వెళ్ళి బెర్లిన్, పారిస్ సందర్శించాడు. కాలం వృథా పుచ్చడంలేదు. మంచి అధ్యాపకుడుగా తయారవుతాడు. రెండు వ్యాసాలు, ప్రాచీన జర్మన్ న్యాయనూత్రాలమీదా, గ్రామీననాగరికతమీదా ప్రచు రించాడు. కాని ఆ రెండువ్యాసాలూ నారికేళపాకంలో నడవడం, విదేశీ పదాలు బహుశంగా ఉండటం మాత్రం విచారకరం.

షూబిన్ రోమ్ నగరంలో ఉన్నాడు. అతను తన కాలమంతా శిల్ప కళకే వినియోగిస్తూ యువశిల్పులలో ఉత్తముడుగా పేరుపొందాడు. విమర్శకులు, అతను ప్రాచీన శిల్పాలు బాగా అధ్యయనం చేయలేదనీ, అతని శిల్పాలలో 'శైలి' లేదనీ, అతని కళ శ్రేణి సరిగ్గా ఉందానానికి చెందిన దనీ అంటారు. ఇంగ్లీషు, అమెరికన్ కళాపోషకులు శిల్పాలు తయారు చేయమని అతన్ని కోరారు.

ఇటీవల అతని శిల్పఖండం ఒకటి దేశంలో గందరగోళం బయలుదేర తీసింది. సుప్రసిద్ధ రష్యన్ జమిందారు బోబోష్కిన్ ఈ శిల్పఖండానికి వెయ్యి * స్కూడోలు ఇవ్వడానికి సంసిద్ధుడై చివరికి ఒక నికారసు శ్రేణి శిల్పరచించిన "వసంతదేవత ఒడిలో ప్రేమ విఫలమై మరణించిన రైతుపిల్ల" అనే శిల్పాన్ని మూడువేల స్కూడోలకు కొన్నాడు. మారందల్లా ఒక్క యువార్ ఇవనోవిచ్. షూబిన్ ఇతనితో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుపు తూంటాడు. ఇటీవలే జాబురాశాడు. "పాపం! ఎలీనా పెళ్ళిచేసుకుందని విన్ననాటి రాత్రి నీపక్కమీద కూర్చొని నీతో మాట్లాడుతుండగా నువు నాతో యేమన్నావో జ్ఞాపకం వుందా? 'సిసలైన మనుషులు మనమధ్య యెపుడు వుద్భవిస్తారో' అని నేనడిగా. నువు జవాబిచ్చావు: 'ఉద్భ'

స్కూడో : రోమ్ న నాణెం. విలువ నుమారు మూడు రూపాయలు

విస్తారు. అని' ఓ యమధర్మరాజా ! నేడు, యేకాంతప్రదేశం నించి మళ్ళా
అడుగుతున్నా. యేదిటి యువార్ ఇవనోవిచ్ ! వుద్భవిస్తున్నారా ?”

యువార్ ఇవనోవిచ్ ఉత్తరం చదువుతూ వెళ్ళు అడించి ఎక్కడో
మూరంలాకి అవలూకించాడు.





మహానీతి ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్తిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA118B115
పుస్తకం పేరు	వేగుచుక్క
తారీఖు	28/10/24
ముందు అట్ట	no
వెనుక అట్ట	no
మొత్తం పేజీలు	219
విద్య సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	ii
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	prathyusha
పేజీలు విడదీసినది	prathyusha
స్కాన్ చేసినది	prathyusha
పరిశ్చ చేసినది	prathyusha
పేజీలు సరిచూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good